



રુસૂમાત કે બયાન પર મુશતમિલ તસ્નીફ

ઈસ્લામી મિજદગી

મુહર્રમુલ
હરામ

સફરુલ
મુઝફ્ફર

મુઅલિફ : હકીમુલ ઉમ્મત મુફ્તી અહમદ યાર ખાન નઈમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ
اللَّهِ الْعَظِيمِ

રબીઉલ
અવ્વલ

રબીઉલ
આબિર

જુમાદલ
ઊલા

જુમાદલ
ઉખરા

રજબુલ
મુરજ્જબ

શા'બાનુલ
મુઅઝ્ઝમ

રમઝાનુલ
મુબારક

શવ્વાલુલ
મુકર્રમ

જુલ કા'દતિલ
હરામ

જુલ હિજ્જતિલ
હરામ

- અકીકા ઓર ખત્ના કે ઈસ્લામી તરીકે
- શાદી કી રસ્મોં કા બયાન
- નએ ફેશન કી ખરાબિયાં
- બચ્ચોં કી પરવરિશ કા ઈસ્લામી તરીકા
- મુતબરક તારીખોં કે વઝીફે ઓર અમલિયાત
- તિજારત કે ઉસૂલ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ط

किताब पढने की दृआ

दीनी किताब या ईस्लामी सबक पढने से पडले जैल में दी डुई दृआ पढ लीजिये **اِنْ شَاءَ اللّٰهُ تَعَالٰى** जो कुछ पढेंगे याद रडेगा. दृआ येड डे :

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَاَنْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ

तर्जमा : ऐ **اَللّٰهُمَّ** ! डम पर ईल्मो डिकमत के दरवाजे डोल डे और डम पर अपनी रडमत नाजिल इरमा ! ऐ अलमत और डुजुर्गी वाले !

(مستطرف ج ۱ ص ۴۰ دار الفکر بیروت)

नोट : अव्वल आभिर अेक - अेक डार दुरद शरीफ पढ लीजिये.

तालिडे गडे डदीना

डकीअ

व डगइरत

13 शव्वालुल डुकरड 1428 डि.



कियामत के रोड हसरत

इरमाने डुस्तइ **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ** : सब से जियादा डसरत

कियामत के डिन डस को डोगी जिसे दृन्या में ईल्म डसिल करने का डौकअ डिला डगर डस ने डसिल न किया और डस शड्स को डोगी जिस ने ईल्म डसिल किया और दूसरों ने तो डस से सुन कर नइअ डडाया डेकिन डस ने न डडाया (या'नी डस ईल्म पर अडल न किया)

(تاریخ دمشق لابن عساکر ج ۱ ص ۳۸ دار الفکر بیروت)

किताब के डरीदार डुतवज्जेह हों

किताब की तडानत में नुडयां डराडी डो या सइडत कड डों या डार्डिंडग में आगे डीछे डो गडे डों तो डकतडतुल डदीना से रुजूअ इरमाईये.

મજલિસે તરાજિમ હિન્દ (દા'વતે ઈસ્લામી)

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ
 યેહ કિતાબ મજલિસે અલ મદીનતુલ ઈલ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઉદ્દૂ ઝબાન મેં મુરત્તબ કી હે. મજલિસે તરાજિમ (હિન્દ) ને ઈસ કિતાબ કો ગુજરાતી રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દે કર પેશ કિયા હે ઓર મક્તબતુલ મદીના સે શાએઅ કરવાયા હે.

ઈસ કિતાબ મેં અગર કિસી જગહ ગલતી પાએં તો મજલિસ કો સહ્હા ઓર સતર નમ્બર કે સાથ **Sms, E-mail, Whats App** યા **Telegram** કે ઝરીએ ઈત્તિલાઅ દે કર સવાબે આખિરત કમાઈયે.

મદની ઈલ્તિજા: ઈસ્લામી બહનેં ડાયરેક્ટ રાખિતા ન ફરમાએં !!!

...રાખિતા :-



સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને, તીન દરવાઝા, અહમદાબાદ-1, ગુજરાત (હિન્દ)

+91 98987 32611

E-mail : hindibook@dawateislamihind.net

ઉદ્દૂ સે ગુજરાતી રસ્મુલ ખત (લીપિયાંતર) ખાકા

થ = هـ	ત = ت	ફ = فـ	પ = پ	ભ = بـ	બ = ب	અ = ا
ઇ = حـ	ચ = ج	ઝ = ز	જ = ج	સ = ث	ઠ = ثـ	ટ = ث
ઝ = ذ	ઢ = ذـ	ડ = د	ધ = دـ	દ = د	ખ = خ	હ = ح
શ = ش	સ = س	ઝ = ز	ઝ = ز	ઠ = هـ	ડ = ز	ર = ر
ફ = ف	ગ = غ	અ = ع	ઝ = ظ	ત = ط	ઝ = ض	સ = ص
મ = م	લ = ل	ધ = گـ	ગ = گ	ખ = کـ	ક = ک	ક = ق
ૃ = ى	ૃ = ى	આ = آ	ય = ی	હ = هـ	વ = و	ન = ن

બુશી ગમી કે મૌકઓં કી રસ્મોં કે બારે મેં
શરઈ રહનુમાઈ પર મુશ્તમિલ મદની ગુલદસ્તા

ઈસ્લામી મિન્દગી

-: મોઅલ્લિફ :-

મુફ્સિરે શહીર, હકીમુલ ઉમ્મત
મુફ્તી અહમદ યાર ખાન નઈમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي

-: પેશકશ :-

મજલિસે અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા, શો'બએ તખરીજ
(દા'વતે ઈસ્લામી)

-: નાશિર :-

મક્તબતુલ મદીના, દા'વતે ઈસ્લામી (હિન્દ)

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

وَعَلَىٰ إِلِكْ وَأَصْحِبِكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ
الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

નામ કિતાબ	: ઈસ્લામી મિન્દગી
મોઅલ્લિક	: હકીમુલ ઉમ્મત મુફ્તી અહમદ યાર ખાન નઈમી <small>عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْعَظِيمِ</small>
પેશકશ	: મજલિસે અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (શો'બએ તખરીજ)
તબાઅતે અવ્વલ	: જુમાદલ ઉખરા સિ. 1440 હિ.
તા'દાદ	: 1100
નાશિર	: મક્તબતુલ મદીના, દા'વતે ઈસ્લામી (હિન્દ)

મક્તબતુલ મદીના (ગુજરાત) કી શાખે

❖ **અહમદાબાદ** :- ફેઝાને મદીના ત્રી કોનિયા બગીચે કે પાસ,
મિરઝાપુર, અહમદાબાદ, (ગુજરાત) મો. 0919327168200



❖ **મોડાસા** :- ફેઝાને મદીના, બાગે હિદાયત સોસાયટી,
કોલેજ રોડ, મોડાસા, (ગુજરાત) મો. 9725824820



❖ **વડોદરા** :- કાસિમ હાલા મસ્જિદ કે પાસ, નાગરવાડા
મેન્ રોડ, વડોદરા, (ગુજરાત) મો. 7048314518



❖ **ભરૂચ** :- ફેઝાને મદીના, મેમણ કોલોની, બુન્યાદ નગર, ડુંગરી
શેરપુરા રોડ, ભરૂચ, (ગુજરાત) મો. 9327522145



❖ **સુરત** :- વલિયા ભાઈ મસ્જિદ, ખ્વાજા દાના દરગાહ કે
પાસ, સુરત (ગુજરાત) મો. 9377869225



❖ **બાલાશિનોર** :- મદીના મસ્જિદ કે સામને, નિશાળ ચોક,
બાલાશિનોર (ગુજરાત) મો. 9586327091

E - mail : hindibook@dawateislamihind.net

www.dawateislami.net

મદની ઈલ્તિજા : કિસી ઓર કો યેહ કિતાબ છાપને કી ઈજાઝત નહીં.

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

કેટલિસ્ટ

ઉન્વાન	સંક્ર્ણ	ઉન્વાન	સંક્ર્ણ
ઈસ કિતાબ કો પઢને કી નિયતે	5	મૌજૂદા રસ્મે	34
પેશે લફ્ઝ	9	ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં	35
મુસલમાનોં કી બીમારિયાં ઓર ઈન		ઈસ્લામી રસ્મે	38
કા ઈલાજ	11	દૂસરી ફસ્લ	
પહલા બાબ		નિકાહ ઓર રુખ્સત કી રસ્મે	41
બચ્ચે કી પૈદાઈશ	17	મૌજૂદા રસ્મે	41
મુરવ્વજા રસ્મે	17	ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં	43
ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં	18	મુસલમાનોં કે કુછ બહાને	48
ઈસ્લામી રસ્મે	20	બિયાહ શાદી કી ઈસ્લામી રસ્મે	51
દૂસરા બાબ		જહેઝ	54
અકીકા ઓર ખત્ના કી મુરવ્વજા રસ્મે	21	હઝરતે ફાતિમાતુઝ્ઝહરા	
ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં	22	رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا کا نیکاح	57
અકીકા ઓર ખત્ના કે ઈસ્લામી તરીકે	24	જહેઝ	58
તીસરા બાબ		શહઝાદિયે કૌનૈન رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا	
બચ્ચોં કી પરવરિશ	27	કી ઝિન્દગી	59
પરવરિશ કી મુરવ્વજા રસ્મે	27	તીસરી ફસ્લ	
ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં	28	નિકાહ કે બા'દ કી રસ્મે	63
બચ્ચોં કી પરવરિશ કા ઈસ્લામી તરીકા	30	મુરવ્વજા રસ્મે	63
ચૌથા બાબ		ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં	65
બિયાહ શાદી કી રસ્મે	33	ઈન કી ઈસ્લાહ	65
પહલી ફસ્લ		પાંચવાં બાબ	
દુહ્લન કી તલાશ, મંગની ઓર		મુહર્રમ, શબે બરાઅત, ઈદ,	
તારીખ ઠહરાના	34	બકર ઈદ કી રસ્મે	70

મુરવ્વજા રસ્મે	70	મૌત કે બા'દ કી મુરવ્વજા રસ્મે	120
ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં	72	મૌત કે બા'દ કી ઈસ્લામી રસ્મે	123
રજબ શરીફ	75	મીરાસ	125
શબે બરાઅત	75	બારહ મહીનોં કી મુતબરક તારીખોં	
રમઝાન શરીફ	77	કે વઝીફે ઓર અમલિયાત	131
ઈદ, બકર ઈદ	77	ઝમીમા ઈસ્લામી ઝિન્દગી	137
ઈન દિનોં મેં ઈસ્લામી રસ્મે	77	મુસલમાન ઓર બેકારી	137
રમઝાન શરીફ	79	કરબ કે નક્લી ફઝાઈલ	139
સત્તાઈસવીં રમઝાન	79	કમાઈ કે અક્લી ફવાઈદ	142
છટા બાબ		અમ્બિયાએ કિરામ ને ક્યા પેશે	
નયા ફેશન ઓર પદાં	81	ઈખ્તિયાર કિયે	143
પહલી ફસ્લ		બેહતર પેશા	144
નએ ફેશન કી ખરાબિયાં	82	ના જાઈઝ પેશે	145
મુસલમાનોં કે ઉઝૂર	88	મા'ઝૂર મુસલમાન	146
ઈસ્લામી શકલ ઓર લિબાસ	96	પેશા ઓર કૌમિયત	148
ઈસ્લામી લિબાસ	98	તિજારત	151
દૂસરી ફસ્લ		પુશ અપ્લાકી	153
ઓરતોં કા પદાં	99	દિયાનત દારી	154
ઈસ્લામી પદાં ઓર તરીકએ ઝિન્દગી	108	મેહનત	154
લઠકિયોં કી તા'લીમ	111	તિજારત કે ઉસૂલ	154
નાપસન્દીદા રુસૂમ	115	એક સપ્ત ગલતી	156
મૌત કે વક્ત કી રસ્મે	116	મુસલમાન ખરીદારોં કી ગલતી	157
ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં	117	માલ કે લિયે ઉલટ પલટ	158
મૌત કે વક્ત કી ઈસ્લામી રસ્મે	118	મઆબિજો મરાજેઅ	160

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ط

“સાદગી મદની આકા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી સુબ્બત છે” કે ઉબ્નીરા હુરૂફ કી નિસ્બત સે ઈસ કિતાબ કો પઢને કી “19 નિચ્ચતેં”

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

“અચ્છી નિચ્ચત બન્દે કો જન્નત મેં દાખિલ કર દેતી હૈ.”

(الجامع الصغير، الحديث ٩٣٢٦، ص ٥٥٧، دار الكتب العلمية بيروت)

દો મદની ફૂલ :

❁ બિગૈર અચ્છી નિચ્ચત કે કિસી ભી અમલે ખૈર કા સવાબ નહીં મિલતા.

❁ જિતની અચ્છી નિચ્ચતેં ઝિયાદા, ઉતના સવાબ ભી ઝિયાદા.

❶ હર બાર હમ્દ વ ❷ સલાત ઓર ❸ તઅવ્વુઝ વ
❹ તસ્મિયા સે આગાઝ કરૂંગા. (ઈસી સફહે પર ઊપર દી હુઈ દો
અરબી ઈબારાત પઢ લેને સે ચારોં નિચ્ચતોં પર અમલ હો જાએગા)
❺ **अَللّٰهُ** عَزَّوَجَلَّ કી રિઝા કે લિયે ઈસ કિતાબ કા અવ્વલ તા
આખિર મુતાલઆ કરૂંગા ❻ હત્તલ ઈમકાન ઈસ કા બા વુઝૂ ઓર
❽ કિબ્લા રૂ મુતાલઆ કરૂંગા ❾ કુરઆની આયાત ઓર
❿ અહાદીસે મુબારકા કી ઝિયારત કરૂંગા ❶❶ જહાં જહાં
“**अَللّٰهُ**” કા નામે પાક આએગા વહાં عَزَّوَجَلَّ ઓર ❶❶❶ જહાં
જહાં “સરકાર” કા ઈસ્મે મુબારક આએગા વહાં صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
પઢૂંગા ❶❶❶ (અપને ઝાતી નુસ્ખે પર) “યાદ દાશત” વાલે સફહે પર
ઝરૂરી નિકાત લિખૂંગા ❶❶❶ (અપને ઝાતી નુસ્ખે પર) ઈન્દઝ્ઝરત
(યા’ની ઝરૂરતન) ખાસ ખાસ મકામાત પર અન્ડર લાઈન કરૂંગા

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા’વતે ઈસ્લામી)

﴿14﴾ દૂસરોં કો યેહ કિતાબ પઢને કી તરગીબ દિલાઊંગા
 ﴿15﴾ ઈસ હદીસે પાક “تَهَادُوا تَحَابُوا” એક દૂસરે કો તોહફા દો આપસ
 મેં મહબ્બત બઢેગી. (موطأ امام مالك، ج ٢، ص ٤٧، رقم: ١٧٣١، دارالمعرفة بيروت).
 અમલ કી નિચ્ચત સે (એક યા હસ્બે તૌફીક તા'દાદ મેં) યેહ કિતાબે
 ખરીદ કર દૂસરોં કો તોહફતન દૂંગા ﴿16﴾ જિન કો દૂંગા હત્તલ
 ઈમકાન ઉન્હેં યેહ હદફ ભી દૂંગા કે આપ ઈતને (મસલન 26) દિન
 કે અન્દર અન્દર મુકમ્મલ પઢ લીજિયે ﴿17﴾ ઈસ કિતાબ કે મુતાલએ
 કા સારી ઉમ્મત કો ઈસાલે સવાબ કરૂંગા ﴿18﴾ હર સાલ એક બાર
 યેહ કિતાબ પૂરી પઢા કરૂંગા ﴿19﴾ કિતાબત વગૈરા મેં શરઈ ગલતી
 મિલી તો નાશિરીન કો તહરીરી તૌર પર મુત્તલઅ કરૂંગા.

(નાશિરીન વ મુસન્નિફ વગૈરા કો કિતાબોં કી અગલાત સિફ ઝખાની
 બતાના ખાસ મુફીદ નહીં હોતા)

અચ્છી અચ્છી નિચ્ચતોં સે મુતઅલ્લિક રહનુમાઈ કે લિયે, અમીરે
 અહ્લે સુન્નત **دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَةِ** કા સુન્નતોં ભરા બયાન “નિચ્ચત કા ફલ”
 ઔર નિચ્ચતોં સે મુતઅલ્લિક આપ કા રિસાલા “સવાબ બઢાને કે નુસ્ખે”
 મક્તબતુલ મદીના કી કિસી ભી શાખ સે હદિચ્ચતન તલબ ફરમાએં.

બચ્ચે કો કુરઆન પઢાને કી ફઝીલત

દો જહાં કે સુલ્તાન, સરવરે ઝીશાન, સાહિબે કુરઆન, મહબૂબે
 રહમાન **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કા ફરમાને મગફિરત નિશાન હૈ : જો શખ્સ
 અપને બેટે કો નાઝિરા કુરઆને કરીમ સિખાએ ઉસ કે સબ અગલે
 પિછલે ગુનાહ બખ્શ દિયે જાતે હેં. (مجمع الزوائد، الحديث: ١١٢٧١، ج ٧، ص ٣٤٤).

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
 اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ط

અલ મદીનતુલ ઇલ્મિયા

અઝ : શૈખે તરીકત, અમીરે અહ્લે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઇસ્લામી હઝરતે અલ્લામા

મોલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી રઝવી ઝિયાઇ دامت برکاتہم العالیہ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى اِحْسَانِهٖ وَبِفَضْلِ رَسُوْلِهٖ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ

તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક “દા'વતે ઇસ્લામી” નેકી કી દા'વત, એહયાએ સુન્નત ઔર ઇશાઅતે ઇલ્મે શરીઅત કો દુન્યા ભર મેં આમ કરને કા અઝ્મે મુસમ્મમ રખતી હૈ, ઇન તમામ ઉમૂર કો બ હુસ્ને ખૂબી સર અન્જામ દેને કે લિયે મુતઅદદ મજલિસ કા કિયામ અમલ મેં લાયા ગયા હૈ જિન મેં સે એક મજલિસ “અલ મદીનતુલ ઇલ્મિયા” ભી હૈ જો દા'વતે ઇસ્લામી કે ઉલમા વ મુફ્તિયાને કિરામ رَكْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى પર મુશ્તમિલ હૈ, જિસ ને ખાલિસ ઇલ્મી, તહકીકી ઔર ઇશાઅતી કામ કા બીડા ઉઠાયા હૈ. ઇસ કે મુન્દરિજએ ઝૈલ છે શો'બે હૈં :

- | | |
|----------------------------|-------------------------|
| ﴿1﴾ શો'બએ કુતુબે આ'લા હઝરત | ﴿2﴾ શો'બએ દર્સી કુતુબ |
| ﴿3﴾ શો'બએ ઇસ્લાહી કુતુબ | ﴿4﴾ શો'બએ તરાજિમે કુતુબ |
| ﴿5﴾ શો'બએ તફ્તીશે કુતુબ | ﴿6﴾ શો'બએ તખરીજ |

“અલ મદીનતુલ ઇલ્મિયા” કી અવ્વલીન તરજીહ સરકારે આ'લા હઝરત, ઇમામે અહ્લે સુન્નત, અઝીમુલ બરકત, અઝીમુલ મર્તબત, પરવાનએ શમએ રિસાલત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, હામિયે સુન્નત, માહિયે બિદઅત, આલિમે શરીઅત, પીરે તરીકત,

બાઈસે ખૈરો બરકત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અલહાજ અલ હાફિઝ અલ કારી શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن કી ગિરાં માયહ તસાનીફ કો અસરે હાઝિર કે તકાઝોં કે મુતાબિક હતલ વસ્ત્ર સહલ ઉસ્લૂબ મેં પેશ કરના હૈ. તમામ ઈસ્લામી ભાઈ ઔર ઈસ્લામી બહનેં ઈસ ઈલ્મી, તહકીકી ઔર ઈશાઅતી મદની કામ મેં હર મુમકિન તઆવુન ફરમાએં ઔર મજલિસ કી તરફ સે શાએઅ હોને વાલી કુતુબ કા ખુદ ભી મુતાલઆ ફરમાએં ઔર દૂસરોં કો ભી ઈસ કી તરગીબ દિલાએં.

अल्लाह عَزَّوَجَلَّ “દા’વતે ઈસ્લામી” કી તમામ મજલિસ બ શુમૂલ “અલ મદીનતુલ ઈલ્મિય્યા” કો દિન ગ્યારહવીં ઔર રાત બારહવીં તરકકી અતા ફરમાએ ઔર હમારે હર અમલે ખૈર કો ઝેવરે ઈખ્લાસ સે આરાસ્તા ફરમા કર દોનોં જહાં કી ભલાઈ કા સબબ બનાએ. હમેં ઝેરે ગુમ્બદે ખઝરા શહાદત, જન્નતુલ બકીઅ મેં મદફૂન ઔર જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં જગહ નસીબ ફરમાએ.

امین بجاہ النبی الامین صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ



રમઝાનુલ મુબારક, 1425 હિજરી.

પેશે લફ્ઝ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ ! “મજલિસે અલ મદીનતુલ ઇસ્મિયા”

અકાબિરીને અહ્લે સુન્નત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيهِمْ બિલ ખુસૂસ ઇમામે અહ્લે સુન્નત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત, મૌલાના શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن کی માયા નાઝ કુતુબ કો હત્તલ મક્કૂર જદીદ દૌર કે તકાઝો કે મુતાબિક શાએઅ કરને કા અઝ્મ રખતી હૈ. ઇસ સિલ્સિલે મેં કઈ કુતુબ ઔર રસાઈલ (તખરીજ વ તસ્હીલ શુદા) તબ્અ હો કર મન્ઝરે આમ પર આ ચુકે હેં જિન મેં “બહારે શરીઅત” ઔર “જદુલ મુખ્તાર” જૈસી ઝખીમ કુતુબ ભી શામિલ હેં. ઔલિયાએ કિરામ કે ફૈઝાન સે યેહ સિલ્સિલા જારી રહેગા. اِنْ شَاءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ. ઝેરે નઝર કિતાબ “ઈસ્લામી ઝિન્દગી” ભી ઇસ સિલ્સિલે કી એક કડી હૈ જો કે હકીમુલ ઉમ્મત મુફ્તી અહમદ યાર ખાન નઈમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ اَعْنَى کی ઇસ્લામી રુસૂમાત કે બારે મેં એક માયા નાઝ તાલીફ હૈ.

ઇસ કિતાબ મેં ઉન રસ્મોં કા બયાન હૈ જો મા'મૂલી ફર્ક કે સાથ પાક વ હિન્દ મેં રાઈજ હેં. મુફ્તી સાહિબ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને અવ્વલન મુરવ્વજા રસ્મેં બયાન કર કે ઇન મેં પાઈ જાને વાલી કબાહતોં કી નિશાનદેહી કી હૈ ફિર ઇસ્લામી નુક્તએ નઝર સે ઇન કી જાઈઝ સૂરતોં કી તરફ રહનુમાઈ ફરમાઈ હૈ. યેહ કિતાબ આજ સે તકરીબન 64 બરસ કબ્લ લિખી ગઈ થી યેહી વજહ હૈ કે હકીમુલ ઉમ્મત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને ઇન રસ્મોં કે અખરાજાત ભી અપને દૌર કે મુતાબિક બયાન કિયે હેં, ફી ઝમાના ઇન રસ્મોં પર કિયે જાને વાલે અખરાજાત મેં કઈ ગુના ઇઝાફા હો ચુકા હૈ. **اَللّٰهُمَّ** کی બારગાહ મેં ઇસ્તિજા હૈ કે હમેં ઇસ કિતાબ કી રૌશની મેં ના જાઈઝ રસ્મોં કા ખાતિમા કર કે ઇસ્લામી રસ્મોં કો અપનાને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. આમીન

“દા’વતે ઈસ્લામી” કી મજલિસ “અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા”

ઈસ મદની ગુલદસ્તે કો દૌરે જદીદ કે તકાઝોં કો મદે નઝર રખતે હુએ પેશ કરને કી સઆદત હાસિલ કર રહી હૈ, જિસ મેં મદની ઉલમાએ કિરામ **دَامَ قِيُوضُهُمْ** ને દર્જે ઝૈલ કામ કરને કી કોશિશ કી હૈ :

❁ કિતાબ કી નઈ કમ્પોઝિંગ (જિસ મેં રુમૂઝે અવકાફ કા ભી ખયાલ રખને કી કોશિશ કી ગઈ હૈ)

❁ દીગર નુસ્ખોં સે તકાબુલ

❁ હવાલા જાત કી હત્તલ મકદૂર તપ્પરીજ

❁ અરબી વ ફારસી ઇબારાત ઓર આયાતે કુરઆનિયા કે મતન કી તતબીક વ તસ્હીહ

❁ એહતિયાત કે સાથ મુકરર પ્રૂફ રીડિંગ તાકે અગલાત કા ઈમકાન કમ હો

❁ હવાશી મેં દર્જે ઝૈલ ઉમૂર કા એહતિમામ ક્રિયા ગયા હૈ :

★ મુશિકલ અલ્ફાઝ કી તસ્હીહ, અરબી વ ફારસી ઇબારાત કા તર્જમા

★ કુરઆની આયાત કા તર્જમા “કન્ઝુલ ઈમાન શરીફ” સે

★ અહાદીસ વ રિવાયાત કે હવાલ જાત

❁ આખિર મેં મઆખિજો મરાજેઅ કી ફેહરિસ્ત મુસન્નિફીન વ મોઅલ્લિફીન કે નામોં, ઉન કે સિને વફાત ઓર મતાબેઅ કે સાથ ઝિક કર દી ગઈ હૈ.

ઈસ કિતાબ કો હત્તલ મકદૂર અહસન અન્દાઝ મેં પેશ કરને મેં ઉલમાએ કિરામ ને જો મેહનત વ કોશિશ કી **عَزَّوَجَلَّ** ઉસે કબૂલ ફરમાએ, ઈન્હેં બેહતરીન જાઝા દે ઓર ઈન કે ઈલ્મો અમલ મેં બરકતેં અતા ફરમાએ ઓર દા’વતે ઈસ્લામી કી મજલિસ “અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા” ઓર દીગર મજલિસ કો દિન ગ્યારહવીં રાત બારહવીં તરકકી અતા ફરમાએ. **اٰمِيْنُ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنِ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ**

શો’બએ તપ્પરીજ, મજલિસે અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા’વતે ઈસ્લામી)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنْ كَانَ نَبِيًّا وَ
أَدُمُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

મુસલમાનોં કી બીમારિયાં ઓર ઇન કા ઇલાજ

આજ કૌન સા દર્દ રખને વાલા દિલ હૈ જો મુસલમાનોં કી મૌજૂદા પસ્તી ઓર ઇન કી મૌજૂદા ઝિલ્લતો ખ્વારી ઓર નાદારી પર ન દુખતા હો ઓર કૌન સી આંખ હૈ જો ઇન કી ગુર્બત, મુફલિસી, બે રોઝગારી પર આંસૂ ન બહાતી હો, હુકૂમત ઇન સે છિની, દૌલત સે યેહ મહરૂમ હુએ, ઇઝ્જત વ વકાર ઇન કા ખત્મ હો યુકા, ઝમાને કી હર મુસીબત કા શિકાર મુસલમાન બન રહે હૈં, ઇન હાલાત કો દેખ કર કલેજા મુંહ કો આતા હૈ મગર દોસ્તો ! ફકત રોને ઓર દિલ દુખાને સે કામ નહીં યલતા બલ્કે ઝરૂરી હૈ કે ઇસ કે ઇલાજ પર ખુદ મુસલમાન કૌમ ગૌર કરે, ઇલાજ કે લિયે ચન્દ ચીઝેં સોચના ચાહિયેં :

અવ્વલ યેહ કે અસ્લ બીમારી ક્યા હૈ,

દૂસરે યેહ કે ઇસ કી વજહ ક્યા ? ક્યું મરઝ પૈદા હુવા ?

તીસરે યેહ કે ઇસ કા ઇલાજ ક્યા હૈ ?

ચૌથે યેહ કે ઇસ ઇલાજ મેં પરહેઝ ક્યા હૈ ?

અગર ઇન ચાર બાતોં કો ગૌર કર કે મા'લૂમ કર લિયા ગયા તો સમઝો કે ઇલાજ આસાન હૈ. ઇસ સે પહલે બહુત સે લીડરને કૌમ ઓર પેશવાયાને મુલ્ક ને બહુત ગૌર કિયે ઓર તરહ તરહ કે ઇલાજ સોચે. કિસી ને સોચા કે મુસલમાનોં કા ઇલાજ સિર્ફ દૌલત હૈ. માલ કમાઓ તરકકી પા જાઓગે. કિસી ને કહા : ઇસ કા ઇલાજ ઇઝ્જત હૈ. કાઉન્સિલ કે મેમ્બર બનો આરામ હો જાએગા. કિસી ને કહા કે તમામ બીમારિયોં કા

ઈલાજ સિફ બેલ્યા હૈ. બેલ્યા ઉઠાઓ બેડા પાર હો જાએગા. ઈન સબ નાદાન તબીબોં ને કુછ રોજ બહુત શોર મચાયા મગર મરજ બઢને કે સિવા કુછ હાસિલ ન હુવા. ઈન કી મિસાલ ઉસ નાદાન માં કી સી હૈ જિસ કા બચ્યા પેટ કે દર્દ સે રોતા હૈ ઔર વોહ ખામોશ કરને કે લિયે ઉસ કે મુંહ મેં દૂધ દેતી હૈ જિસ સે બચ્યા કુછ દેર કે લિયે બહલ જાતા હૈ મગર ફિર ઔર ભી ઝિયાદા બીમાર હો જાતા હૈ. ક્યૂંકે ઝરૂરત તો ઈસ કી થી કે બચ્યે કો મુસહિલ⁽¹⁾ દે કર ઉસ કા મે'દા સાફ કિયા જાએ, ઈસી તરહ મેં દા'વે સે કહ સકતા હું કે આજ તક કિસી લીડર મુઆલિજ ને અસ્લ મરજ ન પહચાના ઔર સહીહ ઈલાજ ઈખ્તિયાર ન કિયા ઔર જિસ અલ્લાહ કે બન્દે ને મુસલમાનોં કો ઉન કા સહીહ ઈલાજ બતાયા તો મુસ્લિમ કૌમ ને ઉસ કા મઝાક ઉડાયા, ઉસ પર આવાઝે કસે⁽²⁾ ઝબાને તા'ના દરાઝ કી ગરઝે કે સહીહ તબીબોં કી આવાઝ પર કાન ન ધરા. હમ ઈસ કે મુતઅલ્લિક અર્ઝ કરને સે પહલે એક હિકાયત અર્ઝ કરતે હૈં :

એક બૂઢા કિસી હકીમ કે પાસ ગયા ઔર કહને લગા કે “હકીમ સાહિબ ! મેરી નિગાહ મોટી હો ગઈ હૈ.” હકીમ ને કહા : “બુઢાપે કી વજહ સે.” બૂઢા બોલા : “કમર મેં દર્દ ભી રહતા હૈ.” હકીમ ને જવાબ દિયા : “બુઢાપે કી વજહ સે.” બૂઢે ને કહા : “ચલને મેં સાંસ ભી ફૂલ જાતા હૈ.” જવાબ મિલા કે “બુઢાપે કી વજહ સે.” બૂઢા બોલા : “હાફિઝા ભી ખરાબ હો ગયા, કોઈ બાત યાદ નહીં રહતી.” તબીબ ને કહા : “બુઢાપે કી વજહ સે.” બૂઢે કો ગુસ્સા આ ગયા ઔર બોલા કે “ઐ બે વુકૂફ હકીમ ! તૂ ને સારી હિકમત મેં બુઢાપે કે સિવા કુછ નહીં પઢા.” હકીમ ને કહા કે “બૂઢે મિયાં ! આપ કો જો મુઝ બે કુસૂર પર બિલા વજહ ગુસ્સા આ ગયા યેહ ભી બુઢાપે કી વજહ સે હૈ.”

1 ...યા'ની પેટ સાફ કરને વાલી દવાઈ

2 ...તન્ઝ કિયા

બિ ઐનિહી આજ હમારા ભી યેહી હાલ હૈ મુસલમાનોં કી બાદશાહત ગઈ, ઈઝ્ઝત ગઈ, દૌલત ગઈ, વકાર ગયા, સિર્ફ એક વજહ સે વોહ યેહ કે હમ ને શરીઅતે મુસ્તફા કી પૈરવી છોડ દી હમારી ઝિન્દગી ઈસ્લામી ન રહી. હમં ખુદા કા ખૌફ, નબી કી શર્મ, આખિરત કા ડર ન રહા, યેહ તમામ નુહૂસતેં સિર્ફ ઈસી લિયે હૈં.

આ'લા હઝરત[ؓ] ફરમાતે હૈં.

દિન લહ્વ મં ખોના તુઝે શબ નીંદ ભર સોના તુઝે
શર્મે નબી, ખૌફે ખુદા, યેહ ભી નહીં વોહ ભી નહીં⁽¹⁾

મસ્જિદેં હમારી વીરાન, મુસલમાનોં સે સીનમા વ તમાશે આબાદ, હર કિસ્મ કે ઉયૂબ મુસલમાનોં મં મૌજૂદ. હિન્દવાની રસ્મેં હમ મં કાઈમ હૈં હમ કિસ તરહ ઈઝ્ઝત પા સકતે હૈં !

મુહમ્મદ અલી જૌહર ને ખૂબ કહા હૈ :

બુલબુલ વ ગુલ ગએ ગએ લેકિન !

હમ કો ગમ હૈ યમન કે જાને કા !

દુન્યાવી તમામ તરકિક્યાં બુલબુલેં થીં ઓર દૌલતે ઈમાન યમન, અગર્યે યમન આબાદ હૈ હઝારહા બુલબુલેં ફિર આ જાએંગી મગર જબ યમન હી ઉજડ ગયા તો અબ બુલબુલોં કે આને કી ક્યા ઉમ્મીદ હૈ ! મુસલમાનોં કી અસ્લ બીમારી તો શરીઅતે મુસ્તફા કો છોડના હૈ અબ ઈસ કી વજહ સે ઓર બહુત સી બીમારિયાં પૈદા હો ગઈ. મુસલમાનોં કી સદહા બીમારિયાં તીન કિસ્મ મં મુન્હસિર હૈં. અવ્વલ રોઝાના નએ નએ મઝહબોં કી પૈદાવાર ઓર હર આવાઝ પર મુસલમાનોં કા આંખેં બન્દ કર કે ચલ પડના. દૂસરે મુસલમાનોં કી

1 ...હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ હિસ્સએ અવ્વલ, સફહા 68 પર યેહ શે'ર યૂં લિખા હૈ :

દિન લહ્વ મં ખોના તુઝે, શબ સુબહ તક સોના તુઝે
શર્મે નબી, ખૌફે ખુદા, યેહ ભી નહીં વોહ ભી નહીં

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

ખાના જંગિયાં ઓર મુકદ્દમા બાઝિયાં ઓર આપસ કી અદાવતેં. તીસરે હમારે જાહિલ બાપ દાદોં કી ઈજાદ કી હુઈ ખિલાફે શરઅ યા ફુઝૂલ રસ્મેં. ઈન તીન કિસ્મ કી બીમારિયોં ને મુસલમાનોં કો તબાહ કર ડાલા, બરબાદ કર દિયા, ઘર સે બે ઘર બના દિયા, મકરૂઝ કર દિયા. ગર્જોં કે ઝિલ્લત કે ગઢે મેં ધકેલ દિયા.

પહલી બીમારી કા ઈલાજ સિફ યેહ હૈ કે મુસલમાન એક બાત ખૂબ યાદ રખેં વોહ યેહ કે કપડા નયા પહનો, મકાન નયા બનાઓ, ગિઝાએં નઈ નઈ ખાઓ, હર દુન્યાવી કામ નએ નએ કરો, મગર દીન વોહી તેરહ સૌ બરસ વાલા પુરાના ઈખ્તિયાર કરો હમારા નબી પુરાના, દીન પુરાના, કુરઆન પુરાના, કા'બા પુરાના, ખુદા તઆલા પુરાના (કદીમ) હમ ઈસ પુરાની લકીર કે ફકીર હેં યેહ કલિમાત વોહ હેં જો અકસર હઝરતે કિબ્લએ આલમ પીર સચ્ચિદ જમાઅત અલી શાહ સાહિબ મહૂમ વ મગફૂર પીરે તરીકત અલી પૂરી ફરમાયા કરતે થે ઓર ઈસ કા પરહેઝ યેહ હૈ કે હર બદ મઝહબ કી સોહબત સે બચો, ઉસ મૌલવી કે પાસ બૈઠો જિસ કે પાસ બૈઠને સે હુઝૂર عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કા ઈશક ઓર ઈતિબાએ શરીઅત કા જઝૂબા પૈદા હો.

દૂસરી બીમારી કા ઈલાજ યેહ હૈ કે અકસર ફિત્ના વ ફસાદ કી જડ દો ચીઝેં હેં એક ગુસ્સા ઓર અપની બડાઈ ઓર દૂસરે હુકૂકે શરઈયા સે ગફલત. હર શખ્સ યાહતા હૈ કે મેં સબ સે ઊંચા હોઉં ઓર સબ મેરે હુકૂક અદા કરેં મગર મેં કિસી કા હક અદા ન કરું અગર હમારી તબીઅત મેં સે “ખુદ” નિકલ જાએ આજિઝી ઓર તવાઝોઅ પૈદા હો હમ મેં સે હર શખ્સ દૂસરે કે હુકૂક કા ખયાલ રખે તો **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** કભી જંગો જિદાલ ઓર મુકદ્દમા બાઝી કી નૌબત હી ન આએ. ફકીર કી યેહ થોડી સી ગુફતગૂ **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** બહુત નફઅ દેગી બ શર્તે કે ઈસ પર અમલ કિયા જાએ.

તીસરી બીમારી વોહ હૈ જિસ કે ઈલાજ કે લિયે યેહ કિતાબ લિખી જા રહી હૈ હિન્દુસ્તાન કે મુસલમાનોં મેં બચ્ચે કી પૈદાઈશ સે લે કર મરને તક મુખ્તલિફ મૌકઓં પર ઐસી તબાહકુન રસ્મેં જારી હેં જિન્હોં ને મુસલમાનોં કી જરેં ખોખલી કર દી હેં. મેં ને ખુદ દેખા હૈ કે ઉન કે મરને જીને શાદી બિયાહ કી રસ્મોં કી બદૌલત સદહા મુસલમાનોં કી જાએદાદેં, મકાનાત, દુકાનેં, હિન્દુઓં કે પાસ સૂદી કર્જેં મેં ચલી ગઈં ઔર બહુત સે આ'લા ખાનદાન કે લોગ આજ કિરાયે કે મકાનોં મેં ગુઝર કર રહે હેં ઔર ઠોકરેં ખાતે ફિરતે હેં. એક નિહાયત શરીફ ખાનદાની રઈસ ને અપને બાપ કે ચાલીસવેં કી રોટી કે લિયે એક હિન્દૂ સે ચાર સૌ રૂપે કર્જ લિયે જિસ સે સત્તાઈસ સૌ રૂપે દે ચુકે હેં ઔર પન્દરહ સૌ ઔર બાકી યે ઉન કી જાએદાદ ભી તકરીબન ખત્મ હો ચુકી, અબ વોહ ઝિન્દા હેં, સાહિબે ઔલાદ હેં ફાકે સે ગુઝર કર રહે હેં.

અપની કૌમ કી ઈસ મુસીબત કો દેખ કર મેરા દિલ ભર આયા. તબીઅત મેં જોશ પૈદા હુવા કે કુછ ખિદમત કરૂં. રૌશનાઈ કે યેહ ચન્દ કતરે હકીકત મેં મેરે આંસૂઓં કે કતરે હેં. ખુદા કરે કે ઈસ સે કૌમ કી ઈસ્લાહ હો જાએ. મેં ને યેહ મહસૂસ કિયા કે બહુત સે લોગ ઈન શાદી બિયાહ કી રસ્મોં સે બેઝાર તો હેં મગર બિરાદરી કે તા'નોં ઔર અપની નાક કટને કે ખૌફ સે જિસ તરહ હો સકતા હૈ કર્જેં ઉધાર લે કર ઈન જહાલત કી રસ્મોં કો પૂરા કરતે હેં. કોઈ ઐસા મર્દેં મૈદાન નહીં બનતા જો બિલા ખૌફ હર એક કે તા'ને બરદાશત કર કે તમામ રસ્મોં પર લાત માર દે ઔર સુન્નત કો ઝિન્દા કર કે દિખા દે. જો શખ્સ સુન્નતે મુઅકકદા કો ઝિન્દા કરે ઉસ કો સૌ શહીદોં કા સવાબ મિલતા હૈ ક્યૂંકે શહીદ તો એક દફ્આ તલ્વાર કા ઝખ્મ ખા કર મર જાતા હૈ મગર યેહ **અલ્લાહ** કા બન્દા ઉમ્ર ભર લોગોં કી ઝબાનોં કે ઝખ્મ ખાતા રહતા હૈ.

વાઝેહ રહે કે મુરવ્વજા રસ્મેં દો કિસ્મ કી હેં એક તો વોહ જો શરઅન ના જાઈઝ હેં દૂસરી વોહ જો તબાહકુન હેં ઓર બહુત દફઆ ઉન કે પૂરા કરને કે લિયે મુસલમાન સૂદી કર્ઝ લેતે હેં ઓર સૂદ દેના ભી હરામ હૈ ઓર લેના ભી. ઈસ લિયે યેહ રસ્મેં હરામ કામ કા ઝરીઆ હેં. ઈસ રિસાલે મેં દોનોં કિસ્મ કી રસ્મોં કા ઝિક કિયા જાએગા ઓર બયાન કા તરીકા યેહ હોગા કે ઈસ રિસાલે કે અલાહદા અલાહદા બાબ હોંગે, યા'ની પેદાઈશ કી રસ્મોં કા એક બાબ ફિર બિયાહ શાદી કી રસ્મોં કા એક બાબ ફિર મૌત કી રસ્મોં કા અલાહદા બાબ વગૈરા વગૈરા. હર રસ્મ કે મુતઅલ્લિક તીન બાતેં અર્ઝ કી જાએંગી અવ્વલ તો મુરવ્વજા રસ્મ ઓર ફિર ઉસ કી ખરાબિયાં ફિર ઉસ કા મસ્નૂન ઓર જાઈઝ તરીકા.

ઈસ કિતાબ કા નામ “ઈસ્લામી ઝિન્દગી” રખતા હૂં ઓર રબ્બે કરીમ કે કરમ સે ઉમ્મીદ હે કે વોહ અપને હબીબ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કે સદકે મેં ઈસ કો ઈસ્મે બા મુસમ્મા બનાએ ઓર કબૂલ ફરમા કર મુસલમાનોં કો ઈસ પર અમલ કી તૌફીક દે મેરે લિયે ઈસ કો તોશએ આખિરત ઓર સદકએ જારિયા બના દે.

امِينِ امِينِ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ بِجَاهِ رَسُولِكَ الرَّؤُوفِ الرَّحِيمِ
وَ اَللهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ

નાયીઝ

અહમદ યાર ખાન નઈમી ઓઝાનવી બદાયૂની

દુવુમ સફરુલ મુઝફ્ફર યૌમે જુમુઅતુલ મુબારક સિ. 1363 હિ.

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

पहला बाब

बच्चे की पैदाईश

मुख्य बातें

बच्चे की पैदाईश के मौक़े पर मुफ्तलिफ़ मुल्कों में मुफ्तलिफ़ रस्में हैं मगर यन्द् रस्में औसी हैं जो तकरीबन किसी कदर ईर्द से हर जगह पाई जाती हैं वोह हस्बे ज़ैल हैं :

﴿1﴾ लउका पैदा होने पर आम तौर पर ज़ियादा पुशी की जाती है और अगर लउकी पैदा हो तो बा'ज लोग बजाये पुशी के रन्जो गम महसूस करते हैं.

﴿2﴾ पहले बच्चे पर ज़ियादा पुशी की जाती है फिर और बच्चों पर पुशी मनाई तो जाती है मगर कम.

﴿3﴾ लउका पैदा हो तो पैदाईश के छे रोज तक औरतें मिल कर ढोल बजाती हैं.

﴿4﴾ पैदाईश के दिन लडू या कोई मिठाई अहले कराबत में तकसीम होती है.

﴿5﴾ उस दिन मीरासी डोम, दूसरे गाने बजाने वाले घर घर लेते हैं और बेहूदा गाने गा कर ईन्आम के ज्वास्तगार होते हैं. मुंड मांगी चीज ले कर जाते हैं.

﴿6﴾ बहन, बहनोई वगैरा को जोड़े रूपये वगैरा बहुत सी रस्मों के मा तह्त दिये जाते हैं, लट धुलाई, गूँद बनवाई वगैरा.

﴿7﴾ दुल्हन के मां, बाप, भाई की तरफ़ से छोछक आना जरूरी होता है जिस में के दूल्हा दुल्हन, सास ससुर, नन्द नन्दोई हत्ता के घर के बिहिश्ती, भंगी के लिये भी कपड़ों के जोड़े नकदी और अगर लउकी पैदा हुई है तो

બચ્ચી કે લિયે છોટા છોટા ઝેવર હોના ઝરૂરી હૈ ગર્જો કે મૈકા વ સુસરાલ કા દીવાલિયા હો જાતા હૈ.

﴿8﴾ માલન ઓર ભટિયારી⁽¹⁾ ઘર કે દરવાઝે પર પત્તો કા સેહરા યા કાગઝ કે ફૂલ બાંધતી હૈં જિસ કે મુઆવઝે મેં એક જોડા ઓર રૂપયા કમ અઝ કમ વુસૂલ કરતી હૈં.

ઇન રસ્મોં કી ખરાબિયાં :

લડકી પૈદા હોને સે રન્જ કરના કુફ્ફાર કા તરીકા હૈ, જિસ કે મુતઅલિલક કુરઆને કરીમ ફરમાતા હૈ :

وَإِذَا بُعِثَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَىٰ عَلَّ وَجْهَهُ سُودًا أَوْ شَوْكًا

બલકે હક યેહ હૈ કે જિસ ઓરત કે પહલે લડકી પૈદા હો, વોહ રબ તઆલા કે ફઝ્લ સે ખુશ નસીબ હૈ ક્યૂંકે હુઝૂર સચ્ચિદે આલમ રબ તઆલા ને સુન્નતે નબી અતા ફરમા દી.

જવાન લડકિયોં કા ગાના બજાના હરામ હૈ ક્યૂંકે ઓરત કી આવાઝ કા ભી ના મહરમોં સે પદા હોના ઝરૂરી હૈ અગર ઓરત નમાઝ પઢ રહી હો ઓર કોઈ આગે સે ગુઝરના યાહે તો યેહ ઓરત કહ કર ઉસ કો ઈત્તિલાઅ ન દે બલકે તાલી સે ખબર દે⁽³⁾ જબ આવાઝ કી ઈસ કદર પદાદારી હૈ તો યેહ મુરવ્વજા ગાને ઓર બાજે કા ક્યા પૂછના !

① ...રોટી પકાને વાલી.

② ...તર્જમએ કન્જુલ ઈમાન : ઓર જબ ઉન મેં કિસી કો બેટી હોને કી ખુશ ખબરી દી જાતી હૈ તો દિન ભર ઉસ કા મુંહ કાલા રહતા હૈ ઓર વોહ ગુસ્સા ખાતા હૈ. (પ ૧૬, ૧, ૧, ૫૮: ૫૮)

③ ...યા'ની સીધે હાથ કી ઉંગલિયાં ઉલ્ટે હાથ કી પુશ્ત પર મારે.

(રદાલમહતરુલી દરમખતાર, કતાબ વલ્લા, બાબ માયફસદ વલ્લા, જ ૨, ૫૮: ૬૮)

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

इरज्न्द की पैदाईश की ढुशी में नवाङ्गल पढना और सदका, ढैरात करना कारे सवाब है मगर बिरादरी के डर, नाक कटने के ढौङ्क से मिढाई तक्सीम करना बिङ्कुल बेङ्गाअेढा है और अगर सूढी कर्ज ले कर येढ काम किये तो आढिरत का गुनाह ढी है ईस लिये ईस रस्म को बन्द करना याहिये.

डोम ढीरासी लोडों को ढेना हरगिळ ञाईज नही क्युंके ईन की डमढढी करना ढर असल ईन को गुनाह पर ढिलेर करना है. अगर ईन ढौकओं पर ईन को कुछ न ढिले तो येढ तढाम लोड ईन हराम पेशों को छोड कर डलाल कढाई डासिल करें. ढुजे तअज्जुब डोता है के येढ कौंढें या'नी ञनाने (ढुन्सा) डोम ढीरासी, रन्डियां सिर्क ढुसलढान कौढ डी ढें हैं. ईसाई, यहुढी, डिन्डू, शिढ और पारसी कौंढों ढें येढ लोड नही. ईस की क्या वजह है? वजह सिर्क येढ है के ढुसलढानों ढें ढुराङ्गाती रस्में ञियाढा हैं और ईन लोडों की ईन्डी रस्ढों की वजह से परवरिश डोती है और ढीगर कौंढों ढें न येढ रस्में हैं न ईस किस्ढ के लोड और यकीनन अैसी पेशावर कौंढें ढुस्लिढ कौढ की पेशानी पर बढनुढा ढाग हैं, ढुढा करे येढ लोड डलाल रोजी कढा कर गुजारा करें.

बडन, बडनोई या ढीगर अडूले कराढत की ढिढढत करना ढेशक कारे सवाब है मगर जब के **अल्लाह** व रसूल **عَلَيْهِ السَّلَام** को ढुश करने के लिये की ञाअे. अगर ढुन्या के नाढो नढूढ और ढिढलावे के लिये येढ ढिढढतें डों तो बिङ्कुल बेकार हैं. ढिढलावे की नढाज ढी बेङ्गाअेढा डोती है और ईस ढौकअे पर किसी की न्य्यत रिङाअे ईलाडी नही डोती ढडूज रस्ढ की पाबन्ढी और ढिढलावे के लिये सब कुछ डोता है वरना क्या ञडूरत है के छोछक के आगे बाढा ढी डो, ढुन्या को ढी ञम्भ किया ञाअे ङिर ढालढार आढढी ईस ढर्य को ढरढाशत कर लेता है मगर गरीब ढुसलढान ईन रस्ढों को पूरा करने के लिये या तो सूढी कर्ज लेता है या ढर रडन करता है लिङाङा ईन तढाम ढसारीक को बन्द करना निङायत ञडूरी है. डजारड ढौकओं पर अढनी लडकियों और बडनों को ईस

લિયે દો કે યેહ રસૂલે અકરમ ﷺ કા હુકમ હૈ મગર ઈન રસ્મોં કો મિટા દો, ઝુકામ રોકો તાકે બુખાર જાએ. આજ યેહ હાલત હે કે અગર બચ્યા પૈદા હોને પર દુલ્હન કે મૈકે સે યેહ રસ્મોં પૂરી ન કી જાવેં તો સાસ વ નન્દ કે તા'નોં સે લડકી કી ઝિન્દગી વબાલ હો જાતી હૈ ઓર ઈધર ખાના જંગી શુરૂઅ હો જાતી હૈ અગર યેહ રસ્મોં મિટ જાએં તો ઈન લડાઈયોં કા દરવાઝા હી બન્દ હો જાએ.

ઇસ્લામી રસ્મોં

બચ્યે કે પૈદા હોને પર યેહ કામ કરને યાહિયેં : બચ્યા પૈદા હોતે હી ગુસ્લ દિયા જાએ, નાલ કાટા જાએ ઓર જિસ કદર જલ્દી હો સકે ઉસ કે દાહને કાન મેં અઝાન ઓર બાએં કાન મેં તકબીર કહી જાએ ખ્વાહ ઘર કા કોઈ આદમી હી અઝાન ઓર તકબીર કહ દે યા મસ્જિદ કા મુઅઝ્ઝિન યા ઈમામ કહે ઓર અગર અઝાન કહને પર ખૈરાત વ સદકા કી નિચ્ચત સે ઉન કી કોઈ ખિદમત કર દી જાએ તો બહુત અચ્છા હૈ ક્યું કે યેહ હક તઆલા કા શુક્રિયા હૈ ફિર યેહ કોશિશ કી જાવે કે બચ્યે કો પહલી ઘુટ્ટી (ગડતી) કોઈ નેક આદમી દે ક્યુંકે તફ્સીરે રૂહુલ બયાન મેં હૈ કે “બચ્યે મેં પહલી ઘુટ્ટી દેને વાલે કા અસર આતા હૈ ઓર ઉસ કી સી આદાત પૈદા હોતી હૈ” બલ્કે સુન્નત તો યેહ હૈ કે બચ્યે કી તહનીક કર દી જાએ, તહનીક ઉસે કહતે હૈં કે કોઈ નેક આદમી અપને મુંહ મેં ખજૂર યા ખુરમા ચબા કર બચ્યે કે તાલૂ સે લગા દે તાકે બચ્યે કે પેટ મેં સબ સે પહલે જો ગિઝા પહુંચે વોહ ખુરમા હો ઓર કિસી બુરુગા કે મુંહ કા લુઆબ. સહાબએ કિરામ ﷺ નબી ﷺ સે અપને બચ્યોં કી તહનીક કરાયા કરતે થે. દાઈ કી ઉજરત મુકરર હોની યાહિયે જો ઈસ કામ કે બા'દ દે દી જાએ અગર ફરઝન્દ કી ખુશી મેં મીલાદ શરીફ યા ફાતેહએ બુરુગાન કર દી જાવે તો બહુત અચ્છા હૈ ઈસ કે સિવા તમામ રુસૂમાત બન્દ કર દી જાએ. છોછક વ ભાત કો મિટાના સપ્ત ઝરૂરી હૈ.

दूरारा बाब

अकीका और अत्ना की मुरव्वअ रस्में

आम तौर पर अकीका और अत्ना के मौकअ पर येड रस्में डोती हैं, अडुत सी जगड अकीका करते डी नहीं अडे छटी करते हैं वोड येड के अय्ये की पैदाईश के छटे डिन, रात के वक्त औरतें जम्भ डो कर मल कर गाती अजती हैं ड़िर जय्ये को कोठडी से बाडर वा कर तारे ड़िआ कर गाती हैं ड़िर भीठे यावल तकसीम ड़िये जते हैं. गीत नलडायत अेडूदा गाअे जते हैं येड रस्म आललस ड़लन्दवानी है और ज़ो लोग अकीका करते भी हैं तो वोड अपनी बलरदरी के ललडड से जानवर ज़ुड करते हैं. में ने येड ड़ेआ है के अडी बलरदरी वाले लोग छे सात जानवर ज़ुड कर के तमाम गोशत बलरदरी में तकसीम कर ड़ेते हैं या पुर तकल्लुड़ आना पका कर आम दा'वत करते हैं और येड भी मशडूर है के दुल्लन का पहला अय्या मैके में पैदा डो और अकीका वगैरा का सारा अर्या दुल्लन के मां आप करें अगर वोड अैसा न करें तो सप्त अदनामी ड़ोती है. जब अत्ना का वक्त आता तो अैसी रस्में ड़ोती हैं ड़ुदा की पनाड ! अत्ना से पहले रात जग राता ड़ोता है, ज़लसे ड़ुदाई रात कडते हैं ज़लस में सब औरतें जम्भ डो कर रात लर गाता गाती हैं और घर वाले गुलगुले पकाते हैं ड़िर इज के वक्त जवान लडक़लयां और औरतें गाती ड़ुई मख़लड को ज़ाती हैं वडं ज़ कर ईन गुलगुलों से ताक लरती हैं या'नी घी का यराग और येड गुलगुले, ड़ुड पैसे ताक में रअ कर गाती ड़ुई वापस आती हैं येड रस्म आ'ज जगड शाडी पर भी ड़ोती है और येड रस्म यू.पी. की आ'ज कौमों में ज़लयादा है मगर अत्ना के वक्त ईस का ड़ोना ज़रूरी है, जब अत्ना का वक्त आया तो करआत दार जम्भ ड़ोते हैं ज़लन की मौजूदगी में अत्ना ड़ोता है. नाई अत्ना कर के अपनी कडोरी रअ ड़ेता है ज़लस में ड़र शअ्स

એક એક, દો દો યા ચાર આના, આઠ આના ડાલતા હૈ. સબ મિલ કર ગુરબા કે યહાં તો પન્દરહ બીસ રૂપે હો જાતે હૈં મગર અમીરોં કે ઘર સૌ, દો સૌ, ઢાઈ સૌ રૂપયે બનતા હૈ ફિર બચ્ચે કે વાલિદ કી તરફ સે બિરાદરી કી રોટી હોતી હૈ ઔર બચ્ચે કે વાલિદ અપની બહનોં બહનોઈ વ દીગર અહ્લે કરાબત કો કપડોં કે જોડે દેતા હૈ. ઈધર બચ્ચે કે નાના, મામૂં કી તરફ સે નકદી, રૂપયે, કપડોં કે જોડે લાના ઝરૂરી હોતા હૈ. અહ્લે કરાબત જો નાઈ કી કટોરી મેં પૈસે રૂપે ડાલતે હૈં વોહ “ન્યોતા” કહલાતા હૈ, યેહ દર હકીકત બચ્ચે કે વાલિદ પર કર્ઝ કી તરહ હોતા હૈ કે જબ ઉન લોગોં કે ઘર ખત્ના હો તો યેહ ભી ઉસ કે ઘર નકદી દે.

ઇન રસ્મોં કી ખરાબિયાં

છટી કરના ખાલિસ હિન્દુઓં કી રસ્મ હૈ જો કે ઉન્હોં ને અકીકે કે મુકાબલે મેં ઈજાદ કી હૈ. હમ પહલે અર્ઝ કર ચુકે હૈં કે ઔરતોં કા ગાના બજાના હરામ હૈ ઈસી તરહ ઝચ્ચે કો તારે દિખાના મહ્ઝ લગવિચ્ચાત હૈ ફિર ગાને વાલિયોં કો મીઠે ચાવલ ખિલાના હરામ કામ કા બદલા હૈ લિહાઝા યેહ છટી કી રસ્મ બિલ્કુલ બન્દ કર દેના ઝરૂરી હૈ. અકીકા ઔર ખત્ના મેં ઈસ કદર ખર્યા કરાને કા યેહ અસર પડેગા કે લોગ ખર્યે કે ખૌફ સે યેહ સુન્નત હી છોડ દેંગે, અકીકા ઔર ખત્ના કરના સુન્નત હૈ ઔર સુન્નત ઈબાદત હૈ, ઈબાદત કો ઉસી તરહ કિયા જાએ જિસ તરહ નબિયે કરીમ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** સે સાબિત હૈ. અપની તરફ સે ઈસ મેં રસ્મેં દાખિલ કરના લગ્વ હૈ. નમાઝ પઢના, ઝકાત દેના, હજ કરના ઈબાદત હૈ અબ અગર કોઈ શખ્સ નમાઝ કો ગાતા બજાતા હુવા જાવે ઔર ઝકાત દેતે વક્ત બિરાદરી કી રોટી કો ઝરૂરી સમજે તો યેહ મહ્ઝ બેહૂદા બાત હૈ, મેં ને એક જવાન શખ્સ કો કહતે હુએ સુના હૈ કે મેરા ખત્ના નહીં હુવા. મેં ને પૂછા ક્યૂં? ઉસ ને જવાબ દિયા કે મેરે બાપ કે પાસ બિરાદરી કી રોટી કરને

કે લિયે રૂપયા ન થા, ઈસ લિયે મેરા ખત્ના ન હુવા ! દેખા ઈન રસ્મોં કી પાબન્દિયોં મેં યેહ ખરાબી હૈ, બચ્ચે કા ખચાં બાપ કે ઝિમ્મે હૈ ઉસ કા અકીકા ઓર ખત્ના બાપ કરે, યેહ પાબન્દી લગા દેના કે પહલે બચ્ચે કા ખત્ના નાના મામૂં કરે, ઈસ્લામી કાઈદે કે ખિલાફ હૈ ઈસી તરહ બિરાદરી કી રોટી ઓર નાઈ કો ઈસ કદર ચન્દા કર કે દેના સપ્ત બુરી રસ્મ હૈ ઈસ કો બન્દ કર દેના ચાહિયે.

ન્યોતા ભી બહુત બુરી રસ્મ હૈ જો ગાલિબન દૂસરી કોમોં સે હમ ને સીખી હૈ ઈસ મેં ખરાબી યેહ હૈ કે યેહ ઝગડે ઓર લડાઈ કી જડ હૈ વોહ ઈસ તરહ કે ફર્ફ કરો કે હમ ને કિસી કે ઘર ચાર મોકઓં પર દો દો રૂપે દિયે હૈં તો હમ ભી હિસાબ લગાતે રહતે હૈં ઓર વોહ ભી જિસ કો યેહ રૂપયા પહુંચા. અબ હમારે ઘર કોઈ ખુશી કા મોકઅ આયા હમ ને ઉસ કો બુલાયા તો હમારી પૂરી નિચ્યત યેહ હોતી હૈ કે વોહ શપ્સ કમ અઝ કમ દસ રૂપૈ હમારે ઘર દે તાકે આઠ રૂપૈ વોહ અદા હો જાએં ઓર દો રૂપૈ હમ પર ચઢ જાએં ઈધર ઈસ કો ભી યેહી ખયાલ હૈ કે અગર મેરે પાસ ઈતની રકમ હો તો મેં વહાં દા'વત ખાને જાઊં વરના ન જાઊં, અબ અગર ઉસ કે પાસ ઉસ વક્ત રૂપયા નહીં તો વોહ શર્મિન્દગી કી વજહ સે આતા હી નહીં ઓર અગર આયા તો દો ચાર રૂપે દે ગયા. બહર હાલ ઈધર સે શિકાયત પૈદા હુઈ, તા'ને બાઝિયાં હુઈ, દિલ બિગડે. બા'ઝ લોગ તો કર્ઝ લે કર ન્યોતા અદા કરતે હૈં. બોલો ! યેહ ખુશી હૈ યા એ'લાને જંગ ? લોગ કહતે હૈં કે ન્યોતા સે એક શપ્સ કી વક્તિયા મદદ હો જાતી હૈ. ઈસ લિયે યેહ રસ્મ અચ્છી હૈ મગર દોસ્તો ! મદદ તો હો જાતી હૈ લેકિન દિલ કેસે બુરે હોતે હૈં ઓર રૂપયા કિસ તરહ ફંસ જાતા હૈ ન મા'લૂમ યેહ રસ્મ કબ સે શુરૂઅ હુઈ, બાહમી ઈમદાદ કરના ઓર બાત હૈ લેકિન યેહ બાહમી

ઈમદાદ નહીં, અગર બાહમી ઈમદાદ હોતી તો ફિર બદલે કા તકાઝા કેસા ? લિહાઝા યેહ ન્યોતા કી રસ્મ બિલ્કુલ બન્દ હોની ચાહિયે. હાં, અગર કરાબત દાર કો બતૌરે મદદ કુછ દિયા જાવે ઔર ઉસ કે બદલે કી તવકકોઅ ન રખી જાએ તો વાકેઈ મદદ હૈ ઈસ મેં કોઈ મુઝાયકા નહીં, હદિથ્યે સે મહબ્બત બઢતી હૈ ઔર કર્જ સે મહબ્બત ટૂટતી હૈ. અબ ન્યોતા બેહૂદા કર્જ હો ગયા હૈ.

નોટ ઝરૂરી : અકીકા, ખત્ના, શાદી, મૌત, હર વક્ત હી ન્યોતા કી રસ્મ જારી હૈ યેહ બિલ્કુલ બન્દ હોની ચાહિયે.

અકીકા ઔર ખત્ના કે ઈસ્લામી તરીકે

તરીકએ સુન્નત યેહ હૈ કે બચ્ચે કી પૈદાઈશ કે સાતવેં રોઝ અકીકા હો ઔર અગર ન હો સકે તો પન્દરહવેં દિન યા ઈકકીસવેં રોઝ યા'ની પૈદાઈશ કે દિન સે એક દિન પેશતર, અગર જુમુઆ કો બચ્ચા પૈદા હુવા તો જબ ભી અકીકા હો જુમે'રાત કો હો, અકીકે કા હુક્મ યેહ હૈ કે લડકે કી તરફ સે દો બકરિયાં એક સાલ કી ઔર લડકી કી તરફ સે એક બકરી એક સાલ કી ઝબ્હ કર દી જાએ. અકીકે કે જાનવર કી સિરી નાઈ કો ઔર રાન દાઈ કો દી જાએ, અગર યેહ દોનોં મુસલમાન હોં. (1)

ગોશ્ત કે તીન હિસ્સે કર દિયે જાએ : એક હિસ્સા ફુકરા કો ખૈરાત કર દિયા જાએ, દૂસરા હિસ્સા અહ્લે કરાબત મેં તક્સીમ હો, તીસરા હિસ્સા અપને ઘર મેં ખાયા જાએ બેહતર યેહ હૈ કે અકીકે કે જાનવર કી હડિયાં તોડી ન જાએ બલ્કે જોડોં સે અલાહદા કર દી જાએ ઔર ગોશ્ત વગૈરા ખા કર હડિયાં દફન કર દી જાએ. સાતવેં રોઝ હી બચ્ચે કા નામ ભી રખા જાએ સબ સે બેહતર હૈ “મુહમ્મદ”. મગર જિસ કા નામ

1...બહારે શરીઅત, અકીકે કા બયાન હિસ્સા : 15, જિ.3, સ.154-155 મુલખ્ખસન

“મુહમ્મદ” હો ઉસ કો બિગાડ કર ન પુકારા જાએ. અબ્દુલ્લાહ, અબ્દુરહમાન ઓર અમ્બિયાએ કિરામ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ ઓર સહાબએ કિરામ رَضَوَانِ اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ કે નામ પર નામ રખના ભી અચ્છા હૈ : ઈસા, મૂસા, ઈબ્રાહીમ, ઈસ્માઈલ, અબ્બાસ, ઉમર વગૈરા ઓર બે મા'ના નામ ન રખે જાએ જેસે બુધ્ધ, જુમે'રાતી, ખૈરાતી વગૈરા, ઈસી તરહ જિન નામોં મેં ફિખ્ર ઝાહિર હોતા હો ન રખે જાએ જેસે શાહજહાન, નવાબ, રાજા, બાદશાહ વગૈરા. લડકિયોં કે નામ કમરુન્નિસા, જહાંગારા બેગમ વગૈરા ન રખો બલકે ઉન કે નામ ફાતિમા, આમિના, આઈશા, મરયમ, ઝૈનબ, કુલ્સૂમ વગૈરા રખો. અકીકે કે વક્ત જબ જાનવર ઝબ્હ હો તબ બચ્ચે કે બાલ ભી મુન્ડવા દિયે જાએ ઓર બાલોં કો ચાંદી સે વજ્ન કર કે ખૈરાત કર દી જાએ ઓર સર પર ઝા'ફરાન ભિગો કર મલ દિયા જાએ.

યેહ જો મશહૂર હૈ કે બચ્ચે કે માં બાપ અકીકે કા ગોશત ન ખાવેં મહ્જ ગલત હૈ. અકીકે વાલે કો ઈખ્તિયાર હૈ કે ખ્વાહ કચ્ચા ગોશત તક્સીમ કર દે યા પકા કર દા'વત કર દે મગર ખયાલ રહે કે નામો નુમૂદ કો ઈસ મેં દખ્લ ન હો, ફક્ત સુન્નત કી નિચ્ચત સે હો, નાઈ ઓર કસાઈ કી ઉજરત પહલે સે મુકરર હો જો અકીકે કે બા'દ દે દી જાએ, અગર નાઈ અપના કદીમી ખિદમત ગુઝાર હૈ તો ઉસ કો ઝિયાદા ઉજરત દો, જિસ સે ઉસ કા હક અદા હો જાએ ઓર અગર નહીં તો વાજિબી ઉજરત દે દો. યેહ ભી જાઈઝ હૈ કે એક ગાય ખરીદ કર ચન્દ બચ્ચોં કા અકીકા એક હી ગાય મેં કર દિયા જાએ યા'ની લડકે કે લિયે ગાય કે દો સાતવેં હિસ્સે ઓર લડકી કે લિયે એક હિસ્સા. યેહ ભી જાઈઝ હૈ કે અગર કુરબાની કી ગાય મેં અકીકે કા હિસ્સા ડાલ દિયા જાએ કે લડકે કે લિયે દો હિસ્સે ઓર લડકી કે લિયે એક હિસ્સા.

નોટ ઝરૂરી : અકીકા ફર્જ યા વાજિબ નહીં હૈ સિર્ફ સુન્નતે મુસ્તહબ્બા હૈ, ગરીબ આદમી કો હરગિઝ જાઈઝ નહીં કે સૂદી કર્જા લે કર અકીકા કરે. કર્જા લે કર તો ઝકાત ભી દેના જાઈઝ નહીં અકીકા ઝકાત સે બઢ કર નહીં હૈ. મૈં ને બા'ઝ ગરીબ મુસલમાનોં કો દેખા હૈ કે કર્જા લે કર અકીકા કરતે હૈં અગર અકીકા ન કરેં તો બેચારોં કી નાક કટ જાએ, વોહ બિગૈર નાક કે રહ જાએં ગરઝ કે સુન્નત કા ખયાલ નહીં અપની નાક કા ખયાલ હૈ ઐસી નાક ખુદા કરે કટ હી જાવે.

ખત્ના

ખત્ના કા સુન્નત તરીકા યેહ હૈ કે સાતવેં બરસ બચ્ચે કા ખત્ના કરા દિયા જાએ, ખત્ના કી ઉમ્મ સાત સાલ સે બારહ બરસ તક હૈ યા'ની બારહ બરસ સે ઝિયાદા દેર લગાના મન્અ હૈ. (1) (આલમગીરી)

ઔર અગર સાત સાલ સે પહલે ખત્ના કર દિયા ગયા જબ ભી હરજ નહીં. બા'ઝ લોગ અકીકે કે સાથ હી ખત્ના કરતે હૈં, યેહ આસાની ઔર આરામ સે હો જાતા હૈ ક્યૂંકે ઉસ વક્ત બચ્ચા યલને ફિરને કે કાબિલ તો હૈ નહીં, તાકે ઝખ્મ બઢા લે અગર માં કા દૂધ ઉસ પર ડાલા જાતા રહે તો બહુત જલ્દ ઝખ્મ ભર જાતા હૈ. ખત્ના કરને સે પહલે નાઈ કી ઉજરત તૈ હોના ઝરૂરી હૈ જો કે ઉસ કો ખત્ના કે બા'દ દે દી જાએ. ઇલાજ મેં ખાસ કર નિગરાની રખી જાએ, તજરિબા કાર નાઈ સે ખત્ના કરાયા જાએ ઔર તજરિબા કાર આદમી ઈસ કા ખયાલ રખે, ખત્ના સિર્ફ ઈસ કામ કા નામ હૈ. બાકી બિરાદરી કી રોટી, બહન બહનોઈયોં કે પચાસ પચાસ જોડે ઔર ગાને વાલી ઔરતોં ઔર મીરાસિયોં કે અખરાજાત યેહ સબ મુસલમાનોં કી કમઝોર નાક ને પૈદા કર દિયે હૈં યેહ સબ ચીઝેં બિલકુલ બન્દ કર દી જાએં.

①.....الفتاوى الهندية، كتاب الكراهية، الباب التاسع عشر، ج ٥، ص ٣٥٧

તીસરા બાબ

બચ્ચોં કી પરવરિશ પરવરિશ કી મુરવ્વજા રસ્મોં

આમ મુસલમાનોં મેં યેહ મશહૂર હૈ કે “લડકે કો દો સાલ માં અપના દૂધ પિલાએ ઓર લડકી કો સવા દો સાલ” યેહ બિલ્કુલ ગલત હૈ. મુસલમાનોં મેં યેહ તરીકા હૈ કે બચપન મેં ઓલાદ કે અપ્લાક વ આદાબ કા ખયાલ નહીં રખતે. ગરીબ લોગ તો અપને બચ્ચોં કો આવારા લડકોં કે સાથ ખેલને કૂદને કી ઈજાઝત દેતે હેં ઓર ઉન કી તા’લીમ કા ઝમાના ખરાબ સોહબતોં ઓર ખેલકૂદ મેં બરબાદ કર દેતે હેં, વોહ બચ્ચે યા તો જવાન હો કર ભીક માંગતે ફિરતે હેં યા ઝિલ્લત કી નૌકરિયાં કરતે હેં યા ડાકૂ ચોર ઓર બદ મઆશ બન કર અપની ઝિન્દગી જેલખાને મેં ગુઝાર દેતે હેં ઓર માલદાર લોગ અપને બચ્ચોં કો શુરૂઆત સે શૌકીન મિઝાજ બનાતે હેં, અંગ્રેઝી બાલ રખાના, ફુઝૂલ ખર્ચ કરના સિખાતે હેં. હર વક્ત સૂટ વ બૂટ વગૈરા પહનાતે હેં, ફિર અપને સાથ સીનમા ઓર નાય કી મજલિસોં મેં ઉન્હેં શરીક કરતે હેં, જબ યેહ નૌ નિહાલ કુછ હોશ સંભાલતા હૈ તો ઉસ કો કલિમા તક ન સિખાયા, કોલેજ યા સ્કૂલ મેં ડાલ દિયા, જહાં ઝિયાદા ખર્ચ કરના, ફશનેબલ બનના સિખાયા ગયા. ખરાબ સોહબતોં સે સિહ્હત ઓર મઝહબ દોનોં બરબાદ હો ગએ. અબ જબ નૌ નિહાલ કોલેજ સે બાહર આએ તો અગર ખાતિર ખ્વાહ નૌકરી મિલ ગઈ તો સાહિબ બહાદુર⁽¹⁾ બન ગએ કે ન માં કા અદબ જાનેં ન બાપ કો પહચાનેં, ન બીવિયોં કે હુકૂક કી ખબર, ન ઓલાદ કી પરવરિશ સે વાકિફ, ઉન કે ઝેહન મેં આ’લા તરકકી યેહ આઈ કે હમ કો લોગ અંગ્રેઝ સમઝેં ભલા

1 ...વોહ શપ્સ જો યૂરોપિયન તહઝીબો તમદુન ઈખ્તિયાર કરે.

(ઉદ્દેલુગત, તરકિક્કયે ઉદ્દેબોર્ડ, જિલ્દ. 12, સ. 831)

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા’વતે ઈસ્લામી)

અપને કો દૂસરી કૌમ મેં ફના કર દેના ભી કોઈ તરકકી હૈ ! અગર કોઈ મા'કૂલ જગહ ન મિલી તો ઈન બેચારોં કો બહુત મુસીબત પડતી હૈ ક્યુંકે કોલેજ મેં ખર્ચ કરના સીખા, કમાના ન સીખા, ખિલાના ન સીખા, અપના કામ નૌકરોં સે કરાના સીખા, ખુદ કરના ન સીખા,

ન પઢતે તો સૌ તરહ ખાતે કમા કર

વોહ ખોએ ગએ ઔર તા'લીમ પા કર

અબ યેહ લોગ કોલેજ કી સી ઝિન્દગી ગુઝારને કે લિયે શરીફ બદ મઆશ હો જાતે હૈં યા જા'લી નોટ બના કર અપની ઝિન્દગી જેલ મેં ગુઝારતે હૈં યા ડાકૂ બદ મઆશ બનતે હૈં (અકસર ડાકૂ તા'લીમ યાફતા, ગ્રેજ્યુએટ પાએ ગએ) યેહ વોહી લોગ હૈં.

ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં

લડકી કો સવા દો સાલ દૂધ પિલાના જાઈઝ નહીં લડકી હો યા લડકા દોનોં કો દો, દો સાલ દૂધ પિલાયા જાએ. કુરઆને કરીમ ફરમાતા હૈ : ⁽¹⁾ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ

માં બાપ યાહેં તો દો સાલ સે પહલે દૂધ છુડવા દેં મગર દો સાલ કે બા'દ દૂધ પિલાના મન્અ હૈ, જો બચ્ચે કી પરવરિશ કે ઝમાને મેં અચ્છી સોહબતેં નહીં પાતે વોહ જવાન હો કર માં બાપ કો બહુત પરેશાન કરતે હૈં. હમ ને બડે ફેશનેબલ સાહિબઝાદોં કે માં બાપ કો દેખા હૈ કે વોહ રોતે ફિરતે હૈં, મુફતી સાહિબ તા'વીઝ દો જિસ સે બચ્ચા કહના માને, હમારે કબઝે મેં આવે. મગર દોસ્તો ! ફકત તા'વીઝ સે કામ નહીં ચલતા કુછ ઠીક અમલ ભી કરના ચાહિયે.

1 ...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર માએં દૂધ પિલાએં અપને બચ્ચોં કો પૂરે દો બરસ. (૨૩૩:البقرة.૨૫)

એક બૂઢે ને અપને ફરજન્દ કો વિલાયત પઢને કે લિયે ભેજા. જબ બરખુરદાર ફારિગ હો કર વતન આને લગા તો બૂઢા બાપ ઈસ્તિકબાલ કે લિયે સ્ટેશન પર ગયા. લડકે ને ગાડી સે ઉતર કર બાપ સે પૂછા : “વેલ ! બૂઢા તો અચ્છા હૈ !” ઈસ ના લાઈક બેટે કો દોસ્તોં ને પૂછા કે સાહિબ બહાદુર યેહ બૂઢા કોન હૈ ? ફરમાને લગા : “મેરા આશના હૈ.” બૂઢે બાપ ને કહા કે “સાહિબો ! મેં સાહિબ બહાદુર કા આશના નહીં, બલ્કે ઈન કી વાલિદા કા આશના હૂં !” યેહ ઈસ નઈ તહજીબ કે નતીજે હૈં.

હઝરતે મૌલાના અહમદ જીવન رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ જો સુલ્તાન ગાઝી મોહ્યુદીન આલમગીર ઔરંગઝેબ عَلَيْهِ الرُّحْمَةُ કે ઉસ્તાદ ઔર શાહજહાં કે યહાં બહુત અચ્છી હૈસિયત સે મુલાઝિમ થે. મશહૂર યેહ હૈ કે એક બાર જુમુઆ કે વક્ત મૌલાના કે વાલિદ મા'મૂલી લિબાસ મેં જામેઅ મસ્જિદ દેહલી મેં આએ. ઉસ વક્ત મૌલાના શાહજહાં કે પાસ બેઠે હુવે થે. પહલી સફ સે ઉઠ કર ભાગે અપને બાપ કી જૂતિયાં સાફ કીં. ગઢોં ગુબાર આપ કે ઈમામે સે ઝાડા. હોઝ પર લા કર વુઝૂ કરાયા ઔર ખાસ શાહજહાં કે બરાબર લા કર બિઠા દિયા ઔર કહા કે યેહ મેરે વાલિદ હૈં. નમાઝ કે બા'દ શાહજહાં બાદશાહ ને ઉન સે કહા કે આપ ઠહરો, શાહી મેહમાન બનો. ઉન્હોં ને જવાબ દિયા કે મેં સિફ યેહ દેખને આયા થા કે મેરા બચ્ચા આપ કે યહાં રહ કર મુસલમાન રહા હૈ યા બે દીન બન ગયા હૈ પહચાનેગા યા નહીં. الْحَمْدُ لِلَّهِ બચ્ચા મુસલમાન હૈ.

گندم از گندم برو جوز جو ! از مکافات عمل غافل مشو (1)

જૈસા બોના વૈસા કાટના.

1 ...તર્જમા : ગન્દુમ સે ગન્દુમ ઔર જવ સે જવ ઉગતે હૈં, મુકાફાતે અમલ સે ગાફિલ મત હો.

બચ્ચોં કી પરવરિશ કા ઈસ્લામી તરીકા

લડકે ઓર લડકી કો દો સાલ સે ઝિયાદા દૂધ ન પિલાઓ, જબ બચ્ચા કુછ બોલને કે લાઈક હો તો ઉસે **अَللّٰهُ** کا نام સિખાઓ, પહલે માએં “**अَللّٰهُ अَللّٰهُ**” કહ કર બચ્ચોં કો સુલાતી થીં ઓર અબ ઘર કે રેડિયો ઓર ગ્રામોફોન બાજે બજા કર બહલાતી હૈં. જબ બચ્ચા સમજદાર હો જાવે તો ઉસ કે સામને ઐસી હરકત ન કરો જિસ સે બચ્ચે કે અપ્લાક ખરાબ હોં ક્યૂંકે બચ્ચોં મેં નક્લ કરને કી ઝિયાદા આદત હોતી હૈ જો કુછ માં બાપ કો કરતે દેખતે હૈં વોહી ખુદ ભી કરતે હૈં ઉન કે સામને નમાઝેં પઢો, કુરઆને પાક કી તિલાવત કરો, અપને સાથ મસ્જિદોં મેં નમાઝ કે લિયે લે જાઓ ઓર ઉન કો બુઝુર્ગોં કે કિસ્સે કહાનિયાં સુનાઓ. બચ્ચોં કો કહાનિયાં સુનને કા બહુત શૌક હોતા હૈ, સબક આમોઝ કહાનિયાં સુન કર અચ્છી આદતેં પરેંગી.

જબ ઓર ઝિયાદા હોશ સંભાલેં તો સબ સે પહલે ઉન કો પાંચોં કલિમે, ઈમાને મુજમલ, ઈમાને મુફ્સલ ફિર નમાઝ સિખાઓ, કિસી મુત્તકી યા હાફિઝ યા મૌલવી કે પાસ કુછ રોઝ બિઠા કર કુરઆને પાક ઓર ઉર્દૂ કે દીનિયાત કે રિસાલે ઝરૂર પઢવા દો જિસ સે બચ્ચા મા'લૂમ કરે કે મેં કિસ દરખ્ત કી શાખ ઓર કિસ શાખ કા ફલ હૂં ઓર પાકી પલીદી વગૈરા કે અહકામ યાદ કરે. અગર હક તઆલા ને આપ કો ચાર પાંચ લડકે દિયે હૈં તો કમ અઝ કમ એક લડકે કો આલિમ યા હાફિઝે કુરઆન બનાઓ ક્યૂંકે એક હાફિઝ અપની તીન પુશતોં કો ઓર આલિમ સાત પુશતોં કો બખ્શવાએગા. યેહ ખયાલ મહૂઝ ગલત હૈ કે આલિમે દીન કો રોટી નહીં મિલતી, યકીન કર લો કે અંગ્રેઝી પઢને સે તક્દીર સે ઝિયાદા નહીં મિલતા, અરબી પઢને સે આદમી બદ નસીબ નહીં હો જાતા, મિલેગા વોહ હી જો રઝૂઝાક ને કિસ્મત મેં લિખા હૈ બલ્કે તજરિબા યેહ હૈ કે અગર આલિમ પૂરા આલિમ ઓર સહીહુલ અકીદા હો તો બરે આરામ મેં રહતા

હેં ઓર જો લોગ ઉર્દૂ કી ચન્દ કિતાબેં દેખ કર વા'ઝગોઈ કો ભીક કા ઝરીઆ બના લેતે હેં કે વા'ઝ કહ કર પૈસા પૈસા માંગના શુરૂઅ કર દિયા. ઉન કો દેખ કર આલિમે દીન સે ન ડર, યેહ વોહ લોગ હેં જિન્હોં ને અપના બચપન આવારગી મેં ખરાબ કર દિયા હેં ઓર અબ મુહઝ્ઝબ ભિકારી હેં. વરના ઉલમાએ દીન કી અબ ભી બહુત કદ્રો ઈઝ્ઝત હે. જબ ગ્રેજયૂએટ મારે મારે ફિરતે હેં તો મુદરિસીન ઉલમા કી તલાશ હોતી હે ઓર નહીં મિલતે. અપને લડકોં કો શૌકીન મિઝાજ ખર્ચીલા ન બનાઓ બલકે ઉન કો સાદગી ઓર અપના કામ અપને હાથ સે કરના સિખાઓ, ક્રિકેટ, હોકી, હુટબોલ હરગિઝ ન ખેલાઓ ક્યૂંકે યેહ ખેલ કુછ ફાએદા મન્દ નહીં બલકે ઉન કો બનવટ, લકડી કા હુનર, ડન્ડ, કસરત, કુશ્તી કા ફન, અગર મુમકિન હો તો તલ્વાર ચલાના વગૈરા સિખાઓ જિસ સે તનદુરુસ્તી ભી અચ્છી રહે ઓર કુછ હુનર ભી આ જાએ ઓર તાશબાઝી ઓર પતંગ બાઝી, કબૂતર બાઝી, સીનમા બાઝી સે બચ્ચોં કો બચાઓ ક્યૂંકે યેહ ખેલ હરામ હેં બલકે મેરી રાએ તો યેહ હેં કે બચ્ચોં કો ઈલ્મ કે સાથ કુછ દૂસરે હુનર ભી સિખાઓ જિસ સે બચ્ચા કમા કર અપના પેટ પાલ સકે. યેહ સમઝ લો કે હુનર મન્દ કભી ખુદા કે ફઝ્લ સે ભૂકા નહીં મરતા. ઈસ માલો દૌલત કા કોઈ એ'તિબાર નહીં. ઈન બાતોં કે સાથ અંગ્રેઝી સિખાઓ, કોલેજ મેં પઢાઓ, જજ બનાઓ, કલેક્ટર બનાઓ દુન્યા કી હર જાઈઝ તરકકી કરાઓ મગર પહલે ઈસ કો ઐસા મુસલમાન કર દો કે કોઠી મેં ભી મુસલમાન હી રહે. હમ ને દેખા હેં કે કાદિયાનિયોં ઓર રાફઝિયોં કે બચ્ચે ગ્રેજયૂએટ હો કર કિસી ઓહ્દે પર પહુંચ જાએ મગર અપને મઝહબ સે પૂરે વાકિફ હોતે હેં મુસલમાનોં કે બચ્ચે ઐસે ઉલ્લૂ હોતે હેં કે મઝહબ કી એક બાત ભી નહીં જાનતે. ખરાબ સોહબત પા કર બે દીન બન જાતે હેં. જિસ કદર લોગ કાદિયાની, નેચરી વગૈરા બન ગએ યેહ સબ પહલે મુસલમાન થે ઓર મુસલમાનોં કે બચ્ચે થે મગર

અપની મઝહબી તા'લીમ ન હોને કી વજહ સે બદ મઝહબોં કા શિકાર હો ગએ. યકીન કરો કે ઈસ કા વબાલ ઈન કે માં બાપ પર ભી ઝરૂર પડેગા.

સહાબએ કિરામ **عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان** કી પરવરિશ બારગાહે નબુવત મેં એસી કામિલ હુઈ કે જબ વોહ મૈદાને જંગ મેં આતે તો આ'લા દરજે કે ગાઝી હોતે થે ઓર મસ્જિદ મેં આ કર આ'લા દરજે કે નમાઝી, ઘરબાર મેં પહુંચ કર આ'લા દરજે કે કારોબારી, કચહરી મેં આ કર આ'લા દરજે કે કાઝી હોતે થે, અપને બચ્ચોં કો ઈસ તા'લીમ કા નમૂના બનાઓ અગર દીનો દુન્યા મેં ભલાઈ ચાહતે હો તો યેહ કિતાબે ખુદ ભી મુતાલએ મેં રખો ઓર અપની બીવી બચ્ચોં કો ભી પઢાઓ. હહારે શરીઅત (મુસન્નિફૂ હઝરતે મૌલાના અમજદ અલી સાહિબ **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ**), કિતાબુલ અકાઈદ (મુસન્નિફૂ હઝરતે મુર્શિદી વ ઉસ્તાદી મૌલાના મૌલવી મુહમ્મદ નઈમુદ્દીન સાહિબ **دَامَ ظَلَمُهُم**), શાને હબીબુરહમાન, સલ્તનતે મુસ્તફા (મુસન્નિફૂ ફકીર હકીર પુર અઝ તક્સીર અહમદ યાર ખાં નઈમી)

લડકિયોં કો ખાના પકાના, સીના, પિરોના ઓર ઘર કે કામકાજ, પાક દામની ઓર શર્મો હયા સિખાઓ કે યેહ લડકિયોં કા હુનર હૈ ઉન કો કોલેજિયેટ ઓર ગ્રેજ્યુયેટ ન બનાઓ કે લડકિયોં કે લિયે ઈસ ઝમાને મેં કોલેજ ઓર બાઝાર મેં કુછ ફર્ક નહીં બલકે બાઝારી ઓરત કે પાસ લોગ જાતે હૈં ઓર કોલેજ કી લડકી લોગોં કે પાસ જાતી હૈ, જિસ કા દિન રાત મુશાહદા હો રહા હૈ.

તોબા કી ફઝીલત

હદીસો પાક મેં હૈ : **التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ** :
 “યા'ની ગુનાહ સે તોબા કરને વાલા એસા હૈ જૈસા કે ઉસ ને ગુનાહ કિયા હી નહીં.”

(سنن ابن ماجه، كتاب الزهده، باب ذكر التوبة، الحديث ٤٢٥٠، ج ٤، ص ٤٩١)

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

ચૌથા બાબ

બિયાહ શાદી કી રસ્મો

ع अब ज़िगर थाम के बैठो !

मेरी बारी आँ !

નિકાહ ઈસ્લામ મેં ઈબાદત હૈ, કબી તો ફર્જ હૈ ઓર અકસર સુન્નત. (શામી)⁽¹⁾ મગર હિન્દુસ્તાન મેં મૌજૂદા ઝમાને મેં નિકાહ ઈન હિન્દવાની ઓર હરામ રસ્મોં ઓર ફુજૂલ ખર્ચિયોં કી વજહ સે વબાલે જાન બન ગયા હૈ. ઈસ કા નામ શાદી ખાના આબાદી, અબ ઈન રસ્મોં ને ઈસે બના દિયા : શાદી ખાના બરબાદી બલકે ખાનહા બરબાદી ક્યૂંકે ઈસ મેં લડકે ઓર લડકી દોનોં કે ઘરોં કી તબાહી આતી હૈ.

નિકાહ કે મુતઅલ્લિક ત્રીન કિસ્મ કી રસ્મોં હૈં : બા'ઝ વોહ જો નિકાહ સે પહલે કી જાતી હૈં. બા'ઝ નિકાહ કે વક્ત ઓર બા'ઝ નિકાહ કે બા'દ. પહલે તો લડકી કી તલાશ (મંગની), તારીખ મુકરર હોના, ફિર નિકાહ કે બા'દ ચૌથી⁽²⁾, ચાલા⁽³⁾ કંગના ખોલને⁽⁴⁾ કી રસ્મોં.

લિહાઝા હમ ઈસ બાબ કી ચન્દ ફસ્લેં કરતે હૈં :

1.....الدرالمختار ورد المختار، كتاب النكاح، ج 4، ص 72

- 2 ...શાદી કે ચૌથે દિન કી જાને વાલી એક રસ્મ જિસ મેં દુલ્હન કે ઘર જા કર ફૂલોં કી છડિયાં, સબ્જિયાં ઓર મેવે એક દૂસરે પર ફેંકે જાતે હૈં.
(ફીરોઝુલ્લુગાત, સ. 569)
- 3 ...ચા'ની નઈ દુલ્હન કા શાદી કે બા'દ સુસરાલ સે ચાર બાર મૈકે જાના.
(ફીરોઝુલ્લુગાત, સ. 538)
- 4 ...એક રસ્મ જિસ મેં દુલ્હન દુલ્હે કે હાથ પર બન્ધે હુએ ધાગોં કી ગાંઠેં ખોલતી હૈ. (ઉર્દૂલુગત, તરકિયે ઉર્દૂબોર્ડ, જિ. 15 સ. 265 વ ઈસ્લામી ઝિન્દગી, સ. 64)

પહલી ફરલ

દુકન કી તલાશ, મંગની ઓર તારીખ ઠહરાના મોજૂદા રસ્મો

હિન્દુસ્તાન મેં આમ તૌર પર લડકે વાલોં કી તમન્ના યેહ હોતી હૈ કે માલદાર કી લડકી ઘર મેં આવે જહાં હમારે બચ્ચે કે ખૂબ અરમાન નિકલેં, ઈસ કદર જહેજ લાએ કે ઘર ભર જાવે. ઉપર લડકી વાલોં કી આરઝૂ યેહ હોતી હૈ કે લડકા માલદાર ઓર શૌકીન હો, અંગ્રેઝી બાલ કટાતા હો, દાઢી મુન્ડાતા હો, તાકે હમારી લડકી કો સીનમા દિખાએ ઓર ઉસ કે હર ના જાઈઝ અરમાન નિકાલે. મેં ને બહુત મુસલમાનોં કો કહતે સુના કે હમ દાઢી વાલે કો અપની લડકી ન દેંગે, લડકા શૌકીન ચાહિયે ઓર બહુત જગહ અપની આંખોં સે દેખા કે લડકી વાલોં ને દૂલ્હા સે મુતાલબા કિયા કે દાઢી મુન્ડવા દો તો લડકી દી જા સકતી હૈ, યુનાન્ચે લડકોં ને દાઢિયાં મુન્ડવાઈ, કહાં તક દુખ કી બાતેં સુનાઊં, યેહ ભી કહતે સુના ગયા કે નમાઝી કો લડકી ન દેંગે, વોહ મસ્જિદ કા મુલ્લાં હૈ, હમારી લડકી કે અરમાન ઓર શૌક પૂરે ન કરેગા. પંજાબ મેં યેહ આગ ઝિયાદા લગી હુઈ હૈ. જબ અપની મરઝી કા લડકા મિલ ગયા તો અબ ખૈર સે મંગની (કુઝાઈ) કા વક્ત આયા, ઈસ મેં દુલ્હન વાલોં કી તરફ સે મુતાલબા હુવા કે એસે કપડોં કા જોડા, ઈસ કદર સોને કા ઝેવર ચઢાઓ, ઈસ ફરમાઈશ કો પૂરા કરને કે લિયે લડકે વાલે અકસર કર્ઝ લે કર યા કિસી જગહ સે ઝેવર માંગ કર ચઢા દેતે હેં. જબ મંગની કા વક્ત આયા તો લડકે વાલા અપને કરાબત દારોં કો જમ્મ કર કે અવ્વલન ઉન કી દા'વત અપને ઘર કરતા હૈ ફિર દુલ્હન કે યહાં ઈન સબ કો લે જાતા હૈ. જહાં દુલ્હન વાલોં કે કરાબત દાર પહલે હી સે જમ્મ હોતે હેં ગરઝ કે દુલ્હન કે ઘર દો કિસ્મ કે મેલે લગ જાતે હેં ફિર ઉન કી પુર તકલ્લુફ દા'વત હોતી હૈ.

યૂ.પી. મેં તો ખાને કી દા'વત હોતી હૈ મગર પંજાબ મેં મિઠાઈ ઔર ચાય કી દા'વત જિસ મેં ઈસ રસ્મ પર દોનોં તરફ સે ચાર પાંચ સૌ રૂપયે તક ખર્ચ હો જાતે હૈં, ફિર દુલ્હન કે યહાં સે લડકે કો સોને કી અંગૂઠી ઔર કુછ કપડે મિલતે હૈં ઔર લડકી કો દૂલ્હા વાલોં કી તરફ સે કીમતી જોડા, ભારી સુથરા ઝેવર દિયા જાતા હૈ ફિર મંગની સે શાદી તક હર ઈદ, બકર ઈદ વગૈરા પર કપડે ઔર વક્તન ફ વક્તન મૌસમી મેવા (ફૂટ) ઔર મિઠાઈયાં લડકે કે ઘર સે જાના ઝરૂરી હૈ. તારીખ ઠહરાને પર લોગોં કા મજમઅ, દા'વત ઔર મિઠાઈ તક્સીમ હોતી હૈ ફિર તારીખ મુકરર હોને સે શાદી તક દોનોં ઘરોં મેં ઔરતોં કા જમ્મ હો કર ઈશ્કિયા ગાને, ઢોલ બજાના લાઝિમ હોતા હૈ જિસ મેં હર તીસરે દિન મિઠાઈ ઝરૂર તક્સીમ હોતી હૈ ઈસ મેં ભી કાફી ખર્ચા હોતા હૈ, ઈન તમામ રસ્મોં મેં બદતર રસ્મ માઈયોં (માઈયાં) ઔર ઊપટન કી રસ્મેં હૈં જિસ મેં અપની પરાઈ ઔરતેં જમ્મ હો કર દૂલ્હા કે ઊપટન, મેહંદી લગાતી હૈં. આપસ મેં હંસી, દિલ્લગી, દૂલ્હા સે મઝાક વગૈરા બહુત બે ઈઝ્ઝતી કી ખાતેં હોતી હૈં. યેહ મેં ને વોહ રસ્મેં અર્ઝ કી હૈં જો કરીબ કરીબ હર જગહ કુછ ફર્ક સે હોતી હૈં ઔર જો મુખ્તલિફ કિસ્મ કી ખાસ ખાસ રસ્મેં જારી હૈં ઉન કા શુમાર મુશ્કલ હૈ.

ઇન રસ્મોં કી ખરાબિયાં

સપ્ત ગલતી યેહ હૈ કે લડકી ઔર લડકે માલદાર તલાશ કિયે જાએં ક્યૂંકે માલદાર કી તલાશ મેં લડકે ઔર લડકિયાં જવાન, જવાન બૈઠે રહતે હૈં ન કોઈ ખાતિર ખ્વાહ માલદાર મિલતા હૈ ન શાદિયાં હોતી હૈં ઔર જવાન લડકી, માં બાપ કે લિયે પહાડ હૈ ઉસ કો ઘર મેં બિગૈર નિકાહ રખના સપ્ત ખરાબિયોં કી જડ હૈ. દૂસરી યેહ કે જો મહબ્બત વ અખ્લાક ગરીબોં મેં હૈ વોહ માલદારોં મેં નહીં, તીસરે યેહ કે અગર માલદાર

કો તુમ અપની ખાલ ભી ઉતાર કર દે દો, ઉન કી આંખ મેં નહીં આતા, યેહ તા'ને હોતે હેં કે હમં કુછ નહીં મિલા ઓર અગર દુલ્હન વાલે માલદાર હેં તો દામાદ મિસ્લે નૌકર કે સુસરાલ મેં રહતે હેં. બીવી પર શૌહર કા કોઈ રો'બ નહીં હોતા. અગર દૂલ્હા વાલે માલદાર હેં તો લડકી ઉસ ઘર મેં લોંડી યા નૌકરાની કી તરહ હોતી હૈ અપની લડકી ઐસે ઘર મેં દો, જહાં વોહ લડકી ગનીમત સમઝી જાએ. તજરિબે ને બતાયા કે ગરીબ ઓર શરીફ ઘરાને વાલી લડકિયાં ઉન લડકિયોં સે આરામ મેં હેં જો માલદારોં મેં ગઈ. લડકી વાલોં કો ચાહિયે કે દૂલ્હા મેં ત્રીન બાતેં દેખેં : અવ્વલ તો તનદુરુસ્ત હો, ક્યૂંકે ઝિન્દગી કી બહાર તનદુરુસ્તી સે હૈ. દૂસરે ઉસ કે ચાલ ચલન અચ્છે હોં, બદ મઆશ ન હો, શરીફ લોગ હોં, ત્રીસરે યેહ કે લડકા હુનર મન્દ ઓર કમાઊ હો કે કમા કર અપને બીવી બચ્ચોં કો પાલ સકે. માલદારી કા કોઈ એ'તિબાર નહીં યેહ ચલતી ફિરતી ચાંદની હૈ. હદીસે પાક મેં હૈ કે નિકાહ મેં કોઈ માલ દેખતા હૈ કોઈ જમાલ મગર⁽¹⁾ "تُومَ دِينَدَارِي دَعَاوُ." عَالِيكَ بِدَاتِ الدِّينِ

યેહ ભી યાદ રખો કે ત્રીન કિસ્મ કે માલોં મેં બરકત નહીં, એક તો ઝમીન કા પૈસા યા'ની ઝમીન યા મકાન ફરોપ્ત કર કે ખાઓ, ઈસ મેં કભી બરકત નહીં, ચાહિયે કે યા તો ઝમીન ન ફરોપ્ત કરો ઓર અગર ફરોપ્ત કરો તો ઉસ કા પૈસા ઝમીન હી મેં ખર્ચ કરો. (હદીસ)⁽²⁾ દૂસરે લડકી કા પૈસા યા'ની લડકી વાલે જો રૂપયા લે કર શાદી કરતે હેં ઉસ મેં બરકત નહીં ઓર પૈસા લેના હરામ હૈ ક્યૂંકે યા તો યેહ લડકી કી કીમત હૈ યા રિશ્વત યેહ દોનોં હરામ હેં. ત્રીસરે વોહ જહેઝ વ માલ જો લડકી અપને મૈકે સે લાવે અગર દૂલ્હા ઉસ કો ગુઝર અવકાત કા ઝરીઆ બના દે

1..... صحیح مسلم، کتاب الرضا، باب استحباب نکاح... الخ، الحدیث: ۴۶۶، ۱ ص ۷۷۲

2..... مسند للإمام أحمد بن حنبل، مسند سعید بن زید... الخ، الحدیث: ۱۶۵۰، ج ۱ ص ۴۰۲

તો ઈસ મેં બરકત નહીં હોગી. અપની કુવ્વતે બાજૂ પર ભરોસા કરો. દાઢી ઓર નમાઝ કા મઝાક ઉડાને વાલે સબ કાફિર હુએ. ⁽¹⁾ યેહ ભી યાદ રખો કે મૌલવિયોં ઓર દીનદારોં કી બીવિયાં ફેશન વાલોં કી બીવિયોં સે ઝિયાદા આરામ મેં રહતી હૈં. અવ્વલ તો ઈસ લિયે કે દીનદાર આદમી ખુદા કે ખૌફ સે બીવી બચ્ચોં કા હક પહચાનતા હૈ. દૂસરે યેહ કે દીનદાર આદમી કી નિગાહ સિફ અપની બીવી પર હી હોતી હૈ ઓર આઝાદ લોગોં કી ટેમ્પરેરી બીવિયાં બહુત સી હોતી હૈં જિન કા દિન રાત તજરિબા હો રહા હૈ. વોહ હર ફૂલ કો સૂંઘતા ઓર હર બાગ મેં જાતા હૈ. કુછ દિનોં તો અપની બીવી સે મહબ્બત કરતા હૈ ફિર આંખ ફેર લેતા હૈ. મંગની કી રસ્મોં કી ખરાબિયાં બયાન સે બાહર હૈં. બહુત સે લોગ સૂદી કર્ક સે યા માંગ કર ઝેવર ચઢા દેતે હૈં. શાદી કે બા'દ ફિર દુલ્હન સે વોહ ઝેવર હીલે બહાને સે લે કર વાપસ કરતે હૈં. જિસ કી વજહ સે આપસ મેં ખૂબ લડાઈયાં હોતી હૈં ઓર શુરૂઅ કી વોહ લડાઈ ઐસી હોતી હૈ કે ફિર ખત્મ નહીં હોતી ઓર કહીં ઐસા ભી હોતા હૈ કે મંગની છૂટ જાતી હૈ ફિર દુલ્હન વાલોં સે ઝેવર વાપસ માંગા જાતા હૈ ઉધર સે ઈન્કાર હોતા હૈ જિસ પર મુકદ્દમા બાઝી કી નૌબત આતી હૈ. ઈસી તરહ મંગની કે વક્ત દા'વત ઓર ફુઝૂલ ખર્ચી કા હાલ હૈ અગર મંગની છૂટ ગઈ તો મુતાલબા હોતા હૈ કે હમારા ખર્ચા વાપસ કર દો ઓર દોનોં ફરીક ખૂબ લડતે હૈં. બા'ઝ દફ્આ મંગની મેં ઈતના ખર્ચ હો જાતા હૈ કે ફરીકૈન મેં શાદી કે ખર્ચ કી હિમ્મત નહીં રહતી, ફિર કભી કભી કપડોં કે જોડે ઓર મિઠાઈયોં કા ખર્ચ લડકે વાલોં કા દીવાલિયા નિકાલ દેતા હૈ ઓર શાદી કે વક્ત ગૌર

1 ...દાઢી ઓર નમાઝ કા મઝાક ઉડાને સે મુતઅલ્લિક મા'લૂમાત કે લિયે અમીરે અહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી રઝવી دامت برکاتہم الغایہ કી મુન્ફરિદ તસનીફ “કુફિયા કલિમાત કે બારે મેં સુવાલ જવાબ” સફહા 362 તા 377 ઓર 417 તા 422 કા બગૌર મુતાલબા ફરમા લીજિયે.

करता है के दुल्हन वाले ने इस कदर जहेज और जेवर वगैरा दिया नहीं जो मेरा पर्च्य करा युका है, अगर लडकी वाले ने इतना न दिया तो लडकी की जान सूली पर रहती है के तेरे बाप ने हमारा ले ले कर भाया, दिया क्या ? और अगर भूष दिया तो कहते हैं के क्या दिया ! हम से भी तो भूष पर्च्य करा लिया. बाकी गाने बजाने की रस्मों में वोड पराबियां हैं जो हम पहले बयान कर चुके हैं. माईयां और उपटन की रस्में बहुत से इराम कामों का मजभूआ हैं इस लिये इन तमाम रस्मों को बन्द करना जरूरी है.

ईस्लामी रस्में

लडकी के लिये लडका और लडके के लिये लडकी ऐसी तलाश की जाये जो शरीफ और दीनदार हो ताके आपस में मलुबत रहे. जहां लडके की मरजी न हो वहां इरगिज निकाह न हो. इसी तरह जहां लडकी या लडकी की मां की मन्शा न हो वहां निकाह करना जरूरी कातिल है, हम ने देखा है के ऐसी शादियां कामयाब नहीं होतीं. इसी लिये शरअन जरूरी है के लडकी से इज्जत लेते वक्त लडके का नाम मअ उस के वालिद के और महर के बताया जाये के “अै बेटी ! हम तेरा निकाह हुवां लडके हुवां के बेटे से कर दें वो कहे हां तब निकाह होता है.” ये इज्जत लडकी की राये मा'लूम करने के लिये ही तो है अगर मौकआ हो तो लडके को लडकी पैगाम से पहले किसी बहाने से फुफ्या तौर पर दिभा दी जाये के लडकी को ये खबर न हो. (हदीस) बल्के निकाह से पेशतर अपने सारे कराबत दारों का मशवरा लेना भी बेहतर है. कुरआने करीम इरमाता है : (1) وَأَصْرُهُمْ سَوَاءٌ لِّبَيْنِهِمْ

1 ...तज्मअे कन्जुल इमान : और उन का काम उन के आपस के मशवरे से है.

(प २५, अलशुरी: ३८)

ઝિમ્મેદાર હો જાતે હૈં ઓર અગર દુલ્હન ઓર દૂલ્હા મેં ના ઈત્તિફાકી હો જાએ તો યેહ લોગ મિલ કર ઈત્તિફાક કી કોશિશ કરતે હૈં. મંગની દર અસ્લ નિકાહ કા વા'દા હૈં અગર યેહ ન ભી હો જબ ભી કોઈ હરજ નહીં. લિહાઝા બેહતર યેહ હૈં કે મંગની કી રસ્મ બિલ્કુલ ખત્મ કર દી જાએ ઈસ કી કોઈ ઝરૂરત નહીં હૈં ઓર સિવાએ નુક્સાન કે ઈસ સે કોઈ ફાએદા નહીં ગાલિબન હમ ને યેહ રસ્મેં હિન્દુઓં સે સીખી હૈં ક્યૂંકે સિવાએ હિન્દુસ્તાન કે ઓર કહીં યેહ રસ્મ નહીં હોતી બલ્કે અરબી ઓર ફારસી ઝબાનોં મેં ઈસ કા કોઈ નામ ભી નહીં. ઈસ કે જિતને નામ મિલતે હૈં સબ હિન્દી ઝબાન કે હૈં. યુનાન્યે મંગની, સગાઈ, કુડમાઈ, સાખ યેહ ઈસ કે નામ હૈં ઓર ઈન મેં સે કોઈ ભી અરબી, ફારસી નહીં. ઓર અગર ઈસ કા કરના ઝરૂરી હી હો તો ઈસ તરહ કરો કે પહલે લડકે વાલે કે યહાં ઉસ કે કરાબત દાર જમ્મ હોં ઓર વોહ ઉન કી ખાતિર વ તવાજોઅ સિર્ફ પાન ઓર ચાય સે કરે. અગર કહીં પાન કા રવાજ ન હો જૈસે પંજાબ તો વોહ સિર્ફ ખાલી ચાય સે જિસ કે સાથ કોઈ મિઠાઈ ન હો, ફિર યેહ લોગ ઉઠ કર લડકી વાલે કે યહાં આ જાવેં વોહ ભી ઈન કી તવાજોઅ સિર્ફ પાન યા ખાલી ચાય સે કરે. લડકે વાલે અપને સાથ દુલ્હન કે લિયે એક સૂતી દૂપટ્ટા ઓર એક સોને કી નથ (નથની) લાએં જો પેશ કર દેં. દુલ્હન વાલોં કી તરફ સે લડકે કો એક સૂતી રૂમાલ એક ચાંદી કી અંગૂઠી એક નગીને વાલી પેશ કર દી જાએ જિસ કા વઝૂન સવા ચાર માશા સે ઝિયાદા ન હો ક્યૂંકે મર્દ કો રેશમ ઓર સોના પહનના હરામ હૈં, લો યેહ મંગની હો ગઈ અગર દૂસરે શહૂર સે મંગની કરને વાલે આએ હૈં તો ઉન મેં સાત આદમી સે ઝિયાદા ન આએં ઓર દુલ્હન વાલે મેહમાની કે લિહાઝા સે ઉન કો ખાના ખિલાવેં મગર ઈસ ખાને મેં દૂસરે મહલ્લે વાલોં કી આમ દા'વત કી કોઈ ઝરૂરત નહીં ફિર ઈસ કે બા'દ લડકે વાલે જબ ભી આએં તો ઉન પર

मिठाई और कपड़ों के जोड़ों की पाबन्दी न हो अगर अपनी पुशु से बच्चों के लिये थोड़ी सी मिठाई लायें तो उस को मडल्ले में तक्सीम करने की कोई ज़रूरत नहीं. हदीसे पाक में हूँ के अेक दूसरे को हदिय्या हो मडल्लत बढेगी. (1)

मगर ईस हदिय्ये को टेक्स न बना लो के वोड बेयारा ईस के बिगैर आ ही न सके. तारीख का मुकर्रर करना भी ईसी सादगी से होना ज़रूरी है के अगर ईसी शहर से लोग आ रहे हैं तो उन की तवाजोअ सिर्फ पान या ખाली याय से हो और अगर दूसरे शहर से आ रहे हैं तो पांच आदमी से ज़ियादा न हों जिन की तवाजोअ खाने से की जाये और मुकर्रर करने वाले सिन रसीदा बुजुर्ग लोग हों और बेहतर येह है के शादी के लिये जुमुआ या सोमवार (पीर) का दिन मुकर्रर हो क्यूँके येह बहुत बरकत वाले दिन हैं फिर तारीख के बा'द गाने बजाने ढोल वगैरा न हों बल्के अगर हो सके तो हर तीसरे दिन मडङ्गिले मीलाह कर दिया करें, जिस में ना'त ख्वानी और दुइडे पाक की तिलावत हो ऐसे वा'ज किये जायें जिस में मौजूदा रस्मों की बुराईयां बयान हों. माईयों और उपटन की तमाम रस्में बिल्कुल बन्द कर दी जायें या'नी अगर हुल्हन को अेक जगह बिठा दिया जाये या के हूल्हा हुल्हन के पुशु या'नी उपटन मला जाये तो कोई हरज नहीं के येह उपटन अेक तरह की पुशु है और पुशु नबिये करीम **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** को बहुत पसन्द थी, बल्के शादी के वक्त पुशु ईस्ते'माल करना सहाबअे किराम **عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان** से साबित है लेकिन इन कामों के साथ की हराम रस्में गाना बजाना, औरतों मर्दों का भल्लत भल्लत होना, बेहुदा मजाक सब बन्द कर दिये जायें गरज के दीनी और दुन्यावी कामों में हुज़ूर **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** की पैरवी दीन दुन्या की ललाई का जरीआ है. ईस जमाने में बा'ज लोग हूल्हा को यांटी का जेवर

1.....شعب الإيمان للبيهقي، باب في مقارنة وموادة أهل الدين، الحديث: ٨٩٧٦، ج ٦، ص ٤٧٩

पहनाते हैं या छुरी या कू उन के साथ रहते हैं ताके उस को भूत न सिमट जाये येड सब ना जाईज रस्में हैं अगर दूल्हा पर किसी किस्म का षौङ है तो सुब्बो शाम आयतुल कुर्सी पढ कर भुद अपने पर दम कर लिया करे बल्के नमाजी आदमी को कत्मी कोई आसेब بفضلہ تعالیٰ नहीं छूता, कुरआने पाक अश्रफ निगडवान है, ईस को ईप्तिथार करो.

दूसरी इरल

निकाह और रूपसत की रस्में मौजूदा रस्में

निकाह के वक्त दो तरल की रस्में छोती हैं. कुछ वोड जो दूल्हा के घर की जाती हैं और कुछ वोड जो दुल्हन के घर. दूल्हा के तो येड छोता है के दूल्हा को नाई गुस्ल देता है वोही कपडे बदलवाता है, सुर्ष रंग की पगडी बांध कर उस पर सुनडरी गोटा लपेट दिया जाता है, फिर उस पर सेहरा बांधता है जिस में झूल पत्ती और नलकियां लगी छोती हैं. नाई येड काम कर के अेक थाली रख देता है जिस में तमाम कराबत दार मर्द रुपया पैसा निछावर कर के डालते हैं. ईस के बा'द औरतें निछावर करती हैं जो नाई की बीवी नाईन का डक छोता है और आज से पहले सारे कराबत दार जम्भ छो युक्ते हैं जो पाना पाते जाते हैं और न्योते के रुपै दिये जाते हैं, लिपने वाला वोड रुपै लिपता जाता है. ईस पाने का नाम बरात की रोटी है. ईस वक्त जि्यादा काबिले रद्म दूल्हा के नाना मामूं की डालत छोती है क्यूंके उन पर जडरी है के त्मात ले कर आओं वरना नाक कट जाऐगी, ईस त्मात की रस्म ने सदडा घर बरबाद कर दिये. त्मात में जडरी है के दूल्हा और उस के तमाम कराबत दारों के लिये कपडे के जोडे,

કુછ નકદી ઓર કુછ ગલ્લા લાવે. બા'ઝ જગહ ચાલીસ પચાસ જોડે તક લાને પડતે હૈં. અગર એક જોડા પાંચ રૂપૈ મેં ભી બનાઓ તો ઢાઈ સૌ રૂપૈ ઠન્ડે હો ગએ. ખુદ મેં ને એક દુકાનદાર કો દેખા કે બડે મજે સે ગુઝર કર રહા થા, ભાંજી કી શાદી આન પડી, મેં ને ઉન કો બહુત સમઝાયા કે ભાત ન દે યા અપની હૈસિયત કે મુતાબિક દે વોહ ન માના. આખિરે કાર ઉસ કી દુકાન ભાત કી નઝર હો ગઈ અબ બહુત મુસીબત મેં હૈ.

ભાંજી કે નિકાહ મેં યેહ ભી ઝરૂરી હોતા હે કે કપડોં કે જોડોં કે સિવા ભાંજી કો ઝેવર યા બરાત કી રોટી મામૂં કરે. ગરઝ કે એક શાદી મેં ચાર ઘરોં કી બરબાદી હો જાતી હૈ. જબ યેહ સબ રસ્મોં હો ચુકીં તો અબ બરાત ચલી, જિસ કે સાથ બરી ઓર આગે બાજા, બલ્કે બા'ઝ દફ્આ આગે આગે નાયને વાલી રન્ડિયાં ભી હોતી હૈં. ગોલે ચલતે જાતે હૈં, આતશબાજી મેં આગ લગતી જાતી હૈ. બરી ઉસ મેવે (ફૂટ) કો કહતે હૈં જો દૂલ્હા કી તરફ સે જાતી હૈ જિસ મેં શકર, એક મન નારિયલ, મખાના વગૈરા, તીસ સેર કચ્ચા દૂધ વગૈરા ભી હોતા હૈ. દુલ્હન કે ઘર યેહ ચીઝેં દી જાતી હૈં જો બા'દે શાદી તક્સીમ હોતી હૈં. જબ બરાત દુલ્હન કે મકાન પર પહુંચી તો અવ્વલ વહાં આતશબાજી મેં આગ લગાઈ ગઈ, ફિર ફૂલ પત્તી લુટાઈ ગઈ ફિર તમામ બરાતિયોં કો દુલ્હન વાલોં કી તરફ સે આમ દા'વત દી ગઈ ફિર નિકાહ હુવા, દૂલ્હા મકાન મેં ગયા જહાં પહલે સે ઓરતોં કા મજમઅ લગા હુવા હૈ. ઈસ મૌકએ પર બડી પદાં નશીન ઓરતેં ભી દૂલ્હા કે સામને બે તકલ્લુફ બિગૈર પદાં આ જાતી હૈં. ગાલિયાં સે ભરે હુએ ગાને ગાએ જાતે હૈં. સાલિયાં બહનોઈ સે કિસ્મ કિસ્મ કે મઝાક કરતી હૈં (હાલાંકે સાલિયોં કા બહનોઈ સે પદાં સપ્ત ઝરૂરી હૈ)

મીરાસન વગેરા અપને હુકૂક વુસૂલ કરતી હેં ફિર રુખ્સત કી તૈયારી હોતી હૈ, જહેઝ દિખાયા જાતા હૈ. જહેઝ મેં તીન કિસ્મ કી ચીઝેં હોતી હેં : એક તો દૂલ્હા વાલોં કે લિયે કપડોં કે જોડે યા'ની દૂલ્હા ઉસ કે માં બાપ, દાદા દાદી, નાના નાની, મામૂં, ભાઈ, ચયા, તાયા તાઈ, ભંગી, બિહિશ્તી, નાઈ ગરઝ કે સબ કો જોડે ઝરૂર દિયે જાતે હેં. જિન કા મજમૂઆ બા'ઝ જગહ અસ્સી બલકે નવ્વે જોડે હોતે હેં. દૂસરે : કાઠ કબાઝ યા'ની મેઝેં, કુર્સિયાં, બરતન, ચારપાઈયાં વગેરા તીસરે : ઝેવર. ઈન સબ કી નુમાઈશ કે બા'દ રુખ્સતી હુઈ, જિસ મેં બાહર બાજા કા શોર અન્દર રોને ચિલ્લાને વાલોં કા ઝોર હોતા હૈ. પાલકી મેં દુલ્હન સુવાર આગે દૂલ્હા ઘોડે પર સુવાર, પાલકી પર પૈસોં બલકે પંજાબ મેં રૂપોં ઓર ચાંદી કે છલ્લે ઓર અંગૂઠિયોં કી બિખેર હોતી હુઈ રવાનગી હુઈ. كَمَا پَاكِيَا مَجَالِسِ هَيْ كَے آگَے بَنگِيَاں اَوْر يَمَارَوں كَے بَحْيَے لُوٹنَے وَاَلَوں كَا هُوْجُوم ફિર બાજે વાલે મીરાસિયોં કી જમાઅત ઓર જમાઅતે શુરફા પીછે, અગર આંખ હો તો ઐસી મજલિસ મેં શિર્કત ભી મા'યૂબ સમજો, કહાં તક બયાન કિયા જાવે બા'ઝ વોહ રસ્મેં હેં જિન કે બયાન સે શર્મ ભી આતી હે કે ઈસ કિતાબ કો ગૈર મુસ્લિમ કોમેં ભી પઢેંગી વોહ મુસલમાનોં કે મુતઅલ્લિક ક્યા રાએ કાઈમ કરેંગી ! હક યેહ હૈ કે હમ અપને બુઝુર્ગોં કે ઐસે ના બલફ ઓલાદ હુએ કે હમ ને ઉન કે નામ કો ડુબો દિયા. આજ ઐસી વાહિયાત રસ્મેં ભંગી ચમારોં મેં ભી નહીં જો મુસલમાનોં મેં હેં.

ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં

ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં મેં ક્યા બયાન કરું, સિર્ફ ઈતના અર્ઝ કર દેતા હું કે ઈન રસ્મોં ને મુસલમાન માલદારોં કો ગરીબ કંગાલ બના દિયા, ઘર વાલોં કો બે ઘર કર દિયા, મુસલમાનોં કે મહલ્લે હિન્દુઓં કે

પાસ પહુંચ ગએ, હર શખ્સ અપને શહૂર મેં સદહા મિસાલેં અપની આંખોં સે દેખતા હૈ. અબ ચન્દ ખરાબિયાં જો મોટી મોટી હેં અર્જ કરતા હું. અવ્વલ ખરાબી યેહ હે કે ઈસ મેં માલ કી બરબાદી ઔર હક તઆલા કી ના ફરમાની હૈ.

ન ખુદા હી મિલા ન વિસાલે સનમ ન ઈધર કે રહે ન ઉધર કે રહે
દૂસરે યેહ કે યેહ સારે કામ અપને નામ કે લિયે કિયે જાતે હેં.
મગર દોસ્તો ! સિવાએ બદનામી કે કુછ ભી હાસિલ નહીં હોતા. ખાને વાલે તો ખાને મેં ઐબ નિકાલતે હુએ જાતે હેં કે ઈસ મેં ઘી વિલાયતી થા, નમક ઝિયાદા થા, મિર્ય અચ્છી ન થી ઔર દૂલ્હા વાલે હમેશા શિકાયત હી કરતે દેખે ગએ, લડકી કે લિયે વહાં તા'ને હી તા'ને હોતે હેં.

લતીફા : યેહ અજબ બાત હૈ કે હમારે ઘર યેહ બરાતી ઉમ્દા ઉમ્દા મહેદાર માલ ખા કર જાએ મગર ઉન કા મુંહ સીધા નહીં હોતા ખાને મેં ઐબ નિકાલતે હેં મગર ઔલિયાઉલ્લાહ ઔર પીર મુર્શિદોં કે ઘર સૂખી રોટિયાં ઔર દાલ દલિયા ખુશી સે ખા કર તબરૂક સમઝ કર તા'રીફેં કરતે હેં. વોહ સૂખી રોટિયાં અપને બચ્ચોં કો પરદેસ મેં ભેજતે હેં, જા કર દેખો અજમેર શરીફ કા દલિયા ઔર બગદાદ શરીફ ઔર દૂસરે આસ્તાનોં કી દાલ રોટિયાં, ઈસ કી વજહ ક્યા હૈ ?

દોસ્તો ! વજહ સિફ યેહ હૈ કે યેહ ખાને મખ્લૂક કો રાઝી કરને કે લિયે હેં ઔર વોહ ખુશક રોટિયાં ખાલિક કે લિયે. અગર હમ ભી શાદી બિયાહ કે મૌકઅ પર ખાના, જહેઝ વગૈરા ફક્ત સુન્નત કી નિયત સે સુન્નત તરીકે પર કરેં તો કભી કોઈ એ'તિરાઝ હો સકતા હી નહીં. હમારે દોસ્ત સેઠ અબ્દુલ ગની સાહિબ હર સાલ બકર ઈદ કે મૌકઅ પર હુઝૂર નબિયે કરીમ ﷺ કી તરફ સે કુરબાની કરતે હેં ઔર પુલાવ પકા કર આમ મુસલમાનોં કી દા'વત કરતે હેં.

મैं ને દેખા હૈ કે વોહ મુઅઝ્ઝમ મુસલમાન જો કિસી કી શાદી બિયાહ મેં બડે નખરે સે જાતે હૈં વોહ બિગૈર બુલાએ યહાં આ જાતે હૈં ઓર અગર આબિરી એક અસર ભી પા લેતે હૈં તો તબરુક સમઝ કર ખાતે હૈં. અભી કરીબ મેં હી અન્જુમને ખુદામુસ્સૂફિયા કે સદ્ર ફઝ્લે ઇલાહી સાહિબ પગાનવાલા રઈસે ગુજરાત ને વલીમે કી દા'વત સુન્નત નિયત સે કી ન કિસી કો શિકાયત પૈદા હુઈ ઓર ન કિસી ને ઐબ નિકાલા. અઝ્ઝ યેહ હે કે હુઝૂર નબિયે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા નામે પાક ઐબ પોશ હૈ જિસ ચીઝ પર ઉન કા નામ આ જાએ ઉસ કે સબ ઐબ છુપ જાતે હૈં અગર હમ લોગ વલીમે કા ખાના સુન્નત કી નિયત સે કરે તો અગર દાલ રોટી ભી મુસલમાનોં કે સામને રખ દેંગે વોહ ભી મુસલમાન બરકત કી નિયત સે સેર હો કર ખાએંગે.

તીસરી ખરાબી ઇન રસ્મોં મેં યેહ હૈ કે ઇન કી વજહ સે શરીફ ગરીબોં કી લડકિયાં બૈઠી રહતી હૈં ઓર માલદારોં કી લડકિયાં ઠિકાને લગ જાતી હૈં, ક્યૂંકે લોગ અપને બેટોં કા પૈગામ વહાં હી લે જાતે હૈં જહાં ઝિયાદા જહેઝ મિલે અગર હર જગહ કે લિયે જહેઝ મુકરર હો જાએ કે અમીર વ ગરીબ સબ ઇતના હી જહેઝ વગૈરા દેં તો હર મુસલમાન કી લડકી જલ્દ ઠિકાને લગ જાએ.

ચોથી ખરાબી યેહ હૈ કે ઇન રસ્મોં કી વજહ સે મુસલમાનોં કો અપની ઔલાદ વબાલે જાન મા'લૂમ હોને લગી કે અગર કિસી કે લડકી પૈદા હુઈ સમઝા કે યા તો અબ મેરે મકાન કી ખૈર નહીં યા જાએદાદ વ દુકાન ચલી. ઇસી લિયે લોગ લડકી પૈદા હોને પર ઘબરાતે હૈં યેહ ઇન રસ્મોં કી “બરકત” હૈં.

पांचवीं ज़राबी येह है के निकाह से मकसूद होता है दो कौमों का मिल ज़ाना या'नी लउके वाले लउकी वाले के करामत दार और मुहिबब बन ज़ावें और लउकी वाले लउके वाले के, ईसी लिये ईस का नाम निकाह है, निकाह के मा'ना हें मिल ज़ाना तो येह निकाह कबीलों और ज़माअतों को मिलाने वाली चीज़ है. मसल मशहूर है के निकाह में लउकी दे कर लउका लेते हें और लउका दे कर लउकी छ़ासिल करते हें मगर अब मुसलमानों ने समज़ लिया के निकाह माल छ़ासिल करने का ज़रीआ है जिस के यार इरजन्द हो गये वोह समज़ा के मेरी यार ज़ाअदाहें हो गइ के ईन को बियाहूंगा, ज़हेजों से घर त्तर लूंगा. अब ज़ब दुल्हन जातिर ज़्वाह ज़हेज न लाई लउाई काईम हो गइ और अब आम तौर निकाह लउाई की जउ बन कर रह गया है के अपने अज़ीजों में लउकी दो तो आपस का पुराना रिश्ता त्मी ज़तम हो ज़ाता है क्यूं ? ईस लिये के निकाह को अेक माली कारोबार समज़ लिया गया है.

छठी ज़राबी येह है के अगर किसी शप्स के यन्द औलाह हें पडले का निकाह तो बहुत धूमधाम से किया, ईस अेक निकाह में ईस का मसालहा ज़तम हो गया, बाकी औलाह के इकत निकाह डी दुअे कोई रस्म अदा न दुई क्यूंके इपया न था तो अब ईस औलाह को मां बाप से शिकायत पैदा होती है के बडे त्माई में कया ज़ूनी थी ज़ो हम में न थी तो बाप और औलाह में अैसी बिगडती है के ज़ुदा की पनाह !

सातवीं ज़राबी येह है के लउकी वालों ने दूल्हा के निकाह के वक्त ईतना ज़र्य कराराया के उस का मकान त्मी रहून हो गया, बहुत कर्ज़ सर पर सुवार हो गया, अब दुल्हन साहिबा ज़ब घर में आई तो मकान त्मी हाथ से गया और मुसीबत त्मी आ पडी, तो नाम येह होता है येह

દુલ્હન એસી મન્દૂસ આઈ કે ઈસ કે આતે હી હમારે ઘર કી ખેરો બરકત ઉઝ ગઈ ઈસ સે ફિર લડાઈયાં શુરૂઅ હો જાતી હૈં યેહ ખબર નહીં કે બેચારી દુલ્હન કા કુસૂર નહીં બલ્કે તુમ્હારી ઈન હિન્દવાની રસ્મોં કી “બરકત” હૈ.

આઠવીં ખરાબી યેહ હૈ કે ઈન રસ્મોં કો પૂરા કરને કે લિયે ગરીબ લોગ લડકી કે પૈદા હોતે હી ફિક કરને લગતે હૈં જૂં જૂં ઔલાદ જવાન હોતી હૈ ઉન કી ફિકેં બઢતી જાતી હૈં અબ ન રોટી અચ્છી મા’લૂમ હોતી હૈ ન પાની. ફિક યેહ હોતી હૈ કે કિસી સૂરત સે રૂપયા જમ્મ કરો કે યેહ રસ્મેં પૂરી હોં અબ રૂપયા જમ્મ કર રહે. ઈસ રૂપયે મેં ઝકાત ભી વાજિબ હૈ ઓર હજ ભી ફર્જ હો જાતા હૈ વોહ નહીં અદા કરતે ક્યુંકે અગર ઈન ઈબાદાત મેં યેહ રૂપયા ખર્ચ હો ગયા તો વોહ શૈતાની રસ્મેં કિસ તરહ પૂરી હોંગી ! મેં ને એક સાહિબ કો દેખા કે ઉન કે પાસ તકરીબન દો હઝાર રૂપયા થા, મેં ને કહા : “આપ પર હજ ફર્જ હૈ, હજ કો જાઓ.” ફરમાને લગે કે “બડા હજ તો લડકી કી શાદી ઓર ઉસ કા જહેઝ હૈ !” મેં ને કહા ! શાદી કે અખરાજાત જો અપની કૌમ ને બના લિયે હૈં વોહ ફર્જ નહીં હૈં ઓર હજ ફર્જ હૈ, ફરમાને લગે : “કુછ ભી હો નાક તો નહીં કટવાઈ જાતી.” આખિર હજ ન કિયા, લડકી કી શાદી મેં ગુલછરેં ઉડાએ.

આપ ને બહુત માલદારોં કો દેખા હોગા કે હજ ઉન કો નસીબ નહીં હોતા લગાતાર શાદિયોં સે હી ઉન્હેં છુટકારા નહીં મિલતા, ઈધર તવજજોહ કેસે કરેં ? યેહ ભી ખયાલ રહે કે હજ કરના હર ઉસ શખ્સ કા ફર્જ હૈ જિસ કે પાસ મક્કએ મુઅઝ્ઝમા જાને આને કા કિરાયા ઓર બાકી મસારિફ હોં. યેહ જો મશહૂર હૈ કે બુઢાપે મેં હજ કરો ગલત હૈ. ક્યા ખબર કે બુઢાપા હમ કો લેગા યા નહીં ઓર યેહ માલ રહેગા યા નહીં.

नवीं पुराबी येह है के गरीब लोग लउकी के बयपन ही से कपडे जम्न करने शुद्ध करते हैं क्यूंके एतने जोडे वोह अक दम नहीं बना सकते. जब तक लउकी जवान होती है कपडे गल जाते हैं उन्हीं गले हुअे कपडों के जोडे बना कर देते हैं. जब वोह पहने जाते हैं तो दो दिन में फट जाते हैं जिस से पहनने वाले गालियां देते हैं के ऐसे कपडे देने की क्या जरूरत थी?

दसवीं पुराबी येह है के दूल्हन वाले मुसीबत उठा कर पैसा भरबाद कर के काठ कबाड या'नी मेज व कुर्सियां, मस्करियां लउकी को दे तो देते हैं मगर दूल्हा का घर एतना तंग और छोटा होता है के वहां रहने को जगह नहीं और अगर दूल्हा मियां किराये के मकान में रहते हैं तो जब दो बार दफ्आ मकान बदलना पडता है तो येह तमाम काठ कबाड टूट फूट कर जाअेअ हो जाता है. जितने रुपै का जडेज दिया गया अगर एतना रुपया नकद दिया जाता या उस रुपये की कोई दुकान या मकान लउकी को दे दिया जाता तो लउके के काम आता और उस की औलाद उम्र भर आप को दुआअें देती और लउकी की ल्मी सुसराव में एज्जत होती और अगर पुढा न करे के कल्मी लउकी पर कोई मुसीबत आती तो उस के किराये से अपना बुरा वक्त निकाल लेती.

मुसलमानों के कुँष अहाने

जब येह पुराबियां मुसलमानों को बताई जाती हैं तो उन को यन्द किस्म के उज्जर होते हैं अक तो येह के साखिब हम क्या करें, हमारी औरतें और लउके नहीं मानते, हम उन की वजह से मजबूर हैं. येह उज्जर मद्ज्ज बेकार है हकीकत येह है के आधी मरजी पुद मर्दों की ल्मी होती है, तब उन की औरतें और लउके एशारा या नर्मी पा कर जिद करते हैं वरना मुमकिन नहीं के हमारे घर में हमारी मरजी के बिगैर कोई काम हो जाअे. अगर हांडी में नमक जियादा हो जाअे तो औरत बेयारी की शामत

ઔર અગર ઔલાદ યા બીવી કિસી વક્ત નમાઝ ન પઢે તો બિલ્કુલ પરવાહ હી નહીં, જાન લો કે હક તઆલા નિયત સે ખબરદાર હૈ, બા'ઝ બુઝુર્ગી કો દેખા ગયા હૈ કે આગે આગે ફરઝન્દ કી બરાત મઅ નાચ બાજે કે જા રહી હૈ ઔર પીછે પીછે યેહ હઝરત ભી لا حَوْن پઢતે હુએ યલે જા રહે હૈં ઔર કહતે હૈં ક્યા કરેં બચ્ચા નહીં માનતા, યકીનન યેહ لا حَوْن પુશી કી હૈ. હઝરતે સા'દી عَلِيٍّ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى ને ક્યા ખૂબ ફરમાયા,

(1) که لاجول گویند شادی کنان

દૂસરે : પંજાબ મેં યેહ કાનૂન હૈ કે માં બાપ કે માલ સે લડકી મીરાસ નહીં પાતી. લખપતી બાપ કે બા'દ સારા માલ, જાએદાદ, મકાનાત સબ કુછ લડકે કા હૈ લડકી એક પાઈ કી હકદાર નહીં, બહાના યેહ કરતે હૈં કે હમ લડકી કી મીરાસ કે બદલે ઉસ કી શાદી ધૂમધામ સે કર દેતે હૈં. سُبْحَانَ اللهِ અપને નામ કે લિયે રૂપયા હરામ કામોં મેં બરબાદ કરો ઔર લડકી કે હિસ્સે સે કાટો. ક્યૂં જનાબ ! આપ જો લડકે કી શાદી ઔર ઉસ કી પઢાઈ લિખાઈ પર જો રૂપયા ખર્ચ કરતે હૈં. બી.એ., એમ.એ. કી ડિગ્રી દિલવાતે હૈં ક્યા વોહ ભી ફરઝન્દ કી મીરાસ સે કાટતે હૈં? હરગિઝ નહીં ફિર યેહ ઉઝર કેસા ? યેહ મહૂઝ ધોકા દેના હૈ.

તીસરે : યેહ કે હમ કો ઉલમાએ કિરામ ને યેહ બાતેં બતાઈ હી નહીં ઈસ લિયે હમ લોગ ઈસ સે ગાફિલ રહે, અબ જબ કે યેહ રુસૂમ યલ પડીં લિહાઝા ઈન કા બન્દ હોના મુશ્કિલ હૈ. લેકિન યેહ બહાના ભી ગલત હૈ. ઉલમાએ અહ્લે સુન્નાત دَامَتْ فَيُوضُهُمْ ને ઈસ કે મુતઅલ્લિક કિતાબેં લિખીં મુસલમાનોં ને કબૂલ ન કિયા યુનાન્થે ઈમામે અહ્લે સુન્નાત આ'લા હઝરત ફાઝિલે બરેલ્વી قَدَيْسِ سَيِّدُ ને એક કિતાબ લિખી “જલિય્યુસૌત” જિસ મેં સાફ સાફ ફરમાયા કે મય્યિત કી રોટી અમીરોં કે લિયે ખાના

1 ...તર્જમા : યા'ની لا حَوْن કહતે હૈં પુશ હો જાતે હૈં.

હરામ હૈ સિર્ફ ગરીબ લોગ ખાએં. એક કિતાબ લિખી “હાદિન્નાસિ ઈલા અહકમિલ એ’રાસિ”⁽¹⁾ જિસ મેં શાદી બિયાહ કી મુરવ્વજા રસ્મોં કી બુરાઈયાં બતાઈ ઓર શરઈ રસ્મેં બયાન ફરમાઈ, એક કિતાબ લિખી “મુરજુન્નજા” જિસ મેં સાબિત ફરમાયા કે સિવા ચન્દ મોકઓં કે બાકી જગહ ઓરત કો ઘર સે નિકલના હરામ હૈ. ઓર ભી ઉલમાએ અહ્લે સુન્નત ને ઈન બાતોં કે મુતઅલ્લિક કિતાબેં લિખીં, અફસોસ કે અપના કુસૂર ઉલમા કે સર લગાતે હો.

ચોથા : બહાના યેહ કરતે હૈં કે અગર શાદી બિયાહોં મેં યેહ રસ્મેં ન હોં તો હમારે ઘર લોગ જમ્મ ન હોંગે જિસ સે શાદી મેં રૌનક ન હોગી મગર યેહ ભી ફકત વહ્મ વ ધોકા હૈ. હક યેહ હૈ કે શાદી વ નિકાહ મેં શિર્કત અગર સુન્નત કી નિયત સે હો તો ઈબાદત હૈ અબ તો હમારે નિકાહોં મેં લોગ તમાશાઈ બન કર યા ખાને કે લિયે આતે હૈં જિસ કા કુછ સવાબ નહીં પાતે ઓર જબ **اللَّهِ** ઈબાદત કી નિયત સે આયા કરેંગે તો જૈસે અબ લોગ ઈદ કી નમાઝ કે લિયે ઈદગાહ મેં જાતે હૈં તબ **اللَّهِ** રૌનક હી કુછ ઓર હોગી ઓર બહાર હી કુછ ઓર આવેગી. અભી યહાં ગુજરાત મેં ભાઈ ફઝ્લે ઈલાહી સાહિબ કે ઘર ઐસી હી સીધી સાદી શાદી હુઈ. ઈસ કદર મજમઅ થા કે મેં ને આજ તક કિસી બરાત મેં ઐસા મજમઅ ન દેખા, બહુત સે મુસલમાન તો વુઝૂ કર કે દુરૂદ શરીફ પઢતે હુએ ઈસ સારે જુલૂસ મેં શરીક હુએ.

પાંચવાં : બહાના યેહ કરતે હૈં કે લોગ હમ કો તા’ના કરેંગે કે ખર્ચ કમ કરને કે લિયે રસ્મેં બન્દ કી હૈં ઓર બા’ઝ લોગ યેહ કહેંગે કે યેહ માતમ કી મજલિસ હૈ યહાં નાચ નહીં બાજા નહીં ગોયા તીજા પઢા જા રહા હૈ. યેહ ઉઝૂર ભી બેકાર હૈ. એક સુન્નત કો ઝિન્દા કરને મેં સૌ શહીદોં કા

1 ...ફતાવા રઝવિયા શરીફ, જિ. 23 (મત્બૂઆ રઝા ફાઉન્ડેશન, મર્કઝુલ ઔલિયા, લાહૌર) મેં ઈસ મુબારક રિસાલે કા નામ “હાદિન્નાસિ ફી રુસૂમિલ એ’રાસિ” લિખા હૈ.

સવાબ મિલતા હે ક્યા યેહ સવાબ મુફત મેં મિલ જાએગા ? લોગોં કે તા'ને અવામ કે મઝાક, અવ્વલ અવ્વલ બરદાશત કરને પરંગે ઓર દોસ્તો ! અબ ભી લોગ તા'ને દેને સે કબ બાઝ આતે હેં, કોઈ ખાને કા મઝાક ઉડાતા હે, કોઈ જહેઝ કા, કોઈ ઓર તરહ કી શિકાયત કરતા હે ગરઝ કે લોગોં કે તા'ને સે કોઈ કિસી વક્ત નહીં બચ સકતા. લોગોં ને તો ખુદા તઆલા ઓર ઉસ કે રસૂલોં કો ઐબ લગાએ ઓર તા'ને દિયે તુમ ઇન કી ઝબાન સે કિસ તરહ બચ સકતે હો. યેહ ભી યાદ રખો કે પહલે તો કુછ મુશિકલ પડેગી મગર બા'દ મેં **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** વોહ હી તા'ને દેને વાલે લોગ તુમ કો દુઆએ દેંગે ઓર ગરીબ વ ગુરબા કી મુશિકલેં આસાન હો જાએંગી.

अल्लाह ઓર હુઝૂર **عَلَيْهِ السَّلَام** ભી રાઝી હોંગે ઓર મુસલમાન ભી, મઝબૂતી સે કાઈમ રહના શર્ત હે.

બિયાહ શાદી કી ઇસ્લામી રસ્મેં

સબ સે બેહતર તો યેહ હોગા કે અપની ઔલાદ કે નિકાહ કે લિયે હઝરતે ખાતૂને જન્નત શહઝાદિયે ઇસ્લામ ફાતિમા ઝહરા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا** કે નિકાહે પાક કો નમૂના બનાઓ ઓર યકીન કરો કે હમારી ઔલાદ ઉન કે કદમે પાક પર કુરબાન ઓર યેહ ભી સમઝ લો કે અગર હુઝૂર નબિયે કરીમ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી મરઝી હોતી કે મેરી લખ્તે જિગર કી શાદી બડી ધૂમધામ સે હો ઓર સહાબએ કિરામ **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ** સે ઇસ કે લિયે ચન્દા (ન્યોતા) વગેરા કે લિયે હુકમ ફરમા દિયા જાતા તો ઉસ્માને ગની **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** કા ખઝાના મૌજૂદ થા. જો એક એક જંગ કે લિયે નવ નવ સૌ ઊંટ ઓર નવ નવ સૌ અશરફિયાં હાઝિર કર દેતે થે. લેકિન ચૂંકે મન્શા યેહ થા કે કિયામત તક યેહ શાદી મુસલમાનોં કે લિયે નમૂના બન જાએ ઇસ લિયે નિહાયત સાદગી સે યેહ ઇસ્લામી રસ્મ અદા કી ગઈ. લિહાઝા મુસલમાનો ! અવ્વલન તો અપની બિયાહ બરાત સે સારી હરામ રસ્મેં નિકાલ ડાલો, બાજે, આતશબાઝી, ઓરતોં કે ગાને, મીરાસી ડોમ વગેરા કે ગીત, રન્ડિયોં

કે નાય, ઔરતોં ઔર મદોં કા મૈલ જોલ, ફૂલ પત્તી કા લુટાના એક દમ **અલ્લાહ** કા નામ લે કર મિટા દો. અબ રહી ફુજૂલ ખર્યાં કી રસ્મોં ઉન કો યા તો બન્દ હી કર દો અગર બન્દ ન કર સકો તો ઉન કે લિયે એસી હદ મુકરર કર દો જિસ સે ફુજૂલ ખર્યાં ન રહે ઔર ઘર કી બરબાદી ન હો. જિન્હેં અમીર વ ગરીબ સબ બે તકલ્લુફ પૂરા કર સકેં લિહાજા હમારી રાએ યેહ હૈ કે ઈસ તરીકે સે નિકાહ કી રસ્મ અદા હોની ચાહિયે.

ભાત (નાનકી છોછક) કી રસ્મ બિલ્કુલ બન્દ કર દી જાએ અગર દૂલ્હા, દુલ્હન કા મામૂં નાના કુછ ઈમદાદ કરના ચાહેં તો રસ્મ બના કર ન કરેં બલ્કે મહ્જૂ ઈસ લિયે કે કરાબત દારોં કી મદદ કરના રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કા હુકમ હૈ ઈસ લિયે બજાએ કપડોં કે નક્ક રૂપયા દે દેં જો કે પચ્ચીસ રૂપયે સે ઝિયાદા હરગિઝ ન હોં, યા'ની કમ તો હોં મગર ઈસ સે ઝિયાદા ન હોં ઔર યેહ ઈમદાદ ખુફિયા કી જાવે દિખલાવે કો ઈસ મેં દખ્લ ન હો તાકે રસ્મ ન બન જાએ. દૂલ્હા દુલ્હન નિકાહ સે પહલે ઊપટન યા ખુશ્બૂ કા ઈસ્તે'માલ કરેં મગર મહેંદી ઔર તેલ લગાને ઔર ઊપટન કી રસ્મ બન્દ કર દી જાએ યા'ની ગાના બાજા, ઔરતોં કા જમ્મ હોના બન્દ કર દો. અબ અગર બરાત શહૂર કી શહૂર મેં હૈ તો ઝોહર કી નમાઝ પઢ કર બરાત કા મજમઅ દૂલ્હા કે ઘર જમ્મ હો ઔર દુલ્હન વાલે લોગ દુલ્હન કે ઘર જમ્મ હોં. દુલ્હન કે યહાં ઈસ વક્ત ના'તખ્વાની યા વા'ઝ યા દુરૂદ શરીફ કી મજલિસ ગર્મ હો. ઉધર દૂલ્હા કો અચ્છા ઉમ્દા સેહરા બાંધ કર યા પૈદલ યા ઘોડે પર સુવાર કર કે ઈસ તરહ બરાત કા જુલૂસ રવાના હો કે આગે આગે ઉમ્દા ના'તખ્વાની હોતી જાવે, તમામ બાઝારોં મેં યેહ જુલૂસ નિકાલા જાએ. જબ યેહ બરાત દુલ્હન કે ઘર પહુંચે તો દુલ્હન વાલે ઈસ બરાત કો કિસી કિસ્મ કી રોટી યા ખાના હરગિઝ ન દેં ક્યૂંકે હઝરતે ઝહરા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا** કે નિકાહ મેં હુઝૂર **عَلَيْهِ السَّلَام** ને કોઈ ખાના

ન દિયા ગરઝ કે લડકી વાલે કે ઘર ખાના ન હો બલકે પાન યા ખાલી ચાય
 સે તવાઝોઅ કર દી જાએ. ફિર ઉમ્દા તરીકે સે ખુત્બએ નિકાહ પઢ કર
 નિકાહ હો જાએ અગર નિકાહ મસ્જિદ મેં હો તો ઔર ભી અચ્છા હૈ
 નિકાહ કા મસ્જિદ મેં હોના મુસ્તહબ હૈ ઔર અગર લડકી કે ઘર હો તબ
 ભી કોઈ હરજ નહીં. નિકાહ હોતે હી બરાતી લોગ વાપસ હો જાએં યેહ
 તમામ કામ અસ્સર સે પહલે હો જાવેં ઔર બા'દે મગરિબ કો દુહ્લન કો
 રુખ્સત કર દિયા જાએ ખ્વાહ રુખ્સત ટાંગે મેં હો યા ડોલી વગૈરા મેં મગર
 ઇસ પર કિસી કિસ્મ કા નિઘાવર ઔર બિખેર બિલ્કુલ ન હો કે બિખેર
 કરને મેં પૈસે ગુમ હો જાતે હૈં. હાં નિકાહ કે વક્ત ખુરમે લુટાના સુન્નત
 હૈ ઔર અગર નિકાહ કે વક્ત દો ચાર ગોલે ચલા દિયે જાએં યા એ'લાન
 કી નિયત સે જહાં નિકાહ હુવા હૈ વહાં હી કોઈ નક્કારા યા નૌબત
 ઇસ તરહ બિગૈર ગીત કે પીટ દી જાએ જેસે સહરી કે વક્ત ઉઠાને કે
 લિયે રમઝાન શરીફ મેં પીટી જાતી હૈ તો ભી બહુત અચ્છા હૈ યેહ હી
 ઝર્બે દફ કે મા'ના હૈં.

મિસ્વાક કી ફઝીલાત

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઉમામા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે રિવાયત હૈ,
 નબિયે મુકર્રમ, નૂરે મુજસસમ, રસૂલે અકરમ, શહનશાહે બની
 આદમ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કા ફરમાને બરકત નિશાન હૈ :

تَسَوَّكُوا فَإِنَّ السَّوَاكَ مَطْهَرَةٌ لِقَلْبِكُمْ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ

યા'ની મિસ્વાક કરો કયૂંકે મિસ્વાક મુંહ કી પાકીઝગી ઔર

اَللّٰهُ કી ખુશનૂદી કા સબબ હૈ.

(سنن ابن ماجه، كتاب الطهارة وسننها، باب السواك، الحديث ٢٨٩، ج ١، ص ١٨٦)

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઇસ્મિયા (દા'વતે ઇસ્લામી)

જહેઝ

જહેઝ કે લિયે ભી કોઈ હદ હોની ચાહિયે કે જિસ કી હર અમીરો ગરીબ પાબન્દી કરે. અમીર લોગ ઓર મૌકઓં પર અપની લડકિયોં કો જો ચાહેં દેં. મગર જહેઝ વોહ દેં જો મુકરર હો ગયા. યાદ રખો અગર તુમ જહેઝ સે દૂલ્હા કા ઘર ભી ભર દોગે તો ભી તુમ્હારા નામ નહીં હો સકતા ક્યૂંકે બા'ઝ જગહ ભંગી ચમારોં ને ઈતના જહેઝ દે દિયા હૈ કે મુસલમાન બડે માલદાર ભી નહીં દે સકતે. યુનાન્થે ચન્દ સાલ ગુઝરે કે આગરે મેં એક ચમાર ને અપની લડકી કો ઈતના જહેઝ દિયા કે વોહ બરાત કે સાથ જુલૂસ કી શક્લ મેં એક મીલ મેં થા ઉસ કી નિગરાની કે લિયે પોલીસ બુલાની પડી જબ ઉસ સે કહા ગયા કે ઈતના જહેઝ રખને કે લિયે દૂલ્હા કે પાસ મકાન નહીં હૈ તો ફૌરન છે છે હઝાર યા'ની બારહ હઝાર રૂપૈ કે મકાન ખરીદ કર દૂલ્હા કો દે દિયે યુનાન્થે અબ હમ ને ખુદ દેખા કે જો મુસલમાન અપની જાએદાદ વ મકાન ફરોપ્ત કર કે ઈતના અચ્છા જહેઝ દેતે હેં તો દેખને વાલે ઉસ ચમાર કે જહેઝ કા ઝિક શુરૂઅ કરતે હેં ઓર કહતે હેં કે ભાઈ વોહ ચમાર જહેઝ કા રિકોર્ડ તોડ ગયા. ઉસ મુસલમાન બેચારે કા નામ ન તારીફ, લિહાજા ઐ મુસલમાનો ! હોશ કરો, ઈસ નામવરી કે લાલચ મેં અપને ઘર કો આગ ન લગાઓ. યાદ રખો કે નામ ઓર ઈઝ્ઝત તો **اَللّٰهُ** તઆલા ઓર રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી પૈરવી મેં હૈ. લિહાજા જો જહેઝ હમ અર્ઝ કરતે હેં ઈસ સે ઝિયાદા હરગિઝ ન દો :

બરતન 11 અદદ, ચારપાઈ દરમિયાની એક અદદ, લિહાફ એક અદદ, તોશક (ગદેલા) એક અદદ, તક્યા એક અદદ, ચાદર એક અદદ, દુલ્હન કો જોડે ચાર અદદ, જિસ મેં દો અદદ સૂતી હોં ઓર દો રેશમી. દૂલ્હા કો જોડે દો અદદ, દૂલ્હા કે વાલિદ કો જોડા એક અદદ, દૂલ્હા કી માં કો જોડા એક અદદ, મુસલ્લા (જાએ નમાઝ) એક અદદ, કુરઆન શરીફ મઅરિહલ એક અદદ, જેવર બ કદરે હિમ્મત મગર ઈસ

મેં ભી ઝિયાદતી ન કરો. અગર હો સકે તો ઈસ કે ઈલાવા નક્દ રૂપયા લડકી કે નામ મેં જમ્મ કરવા દો ઓર અગર તુમ કો **اَعْرَجَلُ** ને દિયા હૈ તો લડકી કો કોઈ મકાન, દુકાન, જાએદાદ કી શક્લ મેં ખરીદ દો, લડકી કે નામ રજિસ્ટ્રી હો. યેહ ભી યાદ રખો કે તમામ લડકિયોં મેં બરાબરી હોના ઝરૂરી હૈ લિહાઝા અગર નક્દી રૂપયા યા જાએદાદ એક કો દી હૈ તો સબ કો દો વરના ગુનહગાર હોગે. જો ઓલાદ મેં બરાબરી ન રખે હદીસ શરીફ મેં ઉસ કો ઝાલિમ કહા ગયા હૈ. ⁽¹⁾

ઓર અપની લડકિયોં કો સિખા દો કે અગર ઉન કી સાસ યા નન્દ તા'ના દેં તો વોહ જવાબ દેં કે મેં સુન્નત તરીકે ઓર હઝરતે ખાતૂને જન્નત **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا** કી ગુલામી મેં તુમ્હારે ઘર આઈ હૂં અગર તુમ ને મુઝ પર તા'ના કિયા તો તુમ્હારા યેહ તા'ના મુઝ પર ન હોગા બલ્કે ઈસ્લામ ઓર બાનિયે ઈસ્લામ **عَلَيْهِ السَّلَام** પર હોગા. સાસ નન્દ ભી ખૂબ યાદ રખેં કે અગર ઉન્હોં ને યેહ જવાબ સુન કર ભી ઝબાન ન રોકી તો ઉન કે ઈમાન કા ખતરા હૈ.

લતીફા : હઝરતે ઈમામ મુહમ્મદ **رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** કે પાસ એક શખ્સ આયા ઓર અર્ઝ કરને લગા કે મેં ને કસમ ખાઈ થી કે અપની બેટી કો જહોઝ મેં હર ચીઝ દૂંગા. અબ કયા કરૂં કે કસમ પૂરી હો ક્યૂંકે હર ચીઝ તો બાદશાહ ભી નહીં દે સકતા. આપ ને ફરમાયા કે તૂ અપની લડકી કો જહોઝ મેં કુરઆન શરીફ દે દે ક્યૂંકે કુરઆન શરીફ મેં હર ચીઝ હૈ ઓર આયત પઢ દી **وَلَا رَاطِبٌ وَلَا يَأْسٌ إِلَّا فِي كُتُبٍ مُّبِينٍ** ⁽²⁾

⁽³⁾ (રૂહુલ બયાન પારહ ગ્યારહવાં સૂરએ યૂનુસ કી પહલી આયત)

1..... صحیح مسلم، کتاب الهبات، باب کراهة تفضيل... الخ، الحديث: 1623، 1624، ص 177

2...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઓર ન કોઈ તર ઓર ન ખુશ્ક જો એક રૌશન કિતાબ મેં ન લિખા હો. (૫૧: ૧૭: ૫૯)

3..... تفسير روح البيان، يونس، تحت الآية 1، ج 4، ص 4

લિહાઝા લડકિયોં ઓર ઉન કી સાસ નન્દોં કો યાદ રખના ચાહિયે કે જિસ ને કુરઆન શરીફ જહેઝ મેં દે દિયા ઉસ ને સબ કુછ દે દિયા, ક્યા ચક્કી, ચૂલ્હા ઓર દુન્યા કી ચીઝેં કુરઆન શરીફ સે બઢ કર હેં.

ઓર અગર બરાત દૂસરે શહર સે આઈ હે તો બરાત મેં આને વાલે આદમી મર્દ ઓર ઓરત 25 સે ઝિયાદા ન હોં ઓર ઈન મેહમાનોં કો લડકી વાલા ખાના ખિલાએ મગર યેહ ખાના મેહમાની કે હક કા હોગા ન કી બરાત કી રોટી. ઈસ તરહ દુલ્હન વાલે કે ઘર જો અપની બિરાદરી ઓર બસ્તી કી આમ દા'વત હોતી હૈ વોહ બિલ્કુલ બન્દ કર દી જાએ. હાં બાહર કે મેહમાન ઓર બરાત કે મુન્તઝિમીન ઝરૂર ખાના ખાએં. મક્સૂદ સિર્ફ યેહ હૈ કે દુલ્હન કે ઘર આમ બિરાદરી કી દા'વત ન હો કે યેહ બિલા વજહ કા બોઝ હૈ. જહાં તક હો સકે લડકી વાલે કા બોઝ હલ્કા કર દો.

જબ દુલ્હન ખૈર સે ઘર પહુંચે તો રુખ્સત કે દૂસરે દિન યા'ની શબે ઉરૂસી કી સુબહ કો દૂલ્હા કે ઘર દા'વતે વલીમા હોની ચાહિયે, યેહ દા'વત અપની હૈસિયત કે મુતાબિક હો કે યેહ સુન્નત હૈ મગર ઈસ કી ધૂમધામ કે લિયે સૂદી કર્જા ન લિયા જાએ ઓર માલદારોં કે સાથ કુછ ગુરબા ઓર મસાકીન કો ભી ઈસ દા'વત મેં બુલાયા જાએ. યાદ રખો કે જિસ શાદી મેં ખર્ચા કમ હોગા. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ** વોહ શાદી બડી મુબારક ઓર દુલ્હન બડી ખુશ નસીબ હોગી. હમ ને દેખા કે ઝિયાદા જહેઝ લે જાને વાલી લડકિયાં સુસરાલ મેં તકલીફ સે રહીં ઓર કમ જહેઝ લાને વાલિયાં બડે આરામ સે ગુઝારા કર રહી હૈં.

હમ ને હઝરતે ફાતિમા ઝહરા **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا** કી શાદી ઓર ઉન કા જહેઝ ઓર ઉન કી ખાનગી ઝિન્દગી શરીફ નઝ્મ મેં લિખી હૈ, આઓ આપ કો સુનાએં, સુનો ઓર ઈબ્રત પકડો.

શહાદિયે ઈસ્લામ મલિકએ દારુસ્સલામ હમરતે ફાતિમતુબ્હરા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا का निकाल

ગોશે દિલ સે મો'મિનો સુન લો ઝરા હૈ યેહ કિસ્સા ફાતિમા કે અકદ કા !
 પન્દરહ સાલહ નબી કી લાડલી ઓર થી બાઈસ સાલ ઉમ્રે અલી
 અકદ કા પૈગામ હૈદર ને દિયા મુસ્તફા ને મરહબન અહ્લન કહા
 પીર કા દિન સતરહ માહે રજબ દૂસરા સિન હિજરતે શાહે અરબ
 ફિર મદીના મેં હુવા એ'લાને આમ ઝોહર કે વક્ત આએં સારે ખાસો આમ
 ઈસ ખબર સે શોર બરપા હો ગયા કૂચા વ બાઝાર મેં ગુલ સા મચા
 આજ હૈ મૌલા કી દુખ્તર કા નિકાહ આજ હૈ ઉસ નેક અપ્તર કા નિકાહ
 આજ હૈ ઉસ પાક વ સચ્ચી કા નિકાહ આજ હૈ બે માં કી બચ્ચી કા નિકાહ
 ખૈર સે જબ વક્ત આયા ઝોહર કા મસ્જિદે નબવી મેં મજમઅ હો ગયા
 એક જાનિબ હૈં અબૂ બક્રો ઉમર ઈક તરફ ઉસ્માન ભી હૈં જલ્વાગર
 હર તરફ અસ્હાબ ઓર અન્સાર હૈં દરમિયાન મેં અહમદે મુખ્તાર હૈં
 સામને નૌશા અલી મુર્તઝા હૈદરે કરાર શાહે લા ફતા
 આજ ગોચા અર્શ આયા હૈ ઉતર યા કે કુદસી આ ગએ હૈં ફર્શ પર
 જમ્અ જબ યેહ સારા મજમઅ હો ગયા સચ્ચિદુલ કૌનેન ને ખુત્બા પઢા
 જબ હુએ ખુત્બે સે ફારિગ મુસ્તફા અકદ ઝહરા કા અલી સે કર દિયા
 ચાર સૌ મિસ્કાલ ચાંદી મહૂર થા વઝૂન જિસ કા ડેઢ સૌ તોલા હુવા
 બા'દ મેં ખુરમે લુટાએ લા કલામ માં સિવા ઈસ કે ન થા કોઈ તઆમ
 ઉન કે હક મેં ફિર દુઆએ ખૈર કી ઓર હર ઈક ને મુબારકબાદ દી

घर से रुफ्तत जिस घडी जहरा हुई
 दी तसल्ली अहमदे मुफ्तार ने
 फ़ातिमा हर तरह से बावा हो तुम
 बाप तेरा है ईमामुल अम्बिया
 माहे जुल हिज्जत में जब रुफ्तत हुई
 जिस में थीं दस सेर जव की रोटिया
 ईस जियाइत का वलीमा नाम है
 सब को ईन की राह यलना याहिये

वालिदा की याद में रोने लगीं
 और इरमाया शहे अबरार ने
 मैका व सुसराल में आ'वा हो तुम
 और शौहर औलिया के पेशवा
 तब अली के घर में ईक दा'वत हुई
 कुछ पनीर और थोड़े पुरमे बे गुमां
 और येह दा'वत सुन्नते ईस्लाम है
 और भुरी रस्मों से बयना याहिये

जहेज

फ़ातिमा जहरा का जिस दिन अकद था
 अक यादर सतरह पैवन्द की
 अक तोशक जिस का यमडे का गिलाइ
 जिस के अन्दर जिन न रेशम इई
 अक यक्की पीसने के वासिते
 अक लकडी का प्याला साथ में
 और गले में हार हाथी दांत का
 शाहजादी सय्यदुल कौनैन की
 वासिते जिन के बने दौनों जहां
 ईस जहेजे पाक पर लाफ़ों सलाम

सुन लो उन के साथ क्या क्या नकद था
 मुस्तफ़ा ने अपनी हुफ्तार को ज़ो दी
 अक तक्या अक औसा ही लिहाइ
 बल्ले उस में छाल पुरमे की लरी
 अक मश्कीजा था पानी के लिये
 नकरई कंगन की ज़ोडी हाथ में
 अक ज़ोडा ली पडाजों का दिया
 बे सुवारी ही अली के गर गई
 उन के घर थीं सीधी सादी शादियां
 साहिबे लौलाक पर लाफ़ों सलाम

शहआदिये कौनेन رضی اللہ تعالیٰ عنہا की मिन्हागी

आई जब पातूने जन्त अपने घर पउ गअे सभ काम उन की जात पर काम से कपडे ली काले पउ गअे हाथ में यककी से छाले पउ गअे दी ખबर जहरा को असदुल्लाह ने बांटे हूँ कैदी रसूलुल्लाह ने अेक लौंडी ली अगर हम को मिले ईस मुसीबत से तुम्हें राहत मिले सुन के जहरा आई सिदीका के घर ताकि देभें हाथ के छाले पिदर पर न थे दौलत कदे में शाहे दीं वालिदा से अर्ज कर के आ गई घर में जब आअे हबीबे डिब्रिया वालिदा ने माजरा सारा कहा फ़ातिमा छाले दिभाने आई थीं घर की तक्लीईं सुनाने आई थीं आप को घर में न पाया शाहे दीं मुज से सभ दुख दई अपना कल गई अेक पादिम आप अगर उन को ली दें यककी और यूल्डे के वोह दुख से बयें शब को आअे मुस्तफ़ा जहरा के घर और कहा दुप्तर से अै ज़ने पिदर हूँ येह पादिम उन यतीमों के लिये बाप जिन के जंग में मारे गअे तुम पे साया है रसलुल्लाह का आसरा रफ़ो इकत **अल्लाह** का हम तुम्हें तस्बीह ईक अैसी बताअें आप जिस से पादिमों को लूल जअें अक्वलन **33** बार हो और **34** बार हो तक्बीर ली और फिर **اَلْحَمْدُ** ईतनी ही पढो ताके सौ¹⁰⁰ हो जअें येह मिल कर सली विई में रभना ईसे अपने मुदाम पुल्ह की मुप्तार राजी हो गई सुन के येह गुफ़तार भुश भुश हो गई

साविक ईन की राह ज़े कोई यले

दीनो दुन्या की मुसीबत से बये

पेशकश : अब मदीनतुव ईस्मिया (दा'वते ईस्लामी)

હિદાયત :

નિકાહ કે બા'દ કભી શૌહર બીવી મેં ના ઇત્તિફાકી હો જાતી હૈ જિસ કી વજહ સે શૌહર ઔરત કી સૂરત સે બેઝાર હોતા હૈ ઔર ઔરત શૌહર કે નામ સે ઘબરાતી હૈ જિસ મેં કભી તો કુસૂર ઔરત કા હોતા હૈ કભી મર્દ કા. મર્દ તો દૂસરા નિકાહ કર લેતા હૈ ઔર અપની ઝિન્દગી આરામ સે ગુઝારતા હૈ મગર બેચારી ઔરત હી નહીં બલ્કે ઉસ કે મૈકે વાલોં તક કી ઝિન્દગી તલ્મ હો જાતી હૈ જિસ કા દિન રાત તજરિબા હો રહા હૈ. લડકી વાલે રો રહે હેં, કભી મર્દ ગાઈબ યા દીવાના પાગલ હો જાતા હૈ જિસ કી તલાક કા શરઅન એ'તિબાર નહીં. અબ ઔરત બે બસ હૈ ગૈર મુસ્લિમ કૌમેં મુસલમાનોં પર તા'ન દેતી હેં કે ઇસ્લામ મેં ઔરતોં પર ઝુલ્મ ઔર મર્દોં કો બેજા આઝાદી હૈ, ઇસ કા ઇલાજ ઔરતોં ને તો યેહ સોચા કે વોહ મર્દ સે તલાક હાસિલ કરને કે લિયે મુરતદ હોને લર્ગી યા'ની કુછ રોઝ કે લિયે ઇસાઈ યા આર્યા વગૈરા બન ગઈ ફિર દોબારા ઇસ્લામ લા કર દૂસરે નિકાહ મેં ચલી ગઈ, યેહ ઇલાજ ખતરનાક હૈ ઔર ગલત ભી ક્યૂંકે ઇસ મેં મુસ્લિમ કૌમ કે દામન પર નિહાયત બદનુમા ધબ્બા લગતા હૈ ઔર બહુત સી ઔરતેં ફિર ઇસ્લામ મેં વાપસ નહીં આઈ જિસ કી મિસાલેં મેરે સામને મૌજૂદ હેં નીઝ ઔરત બે ઇમાન બન જાને સે પહલા નિકાહ ટૂટતા ભી નહીં બલ્કે કાઈમ રહતા હૈ. બા'ઝ લીડરાને કૌમ ને ઇસ કા યેહ ઇલાજ સોચા કે ફસ્ખે નિકાહ કા કાનૂન બનવા દિયા, લેકિન ઇસ કાનૂન સે ભી શરઅન નિકાહ નહીં ટૂટતા. તલાક શૌહર દે તબ હી હો સકતી હૈ બા'ઝ અક્લમન્દ લોગોં ને યેહ તદબીર સોચી કે બડે બડે મહૂર બંધવાએ પચાસ હઝાર, એક લાખ રૂપયે યા અપની લડકિયોં કે નામ દૂલ્હા સે મકાન યા જાએદાદ લિખવાઈ મગર યેહ ઇલાજ ભી મુફીદ સાબિત ન હુવા ક્યૂંકે ઇતને બડે મહૂર કે વુસૂલ કરને કે લિયે ઔરત કે

પાસ કાફી રૂપયા ચાહિયે ઓર બહુત દફઆ ઓસા હુવા કે મુકદમા ચલા, શૌહર ને અદાએ મહર કે ઝૂટે ગવાહ ખડે કર દિયે કે મેં ને મહર દે દિયા હૈ યા ઈસ ને મુઆફ કર દિયા હૈ, ઈસ કી ભી મિસાલેં મૌજૂદ હેં. અગર કોઈ મકાન વગૈરા નામ કરા લિયા તો ભી બેકાર ક્યૂંકે જબ મર્દ ઓરત સે આંખ ફેર લેતા હૈ તો ફિર મકાન યા થોડી ઝમીન કી પરવાહ નહીં કરતા અગર વોહ મકાન છોડ બૈઠે તો ક્યા ઓરત મકાન ચાટેગી ! ઐસે હી અગર શૌહર સે કુછ માહવાર તનખ્વાહ લિખવા લી તો અવ્વલન તો વુસૂલ કરના મુશ્કલ, અગર શૌહર ગાઈબ હો ગયા યા વોહ ગરીબ આદમી હૈ તો કિસ તરહ અદા કરે ઓર અગર તનખ્વાહ મિલતી ભી રહી તો જવાની કી ઉમ્ર ક્યૂં કર ગુઝારે. દોસ્તો ! યેહ સારે ઈલાજ ગલત હેં ઈસ કા સિર્ફ એક ઈલાજ હૈ વોહ યેહ કે નિકાહ કે વક્ત “કાબીન નામા” શૌહર સે લિખવા લિયા જાએ. “કાબીન નામા” યેહ હૈ કે એક તહરીર લિખી જાએ જિસ મેં શૌહર કી તરફ સે લિખા હો કે અગર મેં લા પતા હો જાઉં યા ઈસ બીવી કી મૌજૂદગી મેં દૂસરા નિકાહ કર કે ઈસ પર ઝુલ્મ કરૂં યા ઈસ કે હુકૂકે શરઈ અદા ન કરૂં વગૈરા વગૈરા તો ઈસ ઓરત કો તલાક બાઈના લેને કા હક હૈ, લેકિન યેહ તહરીર નિકાહ કે ઈજાબો કબૂલ કે બા’દ કરાઈ જાએ યા નિકાહ ખ્વાહ કાઝી ઈજાબ તો મર્દ કી તરફ સે કરે ઓર ઓરત ઈસ શર્ત પર કબૂલ કરે કે મુઝ કો ફુલાં ફુલાં સૂરત મેં તલાક લેને કા હક હોગા ફિર الله اعلم શૌહર કિસી કિસ્મ કી બદ સુલૂકી ન કર સકેગા ઓર અગર કરે તો ઓરત ખુદ તલાક લે કર મર્દ સે આઝાદ હો સકેગી.

ઈસ મેં શરઅન કુછ હરજ નહીં ઓર યેહ ઈલાજ બહુત મુફીદ સાબિત હુવા, ઈસ સે યેહ મક્સૂદ નહીં હૈ કે મુસલમાનોં કે ઘર બિગડેં બલ્કે મેં યેહ ચાહતા હૂં કે બિગડને સે બચેં મર્દ ઈસ ડર સે ઓરતોં કે સાથ બદ સુલૂકી કરને સે બાઝ રહેં.

દૂસરી હિદાયત

પંજાબ ઓર કાઠિયાવાડ મેં તલાક કા બહુત રવાજ હૈ મા'મૂલી સી બાતોં પર તીન તલાકેં દે દેતે હૈં ઓર હિન્દૂ મુહરિરોં સે તલાક નામા લિખવાતે હૈં જો ઈસ્લામી મસાઈલ સે બિલ્કુલ જાહિલ હૈં ફિર બા'દ મેં પછતા કર મુફતી સાહિબ કે પાસ રોતે હુએ આતે હૈં કે મૌલવી સાહિબ ખુદા કે લિયે કોઈ સૂરત નિકાલો કે મેરી બીવી ફિર નિકાહ મેં આ જાવે મેં ચૂંકે ફત્વોં કા કામ કરતા હૂં ઈસ લિયે મુજે ઈન વાકેઆત સે બહુત સાબિકા પડતા રહતા હૈ ફિર બહાના યેહ બતાતે હૈં કે ગુસ્સે મેં ઐસા હો ગયા.

દોસ્તો ! તલાક ગુસ્સે મેં હી દી જાતી હૈ, ખુશી મેં કૌન દેતા હૈ ! ફિર યેહ હીલા કરતે હૈં કે વહાબિયોં સે મસ્ખલા લિખવાતે હૈં કે એક દમ તીન તલાકેં એક તલાક હોતી હૈ, ઈસ મેં રુજૂઅ જાઈઝ હૈ. દોસ્તો ! યેહ હીલા બહાના બિલ્કુલ બેકાર હૈ અગર તુમ વહાબી ક્યા ઈસાઈ, આર્યા સે ભી લિખવા લાઓ કે તલાક ન હુઈ. ક્યા ઈસ સે શરઈ હુકમ બદલ જાએગા ? હરગિઝ નહીં, (ઈસ કી તહકીક કે તલાકેં એક હોતી હૈં યા નહીં હમારે ફતાવા મેં દેખો જિસ મેં ઈસ મસ્ખલે કી પૂરી તહકીક કર દી ગઈ હૈ ઓર મુસ્લિમ કી હદીસ સે જો ધોકા દિયા જાતા હૈ ઉસ કો ભી સાફ કર દિયા ગયા હૈ)

લિહાઝા મેરા મશ્વરા યેહ હૈ કે અવ્વલ તો તલાક કા નામ હી ન લો, યેહ બહુત બુરી ચીઝ હૈ (1) "أَبْغَضُ الْمُبَاحَاتِ الطَّلَاقِ"

અગર ઐસા કરના હી હો તો સિર્ફ એક તલાક દો તાકે અગર બા'દ કો ઓર દોબારા નિકાહ કી ગુન્જાઈશ રહે ઓર હમેશા તલાક નામા મુસલમાન વાકિફે કાર મુહરિર યા કિસી આલિમે દીન કી રાએ સે લિખવાએ.

1 ...યા'ની જાઈઝ ચીઝોં મેં સબ સે ના પસન્દીદા શૈ તલાક હૈ

(فتح القدير، كتاب الطلاق، ج 3، ص 444)

तीसरी इस्ल

निकाह के बा'द की रस्में मुख्य रस्में

शादी के बा'द भी मुफ्तलिफ़ किस्म की रस्में करीब करीब हर जगह मौजूद हैं लेकिन निकाह के बा'द की रस्मों में यू.पी. का अलाका सब मुल्कों से आगे बढ़ा हुआ है. यू.पी. में तीन तरह की रस्में जारी हैं : अक यौथी, दूसरी कंगना और सेहरा फोलने की रस्म, तीसरी फीर की रस्म, यौथी को येह छोटा है के रुफ्त के दूसरे दिन दुल्हन के मैके से तीस या चालीस आदमी या कुछ कमो बेश यौथी लूटाने के लिये दूल्हा के घर जाते हैं, जहां उन की पुर तकल्लुफ़ दा'वत छोती है. जाना फा कर भीठे यावलों के थाल में अपनी हैसियत से जियादा रुपया रफते हैं येह रुपया भी दुल्हन वालों की तरफ़ से चन्दा छो कर बतौरे न्योता जम्न छोता है बा'ज बा'ज जगह उस वक्त थाल में सौ या द्यो सौ या कुछ जियादा रुपिये डाले जाते हैं फ़िर लडकी को अपने हमराह ले आते हैं. यौथे दिन दूल्हा की तरफ़ से कुछ औरतें और कुछ मर्द दुल्हन के मैके जाते हैं, अपने साथ सज्ज तरकारियां आलू, बैंगन वगैरा और कुछ मिठाई जिस में लड्डू जइर हों ले जाते हैं. वहां उन की तवाज्जेअ फातिर के लिये पतली पतली फीर तय्यार छोती है. अक टूटी कुर्सी पर फीर की थाली लरी हुई रफ कर गिपर से सफ़ेद चादर डाल देते हैं, दूल्हा को बैठने के लिये वोह कुर्सी पेश की जाती है. दूल्हा मियां बे फबर उस पर बैठता है, बैठते डी तमाम कपडे फीर में फराब छो जाते हैं और हंसी उउती है फ़िर दुल्हन वाले दूल्हा वालों के कपडे और मुंह फूब अख़ी तरह फराब करने की कोशिश करते हैं वोह अपना बयाव करते हैं इस में फूब दिव्लगी रहती है जब इस शैतानी रस्म से नजात हुई तब जाना फिलाया.

બા'દ નમાઝે ઝોહર એક ચૌકી પર દુહ્લન દૂલ્હા આમને સામને બેઠે વોહ લઙૂ જો દૂલ્હા કી તરફ સે લાએ ગએ હેં આસ પાસ ફિકવાએ ગએ યા'ની દૂલ્હા ને દુહ્લન કી તરફ ફેંકા ઓર દુહ્લન ને દૂલ્હા કી તરફ જબ સાત ચક્કર પૂરે હો ગએ તબ વોહ તૂફાને બદ તમીઝી બરપા હોતા હૈ કે શૈતાન ભી દુમ દબા કર ભાગ જાએ. વોહ તરકારિયાં ઓર આલૂ, શલ્ગમ, બેંગન વગૈરા જો દૂલ્હા વાલે સાથ લાએ થે અબ ઉન કે દો હિસ્સે કિયે જાતે હેં એક હિસ્સા દૂલ્હા વાલોં કા ઓર દૂસરા હિસ્સા દુહ્લન વાલોં કા. ફિર એક દૂસરે કો ઈસ સે માર લગાતે હેં ઈસ કે બા'દ જો ઓર તરક્કી હોતી હૈ વોહ બયાન કે કાબિલ નહીં, યેહ તો ચૌથી હુઈ અબ આગે ચલિયે જબ દુહ્લન કો વાપસ સુસરાલ લે ગએ, તબ કંગના ખોલને કી રસ્મ અદા હુઈ વોહ ઈસ તરહ કે દુહ્લન સે કંગના ખુલવાયા ગયા, ઉધર સે દુલ્હા ને ઉસ કી ગાંઠેં સપ્ત કર રખી હેં ઈધર સે દુહ્લન કી પૂરી કોશિશ હૈ કે ઈસ કો ખોલ ડાલે જબ યેહ બ મુશ્કિલ તમામ ખોલા જા ચુકા તબ આપસ મેં એક દૂસરે પર પાની ફેંકા ઓર ઈસ મેં બડા હર⁽¹⁾ વોહ માના જાતા હૈ જો કિસી શરીફ આદમી કો ધોકે સે બુલા કર ઉસ કો ભિગો દે ઓર જબ વોહ ખફા હો તો ઉધર સે ખુશી મેં તાલિયાં બજેં. સેહરા ખોલને કી યેહ રસ્મ હૈ કે જબ સેહરા ખોલા ગયા તો કિસી કરીબ કે દરિયા મેં ઓર અગર દરિયા મૌજૂદ ન હો તો કિસી તાલાબ મેં ઓર અગર તાલાબ ભી ન હો તો કિસી ગૈર આબાદ કૂંચેં મેં ડાલ દિયા જાએ મગર યેહ સેહરા અગર ડાલને કે લિયે ઓરતેં જાએં તો ગાતી બજાતી હુઈ ઓર વાપસ હોં તો ગાતી બજાતી હુઈ ઓર અગર મર્દ જા કર ડાલેં તો પઢે લિખે તો વૈસે હી ફેંક આતે હેં ઓર જાહિલ લોગ દરિયા કો સલામ કર કે ઉસ મેં ડાલતે હેં ફિર કુછ મીઠે ચાવલ પકા કર ખ્વાજા ખિઝર કી ફાતિહા નિયાઝ હોતી હૈ, લીજિયે જનાબ આજ ઈન રસ્મોં ને પીછા છોડા.

1 ...યા'ની બડા માહિર.

ઇન રસ્મોં કી ખરાબિયાં

યેહ રસ્મેં સારી હિન્દવાની હેં જિસ મેં ઔરતોં મદોં કા ઇખ્તિલાત યા'ની મૈલજોલ હૈ યેહ ભી હરામ ઔર ખીર ઔર તરકારિયોં કી બરબાદી હૈ યેહ ભી હરામ હૈ, મુસલમાનોં કે કપડે ખરાબ કર કે ઉન કો તક્લીફ પહુંચાની યેહ ભી હરામ ફિર ચૌથી મેં એક દૂસરે કી મરમ્મત કરના ઇઝા દેના યેહ ભી હરામ કે ઇસ મેં દિલ શિકની ભી હૈ ઔર સર શિકની ભી, દરિયા કો ઔર પાની કો સલામ કરના યેહ ભી હરામ બલ્કે મુશ્રિકોં કા કામ હૈ, ગાના બજાના યેહ ભી હરામ હૈ.

ઇન કી ઇસ્લાહ

ઇન રસ્મોં કી ઇસ્લાહ યેહ હૈ કે અઝ અવ્વલ તા આખિર યેહ તમામ રસ્મેં બિલ્કુલ બન્દ કર દી જાએં, બા'ઝ જગહ યેહ ભી રવાજ હૈ કે દુલ્હન સુસરાલ મેં કામ નહીં કરતી ઔર જબ પહલા કામ કરતી હૈ તો ઉસ સે પૂરિયાં પકવા કર તક્સીમ કરાઈ જાતી હેં યેહ ભી બિલ્કુલ ફુઝૂલ હૈ ઇસ સે કોઈ ફાએદા નહીં અગર ઉસ વક્ત બરકત કે લિયે ઉસ કે હાથ કા પહલા ખાના પકવા કર હુઝૂરે ગૌસે પાક **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** કી ફાતિહા દી જાએ તા કે બરકત રહે તો બહુત હી અચ્છા હૈ.

મઝરી હિદાયાત

સુસરાલ કી લડાઈયાં ચન્દ વજહ સે હોતી હેં કભી તો દુલ્હન તેઝ ઝબાન ઔર ગુસ્તાખ હોતી હૈ, સાસ નન્દ કો સખ્ત જવાબ દેતી હૈ ઇસ લિયે લડાઈ હોતી હૈ, કભી શૌહર કી ચીઝોં કો હકીર જાનતી હૈ ઔર વહાં અપને મૈકે કી બડાઈ કરતી રહતી હૈ કે મેરે બાપ કે ઘર યેહ થા વોહ થા, કભી સાસ નન્દેં દુલ્હન કે માં બાપ કો ઉસ કી મૌજૂદગી મેં બુરા ભલા કહતી હેં, જિસ કો વોહ બરદાશત નહીં કર સકતી, કભી સુસરાલ કે કામ સે જી ચુરાતી હૈ ક્યૂંકે મૈકે મેં કામ કરને કી આદત ન

થી, કભી મૈકે ભેજને પર ઝગડા હોતા હૈ કે દુલ્હન કહતી હૈ કે મૈં મૈકે જાઉંગી સુસરાલ વાલે નહીં ભેજતે ફિર દુલ્હન અપની તક્લીફેં અપને મૈકે વાલોં સે જા કર કહતી હૈ તો વોહ ઈસ કી તરફ સે લડાઈ કરતે હૈં યેહ ઐસી આગ લગતી હૈ કે બુઝાએ નહીં બુઝતી કભી સાસ નન્દેં બિલા વજહ દુલ્હન પર બદ ગુમાની કરતી હૈં કે દુલ્હન હમારી ચીઝોં કી ચોરી કર કે મૈકે પહુંચાતી હૈ.

યેહ વોહ શિકાયાત હૈં જિન કી વજહ સે હમારે યહાં ખાના જંગિયાં રહતી હૈં ઔર ઈન શિકાયાત કી જડ યેહ હૈ કે એક દૂસરે કે હુકૂક સે બે ખબર હૈં. દુલ્હન કો નહીં મા'લૂમ કે મુઝ પર શૌહર ઔર સાસ કે ક્યા હક હૈં ઔર સાસ ઔર શૌહર કો નહીં ખબર કે હમ પર દુલ્હન કે ક્યા હક હૈં ? સાસોં ઔર શૌહરોં કો યેહ ખયાલ ચાહિયે કે નઈ દુલ્હન એક કિસ્મ કી ચિરિયા હૈ જો અભી અભી કફસ (પિન્જરે) મેં ફંસી હૈ તો ફડફડાતી ભી હૈ ઔર ભાગને કી ભી કોશિશ કરતી હૈ મગર શિકારી ઔર પાલને વાલા ઉસ કો ખાને પાની કા લાલચ દે કર પ્યાર કર કે બહલાતા ઔર ઉસ કે દિલ લગાને કી કોશિશ કરતા હૈ ફિર આહિસ્તા આહિસ્તા ઉસ કા દિલ લગ જાતા હૈ ઈસી તરહ સાસ, નન્દોં ઔર શૌહરોં કો ચાહિયે કે ઉસ કે સાથ ઐસા અચ્છા બરતાવા કરેં કે વોહ જલ્દ ઉન સે હિલ મિલ જાએ. દોસ્તો ! ચાર દિન તો કબ્ર કે ભી ભારી હોતે હૈં ઔર ખયાલ રખો કે લડકી સબ કુછ સુન સકતી હૈ મગર અપને માં બાપ બહન ભાઈ કી બુરાઈ નહીં સુન સકતી, ઉસ કે સામને ઉસ કે માં બાપ કો હરગિઝ બુરા ન કહો, દેખો અબૂ જહલ કા ફરઝન્દ ઈકરિમા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** જબ ઈમાન લાએ તો હુઝૂર **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને સહાબએ કિરામ **رَضُوا اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ** કો હુકમ દિયા કે ઈકરિમા કે સામને કોઈ ભી ઉન કે બાપ અબૂ જહલ કો બુરા ન કહે. ⁽¹⁾ (مدارج النبوة)

1.....مدارج النبوة، قسم سوم، وصل: عزيمتِ سفر بسوئے مکہ، ذکر عمر مہ بن ابی جہل، ج ۲، ص ۲۹۸

યેહ ક્યૂં થા સિર્ફ ઈસ લિયે કે હર શખ્સ કી ફિતરી આદત હૈ કે અપને માં બાપ કી બુરાઈ ન સુન સકે, અગર લડકી કો કિસી કામકાજ મેં મહારત ન હો તો આહિસ્તગી સે સિખા લેં ગરઝ કે ઉસ કે સાથ વોહ સુલૂક કરે જો અપની ઔલાદ સે કરતે હેં યા અપની બેટી કે લિયે હમ ખુદ યાહતે હેં વોહ ભી તો કિસી કી બચ્ચી હૈ જો ચીઝ અપની બચ્ચી કે લિયે ગવારા ન કરો વોહ દૂસરે કી બચ્ચી સે ભી ગવારા ન કરો ઔર કિસી પર બિલા વજહ બદ ગુમાની કરના હરામ હૈ. ઈસ બદ ગુમાની ને સદહા ઘરોં કો તબાહ કર ડાલા, દુલ્હનોં કો ચાહિયે કે ઈસ કા ખયાલ રખેં કે ઝબાને શીરીં સે મુલક ગીરી હોતી હૈ. નર્મ ઝબાન સે ઈન્સાન જાનવરોં કો કબ્જે મેં કર લેતા હૈ યેહ સાસ, નન્દેં તો ફિર ઈન્સાન હેં. ખયાલ રખો કે કુદરત ને પકડને કે લિયે દો હાથ, ચલને કે લિયે દો પાઉં, દેખને કે લિયે દો આંખેં ઔર સુનને કે લિયે દો કાન દિયે મગર બોલને કે લિયે ઝબાન સિર્ફ એક હી દી જિસ કા મક્સદ સિર્ફ યેહ હૈ કે બોલો કમ મગર કામ ઝિયાદા કરો, અગર તુમ અપને માં બાપ કી બડાઈ સબ કો જતલાતી ફિરો તો બેકાર હૈ. લુલ્ક તો જબ હૈ કે તુમ્હારી રફતાર, ગુફતાર, ખુશ ખુલ્કી, કામ ધન્દા, અચ્છે અપ્લાક ઐસે હોં કે સાસ નન્દ ઔર શૌહર યા કે હર દેખને વાલા તુમ કો દેખ કર તુમ્હારે માં બાપ કી તા'રીફ કરેં કે દેખો તો લડકી કો કેસી ઉમ્દા તા'લીમ તરબિયત દી. સુસરાલ મેં કેસી હી લડાઈ હો જાવે માં બાપ કો હરગિઝ ઈસ કી ખબર ન કરો, અગર કોઈ બાત તુમ્હારી મરઝી કે ખિલાફ ભી હો જાએ તો સબ્ર સે કામ લો, કુછ દિનોં મેં યેહ સાસ, સુસર, નન્દેં ઔર શૌહર સબ તુમ્હારી મરઝી પર ચલેંગે. હમ ને વોહ લાઈક શરીફ લડકિયાં ભી દેખી હેં જિન્હોં ને સુસરાલ મેં પહલે કુછ દુશ્વારી ઉઠાઈ ફિર અપને અપ્લાક સે સુસરાલ વાલોં કો ઐસા ગિરવીદા બના

લિયા કે ઉન્હોં ને સારે કે સારે ઈખ્તિયાર દુલહન કો દે દિયે ઔર કહને લગે કે બેટી ઘરબાર તૂ જાને, હમ કો તો દો વક્ત જો તેરા જી યાહે પકા કર દે દિયા કરો ઔર ખયાલ રહે કે તુમ્હારે શૌહર કી રિઝા મેં **اللَّهُ** તઆલા ઔર રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી રિઝામન્દી હૈ.

હુઝૂર **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ફરમાયા હૈ કે અગર ખુદા કે સિવા કિસી કો સજદા કરના જાઈજા હોતા તો મેં ઔરતોં કો હુકમ દેતા કે વોહ અપને શૌહરોં કો સજદા કરે. **(1)**

ઔર ઐ શૌહરો ! તુમ યાદ રખો કે દુન્યા મેં ઈન્સાન કે યાર બાપ હોતે હૈં એક તો નસબી બાપ, દૂસરે અપના સુસર, તીસરે અપના ઉસ્તાદ, ચૌથે અપના પીર. અગર તુમ ને અપને સુસર કો બુરા કહા તો સમઝ લો કે અપને બાપ કો બુરા કહા, હુઝૂર **عَلَيْهِ السَّلَام** ને ફરમાયા હૈ : “બહુત કામયાબ શખ્સ વોહ હૈ જિસ કી બીવી બચ્ચે ઉસ સે રાઝી હોં.”

ખયાલ રખો કે તુમ્હારી બીવી ને સિર્ફ તુમ્હારી વજહ સે અપને સારે મૈકે કો છોડા બલકે બા'ઝ સૂરતોં મેં દેસ છોડ કર તુમ્હારે સાથ પરદેસી બની અગર તુમ ભી ઉસ કો આંખેં દિખાઓ તો વોહ કિસ કી હો કર રહે ? તુમ્હારે ઝિમ્મે માં બાપ, ભાઈ બહન, બીવી બચ્ચે સબ કે હક હૈં કિસી કે હક કે અદા કરને મેં ગફલત ન કરો ઔર કોશિશ કરો કે દુન્યા સે બન્દોં કે હક કા બોઝ અપને પર ન લે જાઓ, ખુદા કે તો હમ સબ ગુનહગાર હૈં મગર મખ્લૂક કે ગુનહગાર ન બનેં, હક તઆલા મેરે ઈન ટૂટે ફૂટે લફઝોં મેં તાસીર દે ઔર મુસલમાનોં કે ઘરોં મેં ઈત્તિફાક પૈદા ફરમાવે ઔર જો કોઈ ઈસ રિસાલે સે ફાએદા ઉઠાએ વોહ મુઝ ફકીર કે લિયે દુઆએ મગફિરત ઔર હુસ્ને ખાતિમા કરે.

1.....سنن ابن ماجه، كتاب النكاح، باب حق الزوج على المرأة، الحديث: 1852، ج 2، ص 111

દો બાતેં ઔર ભી યાદ રખો ! એક તો યેહ કે જૈસા તુમ અપને માં બાપ સે સુલૂક કરોગે વૈસા હી તુમ્હારી ઔલાદ તુમ્હારે સાથ સુલૂક કરેગી, જૈસા કે તુમ દૂસરે કી ઔલાદ કે સાથ સુલૂક કરોગે વૈસા હી દૂસરે તુમ્હારી ઔલાદ સે સુલૂક કરેંગે યા'ની અગર તુમ અપને સાસ સુસર કો ગાલિયાં દોગે તુમ્હારે દામાદ તુમ કો દેંગે.

દૂસરે યેહ કે હદીસ શરીફ મેં હૈ કે “કરાબત દારોં સે સુલૂક કરને સે ઉમ્ર ઔર માલ બઢતે હેં.”⁽¹⁾ મુસલમાનોં કો યાહિયે કે નબિયે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ઝિન્દગિયે પાક મા'લૂમ કરને કે લિયે હુઝૂરે પાક صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી સવાનેહે ઉમ્રિયાં પઢે, જિન સે પતા લગે કે અહ્લે કરાબત કે સાથ કેસા બરતાવા કરના યાહિયે.

સફેદ બાલ કિયામત મેં નૂર હોંગે

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : સફેદ બાલોં કો ન ઉખાડો ક્યૂંકે યેહ કિયામત કે દિન નૂર હોંગે, જિસ કા એક બાલ સફેદ હુવા **أَبْلَاحٌ** عَزَّوَجَلَّ ઉસ કે લિયે એક નેકી લિખેગા ઔર ઉસ કા એક ગુનાહ મુઆફ ફરમાએગા ઔર ઉસ કા એક દરજા બુલન્દ ફરમાએગા.

(التَّوْبَةُ وَالتَّوْبَةُ، كِتَابُ اللِّبَاسِ وَالتَّوْبَةُ، التَّوْبَةُ مِنَ النَّجَسِ بِالسَّوَادِ، ٣/٨٦، حَدِيثٌ ٦)

1.....سنن الترمذی، کتاب البر والصلة، باب ماجاء فی تعلیم النسب، الحدیث ١٩٨٦، ج ٣، ص ٣٩٤

પાંચવાં બાબ મુહર્રમ, શબે બરાઅત, ઈદ, બકર ઈદ કી રસ્મો મુરવ્વજા રસ્મો

હમારે મુલક મેં ઈન મુબારક મહીનોં મેં હરબે ઝૈલ રસ્મેં હોતી હેં : મુહર્રમ કે પહલે દસ દિન ઓર ખાસ કર દસવીં મુહર્રમ યા'ની આશૂરે કા દિન ખેલકૂદ, તમાશા ઓર મેલોં કા ઝમાના સમઝા ગયા હૈ. કાઠિયાવાડ મેં ઈસ ઝમાને મેં તા'ઝિયાદારી કે સાથ કુત્તે, ગધે, બન્દર કી સી સૂરતેં બના કર મુસલમાન તા'ઝિયોં કે આગે કૂદતે હુએ નિકલતે હેં ઓર સબીલોં કી ખૂબ ઝેબાઈશ કરતે હેં ઓર શરાબેં પી પી કર ચૌકારોં મેં ખડે હો કર માતમ કે બહાને સે કૂદતે હેં ઓર યૂ. પી. મેં મુસલમાન ઈન દસ દિનોં મેં બરાબર રાફઝિયોં કી મજલિસોં મેં મરસિયે સુનને ઓર મિઠાઈ લેને પહુંચ જાતે હેં ફિર આઠવીં તારીખ કો અલમ ઓર નવીં તારીખ કો તા'ઝિયોં કે ગશત ઓર દસવીં કો તા'ઝિયોં કા જુલૂસ ખુદ ભી નિકાલતે હેં ઓર રાફઝિયોં કે તા'ઝિયોં કે જુલૂસ મેં ભી શિર્કત કરતે હેં, બા'ઝ જાહિલ લોગ માતમ ભી કરતે હુએ જાતે હેં ફિર બારહવીં મુહર્રમ કો તા'ઝિયોં કા તીજા ઓર 20 સફર કો તા'ઝિયોં કા ચાલીસવાં નિકાલા જાતા હૈ જિસ મેં ચન્દ તરહ કે જુલૂસ નિકલતે હેં, સફર કે આખિરી બુધ કો મુસલમાનોં કે ઘર પૂરિયાં પકાઈ જાતી હેં ખુશી મનાઈ જાતી હૈ ઓર કાઠિયાવાડ મેં લોગ અસ્ર કે બા'દ સવાબ કી નિચ્ચત સે જંગલ મેં તફરીહ કરને જાતે હેં ઓર યૂ. પી. મેં બા'ઝ જગહ ઈસ દિન પુરાની મિટ્ટી કે બરતન ફોડ કર નએ ખરીદતે હેં યેહ તમામ બાતેં ઈસ લિયે હોતી હેં કે મુસલમાનોં મેં મશહૂર યેહ હૈ કે

આખિરી ચહારશબ્દા કો નબિયે કરીમ ﷺ ને ગુસ્લે સિદ્દહત ફરમાયા ઓર તફરીહ કે લિયે મદીનએ મુનવ્વરા સે બાહર તશરીફ લે ગએ થે.

રબીઉલ અવ્વલ મેં આમ મુસલમાન મહફિલે મીલાદ શરીફ કી મજલિસેં કરતે હેં જિન મેં હુજૂરે અન્વર ﷺ કી પૈદાઈશે પાક કા ઝિક ઓર કિયામ, ના'ત ખ્વાની, દુરૂદ શરીફ કી કસરત હોતી હૈ ઓર બારહવીં રબીઉલ અવ્વલ કો જુલૂસ નિકાલા જાતા હૈ ઓર રબીઉલ આખિર શરીફ મેં ગ્યારહવીં શરીફ હુજૂરે ગૌસે પાક રઝી અલ્લાહુ ટૈઆલ ઇન્ને કી મજલિસેં કરતે હેં જિસ મેં હઝરતે ગૌસે પાક રઝી અલ્લાહુ ટૈઆલ ઇન્ને કે હાલાત પઢ કર સામેઈન કો સુનાતે હેં ઓર બા'દે ફાતિહા તક્સીમે શીરીની કરતે હેં યા મુસલમાનોં કો ખાના ખિલાતે હેં મગર ઈસ ઝમાને કે મુસ્લિમ નુમા મુર્તદીન યા'ની દેવબન્દી વહાબી ઈન પાક મજલિસોં કો બિદ્'અત કહ કર રોકતે હેં યુનાન્યે પંજાબ કે અકસર અલાકે મેં યેહ રસ્મેં બિલ્કુલ બન્દ કર દી ગઈ હેં.

રજબ મેં 27 તારીખ કો મુસલમાન ઈદે મે'રાજુન્નબી કી તકરીબ મેં જલ્સે કરતે હેં જિસ કો રજબી શરીફ કહતે હેં. ઈસે કુફ્ફાર રોકતે હેં, શબે બરાઅત યા'ની પન્દરહવીં શા'બાન કો મુસલમાન બચ્ચે ઈસ કદર આતશબાઝી ચલાતે હેં કે રાસ્તા ચલના મુશ્કિલ હોતા હૈ ઓર બહુત જગહ ઈસ સે આગ લગ જાતી હૈ.

રમઝાન શરીફ મેં બા'ઝ બે ગૈરત મુસલમાન રોઝાદારોં કે સામને ઓર સરે આમ બાઝારોં મેં ખાતે પીતે હેં બલ્કે રોટી કી દુકાનોં મેં ભી પદા ડાલ કર ખાના ખાતે હેં.

ઈદ અને બકર ઈદ કે દિન ઈદ કી નમાઝ પઢ કર સારા દિન ખેલકૂદ મેં ગુઝારતે હૈં ઓર શહરોં મેં ઈન દિનોં મેં ઈદ, બકર ઈદ કી ખુશી મેં સીનમા કે ચાર ચાર શો હોતે હૈં સીનમા કે હોલ મુસલમાનોં સે ખ્યાખ્યા ભરે રહતે હૈં ઓર જિન કી નઈ શાદી હો વોહ પહલી ઈદ ઝરૂર સુસરાલ મેં કરતે હૈં, જિન લડકોં કી મંગની હો ગઈ હૈં ઉન કે ઘર સે દુલ્હન કે ઘર જોડા જાના ઝરૂરી હૈં.

ઈન રસ્મોં કી ખરાબિયાં

મુહર્રમ કા મહીના નિહાયત મુબારક મહીના હૈં, ખાસ કર આશૂરા કા દિન બહુત હી મુબારક હૈં કે દસવીં મુહર્રમ જુમુઆ કે દિન હઝરતે નૂહ عَلَيْهِ السَّلَام કશ્તી સે ઝમીન પર તશરીફ લાએ ઓર ઈસી તારીખ ઓર ઈસી દિન હઝરતે મૂસા عَلَيْهِ السَّلَام ને ફિરઝોન સે નજાત પાઈ ઓર ફિરઝોન ગર્ક હુવા, ઈસી દિન ઓર ઈસી તારીખ મેં સચ્ચિદુશ્શુહદા ઈમામે હુસૈન رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને કરબલા કે મૈદાન મેં શહાદત પાઈ ઓર ઈસી જુમુઆ કા દિન ઓર ગાલિબન ઈસી દસવીં મુહર્રમ કો કિયામત આએગી. ગરઝ કે જુમુઆ કા દિન ઓર દસવીં મુહર્રમ બહુત મુબારક દિન હૈં ઈસ્લામ મેં સબ સે પહલે સિર્ફ આશૂરે કા રોઝા ફર્ઝ હુવા ફિર રમઝાન શરીફ કે રોઝોં સે ઈસ રોઝે કી ફર્ઝિયત તો મન્સૂખ હો ગઈ મગર ઈસ દિન કા રોઝા અબ ભી સુન્નત હૈં. લિહાઝા ઈન દિનોં મેં જિસ તરહ નેક કામ કરને કા સવાબ ઝિયાદા હૈં ઈસી તરહ ગુનાહ કરને કા અઝાબ ભી ઝિયાદા. તા'ઝિયાદારી ઓર અલમ નિકાલના, કૂદના, નાચના યેહ વોહ કામ હૈં જો યઝીદી લોગોં ને કિયે થે કે ઈમામે હુસૈન વ દીગર શુહદાએ કરબલા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ કે સર નેઝોં પર રખ કર ઉન કે આગે કૂદતે નાચતે ખુશિયાં મનાતે હુએ કરબલા સે કૂફા ઓર કૂફા સે દિમશક યઝીદે પલીદ કે પાસ લે ગએ. બાકી અહલે બૈત ને ન કભી તા'ઝિયાદારી કી ઓર ન અલમ નિકાલે, ન સીને કૂટે ન માતમ કિયે. લિહાઝા ઐ મુસલમાનો ! ઈન મુબારક દિનોં મેં યેહ

કામ હરગિઝ ન કરો વરના સખ્ત ગુનહગાર હોગે. ખુદ ભી ઈન જુલૂસોં
 ઔર માતમ મેં શરીક ન હો ઔર અપને બચ્ચોં, અપની બીવિયોં, દોસ્તોં
 કો ભી રોકો, રાફઝિયોં કી મજલિસ મેં હરગિઝ શિર્કત ન કરો. બલકે ખુદ
 અપની સુન્નિયોં કી મજલિસેં કરો જિસ મેં શહાદત કે સચ્ચે વાકેઆત
 બયાન હોં. આખિરી ચહાર શમ્બા માહે સફર કે મુતઅલ્લિક જો રિવાયત
 મશહૂર હૈ કે હુઝૂર **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈસ તારીખ ગુસ્વે સિહ્હત
 ફરમાયા, વોહ મહ્ઝ ગલત હૈ, 27 સફર કો મરઝ શરીફ યા'ની દર્દે સર
 ઔર બુખાર શુરૂઅ હુવા ઔર બારહવીં રબીઉલ અવ્વલ દો શમ્બા કે દિન
 વફાત હો ગઈ. દરમિયાન મેં સિહ્હત ન હુઈ, ફાતિહા ઔર કુરઆન
 ખ્વાની જબ ભી કરો હરજ નહીં મગર ઘડે, બરતન ફોડના માલ કો બરબાદ
 કરના હૈ જો હરામ હૈ. રબીઉલ અવ્વલ મેં મહફિલે મીલાદ શરીફ ઔર
 રબીઉસ્સાની મેં મજલિસે ગ્યારહવીં શરીફ બહુત બા બરકત મજલિસેં હેં
 ઈન કો બન્દ કરના બહુત નાદાની હૈ તફસીરે રૂહુલ બયાન મેં હૈ કે મહફિલે
 મીલાદ શરીફ કી બરકત સાલ ભર તક ઘર મેં રહતી હૈ. (1)

ઈસ કે લિયે હમારી કિતાબ “જા અલ હક” દેખો. ઈન મજલિસોં
 કી વજહ સે મુસલમાનોં કો નસીહત કરને કા મૌકઅ મિલ જાતા હૈ ઔર
 મુસલમાનોં મેં હુઝૂર **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી મહબ્બત પૈદા હોતી હૈ જો ઈમાન
 કી જડ હૈ.

બુખારી શરીફ મેં હૈ કે અબૂ લહબ ને હુઝૂર **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કે
 પૈદા હોને કી ખુશી મેં અપની લોંડી સુવૈબા કો આઝાદ કિયા થા, ઉસ કે
 મરને કે બા'દ ઉસ કો કિસી ને ખ્વાબ મેં દેખા, પૂછા : તેરા હાલ ક્યા હૈ ?

1.....تفسير روح البيان، الفتوح، تحت الآية: ٢٩، ج٩، ص٥٧

ઉસ ને કહા : હાલ તો બહુત ખરાબ હૈ મગર સોમવાર (પીર) કે દિન અઝાબ મેં કમી હો જાતી હૈ ક્યૂંકે મેં ને હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે પૈદા હોને કી ખુશી કી થી. (1)

જબ કાફિર અબૂ લહબ કો હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી પૈદાઈશ કી ખુશી કા કુછ ન કુછ ફાએદા મિલ ગયા તો મુસલમાન અગર ઈન કી ખુશી મનાએ તો ઝરૂર સવાબ પાએગા, લેકિન યેહ ખયાલ રહે કે જવાન ઔરતોં કા ઈસ તરહ ના'તેં પઢના કે ઉન કી આવાઝ ગૈર મર્દોં કો પહુંચે હરામ હૈ ક્યૂંકે ઔરત કી આવાઝ કા ગૈર મર્દોં સે પર્દા હૈ. ઈસી તરહ રબીઉલ અવ્વલ મેં જુલૂસ નિકાલના બહુત મુબારક કામ હૈ. જબ હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ મદીનએ મુનવ્વરા મેં હિજરત કર કે તશરીફ લાએ તો મદીનએ પાક કે જવાન વ બચ્ચે વહાં કે બાઝારોં કૂચોં ઔર ગલિયોં મેં “યા રસૂલલ્લાહ !” કે ના'રે લગાતે ફિરતે થે ઔર જુલૂસ નિકાલે ગએ થે. (2) (મુસ્લમ)

ઔર ઈસ જુલૂસ કે ઝરીએ સે વોહ કુફ્ફાર ઔર દૂસરી કૌમેં બી હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે મુબારક હાલાત સુન લેંગે જો ઈસ્લામી જલ્સોં મેં નહીં આતે ઉન કે દિલોં મેં ઈસ્લામ કી હૈબત ઔર બાનિયે ઈસ્લામ عَلَيْهِ السَّلَام કી ઈઝ્ઝત પૈદા હોગી મગર જુલૂસ કે આગે બાજા વગૈરા કા હોના યા સાથ મેં ઔરતોં કા જાના હરામ હૈ.

①..... صحيح البخارى، كتاب النكاح، باب وامهاتكم... الخ، الحديث: ١٠١٠، ج٣، ص٤٣٢ وعمدة القارى

شرح صحيح البخارى، كتاب النكاح، باب وامهاتكم... الخ، تحت الحديث: ١٠١٠، ج٤، ص٤٥

②..... صحيح مسلم، كتاب الزهد والرقائق، باب فى حديث الهجرة... الخ، الحديث: ٢٠٠٩، ص١٦٠٦

રજબ શરીફ

ઈસ મહીને કી 22 તારીખ કો હિન્દ વ પાક મેં ફૂડે હોતે હેં યા'ની નએ ફૂડે મંગાએ જાતે હેં ઓર સવા પાગિ મૈદા, સવા પાગિ શકર, સવા પાગિ ઘી કી પૂરિયાં બના કર હઝરતે ઈમામ જા'ફર સાદિક رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કી ફાતિહા કરતે હેં, ઈસ રસ્મ મેં સિફ દો ખરાબિયાં પૈદા કર દી ગઈ હેં એક તો યેહ કે ફાતિહા દિલાને વાલોં કા અકીદા યેહ હો ગયા હૈ કે અગર ફાતિહા કે અવ્વલ લકડી વાલે કા કિસ્સા ન પઢા જાએ તો ફાતિહા ન હોગી ઓર યેહ પૂરિયાં ઘર સે બાહર નહીં જા સકતીં ઓર બિગૈર નએ ફૂડે કે યેહ ફાતિહા નહીં હો સકતી, યેહ સારે ખયાલ ગલત હેં. ફાતિહા હર ફૂડે પર ઓર હર બરતન મેં હો જાએગી, અગર સિફ ઝિયાદા સફાઈ કે લિયે નએ ફૂડે મંગા લેં તો હરજ નહીં, દૂસરી ફાતિહા કે ખાનોં કી તરહ ઈસ કો ભી બાહર ભેજા જા સકતા હૈ, રજબી શરીફ ભી હકીકત મેં હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી મે'રાજ કી ખુશી હૈ ઈસ મેં કોઈ હરજ નહીં મગર ઈસ મેં ભી જવાન ઓરતોં કો ના'તેં બુલન્દ આવાઝ સે પઢના કે જિસ સે બાહર આવાઝ પહુંચે હરામ હૈ.

શબે બરાઅત

શબે બરાઅત કી રાત બહુત મુબારક હૈ ઈસ રાત મેં સાલ ભર મેં હોને વાલે સારે ઈન્તિઝામાત ફિરિશ્તોં કે સિપુર્દ કર દિયે જાતે હેં કે ઈસ સાલ મેં ફુલાં ફુલાં કી મૌત હૈ, ફુલાં ફુલાં જગહ ઈતના પાની બરસાયા જાવેગા, ફુલાં કો માલદાર ઓર ફુલાં કો ગરીબ બનાયા જાએગા ઓર જો ઈસ રાત મેં ઈબાદત કરતે હેં ઉન કો અઝાબે ઈલાહી સે છુટકારા યા'ની રિહાઈ મિલતી હૈ, ઈસ લિયે ઈસ રાત કા નામ શબે બરાઅત હૈ. અરબી મેં બરાઅત કે મા'ના રિહાઈ ઓર છુટકારા હેં. યા'ની યેહ રાત રિહાઈ કી રાત હૈ કુરઆને કરીમ ફરમાતા હૈ :

فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ (1)

ઈસ રાત કો ઝમઝમ કે કૂંચે મેં પાની બઢાયા જાતા હૈ ઈસ રાત હક તઆલા કી રહમતેં બહુત ઝિયાદા ઉતરતી હેં. (2) (تفسير روح البيان، سورة دخان)

ઈસ રાત કો ગુનાહ મેં ગુઝારના બડી મહરૂમી કી બાત હૈ, આતશ બાઝી કે મુતઅલ્લિક મશહૂર યેહ હૈ કે યેહ નમરૂદ બાદશાહ ને ઈજાદ કી જબ કે ઉસ ને હઝરતે ઈબ્રાહીમ عَلَيْهِ السَّلَام કો આગ મેં ડાલા ઓર આગ ગુલઝાર હો ગઈ તો ઉસ કે આદમિયોં ને આગ કે અનાર ભર કર ઉન મેં આગ લગા કર હઝરતે ખલીલુલ્લાહ عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કી તરફ ફેકે. કાઠિયાવાડ મેં હિન્દૂ લોગ હોલી ઓર દીવાલી કે મૌકઅે પર આતશ બાઝી ચલાતે હેં. હિન્દ વ પાક મેં યેહ રસ્મ મુસલમાનોં ને હિન્દુઓં સે સીખી, મગર અફસોસ કે હિન્દૂ તો ઈસ કો છોડ ચુકે હેં મગર મુસલમાનોં કા લાખોં રૂપયા સાલાના ઈસ રસ્મ મેં બરબાદ હો જાતા હૈ ઓર હર સાલ ખબરેં આતી હેં કે ફુલાં જગહ સે ઈતને ઘર આતશ બાઝી સે જલ ગએ ઓર ઈતને આદમી જલ કર મર ગએ. ઈસ મેં જાન કા ખતરા ઓર માલ કી બરબાદી, મકાનોં મેં આગ લગને કા અન્દેશા હૈ, અપને માલ મેં અપને હાથ સે આગ લગાના ઓર ફિર ખુદા તઆલા કી નાફરમાની કા વબાલ સર પર ડાલના હૈ, ખુદા عَزَّوَجَلَّ કે લિયે ઈસ બેહૂદા ઓર હરામ કામ સે બચો. અપને બચ્ચોં ઓર કરાબત દારોં કો રોકો જહાં આવારા બચ્ચે યેહ ખેલ ખેલ રહે હોં વહાં તમાશા દેખને કે લિયે ભી ન જાઓ. આતશબાઝી બનાના, ઈસ કા બેચના, ઈસ કા ખરીદના ઓર ખરીદવાના, ઈસ કા ચલાના ઓર ચલવાના સબ હરામ હૈ.

1...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઈસ મેં બાંટ દિયા જાતા હૈ હર હિકમત વાલા કામ. (پ۲۵، الدخان: ۴)

2.....تفسير روح البيان، الدخان، تحت الآية: ۴، ج ۸، ص ۴

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

રમઝાન શરીફ મેં દિન કો સબ કે સામને ખાના, પીના સપ્ત ગુનાહ ઔર બે હયાઈ હૈ પહલે ઝમાને મેં હિન્દૂ ઔર દૂસરે કુફર ભી રમઝાન મેં બાઝારોં મેં ખાને પીને સે બચતે થે કે યેહ મુસલમાનોં કે રોઝે કા ઝમાના હૈ મગર જબ મુસલમાનોં ને ખુદ હી ઈસ મહીને કા અદબ છોડ દિયા તો દૂસરોં કી શિકાયત ક્યા હૈ !

ઈદ, બકર ઈદ ભી ઈબાદત કે દિન હૈં ઈન મેં ભી મુસલમાન ગુનાહ ઔર બે હયાઈ કરતે હૈં. અગર મુસલમાન કૌમ હિસાબ લગાએ તો હિન્દ વ પાક મેં હઝારહા રૂપયા રોઝાના સીનમાઓં, થિયેટરોં ઔર દૂસરી અથ્યાશી મેં ખર્ચ હો રહા હૈ. અગર કૌમ કા યેહ રૂપયા બચ જાએ ઔર કિસી કૌમી કામ મેં ખર્ચ હો તો કૌમ કે ગરીબ લોગ પલ જાએ ઔર મુસલમાનોં કે દિન બદલ જાએ ગરઝ કે ઈન દિનોં મેં યેહ કામ સપ્ત ગુનાહ હૈં.

ઈન દિનોં મેં ઈસ્લામી રસ્મેં

ઈન મહીનોં મેં ક્યા કામ કરને ચાહિયેં યેહ તો હમ **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** ઈસ કિતાબ કે આખિર મેં અર્ઝ કરેંગે, કુછ ઝરૂરી બાતેં યહાં બતાતે હૈં : મુહર્રમ કી દસવીં તારીખ કો હલીમ (ખિયડા) પકાના બહુત બેહતર હૈ ક્યૂં કે જબ હઝરતે નૂહ **عَلَيْهِ السَّلَام** ઈસ દિન અપની કશ્તી સે ઝમીન પર આએ તો કોઈ ગલ્લા ન રહા થા કશ્તી વાલોં કે પાસ જો કુછ ગલ્લે કે દાને થે વોહ સબ મિલા કર પકાએ ગએ. ⁽¹⁾

ઔર હદીસ શરીફ મેં આયા કે જો કોઈ આશૂરે કે દિન અપને ઘર ખાને મેં વુસ્ત કરે યા'ની ખૂબ પકાએ ઔર ખિલાએ તો સાલ ભર ઉસ કે ઘર મેં બરકત રહેગી. ⁽²⁾

1.....તفسير روح البيان، هود، تحت الآية: ٣٨، ج ٤، ص ١٤٢

2.....رد المحتار على الدر المختار، كتاب الصوم، باب ما يفسد الصوم وما لا يفسد، مطلب في

حديث التوسعة على العيال... الخ، ج ٣، ص ٤٥٧ وكشف الخفاء، حرف الميم،

الحديث: ٢٦٤١، ج ٢، ص ٢٥٣

ઔર ખિચે (હલીમ) મેં હર ખાના પડતા હૈ લિહાજા ઉમ્મીદ હૈ કે હર ખાને મેં સાલ ભર તક બરકત રહેગી, સદકા વ ખૈરાત કરે, અપને ઘર ઔર મહલ્લે મેં ઝિકે શહાદતે ઈમામે હુસૈન رضي الله تعالى عنه કી મજલિસ કરે જિસ મેં અગર રોના આએ તો આંસૂઓં સે રોએ. કપડે ફાડના, માતમ કરના, મુંહ પીટના, સોગ કરના હરામ હૈ. રાફઝિયોં કી મજલિસોં મેં હરગિજ ન જાઓ કે વહાં અકસર તબર્રા હોતા હૈ યા'ની સહાબએ કિરામ رضوان الله تعالى عليهم أجمعين કો ગાલિયાં દેતે હૈં. રબીઉલ અવ્વલ મેં મહીને ભર તક જબ યાહો મહફિલે મીલાદ શરીફ કરો મગર ઈસ કે પઢને વાલે યા તો મર્દ હોં યા છોટી લડકિયાં ઔર અગર જવાન લડકિયાં ઔર ઔરતેં પઢેં તો ઈતની નીચી આવાજ સે રિવાયતેં પઢેં કે ઉન કી અવાજ બાહર ન જાએ ઔર મહફિલે મીલાદ શરીફ મેં રોઝે નમાઝ ઔર પર્દે વગૈરા કે અહકામ ભી સુનાએ જાએં તાકે ના'ત શરીફ કે સાથ અહકામે ઈસ્લામ કી ભી તબ્લીગ હો ઔર જિસ કદર ખુશી મનાઓ, ઈત્ર મલો, ગુલાબ છિડકો, હાર ફૂલ ડાલો બહુત સવાબ હૈ, હુઝૂર عليه الصلوة والسلام કી પૈદાઈશ **أَعْلَاهُ** કી રહમત હૈ ઔર **أَعْلَاهُ** કી રહમત પર ખુશી મનાના કુરઆને કરીમ કા હુક્મ હૈ, કુરઆન શરીફ ફરમાતા હૈ :

(1) **قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا**

બલ્કે હર ખુશી વ ગમ કે મૌકઅ પર મીલાદ શરીફ કરો, શાદી બિયાહ, મૌત બીમારી હર વક્ત ઉન કે ગીત ગાઓ કયૂંકે

1 ...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : તુમ ફરમાઓ **أَعْلَاهُ** હી કે ફઝ્લ ઔર ઉસી કી રહમત ઔર ઈસી પર યાહિયે કે ખુશી કરે. (પ ૧૧, યુનુસ: ૫૮)

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

ઉન કે નિસાર કોઈ કેસો હી રન્જ મેં હો
જબ યાદ આ ગએ હેં સબ ગમ ભુલા દિયે હેં

રજબ કે મહીને મેં 22 તારીખ કો ફૂંડોં કી રસ્મ બહુત અચ્છી ઓર બરકત વાલી હૈ મગર ઈસ મેં સે યેહ કેદ નિકાલ દો કે ફાતિહા કી ચીઝ બાહર ન જાએ ઓર લકડી વાલે કા કિસ્સા ઝરૂર પઢા જાએ.

શબે બરાઅત મેં રાત ભર જાગો, કબ્રોં કી ઝિયારત કરો, રાત ભર નફલ પઢો, હલ્વે પર ફાતિહા પઢ કર ખૈરાત કરો ઓર બાકી ઈસ કે અહકામ આખિર મેં લિખે જાએંગે.

રમઝાન શરીફ મેં જો કોઈ કિસી ઉઝર કી વજહ સે રોઝા ન રખે વોહ ભી કિસી કે સામને ન ખાએ પિયે. ચાર વજહ સે રોઝા મુઆફ હૈ : ઓરત કો હૈઝ યા નિફાસ આના, ઐસી બીમારી જિસ મેં રોઝા નુક્સાન કરે ઓર સફર. મગર ઈન સબ સૂરતોં મેં કઝા કરની પડેગી.

સત્તાઈસવીં રમઝાન ગાલિબન શબે કદ્ર હૈ ઈસ રાત કો હો સકે તો સારી રાત જાગ કર ઈબાદત કરો, વરના સહરી ખા કર ફિર ન સોઓ સુબહ તક કુરઆને મજ્હદ ઓર નફલ પઢો, રમઝાન શરીફ મેં હર નેક કામ કા સવાબ સત્તર ગુના મિલતા હૈ ઈસ લિયે પૂરા માહે રમઝાન કુરઆને મજ્હદ કી તિલાવત ઓર નવાફિલ પઢને ઓર સદકા વ ખૈરાત મેં ગુઝાર દો.

ઈદ કે દિન

અચ્છે કપડે પહનના, ગુસ્લ કરના, ખુશ્બૂ મલના સુન્નત હૈ, એક દૂસરે કો મુબારક બાદ દો, અગર તુમ્હારે પાસ 56 રૂપૈ નક્દ (1) યા ઈસ કીમત કા કોઈ તિજારતી માલ યા સાઢે બાવન તોલે ચાંદી યા સાઢે સાત તોલે સોના હૈ ઓર કર્ઝ વગૈરા નહીં હૈ તો અપની તરફ સે અપને છોટે

1...નક્દ રકમ યા માલે તિજારત કી માલિયત કા એ'તિબાર સાઢે બાવન તોલે ચાંદી કી કીમત સે કિયા જાએગા, ઉસ દૌર મેં સાઢે બાવન તોલે ચાંદી કી કીમત 56 રૂપે હોગી.

बच्चों की तरफ़ से झिंठा अदा करो. झिंठा ज़वाह रमज़ान में दे दो या ईद की नमाज़ से पहले ईद के दिन दे दो. झिंठा अेक शप्स की तरफ़ से 175 रुपया अठन्नी त्र(1) गेडू या ईस से दो गुना जव या ईस की कीमत का बाजरा, यावल वगैरा है. झिर कुछ पुरमे भा कर ईदगाड को ज़ओ. रास्ते में आडिस्ता आडिस्ता तक़ीर कहते ज़ओ अेक रास्ते से, वापस आओ दूसरे रास्ते से.

बकर ईद के दिन येह काम करो

गुस्ल करना, कपडे बदलना, पुशबूलगाना मगर ईस दिन बिगैर कुछ भाअे ईदगाड को ज़ओ. रास्ते में बुलन्द आवाज़ से तक़ीर कहते हुअे ज़ओ और अंगर तुम्हारे पास ईतना माल है ज़े झिंठे के लिये बयान किया गया तो बा'द नमाज़ के अपनी तरफ़ से कुरबानी कर दो. याद रभो के साल त्र में पांच दिन रोज़ा रभना मन्अ है : अेक ईदुल झिंठ का और यार दिन बकर ईद के या'नी दसवीं, ग्यारहवीं, बारहवीं, तेरहवीं बाकी अहकाम के लिये बहारे शरीअत देभो, कुजूल षरियों को बन्द करो और ईस से ज़े पैसा बये उस से अपने कराबत दारों और महल्ले वालों, यतीम जानों और दीनी मदरसों की मदद करना याडिये यकीन ज़ानो के मुसलमान कौम की ईद जब डी डोगी जब सारी कौम पुशडाल, हुनर मन्द और परडेज़ गार डो, अंगर तुम ने अपने बच्चों को ईद के दिन कपडों से लाद दिया लेकिन तुम्हारी मुस्लिम कौम के गरीब बच्चे उस दिन दर ब दर लीक मांगते झिरे तो समज लो के येह ईद कौम की नहीं. डक तआला मुस्लिम कौम को सच्ची ईद नसीब इरमावे. आमीन

1 ...या'नी दो सेर तीन छटांक आधा तोला या दो डिलो और तकरीबन पचास ग्राम.

છટા બાબ

નયા ફેશન ઓર પર્દા

નએ તા'લીમ યાફતા લોગોં ને મુસલમાનોં કી મૌજૂદા પસ્તી ઓર ઈન કી બીમારિયોં કા ઈલાજ યેહ સોચા હૈ કે મુસલમાન મગરિબી તહઝીબ મેં અપને આપ કો ફના કર ડાલેં ઈસ તરહ કે મર્દ તો દાઢિયાં મુન્ડવા દેં, મૂંછેં લમ્બી કરેં, નીકર (જાંઘિયા) કોટ, પતલૂન, હેટ ઈસ્તિ'માલ કરેં, નમાઝ કો ખૈરબાદ કહ દેં ઓર અપને કો ઐસા ઝાહિર કરેં કે યેહ કિસી અંગ્રેઝ કે ફરઝન્દ હેં ઓર ઓરતોં કો ઘરોં સે બાહર નિકાલેં પર્દા તોડ દેં, અપની બીવિયોં કો સાથ લે કર બાઝારોં, કમ્પની, બાગોં⁽¹⁾ ઓર તફરીહ ગાહોં મેં ઘૂમતે ફિરેં, રાત કો બેગમ કો લે કર સીનમા જાએં બલ્કે કોલેજ ઓર સ્કૂલોં મેં લડકે લડકિયાં એક સાથ બૈઠ કર તા'લીમ હાસિલ કરેં બલ્કે મર્દ વ ઓરતેં મિલ કર ટેનિસ, હોકી વગૈરા ખેલેં. યેહ ભૂત ઈન અક્લ મન્દોં પર ઐસા સુવાર હુવા હૈ કે જો ઈન કો સમજાતા હૈ ઉસ કે યેહ દુશ્મન હેં. ઉસ કો મુલ્લાં યા મસ્જિદ કા લોટા યા પુરાની ટાઈપ કા બૂઢા કહ કર ઉસ કા મઝાક ઉડા કર રખ દેતે હેં, અખ્બારોં ઓર રિસાલોં મેં બરાબર પર્દેં કે ખિલાફ મઝામીન ઇપ રહે હેં, કુરઆની આયતોં ઓર અહાદીસે શરીફા કો ખીચ તાન કર પર્દેં કે ખિલાફ ચસ્પાં કિયા જા રહા હૈ. મેં તો અબ તક ન સમજ સકા કે ઈન હરકતોં સે મુસ્લિમ કૌમ તરકકી ક્યૂં કર સકેગી ઓર જિન સાહિબોં ને અપને ઘરોં મેં પેરિસ ઓર લન્ડન કા નમૂના પૈદા કિયા હૈ ઉન્હોં ને અબ તક કિતને મુલ્ક જીતે ઓર ઉન્હોં ને મુસલમાનોં કો અપની ઝાત સે ક્યા ફાએદે પહુંચાએ. હમ ઈસ બાબ કી દો ફસ્લેં કરતે હેં, પહલી ફસ્લ મેં નએ ફેશન કી ખરાબિયાં ઓર દૂસરી ફસ્લ મેં પર્દેં કે ફાએદે ઓર બે પર્દગી કે નકલી ઓર અક્લી નુક્સાનાત બયાન કરેંગે. હક તઆલા અપને ફઝ્લો કરમ સે કબૂલ ફરમાએ ઓર મુસલમાનોં કો અમલ કી તૌફીક દે.

1 ...સરકારી બાગોં.

પહલી ફરલ

નઁ ઈશઁન કી ખરાબિયાં

કુરઆને કરીમ ફરમાતા હૈ :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي
السَّلَامِ كَمَا قَدْ
أَدْخُلْتُمْ

ઐ ઈમાન વાલો ! ઈસ્લામ મેં પૂરે પૂરે
દાખિલ હો જાઓ.

ઈન્સાન કો કુદરત ને દો કિસ્મ કે આ'જા દિયે હૈં એક ઝાહિરી
દૂસરે છુપે હુએ.

ઝાહિરી ઉઝ્વ તો સૂરત, ચેહરા, આંખ, નાક, કાન વગૈરા હૈં
ઔર છુપે હુએ ઉઝ્વ દિલ, દિમાગ, જિગર વગૈરા. મુસલમાન કામિલ
ઈમાન વાલા જબ હો સકતા હૈં કે સૂરત મેં ભી મુસલમાન હો ઔર દિલ સે
ભી યા'ની ઈસ્લામ કા ઉસ પર એસા રંગ ચઢે કે સૂરત ઔર સીરત દોનોં કો
રંગ દે, દિલ મેં **اللَّهُ** તઆલા ઔર રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી
ઈતાઅત કા જઝૂબા મૌજેં માર રહા હો, ઉસ મેં ઈમાન કી શમ્મ જલ રહી
હો ઔર સૂરત એસી હો જો **اللَّهُ** **عَزَّوَجَلَّ** કે મહબૂબ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ**
કો પસન્દ થી યા'ની મુસલમાન કી સી, અગર દિલ મેં ઈમાન હૈં મગર
સૂરત ભગવાન દાસ કી સી તો સમઝ લો કે ઈસ્લામ મેં પૂરે દાખિલ ન
હુએ. સીરત ભી અચ્છી બનાઓ ઔર સૂરત ભી. ગૌર સે સુનો ! હઝરતે
મુગીરા ઈબને શૈબા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** જો કે સહાબિયે રસૂલુલ્લાહ હૈં, એક બાર
ઉન કી મૂંછેં કુછ બઢ ગઈ થી. હુઝૂર **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ફરમાયા કે ઐ
મુગીરા ! તુમ્હારી મૂંછેં બઢ ગઈ, કાટ લો. ઉન્હોં ને ખયાલ કિયા કે ઘર જા

1 ...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઐ ઈમાન વાલો ! ઈસ્લામ મેં પૂરે દાખિલ હો.

(پ ۲، البقرة: ۲۰۸)

કર કેંચી સે કાટ દૂંગા. મગર સરકારી ફરમાન હુવા કે હમારી મિસ્વાક લો. ઈસ પર બઢે હુએ બાલ રખ કર છુરી સે કાટ દો. (1) યા'ની ઈતની ભી મોહલત ન દી કે ઘર જા કર કેંચી સે કાટે, “નહીં યહાં હી કાટ દો” જિસ સે મા'લૂમ હુવા કે બડી મૂંછેં હુઝૂર ﷺ કો ના પસન્દ થીં. દુન્યા મેં હઝારોં પૈગમ્બર તશરીફ લાએ મગર કિસી નબી ને ન દાઢી મુંડાઈ ઓર ન મૂંછેં રખાઈ, લિહાઝા દાઢી ફિતરત યા'ની સુન્નતે અમ્બિયા હૈ. હદીસે પાક મેં હૈ : દાઢિયાં બઢાઓ ઓર મૂંછેં પસ્ત કરો ઓર મુશિરકીન કી મુખાલફત કરો. (2)

ઈસ કે ઈલાવા બહુત સી નક્લી દલીલેં દી જા સક્તી હેં મગર હમારે નએ તા'લીમ યાફતા લોગ નક્લી દલાઈલ કે મુકાબલે મેં અક્લી બાતોં કો ઝિયાદા માનતે હેં ગોયા ગુલાબ કે ફૂલ કે મુકાબલે મેં ગેંદે કે ફૂલ ઉન કો ઝિયાદા પ્યારે હેં ઈસ લિયે અક્લી બાતેં ભી અર્ઝ કરતા હૂં સુનો ! ઈસ્લામી શકલ ઓર ઈસ્લામી લિબાસ મેં ઈતને ફાએદે હેં :

﴿1﴾ ગવર્નમેન્ટ ને હઝારોં મહૂકમે બના દિયે હેં, રેલ્વે, ડાકખાના, પોલીસ, ફોજ ઓર કચહરી વગૈરા ઓર હર મહૂકમે કે લિયે વર્દી અલાહદા અલાહદા મુકરર કર દી કે અગર લાખોં આદમિયોં મેં કિસી મહૂકમે કા આદમી ખડા હો તો સાફ પહચાન મેં આ જાતા હૈ, અગર કોઈ સરકારી નોકર અપની ડ્યૂટી કે વક્ત અપની વર્દી મેં ન હો તો ઉસ પર જુર્માના હોતા હૈ અગર બાર બાર કહને પર ન માને તો બરખાસ્ત કર દિયા જાતા હૈ ઈસી તરહ હમ ભી મહૂકમએ ઈસ્લામ ઓર સલ્તનતે મુસ્તફવી ઓર

1.....المسند للإمام أحمد بن حنبل، مسند الكوفيين، حديث المغيرة بن شعبة، الحديث:

۱۸۲۶۴، ج ۶، ص ۳۴۷

2.....صحيح مسلم، كتاب الطهارة، باب خصال الفطرة، الحديث: ۲۵۹، ص ۱۵۴

હુકૂમતે ઇલાહિયા કે નોકર હૈં હમારે લિયે અલાહદા શકલ મુકરર કર દી કે અગર લાખોં કાફિરોં કે બીચ મેં ખડે હોં તો પહચાન લિયે જાએં કે મુસ્તફા **عَلَيْهِ السَّلَام** કા ગુલામ વોહ ખડા હૈ અગર હમ ને અપની વર્દી છોડ દી તો હમ ભી સજા કે મુસ્તહિક હોંગે.

﴿2﴾ કુદરત ને ઇન્સાન કી ઝાહિરી સૂરત ઓર દિલ મેં ઐસા રિશતા રખા હૈ કે હર એક કા દૂસરે પર અસર પડતા હૈ. અગર આપ કા દિલ ગમગીન હૈ તો ચેહરે પર ઉદાસી છા જાતી હૈ ઓર દેખને વાલા કહ દેતા હૈ કે ખૈર તો હૈ ચેહરા ક્યું ઉદાસ હૈ? દિલ મેં ખુશી હૈ તો ચેહરા ભી સુખ વ સપેદ હો જાતા હૈ મા'લૂમ હુવા કે દિલ કા અસર ચેહરે પર હોતા હૈ ઇસી તરહ અગર કિસી કો દિક કી બીમારી હૈ તો હકીમ કહતે હૈં કે ઉસ કો અચ્છી હવા મેં રખો, અચ્છે ઓર સાફ કપડે પહનાઓ, ઇસ કો ફુલાં દવા કે પાની સે ગુસ્લ દો, કહિયે બીમારી તો દિલ મેં હૈ ચેહ ઝાહિરી જિસ્મ કા ઇલાજ ક્યું હો રહા હૈ ઇસી લિયે કે અગર ઝાહિર અચ્છા હોગા તો અન્દર ભી અચ્છા હો જાએગા.

તનદુરુસ્ત આદમી કો ચાહિયે કે રોજાના ગુસ્લ કરે. સાફ કપડે પહને, સાફ ઘર મેં રહે તો તનદુરુસ્ત રહેગા. ઇસી તરહ ગિઝા કા અસર ભી દિલ પર પડતા હૈ. સુવર ખાના શરીઅત ને ઇસી લિયે હરામ ફરમા દિયા કે ઇસ સે બે ગૈરતી પૈદા હોતી હૈ ક્યું કે સુવર બે ગૈરત જાનવર હૈ ઓર સુવર ખાને વાલી કોમેં ભી બે ગૈરત હોતી હૈં જિસ કા તજરિબા હો રહા હૈ. અગર ચીતે યા શેર કી ચરબી ખાઈ જાએ તો દિલ મેં સખ્તી ઓર બરબરિચ્ચત પૈદા હોતી હૈ, ચીતે ઓર શેર કી ખાલ પર બૈઠના ઇસી લિયે મન્અ હૈ કે ઇસ સે ગુરૂર પૈદા હોતા હૈ, ગરઝ કે માનના પડેગા કે ગિઝા

ઔર લિબાસ કા અસર દિલ પર હોતા હૈ તો અગર કાફિરોં કી તરહ લિબાસ પહના ગયા યા કુફર કી સી સૂરત બનાઈ ગઈ તો યકીનન દિલ મેં કાફિરોં સે મહબ્બત ઔર મુસલમાનોં સે નફરત પૈદા હો જાવેગી ગરઝ કે યેહ બીમારી આબિર મેં મોહલિક સાબિત હોગી ઈસ લિયે હદીસે પાક મેં આયા હૈ “مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ” જો કિસી દૂસરી કૌમ સે મુશાબહત પૈદા કરે વોહ ઉન મેં સે હૈ. (1)

ખુલાસા યેહ કે મુસલમાનોં કી સી સૂરત બનાઓ તાકે મુસલમાનોં હી કી તરહ સીરત પૈદા હો.

﴿3﴾ હિન્દુસ્તાન મેં અકસર હિન્દૂ મુસ્લિમ ફસાદ હોતા રહતા હૈ ઔર બહુત જગહ સુનને મેં આયા કે ફસાદ કી હાલત મેં બા'ઝ મુસલમાન મુસલમાનોં કે હાથોં મારે ગએ ક્યૂં કે પહચાને ન ગએ કે યેહ મુસલમાન હૈં યા હિન્દૂ યુનાન્યે તીસરે સાલ જો બરેલી ઔર પીલીબીત મેં હિન્દૂ મુસ્લિમ ફસાદ હુવા ઉસ જગહ સે ખબરેં આઈ કે બહુત સે મુસલમાનોં કો ખુદ મુસલમાનોં ને હિન્દૂ સમઝ કર ફના કર દિયા. યેહ ઈસ નએ ફેશન કી બરકતેં હૈં. મેરે વલિયે ને'મત, મુર્શિદે બરહક, હઝરતે સદરુલ અફઝિલ મૌલાના મુહમ્મદ નઈમુદ્દીન સાહિબ કિબ્લા عليه السلام ને ફરમાયા કે એક દફઆ હમ રેલ મેં સફર કર રહે થે કે એક સ્ટેશન સે એક સાહિબ સુવાર હુએ જો બ ઝાહિર હિન્દૂ મા'લૂમ હોતે થે ગાડી મેં જગહ તંગ થી એક લાલા જી સે ઉન કા જગહ લેને કે લિયે ઝગડા હો ગયા, લાલા જી કે સાથી ઝિયાદા થે ઈસ લિયે લાલા જી ને ઉન હઝરત કો ખૂબ પીટા. મુસલમાન મુસાફિર બીચ બચાવ મેં ઝિયાદા ન પડે ક્યૂં કે સમઝતે થે કે હિન્દૂ આપસ મેં લડ રહે હૈં હમારા ઝિયાદા ઝોર દેના ખિલાફે મસ્લહત હૈ. બેચારે શામત કે મારે પિટ કુટ કર એક તરફ ખડે હો ગએ. જબ અગલે સ્ટેશન પર ઉતરે તો

1.....المعجم الاوسط للطبراني، من اسمه موسى، الحديث: ٨٣٢٧، ج ٦، ص ١٥١

ઉંઠોં ને કહા : السلام عليكم તબ મા'લૂમ હુવા કે યેહ હઝરત મુસલમાન હૈં તબ હમ ને અફસોસ ક્રિયા ઓર ઉન સે અર્ઝ ક્રિયા કે હઝરત ! આપ કે ફેશન ને આપ કો ઈસ વક્ત પિટવાયા.”

મૈં જબ કભી બાઝાર વગૈરા જાતા હૂં તો સોચતા હૂં કે સલામ કિસે કરું ? મા'લૂમ નહીં કે હિન્દૂ કૌન હૈં ઓર મુસલમાન કૌન ? બહુત દફઆ કિસી કો કહા : السلام عليكم ઉંઠોં ને ફરમાયા : બન્દગી સાહિબ. (1) હમ શરમિન્દા હો ગએ. મેરા ઈરાદા યેહ હોતા હૈં કે જહાં તક હો સકે મુસલમાન કી દુકાન સે ચીઝ ખરીદૂં મગર દુકાનદાર કી શક્લ ઐસી હોતી હૈં કે પહચાન નહીં હોતી કે યેહ કૌન હૈં ! અગર દુકાન પર કોઈ બોર્ડ લગા હૈં જિસ કે નામ સે મા'લૂમ હો ગયા કે યેહ મુસલમાન કી દુકાન હૈં તો ખૈર વરના બહુત દુશ્વારી હોતી હૈં ગરઝ કે મુસલમાનોં કો ચાહિયે કે શક્લ ઓર લિબાસ મેં કુફફાર સે અલાહદા રહેં.

﴿4﴾ કિસી કો નહીં મા'લૂમ કે ઉસ કી મૌત કહાં હોગી, અગર હમ પરદેસ મેં મર ગએ જહાં હમારા જાન પહચાન વાલા કોઈ ન હો તો સખ્ત મુશ્કિલ દરપેશ હોગી, લોગ પરેશાન હોંગે કે ઈન કો દફન કરેં યા આગ મેં જલા દેં ક્યૂં કે સૂરત સે પહચાન ન પડેગી યુનાન્યે ચન્દ સાલ પેશતર અલીગઢ કે એક સાહિબ કા રેલ મેં ઈન્તિકાલ હો ગયા ખબર હોને પર રાત મેં ના'શ ઉતાર લી ગઈ મગર અબ યેહ ફિક્ક હુઈ કે યેહ હૈં કૌન ? હિન્દૂ યા મુસલમાન ? ઈસ કો સિપુર્દે ખાક કરેં યા આગ મેં ડાલેં આખિર ઉન કા ખતના દેખા ગયા તબ પતા લગા કે યેહ મુસલમાન હૈં. ખુલાસા યેહ હૈં કે કુફફાર કી સી શક્લ ઓર ઉન કા સા લિબાસ ઝિન્દગી મેં ભી ખતરનાક હૈં ઓર મરને કે બા'દ ભી.

﴿5﴾ ઝમીન મેં જબ બીજ બોયા જાતા હૈં તો અવ્વલન એક સીધી સી શાખ હી નિકલતી હૈં ફિર આ કર હર તરફ ફેલતી હૈં ફિર ઉસ મેં ફલ નિકલતે

1 ...યા'ની આદાબ, તસ્લીમ.

હું અગર કોઈ શખ્સ ઉસ કી ચૌ તરફ કી શાખોં ઔર પત્તોં કો કાટ ડાલે તો ફલ નહીં ખા સકતા. ઈસી તરહ કલિમએ તય્યિબા એક બીજ હૈ જો મુસલમાન કે દિલ મેં બોયા ગયા, ફિર સૂરત ઔર હાથ, પાઉં, આંખ, નાક કી તરફ ઈસ દરખ્ત કી શાખેં ચલીં કે ઈસ કલિમે ને મુસલમાન કી આંખ કો ગૈર સૂરતોં સે અલાહદા કર દિયા. હાથ કો હરામ ચીઝ કે ઘૂને સે રોક દિયા. સૂરત પર ઈમાની આસાર પૈદા કર દિયે, કાન કો ગીબત સુનને ઔર ઝબાન કો જૂટ બોલને, ગીબત કરને સે રોકા, જો શખ્સ દિલ સે મુસલમાન તો હો મગર કાફિરોં કી સી સૂરત બનાએ અપને હાથ, પાઉં, ઝબાન, આંખ, નાક, કાન કો હરામ કામોં સે ન રોકે વોહ ઈસી શખ્સ કી તરહ હોગા જો આમ કા બીજ બો દે ઔર ઉસ કી તમામ શાખેં વગૈરા કાટ ડાલે જિસ તરહ વોહ બે વુફૂફ ફલ સે મહરૂમ રહેગા ઈસી તરહ યેહ મુસલમાન ઈસ્લામ કે ફલોં સે મહરૂમ રહેગા.

﴿6﴾ પકકા રંગ વોહ હોતા હૈ જો કિસી પાની યા ધોબી સે ન છૂટે ઔર કચ્ચા રંગ વોહ જો છૂટ જાએ તો ઐ મુસલમાનો ! તુમ **اَللّٰهُمَّ** **عَزَّوَجَلَّ** કે રંગ મેં રંગે હુએ હો. (1)

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً (1)

અગર તુમ કુફૂફાર કો દેખ કર અપને રંગ કો ખો બૈઠે તો જાન લો કે તુમહારા રંગ કચ્ચા થા. અગર પકકા રંગ હોતા તો ઔરોં કો રંગ આતે.

1 ...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : હમ ને **اَللّٰهُمَّ** કી રૈની લી ઔર **اَللّٰهُمَّ** સે બેહતર કિસ કી રૈની (રંગ).

યા'ની જિસ તરહ રંગ કપડે કે જાહિરો બાતિન મેં નુફૂલ કરતા હૈ ઈસ તરહ દીને ઇલાહી કે એ'તિકાદાતે હક્કા હમારે રગો પૈ મેં સમા ગએ હમારા જાહિરો બાતિન કલ્બ વ કાલિબ ઉસ કે રંગ મેં રંગ ગયા હમારા રંગ જાહિરી રંગ નહીં જો કુછ ફાએદા ન દે બલ્કે યેહ નુફૂસ કો પાક કરતા હૈ. જાહિર મેં ઉસ કે આસાર અવઝાઅ વ અફૂઆલ સે નુમૂદાર હોતે હૈં નસારા જબ અપને દીન મેં કિસી કો દાખિલ કરતે યા ઉન કે યહાં કોઈ બચ્ચા પૈદા હોતા તો પાની મેં ઝર્દ રંગ ડાલ કર ઉસ મેં ઉસ શખ્સ યા બચ્ચે કો ગોતા દેતે ઔર કહતે કે અબ યેહ સચ્ચા નસારાની હુવા ઈસ કા ઈસ આયત મેં રદ ફરમાયા કે યેહ જાહિરી રંગ કિસી કામ કા નહીં. (ખજાઈનુલ ઈરફાન, પારહ : 1 અલ બકરહ : 138)

मुसलमानों के उज़र

हम मुसलमानों के वोह उज़र भी पेश कर दें जो के वोह बयान करते हैं और जिस से अपनी मजबूरियों का इज़हार करते हैं.

﴿1﴾ पुढा दिल् को देभता है शकल को नहीं देभता, दिल् साफ़ याहिये हदीस में है (1) "إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صَوْرَتِكُمْ بَلْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ" येह उज़र पढे लिभे मुसलमान करते हैं.

जवाब : अच्छा साहिब अगर जाहिर का कोई अे'तिबार नहीं दिल् का अे'तिबार है तो आप मेरे घर जाना जाओ या शरबत पियो और मैं निहायत उम्दा बादाम का शरबत या उम्दा बिरयानी पिलाओं पिलाओं मगर गिलास या रिकाबी में ओपर की तरफ़ पूब अच्छी तरह गन्दगी पलीदी लगा दूं. आप उस बरतन में जा लोगे ? हरगिज नहीं, क्यूं जनाब ! बरतन का क्या अे'तिबार ? इस के अन्दर की चीज तो अच्छी है जब तुम भुरे बरतन में अच्छी गिजा नहीं जाते पीते, रब तआला तुम्हारी भुरी सूरतों के साथ अच्छे आ'माल क्यूंकर कबूल फ़रमावेगा. अगर कुरआन शरीफ़ पढो तो लुफ़् जब है के मुंह में कुरआन शरीफ़ हो और सूरत पर इस का अमल हो, अगर तुम्हारे मुंह में कुरआन है और सूरत कुरआन शरीफ़ के पिलाफ़ तो गोया अपने अमल से तुम पुढे जूटे हो. बादशाह के आने के लिये घर और घर का दरवाजा दोंनों साफ़ करो क्यूं के बादशाह दरवाजे से आवेगा और घर में बैठेगा इसी तरह कुरआन शरीफ़ के लिये दिल् और सूरत दोंनों संभालो, हदीस के मा'ना येह हैं के **अल्लाह** तआला सिर्फ़ तुम्हारी सूरतों को नहीं देभता बल्के सूरतों के

1 ...तर्जमा : या'नी **अल्लाह** तआला तुम्हारी सूरतें नहीं बल्के तुम्हारे दिल् देभता है. (صحیح مسلم، کتاب البر والصلة... الخ، باب تحريم ظلم المسلم... الخ، الحديث: २०६४، ص १३८७).

સાથ દિલ કો ભી દેખતા હૈ અગર ઈસ કા વોહ મતલબ હોતા જો તુમ સમજતે હો તો ફિર સર પર ચોટી, કાન મેં જનેવા⁽¹⁾ ઓર પાઉ મેં ધોતી બાંધ કર નમાઝ પઢના જાઈઝ હોના ચાહિયે થા, હાલાં કે ફુકહા ફરમાતે હૈં કે ચોટી રખના, ઝુન્નાર બાંધના કુફૂ હૈ.⁽²⁾

﴿2﴾ ઈસ્લામી શકલ સે હમારી ઈઝ્જત નહીં હોતી, જબ હમ અંગ્રેઝી લિબાસ મેં હોતે હૈં તો હમારી ઈઝ્જત હોતી હૈ ક્યૂં કે વોહ તરકકી યાફતા કૌમ કા લિબાસ હૈ.

જવાબ : આદમી કી ઈઝ્જત લિબાસ સે નહીં બલકે લિબાસ કી ઈઝ્જત આદમી સે હૈ અગર તુમહારે અન્દર કોઈ જૌહર હૈ યા અગર તુમ ઈઝ્જત ઓર તરકકી વાલી કૌમ કે ફર્દ હો તો તુમહારી હર તરહ ઈઝ્જત હોગી, કોઈ ભી લિબાસ પહનો, અગર ઈન ચીઝોં સે ખાલી હો તો કોઈ લિબાસ પહનો ઈઝ્જત નહીં હોગી. અભી કુછ દિન પહલે ગાંધી ઓર ઈસ કે દૂસરે સાથી ગોલ મેઝ કોન્ફરન્સ મેં શરીક હોને કે લિયે લન્દન ગએ જબ ખાસ પાલમિન્ટ કે દફતર પહુચે તો મિસ્ટર ગાંધી ઉસી ચોટી ઓર ઉસી લંગોટી મેં થે જો ઉન કા અપના કૌમી લિબાસ હૈ. સુભાસ ચન્દ્ર બોસ ને એક બાર લન્દન કા સફર ક્રિયા તો અપની ગાય ઓર અપની ધોતિયા, લોટિયા અપને સાથ લે ગએ. કહિયે કયા ઈસ લિબાસ સે ઉન કી ઈઝ્જત ઘટ ગઈ? આજ મુસલમાનોં કે સિવા તમામ કૌમેં શિખ, હિન્દૂ બલકે કાઠિયાવાડ મેં બોહરે ઓર ખોજા હમેશા અપને કૌમી લિબાસ મેં રહતે હૈં. શિખ કે મુંહ પર દાઢી, સર પર બાલ, હાથ મેં લોહે કા કડા હર જગહ રહતા હૈ. ક્યૂં સાહિબ ! કયા વોહ દુન્યા મેં ઝલીલ હૈં ! સચ હૈ ! કે જો ઉન કી ઈસ લિબાસ મેં ઈઝ્જત હૈ વોહ

1 ...હિન્દુઓં કા મખ્સૂસ ધાગા.

2..... البحر الرائق شرح كنز الدقائق، كتاب السير، باب احكام المرتدين، ج 5، ص 8، 20

तुम्हारी बूट सूट में नहीं, दोस्तो ! अगर धुँडत याहते हो तो सख्ये मुसलमान बनो और अपनी मुस्लिम कौम को तरक्की दो.

③ आभिर दाढी में झाँदेदा क्या हे के मौलवी ईस के धतने पीछे पडे हैं ?

जवाब : दाढी और तमाम ईस्लामी लिबास की भूबियां डम बयान कर चुके हैं. अब भी अर्ज करते हैं के ईस्लाम के डर काम में सदहा छिकमतें हैं. सुनो ! भिस्वाक सुन्नत है ईस में बहुत झाँदेते हैं : दांतों को मजभूत करती है, मसूढों को झाँदे मन्द है, मुँड को साफ़ करती है, गन्दा दहनी की बीमारी को झाँदे मन्द है, मे'दा दुरुस्त करती है या'नी डज़्म करती है, आंभों की रौशनी बढाती है, ज़बान में कुव्वत पैदा करती है, दांतों को साफ़ रभती है, ज़ाकनी को आसान करती है, बल्गम को काटती है, पित दूर करती है. सर की रगों को मजभूत करती है, मौत के वक्त कलिमा याद दिवाती है, गरज के ईस के झाँदे 36 हैं देभो शामी और तिब की किताबें.

ईसी तरड भतना डेढ सौ बीमारियों के लिये झाँदे मन्द है बाड को कवी करता है, ईन्सान की कुव्वते मर्दा को बढाता है, ईस जगड मैल वगैरा ज़ाम्भ नहीं डोने देता, औलाद कवी पैदा करता है, भतना वाले की औरत किसी तरफ़ रगभत नहीं करती, बा'ज बीमारियों में डोक्टर छिन्दुओं के बख्यों का भी भतना करा देते हैं.

नाभुन में अेक जहरीला मादा डोता है अगर नाभुन भाने या पानी में डुभोअे ज़ाँ तो वोड भाना बीमारी पैदा करता है ईसी लिये अंग्रेज वगैरा छुरी कांटे से भाना भाते हैं क्यूं के ईसाईयों के यडां नाभुन बहुत कम कटवाते हैं और पुराने ज़माने के लोग वोड पानी नहीं पीते थे जिस में नाभुन डूब ज़ाँ मगर ईस्लाम ने ईस का येड ईन्तिज़ाम इरमाया के नाभुन कटवाने का हुकम दिया और छुरी कांटे की मुसीबत से बचाया.

ઈસી તરહ મૂંછોં કે બાલોં મેં ઝહરીલા માદા મૌજૂદ હૈ અગર મૂંછેં બડી બડી હોં ઓર પાની પીતે વક્ત પાની મેં ડૂબ જાએં તો પાની સિહ્હત કે લિયે નુક્સાન દેહ હોગા ઈસી લિયે અબ મૌજૂદા ફેશન કે લોગ મૂંછ મુન્ડવાને લગે. ઈસ કા ઈસ્લામ ને યેહ ઈન્તિજામ ફરમાયા કે મૂંછેં કાટને કા હુક્મ દે દિયા ક્યૂં કે મૂંછેં મુંડાને સે નામર્દા પૈદા હોતી હૈ.

દાઢી કે ભી બહુત ફાએદે હેં, સબ સે પહલા ફાએદા તો યેહ હૈ કે દાઢી મર્દ કે ચેહરે કી જીનત હૈ ઓર મુંહ કા નૂર, જૈસે ઓરત કે લિયે સર કે બાલ યા ઈન્સાન કે લિયે આંખોં કે પલક ઓર ભવેં (બરોટે) જીનત હેં ઈસી તરહ મર્દ કે લિયે દાઢી, અગર ઓરત અપને સર કે બાલ મુંડા દે તો બુરી મા'લૂમ હોગી યા કોઈ આદમી અપની ભવેં (બરોટે) ઓર પલકેં સાફ કરા દે વોહ બુરા મા'લૂમ હોગા ઈસી તરહ મર્દ દાઢી મુંડાને સે બુરા મા'લૂમ હોતા હૈ. દૂસરા ફાએદા યેહ હૈ કે દાઢી મર્દ કો બહુત સે ગુનાહોં સે રોકતી હૈ ક્યૂં કે દાઢી સે મર્દ પર બુઝુર્ગી આ જાતી હૈ ઉસ કો બુરે કામ કરતે હુએ યેહ ગૈરત હોતી હૈ કે અગર કોઈ દેખ લેગા તો કહેગા કે ઐસી દાઢી ઓર તેરે ઐસે કામ ! દાઢી કી ભી તુઝ કો લાજ ન આઈ, ઈસ ખયાલ સે વોહ બહુત સી છિછોરી બાતેં ઓર ખુલ્લમ ખુલ્લા બુરે કામ સે બચ જાતા હૈ યેહ આઝમાઈશ હૈ કે નમાઝ ઓર દાઢી بفضلہ تعالیٰ બુરાઈયોં સે રોકતી હૈ તીસરે યેહ કે દાઢી કે બાલોં સે કુવ્વતે મર્દમી બઢતી હૈ. એક હકીમ સાહિબ કે પાસ એક નામર્દ આયા જિસ ને શિકાયત કી, કે મેં ને અપની કમઝોરી કા બહુત ઈલાજ કિયા કુદુ ફાએદા ન હુવા, ઉન્હોં ને ફરમાયા કે દાઢી રખ લે યેહ ઈસ કા આખિરી ઓર તીર બ હદફ નુસ્ખા હૈ. ફિર ફરમાને લગે કે કુદરત ને ઈન્સાન કે બા'ઝ ઉઝ્વોં કા બા'ઝ સે રિશ્તા રખા હૈ : ઊપર કે દાંત ઓર દાઢોં કા આંખોં સે તઅલ્લુક હૈ

અગર કોઈ શખ્સ ઊપર કી દાઢે નિકલવા દે તો ઉસ કી આંખે ખરાબ હો જાતી હેં, પાઉ કે તલવોં કા ભી આંખોં સે તઅલ્લુક હેં કે અગર આંખોં મેં ગર્મી હો તો તલવોં કી માલિશ કી જાતી હે અગર નીંદ ન આવે તો પાઉ કે તલવોં મેં ઘી ઓર નમક કી માલિશ નીંદ લાતી હે ઈસી તરહ દાઢી કા તઅલ્લુક ખાસ મર્દ કી કુવ્વતોં ઓર મની સે હે ઈસી વજહ સે ઓરત કે દાઢી નહીં હોતી ઓર ના બાલિગ બચ્ચા જિસ મેં મની કા માદા નહીં હોતા ઓર હિજાડા (નામર્દ યા'ની ઝનાના) કે દાઢી નહીં હોતી બલ્કે અગર કિસી મર્દ કે દાઢી હો ઓર ઉસ કે ફોતે નિકાલ દિયે જાએં તો દાઢી ખુદ બ ખુદ ઝડ જાએગી. જિસ સે મા'લૂમ હોતા હેં કે આમ લોગોં મેં મશહૂર હેં કે મૌલવિયોં કે ઓલાદ બહુત હોતી હેં ઓર મૌલવી કી બીવી આવારા નહીં હોતી ઈસ કી વજહ દાઢી હી હેં ઓર નાફ કે નીચે કે બાલ કુવ્વતે મર્દમી કે લિયે નુક્સાન દેહ હેં ઈસી લિયે શરીઅત ને ઈન કે સાફ કરને કા હુકમ દિયા હે અગર હો સકે તો આઠવેં રોઝ ઉસ્તરા લે વરના પન્દરહવેં યા બીસવેં દિન ઝરૂર લે. ગરઝ કે સુન્નત કે હર કામ મેં હિકમતેં હેં. હમ ને એક કિતાબ લિખી હેં : “અન્વારુલ કુરઆન” જિસ મેં નમાઝ કી રક્અતેં, વુઝૂ, ગુસ્લ ઓર તમામ ઈસ્લામી કામોં કી હિકમતેં બયાન કી હેં. હત્તા કે યેહ ભી ઉસ મેં બતાયા હેં કે જો સજાએં ઈસ્લામ ને મુકરર ફરમાઈ હેં મસલન ચોરી કી સજા હાથ કાટના, ઝિના કી સજા રજમ કરના, ઈસ મેં કયા હિકમતેં હેં નીઝ હમ ને અપની “તફસીરે નઈમી” મેં ઈસ્લામી અહકામ કે ફવાઈદ અચ્છી તરહ બયાન કર દિયે ઉસ કા મુતાલઆ કરો. મૂંછ કે બાલ ભી કુવ્વતે મર્દમી કે લિયે ફાએદે મન્દ હેં મગર ઈન કી નોકોં મેં ઝહૂરીલા અસર હે ઈસ લિયે ઈન કો કાટ તો દો મગર બિલ્કુલ ન મૂંડો.

﴿4﴾ આજ દુન્યા મેં હર જગહ દાઢી મુન્ડોં કી હી બાદશાહત હૈ માલ, દૌલત, હુકૂમત, ઈન્દી કી હૈ જિસ સે મા'લૂમ હોતા હૈ કે યેહ બરકત વાલી ચીઝ હૈ (મુસલમાન યેહ મઝાક મેં કહતે હૈં).

જવાબ : અગર દાઢી મુંડાને સે બાદશાહત મિલ જાતી હૈ, હુકૂમત, દૌલત, ઈઝ્જત હાથ આતી હૈ તો જનાબે વાલા ! આપ કો દાઢી મુન્ડાતે, હેટ લગાતે, કોટ પતલૂન પહનતે હુએ અર્સા ગુઝર ગયા, આપ કો તો હુકૂમત ક્યા કોઈ ચીઝ ભી નહીં મિલી, ફિર તમામ ભંગી, ચમાર, ચોહડે ઔર હર કૌમ યેહ કામ કરતી હૈ વોહ ક્યૂં બાદશાહ નહીં બન ગઈ ? દોસ્તો ! ઈઝ્જત, હુકૂમત, દૌલત તુમ કો જો ભી મિલેગા વોહ હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ગુલામી સે મિલેગા.

وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿1﴾

આજ ગૈરોં કો ઈસ લિયે તુમ્હારા હાકિમ કર દિયા ગયા કે તુમ મેં હુકૂમત કી અહલિય્યત ન રહી વરના યેહ તમામ ઈઝ્જતેં તુમ્હારે હી લિયે થીં, યાદ રખો કે સારી કૌમેં આગે બઢ કર તરકકી કરેંગી મગર તુમ સાઢે તેરહ સૌ બરસ પીછે હટ કર, સુલ્તાન ઔરંગઝેબ, શાહજહાં વગૈરા ઈસી તરહ અરબો અજમ કે તકરીબન સારે ઈસ્લામી બાદશાહ દાઢી વાલે હી ગુઝરે.

લતીફા : એક મુસલમાન હમ સે કહને લગે કે ઈસ્લામ ને હમ કો તરકકી સે રોકા. મેં ને કહા : વોહ કેસે ? ફરમાને લગે કે ઈસ ને સૂદ તો હરામ કર દિયા ઔર ઝકાત ફર્ઝ કર દી ફિર યેહ શે'ર પઢા :

ક્યૂંકર હો ઈન ઉસૂલોં મેં ઈફલાસ સે નજાત
યાં સૂદ તો હરામ હૈ ઔર ફર્ઝ હૈ ઝકાત !

1 ...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : તુમ્હીં ગાલિબ આઓગે અગર ઈમાન રખતે હો.

(પૃ ૧૩૯: ૧૩૯)

आज दूसरी कौमें सूद की वजह से तरककी कर रही हैं अगर हम भी सूद का लैन टैन करें तो हम भी तरककी कर सकते हैं. हम ने अर्ज किया के आज दुन्या में जो भी मुसीबत है वोह सूद ही की वजह से है, बडे बडे ब्योपारियों का अेक हम जो दीवालिया हो जाता है वोह या तो सट्टे (जूअे) की वजह से या हन्डी के लैन टैन (सूदी कारोबार) से, अगर आदमी अपनी पूंछ के मुताबिक काम करे और मेहनत, मशकत और दियानत दारी से तिजारत करे तो उस की तिजारत होस और **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** ला ज्वाल होगी और ज्कात की वजह से सारी कौम की माली हालत अस्थी रहेगी बशर्ते के ज्कात को सहीह मा'ना में भर्य किया जाअे. ज्कात निकालने से अपना माल मडकूज हो जाता है जैसे के गवर्नमेन्ट का हक अदा करने से माल मडकूज होता है. ज्काती माल बरबाद नहीं होता बल्के बढ़ता है, अंगूर और बेर के दरभ्त की शाभें काटने से ज़ियादा फूल आता है इसी तरह ज्कात देने से माल ज़ियादा होता है, कुदरत ने हर चीज से ज्कात ली है आप के जिस्म पर भीमारियां आती हैं येह तनदुरुस्ती की ज्कात है नापुन और बाल कटवाअे जाते हैं येह उज्व की ज्कात है, तो याहिये के माल की भी ज्कात हो, मुसलमानों के ज्वाल की वजह इन की बेकारी, तिजारत से नफरत और आवारगी है और येह तो तजरिबा है के मुसलमान के लिये सूद फलता नहीं, आभिरे कार तबाही लाता है. दूसरी कौम सूद से बढ सकती है मगर मुसलमान **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** सूद लेने से न बढ़ेगा बल्के ज्कात देने से. पाअेजाना का कीडा पाअेजाना (गू) प्या कर जिन्दगी गुजारता है मगर बुलबुल की गिजा फूल है. मुसलमानो ! तुम बुलबुल हो, फूल या'नी हलाल कमाई हासिल कर के पाओ, हराम पर न ललयाओ. हलाल में भरकत है, हराम में बे भरकती. देभो अेक बकरी साल में अेक या दो बख्ये ही देती है और हजारहा बकरियां हर रोज जब्द

હો જાતી હેં ઓર કુતયા સાલ મેં છો સાત બચ્ચે દેતી હૈ ઓર કોઈ કુત્તા ઝબ્હ નહીં હોતા મગર ફિર ભી બકરિયોં કે ઝુન્ડ કે ઝુન્ડ ઓર રેવડ દેખને મેં આતે હેં ઓર કુત્તોં કા રેવડ આજ તક નઝર ન પડા ક્યૂં? ઇસ લિયે કે બકરી હલાલ ઓર કુત્તા હરામ લિહાઝા બકરી મેં બરકત હૈ.

﴿5﴾ દાઢી, મૂંછ, કપડા હમારી અપની ચીઝેં હેં જિસ તરહ ચાહેં ઇસ્તિ'માલ કરેં મૌલવી લોગ ઇસ પર ક્યૂં પાબન્દિયાં લગાતે હેં, ઘર કી ખેતી હૈ જિસ વક્ત ચાહો ઓર જિસ તરહ ચાહો કાટો ઓર ઇસ્તિ'માલ કરો.

જવાબ : યેહ ગલત ખયાલ હૈ કે યેહ ચીઝેં હમારી અપની હેં, નહીં ! હર ચીઝ રબ તઆલા કી હૈ, હમ કો ચન્દ રોઝા ઇસ્તિ'માલ કે લિયે દી ગઈ હૈ ફિર ચીઝ માલિક કી હી હોગી. કિસી ને કિસી સે ચરખા માંગા તો જો સૂત કાત લિયા વોહ અપના ઓર ફિર ચરખા ચરખે વાલે કા, આ'માલ સૂત હેં ઓર યેહ જિસ્મ ચરખા. કારખાને સે કિસી કો એક મશીન મિલી મગર વોહ આદમી ઉસ મશીન કે કુલ પુર્જોં કો ચલાને સે બે ખબર હૈ તો મશીન કે સાથ એક કિતાબ ભી મિલતી હૈ જિસ મેં હર પુર્જોં કે ઇસ્તિ'માલ કા તરીકા લિખા હોતા હૈ ઓર કમ્પની કી તરફ સે કુછ આદમી ભી મશીન સિખાને વાલે મુકરર હોતે હેં કે બે ઇલ્મ લોગ ઇસ કિતાબ કો દેખેં ઓર ઉસ ઉસ્તાદ સે મશીન ચલાના સીખેં. અગર યૂંહી કોઈ ગલત સલત મશીન ચલાના શુરૂઅ કર દે તો બહુત જલ્દ મશીન તોડ ડાલેગા ઓર મુમકિન હૈ કે મશીન સે ખુદ ભી ચોટ ખા જાએ ઇસી તરહ હમારા જિસ્મ મશીન હૈ હાથ પાઉ વગૈરા ઇસ કે પુર્જોં હેં યેહ મશીન હમ કો કુદરત કે કારખાને સે મિલી હૈ ઇસ કા ઇસ્તિ'માલ સિખાને કે લિયે કારખાને કે માલિક ને એક

કિતાબ ઉતારી⁽¹⁾ જિસ કા નામ હૈ “કુરઆને મજ્હદ” ઓર ઈસ મશીન કા કામ સિખાને કે લિયે એક ઉસ્તાદોં કા ઉસ્તાદ દુન્યા ભર કા મુઅલ્લિમ ભેજા જિસ કા નામે પાક હૈ : મુહમ્મદુર્સૂલુલ્લાહ ﷺ. ઈસ ઉસ્તાઝુલ કુલ ને હમ કો મશીન ચલા કર દિખા દી ઓર કુરઆને મજ્હદ ને પુકાર દિયા કે

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ (2)

ઐ ગાફિલો ! ઐ મશીન વાલો ! અગર મશીન સહીહ તરીકે સે ચલાના ચાહતે હો તો રસૂલુલ્લાહ ﷺ કે તરીકે પર ચલાઓ જૈસે જિસ્મ પર જાન હુકૂમત કરતી હૈ કે હર ઉઝ્વ ઉસ કી મરઝી સે હરકત કરતા હૈ ઈસી તરહ ઈસ જાન પર ઉસ સુલ્તાને કૌનૈન ﷺ કો હાકિમ બનાઓ કે જો હરકત હો ઈન હી કી રિઝા સે હો, ઈસી કા નામ તસવ્વુફ હૈ ઓર યેહ હી હકીકત, મા'રિફત, ઓર તરીકત કા મગ્ઝ હૈ. હઝરતે સદરુલ અફાઝિલ ﷺ ને ખૂબ ફરમાયા :

ખોલ દો સીના મેરા ફાતેહે મક્કા આ કર કા'બએ દિલ સે સનમ ખીંચ કે કર દો બાહર આપ આ જાઈયે કાલિબ મેં મેરે જાન બન કર સલ્તનત કીજિયે ઈસ જિસ્મ મેં સુલ્તાન બન કર

ઈસ્લામી શકલ ઓર લિબાસ

ઈસ્લામી શકલ યેહ હૈ કે સર કે બાલ યા તો સબ રખાએ યા સબ કટવા દે યા સબ મુંડાએ કુછ બાલ રખના કુછ કટવાના મન્ચ હેં, જૈસે કે

① ...ઈસ મકામ પર મુખ્તલિફ નુસ્ખોં મેં “એક કિતાબ બનાઈ” લિખા હુવા થા જો કે કિતાબત કી ગલતી હૈ લિહાઝા હમ ને ઈસે “એક કિતાબ ઉતારી” કર દિયા... ઈલ્મિયા

② ...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : બેશક તુમ્હેં રસૂલુલ્લાહ કી પૈરવી બેહતર હૈ.

(પ ૨૧: અહઝાબ: ૨૧)

અંગ્રેજી બાલ મેં હોતા હૈ, એસે હી કુછ બાલ રખના ઓર કુછ મુંડાના મન્અ હૈ. જૈસે કે બા'ઝ લોગ બીચ સર પર પાન રખવાતે હૈં યા બા'ઝ લોગ સર કે અગલે હિસ્સે પર ઇજજે રખવાતે હૈં યા બા'ઝ જાહિલ મુસલમાન કિસી બુઝુર્ગ કે નામ કી બચ્ચોં કે સરોં પર હિન્દુઓં કી તરહ ચોટી રખતે હૈં યેહ સબ મન્અ હૈ ઓર જિસ કે કુલ બાલ રખે હોં વોહ યા તો કાન કી લૌ તક યા કન્ધોં તક રખે યા'ની તા બગોશ યા તા બદોશ કે યેહ સુન્નત હૈ ઓર ઝિયાદા લમ્બે બાલ રખના ઓર ઇસ મેં ચોટી માંગ ઓરતોં કી તરહ કરના મન્અ હૈ.

રોઝી કા એક સબબ

નબિયે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી હયાતે ઝાહિરી કે દૌરે અકદસ મેં દો ભાઈ થે, જિન મેં એક આપ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ખિદમતે બા બરકત મેં (ઇલ્મે દીન સીખને કે લિયે) હાઝિર હોતા. (એક રોઝ) કારીગર ભાઈ ને સરકાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ સે અપને ભાઈ કી શિકાયત કી (યા'ની ઇસ ને સારા બોઝ મુઝ પર ડાલ દિયા હૈ, ઇસ કો મેરે કામ કાજ મેં હાથ બટાના યાહિયે) તો મદીને કે સુલ્તાન, રહમતે આલમિયાન, સરવરે ઝીશાન صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : **لَعَلَّكَ تُرْزَقُ بِهِ** યા'ની “શાયદ તુઝે ઇસ કી બરકત સે રોઝી મિલ રહી હૈ.”

(ફૈઝાને સુન્નત જિ. 1, સ. 1422)

(بحواله سنن الترمذی، حدیث: ۲۳۴۵، ص ۱۸۸۷ و اشعة اللمعات، ج ۴، ص ۲۶۲)

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઇસ્મિયા (દા'વતે ઇસ્લામી)

મુંછ ઈસ કદર કાટના ઝરૂરી હૈ કે ઊપર કે હોંટ કી ડોરી ખુલ જાએ બિલ્કુલ ન કટવાના યા બિલ્કુલ મુંડા દેના મન્અ હૈ ઓર દાઢી એક મુઢી રખના ઝરૂરી હૈ યા'ની ઠોડી કે નીચે જો બાલ હૈં ઉન કો અપની મુઢી મેં પકડે જો મુઢી સે આગે નિકલે હોં વોહ કટવાવે યા'ની મુઢી સે કમ કરના ભી મન્અ ઓર મુઢી સે ઝિયાદા લમ્બી રખના ભી મન્અ હૈ અબ રહી આસ પાસ કી દાઢી યા'ની જબડોં પર કે બાલ વોહ જિસ કદર ગોલ દાએરે મેં આ જાએ વોહ ન કટવાએ ઓર જો દાએરે સે નિકલ જાએ વોહ કટવા દે યા'ની જબ કે ઠોડી કે નીચે કે બાલ એક મુઢી લમ્બે હોં ઓર ઉસ કે દાએરે મેં જિસ કદર બાલ આ જાએ ઉસ કા કટવાના ભી મન્અ હૈ. નાક કે બાલ કટવાના ઓર બગલ કે બાલ ઉખેડના સુન્નત હૈ અગર બગલ કે બાલ ભી ઉસ્તરે સે મૂંડે જાએ તો ભી હરજ નહીં, નાફ કે નીચે કે બાલ મૂંડના સુન્નત હૈ કૈંચી સે કાટના નુહૂસત કા સબબ હૈ. હાથોં પાઉં કે નાખુન કટવાના ભી સુન્નત હૈ, બેહતર યેહ હૈ કે સારે કામ હર હફ્તે મેં એક બાર ઝરૂર કરે અગર હર હફ્તા ન કર સકે તો ચાલીસ દિન સે ઝિયાદા દેર ન લગાએ. મર્દ કો અપને હાથ પાઉં મેં મેહંદી લગાના ઝીનત કે લિયે મન્અ હૈ.

ઈસ્લામી લિબાસ

ઈસ્લામી લિબાસ યેહ હૈ કે મર્દ કો નાફ સે ઘુટને તક કા જિસ્મ ઢકના ફર્ઝ હૈ અગર નમાઝ મેં ખુલા રહા તો નમાઝ ન હોગી ઓર નમાઝ કે સિવા ભી અગર્યે અકેલે મેં હી બિલા વજહ ખોલે તો ગુનહગાર હોગા ઈસ કે સિવા બાકી લિબાસ મેં બેહતર યેહ હૈ કે પગડી સર પર બાંધે ઓર પૂરી આસ્તીન કી કમીસ યા કુરતા પહને ઓર ટપ્નોં સે ઊંચા તહબન્દ યા પાજામા પહને ઈન કપડોં કે સિવા અચકન, વોસ્કટ જો કુછ ભી પહને વોહ કાફિરોં કે લિબાસ કી તરહ ન હો. પગડી કે નીચે ટોપી હોના ચાહિયે અગર ટોપી ન હો તો ભી સર કી ખોપડી ઢક લે અગર ખોપડી ખુલી રહી

ઔર આસ પાસ પગડી લપેટી રહી તો સપ્ત બુરા હૈ ઔર અગર ફકત ટોપી ઓઢે તો ઐસી ટોપી સે બચે જો કુફર યા ફાસિકોં કી ખાસ ટોપી હૈ જૈસે ગાંધી કેપ, હેટ, હિન્દવાની ગોલ ટોપી, એક કાઈદા યાદ રખો વોહ યેહ કે જો લિબાસ કાફિરોં કી કૌમી નિશાની હો ઉસ કા ઈસ્તિ'માલ મુસલમાનોં કો હરામ હૈ જૈસે હેટ ઔર હિન્દવાની ધોતી વગૈરા ઔર જો લિબાસ કે કાફિરોં કી મઝહબી પહચાન બન ચુકા હૈ ઉસ કા ઈસ્તિ'માલ કુફ હૈ જૈસે કે હિન્દવાની ચોટી ઔર ઝુન્નાર ઔર ઈસાઈ કૌમ કા સલીબી નિશાન વગૈરા યા'ની જિસ લિબાસ કો દેખ કર લોગ જાનેં કે યેહ હિન્દૂ યા ઈસાઈ કા લિબાસ હૈ ઈસ લિબાસ સે મુસલમાનોં કો બચના અઝ હદ ઝરૂરી હૈ.

દૂસરી ઝરૂરી બાતેં : અપને ઘર મેં **اللَّهُ** તઆલા ઔર રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કા ચર્યા રખો, અપની બીવી બચ્ચોં કો નમાઝ કા સપ્ત પાબન્દ બનાઓ. સાત બરસ કે બચ્ચોં કો નમાઝ કા હુકમ દો ઔર દસ બરસ કે બચ્ચોં કો માર માર કર નમાઝ પઢાઓ, રાત કો જલ્દી સો જાઓ સુબહ કો જલ્દ જાગો, અપને બચ્ચોં કો જલ્દ જાગા દો. ક્યૂં કે વોહ રહમત કે નાઝિલ હોને કા વક્ત હૈ, બચ્ચોં કો તા'લીમ દો કે વોહ હર કામ બિસ્મિલ્લાહ સે શુરૂઅ કરેં ઔર સુબહ કે વક્ત તુમ્હારે ઘરોં સે કુરઆને કરીમ કી આવાઝેં આતી હોં કે કુરઆન શરીફ કી આવાઝ મુસીબતોં કો ટાલતી હૈ. જબ એક ઘન્ટા ઈન નેક કામોં મેં ખર્ચ કરો ફિર **عَزَّوَجَلَّ** કા નામ લે કર દુન્યાવી કારોબાર મેં મશગૂલ હો જાઓ. ઔરતોં કા લિબાસ દૂસરી ફસ્લ મેં બયાન હોગા.

દૂસરી ફસ્લ

ઔરતોં કા પર્દા

ઔરતોં કે લિયે પર્દા બહુત ઝરૂરી ચીઝ હૈ ઔર બે પર્દગી બહુત હી નુક્સાન દેહ, ઐ મુસ્લિમ કૌમ ! અગર તૂ અપની દીની ઔર દુન્યવી

तरक्की याहती है तो औरतों को ईस्लामी हुक्म के मुताबिक पर्दे में रभो, हम इस के मुतअद्विक अेक मुफ्तसर सी गुफ्तूगू कर के पर्दे के अकली और नकली दलाएल और बे पर्दगी के नुकसान बयान करते हैं.

कुदरत ने अपनी मज्लूक को अलाहदा अलाहदा कामों के लिये बनाया है और जिस को जिस काम के लिये बनाया है उस के मुताबिक उस का मिजाज बनाया, हर चीज से कुदरती काम लेना चाहिये, जो भिलाई क्तिरत काम लेगा वोह बराबी में पड़ेगा इस की सेंकड़ों मिसालें हैं :

टोपी सर पर रभने और जूता पाँउ में पहनने के लिये है जो जूता सर पर बांध ले और टोपी पाँउ में लगा ले वोह दीवाना है, गिलास पानी पीने और उगाल दान थूकने के लिये है जो कोई उगाल दान में पानी पिये और गिलास में थूके वोह पूरा पागल है, बैल की जगल घोडा और घोडे की जगल बैल काम नहीं दे सकता, इसी तरह ईन्सान के दो गुरौह क्रिये गये हैं अेक औरत दूसरे मर्द. औरत को घर में रह कर अन्हइनी जिन्दगी संभालने के लिये बनाया गया है और मर्द को बाहर फिर कर पाने और बाहर की जइरियात को पूरा करने के लिये बनाया.

मसल मशहूर है के पयास औरतों की कमाई में वोह बरकत नहीं जो अेक मर्द की कमाई में है और पयास मर्दों से घर में रौनक नहीं जो अेक औरत से है, इसी लिये शौहर के जिम्मे बीवी का सारा भर्य रभा है और बीवी के जिम्मे शौहर का भर्या नहीं क्युं के औरत कमाने के लिये बनी ली नहीं इसी लिये औरतों को वोह चीजें दीं जिस से उस को मजबूरन घर में बैठना पड़े और मर्दों को इस से आजाद रभा. जैसे बय्ये जनना, हैज व निफास आना, बय्यों को दूध पिलाना वगैरा इसी लिये बयपन से ली लउकों को त्मागदौड, उछल कूद के भेल पसन्द हैं जैसे कबडी, कसरत, उन्ड

લગાના વગેરા ઓર લડકિયોં કો કુદરતી તૌર પર વોહ ખેલ પસન્દ હૈં જિન મેં ભાગના દૌડના ન હો બલ્કે એક જગહ બૈઠા રહના પડે જૈસે ગુડિયા સે ખેલ, સીના પિરોના, છોટી છોટી રોટિયાં પકાના. આપ ને કિસી છોટી બચ્ચી કો કબડી ખેલતે, ડન્ડ લગાતે ન દેખા હોગા ઈસ સે મા'લૂમ હોતા હૈં કે કુદરત ને લડકોં કો બાહર કે લિયે ઓર લડકિયોં કો ઘર કે અન્દર કે લિયે પૈદા કિયા હૈં.

અબ જો શપ્સ ઓરતોં કો બાહર નિકાલે યા મર્દોં કો અન્દર રહને કા મશ્વરા દે વોહ એસા હી દીવાના હૈં જૈસા કે જો ટોપી પાઉં મેં ઓર જૂતા સર પર રખે.

જબ આપ ને ઈતના સમજ લિયા કે મર્દ ઓર ઓરત એક હી કામ કે લિયે ન બને બલ્કે અલાહદા અલાહદા કામોં કે લિયે તો અબ જો કોઈ ઈન દોનોં ફરીકોં કો એક કામ સિપુર્દ કરના યાહે વોહ કુદરત કા મુકાબલા કરતા હૈં ઉસ કો કભી ભી કામયાબી ન હોગી. ગોયા યૂં સમજો કે ઓરત ઓર મર્દ ઝિન્દગી કી ગાડી કે દો પહિયે હૈં, અન્દરૂની ઓર ઘરેલૂ દોનોં કે લિયે ઓરત ઓર મર્દ બાહર કે લિયે. અગર આપ ને ઓરત ઓર મર્દ દોનોં કો બાહર નિકાલ દિયા તો ગોયા આપ ને ઝિન્દગી કી ગાડી કા એક પહિયા નિકાલ દિયા તો યકીનન ગાડી ન ચલ સકેગી.

અબ હમ અક્લી ઓર નક્લી દલાઈલ પર્દે કે મુતઅલિલક અર્જ કરતે હૈં :

﴿1﴾ સબ મુસલમાન જાનતે હૈં કે નબિયે કરીમ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી બીવિયાં મુસલમાનોં કી માએં હૈં એસી માએં કે તમામ જહાન કી માએં ઉન કે કદમે પાક પર કુરબાન અગર વોહ બીવિયાં મુસલમાનોં સે પર્દા ન કરતી તો ઝાહિરન કોઈ હરજ નહીં મા'લૂમ હોતા થા, ક્યૂં કે ઓલાદ સે પર્દા કેસા? મગર કુરઆને કરીમ ને ઈન પાક બીવિયોં સે ખિતાબ કર કે ફરમાયા :

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ
تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى (1)

યા'ની એ નબી કી બીવિયો ! તુમ
અપને ઘરોં મેં ઠહરી રહા કરો ઓર બે
પદાં ન રહો જેસે અગલી જાહિલિયત
કી બે પદર્ગી.

ઈસ મેં તો ઉન બીવિયોં સે કલામ થા. અબ મુસલમાનોં સે હુકમ
હો રહા હૈ :

وَإِذَا سَأَلْتُهُنَّ مَتَاعًا فَأَسْأَلُوهُنَّ
مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ (2)

યા'ની એ મુસલમાનો ! જબ તુમ નબી
કી બીવિયોં સે કોઈ ઇસ્તિ'માલ કી ચીઝ
માંગો તો પદર્દે કે બાહર સે માંગો.

દેખો ! બીવિયોં કો ઉધર ઘરોં મેં રોક દિયા ઓર મુસલમાનોં કો
બાહર સે કોઈ ચીઝ માંગને કા યેહ તરીકા સિખાયા.

﴿2﴾ મિશકાત, બાબુન્નઝરિ ઇલલ મખ્તૂબહ મેં હૈ કે એક દિન રસૂલુલ્લાહ
ﷺ અપની દો બીવિયોં હઝરતે ઉમ્મે સલમહ ઓર મૈમૂના
رضي الله تعالى عنها કે પાસ તશરીફ ફરમા થે કે અચાનક હઝરતે અબ્દુલ્લાહ
رضي الله تعالى عنه ઇબને મક્તૂમ જો કે નાબીના થે આ ગએ હુઝૂર ﷺ
ને ઉન દોનોં બીવિયોં સે ફરમાયા કે “اِحْتَجِامِنَهُ” ઇન સે પદર્દા
કરો. ઉન્હોં ને અર્ઝ ક્રિયા : યા રસૂલુલ્લાહ ﷺ ! યેહ તો
નાબીના હેં, ફરમાયા : તુમ તો નાબીના નહીં હો ! (3)

ઈસ સે મા'લૂમ હુવા કે સિર્ફ યેહ હી ઝરૂરી નહીં કે મર્દ ઓરત કો
ન દેખે બલકે યેહ ભી ઝરૂરી હૈ કે અજનબી ઓરત ગૈર મર્દ કો ન દેખે. દેખો
યહાં મર્દ નાબીના હેં મગર પદર્દે કા હુકમ દિયા ગયા.

1...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઓર અપને ઘરોં મેં ઠહરી રહો ઓર બે પદર્દા ન
રહો જેસે અગલી જાહિલિયત કી બે પદર્ગી..(અહઝાબ:૩૩,૨૨પ)

2...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઓર જબ તુમ ઉન સે બરતને કી કોઈ ચીઝ માંગો
તો પદર્દે કે બાહર સે માંગો..(અહઝાબ:૫૩,૨૨પ)

3...مشكاة المصابيح، كتاب النكاح، باب النظر إلى المخطوبة... الخ، الحديث: ٣١١٦، ج ١، ص ٥٧٣

﴿3﴾ એક લડાઈ મેં હુઝૂરે અન્વર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ તશરીફ લે જા રહે હેં આગે આગે હઝરતે અનજશા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કુછ ગીત ગાતે હુએ જા રહે હેં લશ્કર કે સાથ કુછ બા પદાં ઔરતેં ભી હેં હઝરતે અનજશા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ બહુત ખુશ આવાઝ થે, ઈશાદ ફરમાયા : “એ અનજશા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ અપના ગીત બન્દ કરો ક્યૂં કે મેરે સાથ કચ્ચી શીશિયાં હેં.”

(દેખો મિશકાત, બાબ અલ બયાન વશશે'ર) (1)

ઈસ મેં ઔરતોં કે દિલોં કો કચ્ચી શીશિયાં ફરમાયા જિસ સે મા'લૂમ હોતા હે કે પદેં મેં રહ કર ભી ઔરત મદદ કા ઔર મદદ ઔરત કા ગાના ન સુનેં.

﴿4﴾ હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે ઝમાને મેં ઔરતોં કો ભી હુકમ થા કે નમાઝે ઈદ ઔર દૂસરી નમાઝોં મેં હાઝિર હુવા કરેં ઈસી તરહ વા'ઝ કે જલ્સોં મેં શિરકત કિયા કરેં ક્યૂં કે ઈસ્લામ બિલ્કુલ નયા નયા દુન્યા મેં આયા થા. અગર હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે વા'ઝ ઔરતેં ન સુનતીં તો શરીઅત કે હુકમ અપને લિયે કેસે મા'લૂમ કરતીં મગર ફિર ભી ઉન કે નિકલને મેં બહુત પાબન્દિયાં લગા દી ગઈ થીં કે ખુશબૂ લગા કર ન નિકલેં, બીય રાસ્તે કિસી ગૈર સે બાત ન કરેં, ફજા કી નમાઝ ઈસ કદર અંધેરે મેં પઢી જાતી થી કે ઔરતેં પઢ કર નિકલ જાએં ઔર કોઈ પહ્યાન ન સકે, ઔરતેં મદોં સે બિલ્કુલ પીછે ખડી હોતી થીં લેકિન હઝરતે ઉમર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને અપને ખિલાફત કે ઝમાને મેં ઉન કો મસ્જિદોં મેં આને ઔર ઈદગાહ જાને સે ભી રોક દિયા, ઔરતોં ને હઝરતે આઈશા સિદ્દીકા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا સે

1.....مشكاة المصابيح، كتاب الآداب، باب البيان والشعر، الحديث: ٦، ٤٨٠، ج ٢، ص ١٨٨

وصحيح مسلم، كتاب الفضائل، باب رحمة النبي... الخ، الحديث: ٢٣٢٣، ص ١٢٦٩

શિકાયત કી, કે હમ કો હઝરતે ઉમર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને નેક કામોં સે રોક દિયા. હઝરતે આઈશા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا ને ફરમાયા કે અગર હુઝૂર عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام ભી ઈસ ઝમાને કો દેખતે તો ઔરતોં કો મસ્જિદોં સે રોક દેતે, દેખો શામી વગૈરા. (1)

ઈન અહાદીસ મેં ગૌર કરો કે વોહ ઝમાના નિહાયત ખૈરો બરકત કા, યેહ ઝમાના શર વ ફસાદ કા. ઉસ વક્ત આમ મર્દ પરહેઝ ગાર, અબ નિહાયત આઝાદ ઔર ફુસ્સાક વ ફુજાઝર. ઉસ વક્ત આમ ઔરતેં પાક દામન, હયા વાલી ઔર શર્મીલી, અબ આમ ઔરતેં બે ગૈરત, આઝાદ ઔર બે શર્મ જબ ઉસ વક્ત ઔરતોં સે પર્દા કરાયા ગયા તો ક્યા યેહ વક્ત ઉસ વક્ત સે અચ્છા હૈ ? હમ ને મુખ્તસર તરીકે સે કુરઆનો હદીસ કી રૌશની મેં પર્દે કી ઝરૂરત બયાન કી.

﴿5﴾ અબ ફિક્હ કી ભી સૈર કરતે ચલિયે. ફુકહા ફરમાતે હૈં કે ઔરત કે સર સે નિકલે હુએ બાલ ઔર પાઉ કે કટે હુએ નાખુન ભી ગૈર મર્દ ન દેખે (દેખો શામી બાબુસ્સિત્ર) (2)

ઔરત પર જુમુઆ કી નમાઝ ફર્જ નહીં. ઈદ, બકર ઈદ કી નમાઝ વાજિબ નહીં, ક્યૂં ? ઈસ લિયે કે યેહ નમાઝેં જમાઅત સે મસ્જિદોં મેં હી હોતી હૈં ઔર ઔરતોં કો બિલા ઝરૂરતે શરઈ ઘર સે નિકલને કી ઈજાઝત નહીં. ઔરત પર હજ કે લિયે સફર કરના ઉસ વક્ત તક ફર્જ નહીં જબ તક કે ઉસ કે સાથ અપના મહરમ ન હો યા'ની બાપ, બેટા યા શૌહર

1.....رد المحتار، كتاب الصلاة، باب صلاة الجنازة، مطلب في حمل الميت، ج 3، ص 162

و صحيح البخاري، كتاب الاذان، باب انتظار الناس... الخ، الحديث: 869، ج 1، ص 300

2.....الدر المختار، كتاب الحظرو والاباحة، فصل في النظرو المس، ج 9، ص 613، 614

વગેરા ઔરત કા મુંહ ગૈર મર્દ ન દેખે. (દેખો શામી બાબુસ્સિત્ર)⁽¹⁾

હઝરતે ફાતિમા ઝહરા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا** ને વસિયત ફરમાઈ થી કે મુજે રાત મેં દફન ક્રિયા જાવે, ક્યૂં? ઇસ લિયે કે અગર દિન મેં દફન ક્રિયા ગયા તો કમ અઝ કમ દફન કરને વાલોં કો મેરે જિસ્મ કા અન્દાઝા તો હો જાએગા. યેહ ભી મન્જૂર નહીં ગરઝ કે પર્દે કી વજહ સે શરીઅત ને બહુત સે હુકમ ઔરતોં સે ઉઠા લિયે.

ગૌર તો કરો કે જબ ઔરતોં કો મસ્જિદ મેં જાને કી ઇજાઝત નહીં, કબ્રિસ્તાન જાને કી ઇજાઝત નહીં, ઇદગાહ મેં જા કર ઇદ પઢને કી ઇજાઝત નહીં તો બાઝારોં, કોલેજોં ઔર કમ્પની બાગોં મેં સૈર કે લિયે જાને કી ઇજાઝત ક્યૂંકર હોગી? ક્યા બાઝાર, કોલેજ ઔર કમ્પની, બાગ મસ્જિદોં ઔર મકકા શરીફ સે બઢ કર હેં?

નોટ ઝરૂરી : જિન અહાદીસ મેં ઔરતોં કા બાહર નિકલના આતા હૈ વોહ યા તો પર્દા ફર્જ હોને સે પહલે થા યા કિસી ઝરૂરત કી વજહ સે પર્દે કે સાથ થા. ઇન અહાદીસ કો બિગૈર સોયે સમઝે બૂઝે બે પર્દગી કે લિયે આઝ બનાના મહૂઝ નાદાની હૈ ઇસી તરહ ઉસ ઝમાને મેં ઔરતોં કા જિહાદોં મેં શિરકત કરના ઇસ વજહ સે થા કે ઉસ વક્ત મર્દોં કી તા'દાદ થોડી થી અબ ભી અગર કિસી જગહ મુસલમાન મર્દ થોડે હોં ઔર કુફરાર ઝિયાદા ઔર જિહાદ ફર્જે ઐન હો જાએ તો ઔરતેં જિહાદ મેં ઝરૂર જાએં ઉન જિહાદોં કો ઇસ ઝમાને કી બે હયાઈ કે લિયે આઝ ન બનાઓ. અબ જિહાદ કે બહાને સે ઔરતોં કો મર્દોં કે સામને નંગા પરેઝ કરાયા જાતા હૈ બા'ઝ દફઆ મુજાહિદીન ને ઝરૂરતન ઘોડોં કે પેશાબ પિયે, દરખ્તોં કે પત્તે ખાએ,

1..... الدر المختار و رد المحتار، كتاب الحج، مطلب في قولهم... الخ، ج 3، ص 531

ક્યા અબ ભી બિલા ઝરત યેહ કામ કરાએ જાએંગે ? **અલ્લાહ** તઆલા વોહ વક્ત ન લાએ જબ જિહાદ મેં ઔરતોં કી ઝરત પડે. યહાં તક તો નક્લી દલાઈલ સે હમ ને પર્દે કી ઝરત સાબિત કર દી અબ અક્લી દલીલેં ભી સુનિયે :

﴿1﴾ ઔરત ઘર કી દૌલત હે ઔર દૌલત કો છુપા કર ઘર મેં રખા જાતા હૈ હર એક કો દિખાને સે ખતરા હૈ કે કોઈ ચોરી કર લે ઈસી તરહ ઔરત કો છુપાના ઔર ગૈરોં કો ન દિખાના ઝરતી હૈ.

﴿2﴾ ઔરત ઘર મેં એસી હૈ જૈસે યમન મેં ફૂલ ઔર ફૂલ યમન મેં હી હરા ભરા રહતા હૈ અગર તોડ કર બાહર લાયા ગયા તો મુરઝા જાએગા, ઈસી તરહ ઔરત કા યમન ઉસ કા ઘર ઔર ઉસ કે બાલ બચ્ચે હૈં ઈસ કો બિલા વજહ બાહર ન લાઓ વરના મુરઝા જાએગી.

﴿3﴾ ઔરત કા દિલ નિહાયત નાઝુક હૈ બહુત જલ્દ હર તરહ કા અસર કબૂલ કર લેતા હૈ ઈસ લિયે ઈસ કો કચ્ચી શીશિયાં ફરમાયા ગયા. હમારે યહાં ભી ઔરત કો સિન્ફે નાઝુક કહતે હૈં ઔર નાઝુક ચીઝોં કો પથ્થરોં સે દૂર રખતે હૈં કે ટૂટ ન જાએં, ગૈરોં કી નિગાહેં ઈસ કે લિયે મજબૂત પથ્થર હૈ ઈસ લિયે ઈસ કો ગૈરોં સે બચાઓ.

﴿4﴾ ઔરત અપને શૌહર ઔર અપને બાપ દાદા બલકે સારે ખાનદાન કી ઈઝ્જત ઔર આબરૂ હૈ ઔર ઈસ કી મિસાલ સફેદ કપડે કી સી હૈ, સફેદ કપડે પર મા'મૂલી સા દાગ ધબ્બા દૂર સે ચમકતા હૈ ઔર ગૈરોં કી નિગાહેં ઈસ કે લિયે એક બદનુમા દાગ હૈ, ઈસ લિયે ઈસ કો ઈન ધબ્બોં સે દૂર રખો.

﴿5﴾ ઔરત કી સબ સે બડી તા'રીફ યેહ હૈ કે ઉસ કી નિગાહ અપને શૌહર કે સિવા કિસી પર ન હો, ઈસ લિયે કુરઆને કરીમ ને હૂરોં કી

તા'રીફ મેં ફરમાયા : ⁽¹⁾ قَوْمَاتُ الظَّرْفِ

અગર ઈસ કી નિગાહ મેં ચન્દ મદ આ ગએ તો યૂં સમજો કે ઔરત અપને જૌહર ખો ચુકી, ફિર ઈસ કા દિલ અપને ઘર બાર મેં ન લગેગા જિસ સે યેહ ઘર આખિર તબાહ હો જાએગા.

એ'તિરાજ : બા'ઝ લોગ પદેં કે મસ્અલે પર દો એ'તિરાજ કરતે હેં : અવ્વલ યેહ કે ઔરતોં કા ઘરોં મેં કેદ રખના ઈન પર ઝુલ્મ હે જબ હમ બાહર કી હવા ખાતે હેં તો ઈન કો ઈસ ને'મત સે ક્યૂં મહરૂમ રખા જાએ, દૂસરે યેહ કે ઔરત કો પદેં મેં રખને કી વજહ સે ઈસ કો તપેદિક હો જાતી હે ઈસ લિયે ઝરૂરી હે કે ઈન કો બાહર નિકાલા જાએ.

જવાબ : અવ્વલ સુવાલ કા જવાબ તો યેહ હે કે ઘર ઔરત કે લિયે કેદખાના નહીં બલકે ઈસ કા ચમન હે ઘર કે કારોબાર ઔર અપને બાલ બચ્ચોં કો દેખ કર વોહ ઐસી ખુશ રહતી હેં જૈસે ચમન મેં બુલબુલ, ઘર મેં રખના ઈસ પર ઝુલ્મ નહીં, બલકે ઈઝ્ઝત વ ઈસ્મત કી હિફાઝત હે ઈસ કો કુદરત ને ઈસી લિયે બનાયા હે, બકરી ઈસી લિયે હે કે રાત કો ઘર મેં રખી જાએ ઔર શેર ચીતા ઔર મુહાફિઝ કુત્તા ઈસ લિયે હે કે ઈન કો આઝાદ ફિરાયા જાએ અગર બકરી કો આઝાદ કિયા તો ઈસ કી જાન ખતરે મેં હે ઈસ કો શિકારી જાનવર ફાડ ડાલેંગે.

દૂસરે સુવાલ કા જવાબ મેં ક્યા દૂં ? ખુદ તજરિબા દે રહા હે વોહ યેહ કે ઔરત કે લિયે પદા તપેદિક કા સબબ નહીં હમારી પુરાની બુરુર્ગ ઔરતેં ઘર કે દરવાઝે સે ભી બે ખબર થીં વોહ જાનતી ભી ન થીં કે તપેદિક કિસે કહતે હેં ઔર આજ કલ બે પદગી મેં અવ્વલ નમ્બર દો સૂબે હેં એક કાઠિયાવાડ, દૂસરા પંજાબ, મગર અલ્લાહ તઆલા કી શાન હે કે ઈન હી દોનોં સૂબોં મેં તપેદિક ઝિયાદા હે. યૂ.પી. મેં આમ

① ...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : વોહ ઔરતેં હેં કે શોહર કે સિવા કિસી કો આંખ ડહા કર નહીં દેખતી. (૫૧, ૨૧, ૨૧, ૨૧)

तौर पर शरीफों की बहू बेटियां पर्दा नशीन हैं **अल्लाह** तआला के इज़्जल से उन में दिक बहुत ही कम है बल्के अगर कडा जाअे के दिक है ही नहीं तो भी बे जा न डोगा. जनाब ! अगर पर्दे से दिक पैदा डोती है तो मर्दों को दिक क्यूं डोती है !

दोस्तो : दिक की वजह कुछ और है याद रणो ! तनदुरुस्ती के दो बडे उसूल हैं एन की पाबन्दी करो. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ** तनदुरुस्त रडोगे. अव्वल येड के लूके डो कर ढाओ और पेट लर कर न ढाओ बल्के रोटी से लूके उडो और दूसरे येड के थक कर सोओ. पडले औरतें याय को जानती ली न थीं घर में मेहनत मशककत के काम करती थीं. चककी पीसना, गड्ला साइ करना, ढूब पसीना आता था. लूक ढुल कर लगती थी और रात को यारपाई पर ढूब बेडोशी की नींद आती थी एंस लिये तनदुरुस्त रडती थीं, आज डम देढते हैं के पर्दे वाली औरतें डशशाश बशशाश मा'लूम डोती हैं, उन के येडरे तरो ताजा डोते हैं मगर आवारा और बेडूदा औरतें औसी मा'लूम डोती हैं जैसे के उस इूल को लू लग गई है. दोस्तो ! येड सभ बडाने हैं, जडरी है के मकान ढुले, डवादार, साइ डों, अपने मकानों के सेडून बडे बडे और ढुले डुओ डवादार रणो और औरतों बय्यों को याय और दूसरी ढुशक यीजों से बयाओ और दूध घी वगैरा का इस्ति'माल रणो, औरतों को आराम तलब न बनाओ.

ईस्लामी पर्दा और तरीकये मिन्हागी

औरत का जिस्म सर से पाई तक सत्र है जिस का छुपाना जडरी है सिवा येडरे और कलाईयों तक डार्थों और टण्ने से नीये तक पाई के, के एन का छुपाना नमाज में इर्ज नहीं बाकी डिस्सा अगर ढुला डोगा तो

નમાઝ ન હોગી લિહાઝા ઉસ કા લિબાસ ઐસા હોના ચાહિયે જો સર સે પાઉં તક ઉસ કો ઢકા રખે ઔર ઈસ કદર બારીક કપડા ન પહને જિસ સે સર કે બાલ યા પાઉં કી પિંડલિયાં યા પેટ ઊપર સે નંગા મા'લૂમ હો, ઘર મેં અગર અકેલી યા શૌહર યા માં બાપ કે સામને હો તો દુપટ્ટા ઉતાર સકતી હૈ લેકિન અગર દામાદ યા દૂસરા કરાબત દાર હો તો સર બા કાઈદા ઢકા હુવા હોના ઝરૂરી હૈ ઔર શૌહર કે સિવા જો ભી ઘર મેં આવે વોહ આવાઝ સે ખબર કર કે આવે. અજનબી ઔરત કો સિવાએ ચન્દ સૂરતોં કે દેખના મન્અ હૈ : ﴿1﴾ તબીબ મરીઝા કે મરઝ કી જગહ કો ﴿2﴾ જિસ ઔરત કે સાથ નિકાહ કરના હૈ ઉસ કો છુપ કર દેખ સકતા હૈ ﴿3﴾ ગવાહ જો ઔરત કે મુતઅલ્લિક ગવાહી દેના ચાહે ﴿4﴾ કાઝી જો ઔરત કે મુતઅલ્લિક કોઈ હુકમ દેના ચાહે વોહ ભી બ કદરે ઝરૂરત દેખ સકતા હૈ, આવારા ઔરતોં સે ભી શરીફ ઔરતેં પદા કરે. (1) (در مختار)

ઔરત કો અપને ઘર સે નિકલના ભી મન્અ હૈ સિવાએ ચન્દ મોક્કએ કે

﴿1﴾ “કાબિલા” : યા'ની દાઈ પેશા કરને વાલી ઔરત ઘર સે નિકલ સકતી હૈ ﴿2﴾ “શાહિદા” : ગવાહી દેને કે લિયે ઔરત કાઝી કે દરબાર મેં જા સકતી હૈ ﴿3﴾ “ગાસિલા” : જો ઔરત મુદા ઔરતોં કો ગુસ્લ દેતી હૈ વોહ ભી ઈસ ઝરૂરત સે નિકલ સકતી હૈ ﴿4﴾ “કાસિબા” : જિસ ઔરત કા કોઈ કમાઈ કરને વાલા ન હો વોહ રોઝી હાસિલ કરને કે લિયે ઘર સે નિકલ સકતી હૈ ﴿5﴾ “ઝાઈરા” : વાલિદૈન ઔર ખાસ અહ્લે કરાબત સે મિલને કે લિયે ભી ઘર સે નિકલ સકતી હૈ વગૈરા. અગર ઈસ કી પૂરી તહકીક કરના હો તો આ'લા હઝરત કુદૈસ સૈદ્કી કિતાબ “મુરુજુનના લિ

1.....الدرالمختاروردالمختار، كتاب الصلوة، باب شروط الصلوة، مطلب في ستر العورة، ج ٢،

ص ٩٥ تا ١٠٠ ملخصاً ورد المختار، كتاب الحظر والاباحة، فصل في النظر والمس،

ج ٩، ص ٦١٣

પુરૂજિન્નિસાઅ” કા મુતાલઆ કરો. હમ ને જો કહા કે ઈન મૌકઓં મેં ઔરત ઘર સે નિકલ સકતી હૈ ઈસ કે મા’ના યેહ હૈં કે પર્દે સે નિકલે. ઈસ તરહ ન નિકલે જૈસે આજ કલ રવાજ હૈ કે યા તો બે બુરકઅ બાહર ફિરતી હૈં યા અગર બુરકઅ હૈ તો મુંહ ખુલા હુવા ઔર બુરકઅ ભી નિહાયત ખુશનુમા ઔર ચમકદાર કે દૂસરે મર્દોં કી ઉસ પર ખ્વાહ મ ખ્વાહ નઝર પડે યેહ જાઈઝ નહીં. યેહ અહકામ થે ઘર સે બાહર નિકલને કે.

અબ રહા સફર કરના ઈસ કે મુતઅલ્લિક યેહ ઝરૂર યાદ રખો કે ઔરત કો અકેલે યા કિસી અજનબી મર્દ કે સાથ સફર કરના હરામ હૈ, ઝરૂરી હૈ કે ઉસ કે સાથ કોઈ મહરમ હો. આજ કલ જો રવાજ હો ગયા હૈ કે ઘર કો ખત લિખ દિયા કે હમ ને અપની બીવી કો ફુલાં ગાડી પર સુવાર કર દિયા હૈ તુમ સ્ટેશન પર આ કર ઉતાર લેના. યેહ ના જાઈઝ ભી હૈ ઔર ખતરનાક ભી. દેવર ઔર બહનોઈ વગૈરા સે બડે બડે ઘરોં મેં ભી પર્દા નહીં બલ્કે બા’ઝ ઔરતેં તો કહતી હૈં કે ઈન સે પર્દા કરને કી ઝરૂરત હી નહીં. યેહ મહ્ઝ ગલત હૈ હદીસે પાક મેં ઈશાદિ હુવા કે “الْحَمْرُ الْمَوْتُ” દેવર તો ઔર ભી ઝિયાદા મૌત હૈ. (1)

બા’ઝ જગહ ઈન સે હંસી ઔર મઝાક તક કિયા જાતા હૈ. ખયાલ રખો કે જિસ ઔરત સે કભી ભી નિકાહ હો સકે ઉસ સે પર્દા ઝરૂરી હૈ કે વોહ અજનબી હૈ ઔર જિસ સે કભી ભી નિકાહ જાઈઝ ન હો જૈસે દામાદ, રઝાઈ બેટા, બાપ, ભાઈ, ખુસર વગૈરા. ઈન સે પર્દા ઝરૂરી નહીં અગર ઈન લોગોં સે બા કાઈદા પર્દા ન હો સકે તો કમ અઝ કમ ઘૂંઘટ સે રહના ઔર ઈન કે સામને હયા ઔર શર્મ સે રહના ઝરૂરી હૈ. ઐસા બારીક લિબાસ ન પહનો જિસ સે નંગી મા’લૂમ હો ઔર ઐસા લિબાસ ન પહનો જો પિંડલિયોં સે બિલ્કુલ ચિમટ જાતા હો ઔર જિસ સે બદન કા અન્દાઝા

1..... صحیح البخاری، کتاب النکاح، باب لا یخلون رجل... الخ، الحدیث: ۵۲۳۲، ج ۳، ص ۴۷۲

डोतड डो डडं अडर डस डर डें सिवडे शौडर वडैरड डे डोई अडनडी न
आतड डो तड डोई डुडडडड नडी डडर डैसे डर आड डल डुरिडल से
डिलेंगे. डडकर ईडडडल ने डूड डड डै :

چو زہرا باش از مخلوق روپوش
کہ در آغوش شیرے بہ بنی

डड'नी डडरते डडतड **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا** डी तरड **अल्लड** वडी डडडडर
डनड तडडे अडनी डडड डें ईडडे डुसेन **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** डैसी औलडड डेडु.

लडडडड डी तड'लीड

अडनी लडड डी वडड ईलुडु डुनर डडर सिडड डु डिस डी डस डु
डवन डु डर डडरत डडुगी लिलडड डड से डडले लडड डी डडडी डलीडु,
डैड व नलडड डे शरई डरडले, रडड, नडड, डडड वडैरड डे डरडले
डड डु डड'नी डुरआन शरीडु और डुनलडड डे रलसले डड डु. डुर डुड
डैसी अडलड डी डतडडें डिस डें शौडर डे डुडुड डड लडने, डरडु डे डडने,
सडस नरुडु से डैल व डडडडत रडने डे तरीडे सिडडडे डडु डु वडु डी
डडर डड डु. डेडतर डेड डै डे ईन डु नडडे डरीड **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** डी
तडरीड डी डुतडलआ डरडु डिस से डुनडड डें रडने सडने डड डंग आ डडे.
ईस डे डड'ड डर तरड डड डडनड, ड डुरे डडरत सीनड डुरडनड और
डूसरी डनडनड डसु डररी और सूई डड डुनर डडर सिडडडु डडु डे सूई डी
वडु डीड डै डिस डी डडरत डरने डे डड'ड डी डडती डै डड'नी डुडु सिवड
डुवड डडन डड डर डड डें डडतड डै, सूई औरतु डड डडस डुनर डै डे अडर
(डुडड न डरे) डडी औरत डर डोई डुसीडत डड डडडे डड डेवड डु डडडे
और डिसी डडडुरी डी वडड से डूसरड नलडड न डर डडे तड डर डें आडड
से डैड डर अडनी डसु डरररु डे डेट डडल डडे. आड डल डडनड डडनड
और सीने डुरडने डी डडुत सी डतडडें डड डुडी डै.

युनान्चे “देलडी का बावर्यां पाना”, “पवाने ने’मत”, “पवाने यग्मा”. पाने पकाने के हुनर के लिये उरूर पढा दौ बलके एन से हर तरह का पाना पकवा लौ. और दोस्तो ! तीन रीजों से अपनी लडकियों और बीवियों को बहुत बचाओ अेक नाविल, दूसरे कोलेज और स्कूलों की ता’लीम, तीसरे थियेटर और सीनमा. येह तीन रीजों लडकियों के लिये उरुरे कातिल हैं. एस वक्त लडकियों में जिस कदर शोपी, आजादी और बे गैरती है वोह सब एन तीन ही की वजह से है. हम ने देखा के लडकियों के लिये पढले तो जनाना स्कूल पुले और उन में पर्दादार गाडियां बखियों को लाने और ले जाने के लिये रणी गई अगरे उन में नाम का पर्दा था मगर भैर कुण आर और शर्म थी फिर वोह गाडियां बन्द हुई और सिर्फ अेक औरत जिस को मामां कलते थे लाने और पहुंयाने के लिये रह गई फिर वोह भी अत्म. सिर्फ येह रहा के जवान लडकियां भुरकआ पलन कर आतीं फिर येह भी अत्म हुवा और आजादाना तौर से आने जाने लगीं फिर अकल के अन्यों ने लडकियों और लडकों की अेक ही जगह ता’लीम शुरुअ करा दी और शारदा अेकट जारी कराया जिस के मा’ना येह थे के अठारह साल से पढले कोई निकाह न कर सके फिर लडकियों और लडकों को सीनमा के ईशिक्या ड्रामे दिभाअे, बेहूदा नाविलों की रोक थाम न की जिस का मतलब साफ़ येह हुवा के एन के जज्बात को लडकाया गया और निकाह रोक कर लडके हुअे जज्बात को पूरा डोने से रोक दिया गया जिस का मन्शा सिर्फ येह है के हराम कारी बढे क्यूं के लडकी हुई शहवत जब हलाल रास्ता न पाअेगी तो हराम की तरफ़ भर्य डोगी और अैसा डो रहा है. अब एस वक्त येह डालत है के जब स्कूलों, कोलेजों की लडकियां सुब्ह शाम अर्क अर्क लिबास में रास्तों से आपस में मजाक दिवलगी करती हुई, जोर से भातें करती हुई, एत्र लगाअे, द्रुपट्टा सर से उतारे हुअे निकलती हैं तो मा’लूम डोता है के शायद डिन्द व पाक में पेरिस आ गया और दई मन्द हिल रपने वाले पून के आंसू रोते हैं.

અકબર ઈલાહાબાદી ને ખૂબ ફરમાયા હે :

બે પદાં મુઝ કો આઈ નઝર ચન્દ બીબિયાં અકબર ઝમીં મેં ગૈરતે કૌમી સે ગડ ગયા !

પૂછા જો ઉન સે આપ કા પદાં કિધર ગયા કહને લગીં કે અક્લ પે મદીં કી પડ ગયા

કોશિશ કરો કે તુમહારી લડકિયાં હયાદાર ઔર અદબ વાલી બનેં
તાકે ઉન કી ઔલાદ મેં યેહ ઔસાફ પાએ જાએં.

ડોક્ટર ઈકબાલ ને કયા ખૂબ ફરમાયા હે :

બે અદબ માં બા અદબ ઔલાદ જન સકતી નહીં મા'દિને ઝર મા'દિને ફા'લાદ બન સકતી નહીં

યાદ રખો કે ઈસ ઝમાને મેં ઈન સ્કૂલોં ઔર કોલેજોં ને કૌમ મેં
ઈન્કિલાબ પૈદા કર દિયા હૈ. આજ તરીકા યેહ હૈ કે અગર કિસી કૌમ કા
નક્શા બદલના હો તો ઉસ કૌમ કે બચ્ચોં કો કોલેજ કી તા'લીમ દિલાઓ.

બહુત જલ્દ ઈસ કિસ્મ કી હાલત બદલ જાવેગી. અકબર ને ખૂબ કહા હે :

યૂં કત્લ સે બચ્ચોં કે વોહ બદનામ ન હોતા અફસોસ કે ફિરઔન કો કોલેજ કી ન સૂઝી

ઔર દોસ્તો ! બા'ઝ સ્કૂલોં ઔર કોલેજોં કે નામ મેં ઈસ્લામ કા નામ
ભી લગા હોતા હૈ યા'ની ઉન કા નામ હોતા હૈ ઈસ્લામિયા સ્કૂલ, ઈસ્લામિયા
કોલેજ. ઈસ નામ સે ધોકા ન ખાઓ ઈસ્લામિયા સ્કૂલ, ઈસ્લામિયા કોલેજ
નામ રખના ફકત મુસ્લિમ કૌમ સે ઈસ્લામ કે નામ પર ચન્દા વુસૂલ કરને કે
લિયે હૈ વરના કામ સબ કોલેજોં કા કરીબ કરીબ યક્સાં હૈ. ગઝબ તો દેખો કે
નામ ઈસ્લામિયા સ્કૂલ ઔર તા'લીલ હોતી હૈ ઈતવાર કે દિન. ઈસ્લામ મેં તો
બડા દિન જુમુઆ કા હૈ. હર કામ અંગ્રેઝી મેં, વહાં કે તલબા કે અખ્લાક ઔર
આદાત અંગ્રેઝી ફિર યેહ ઈસ્લામિયા સ્કૂલ કહાં રહા ? બા'ઝ સ્કૂલોં કે નામ
બજાએ ઈસ્લામિયા સ્કૂલ કે મુહમ્મડન સ્કૂલ યા મુહમ્મડન કોલેજ રખ
દિયે ગએ. **અલ્લાહ** તઆલા ને હમ મુસલમાનોં કા નામ રખા હૈ
“મુસ્લિમીન” કુરઆન ફરમાતા હૈ :

(1) هُوَ سَلَّمَ السَّلَامِينَ

અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારા નામ
મુસલમાન રખા.

મગર ઈસાઈયોં કી તરફ સે હમારા નામ મુહમ્મડન રખા ગયા. હમ લોગોં કો વોહી નામ પસન્દ આયા જો કે ઈસાઈયોં ને હમ કો દિયા. ગર્જે કે ઈન સ્કૂલોં સે અપની લડકિયોં કો બચાઓ ઓર અપને લડકોં કો ભી વહાં તા'લીમ ઝરૂરતન દિલવાઓ, મગર ઉન કા દીન વ મઝહબ સંભાલ કર, ઈસ તરહ લડકિયોં કો ઘર પર જો માસ્ટરોં સે પઢવાતે હેં યા ઈસાઈ ઓરતોં યા લેડિયોં સે તા'લીમ દિલવાતે હેં વોહ ભી સખ્ત ગલતી કરતે હેં. બહુત જગહ દેખા ગયા કે લડકિયાં માસ્ટરોં કે સાથ ભાગ ગઈ ઓર ઈન આવારા ઉસ્તાનિયોં કે ઝરીએ સે હઝારહા ફિતને ફેલે. મુજે યેહ મા'લૂમ નહીં હોતા કે આખિર લડકિયોં કો ઈસ કદર આ'લા તા'લીમ કી ઝરૂરત ક્યા હૈ? ઈન કો તો વોહ ચીજેં પઢાઓ જિસ સે ઈન કો કામ પડતા હૈ. ઈન કા સારા ખર્ચા તો શૌહરોં કે ઝિમ્મે હોગા. ફિર ઈન કો ઈસ કદર તા'લીમ સે ક્યા ફાએદા હૈ? ગરઝ કે અપની ઓલાદ કો દીનદાર ઓર હુનર મન્દ બનાઓ કે ઈસી મેં દીન દુન્યા કી ભલાઈ હૈ. અપની લડકિયોં કો સિફ ખાતૂને જન્નત ફાતિમતુઝઝહરા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا** કે નક્શે કદમ પર ચલાઓ. ઉન કી પાક ઝિન્દગી કા નક્શા વોહ હૈ જો ડોક્ટર ઈકબાલ ને ઈસ તરહ બયાન ફરમાયા :

آن ادب پروردہ شرم و حیا آسیا گردان و لب قرآن سرا

آنشین و نوربان فرماں برش گم رضائش در رضاء شوهرش

હાથ મેં ચક્કી ઓર મુંડ મેં કુરઆન દોનોં જહાન

ઉન કી ફરમાં બરદાર ઓર વોહ ખાવન્દ કી મુતીઅ.

1 ...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : **અલ્લાહ** ને તુમ્હારા નામ મુસલમાન રખા હૈ.

(પ ૧૧૭, હજ: ૪૮)

ના પસંદીદા રુઝૂમ

હર શખ્સ કો એક દિન મરના ઓર દુન્યા સે જાના હૈ ઓર ક્યા ખબર હૈ કે કિસ કી મૌત કિસ જગહ ઓર કિસ વક્ત આ જાવે. ઈસ લિયે હર મુસલમાન કો લાઝિમ હૈ, મચ્ચિત કે ગુસ્લ ઓર કફન દફન કે મસાઈલ સીખે કે અગર કિસી જગહ ઝરૂરત પડ જાએ તો ઉસ કા કામ ન રુકે. હમ ને આજ યેહ સમઝ રખા હૈ કે મચ્ચિત કા ગુસ્લ ઓર કફન સિર્ફ મુલ્લાં કા કામ હૈ. હમારી ઈસ મેં બે ઈઝ્ઝતી હૈ લેકિન અગર કિસી કા બાપ યા કોઈ કરાબત દાર મર જાવે ઓર વોહ અપને હાથ સે ઉસ કો કબ્ર તક પહુંચાને કા સામાન કર દે તો ઈસ મેં બે ઈઝ્ઝતી ક્યા હોગી? ક્યા બાપ કે મરને કે બા'દ ઉસ કો છૂના ભી બે ઈઝ્ઝતી હૈ?

એક મુસલમાન સાહિબ બહાદુર કે વાલિદ કા ઈન્તિકાલ નઈ દેહલી મેં હો ગયા. વોહ હઝરત પંજાબ કે રહને વાલે થે. વહાં કોઈ ગુસ્લ દેને વાલા ન મિલા બહુત દેર તક ઉન કે વાલિદ કી લાશ બે ગુસ્લ પડી રહી. ઝિલ્મ બદાયૂં મેં એક જગહ એક શખ્સ કે વાલિદ કા ફાતિહા થા ચૂંકે વોહ મજમઅ સાહિબ બહાદુરોં કા થા કિસી કો કુરઆને પાક પઢના ન આતા થા, અબ બડી મુશ્કિલ પડી આખિરે કાર ફોનોગ્રાફ મેં સૂરએ યાસીન કા રેકોર્ડ બજા કર ઉસ રેકોર્ડ કા સવાબ મુદર્દા બાપ કી રૂહ કો પહુંચાયા ગયા.

યેહ દો બાતેં હૈં જિસ પર મુસલમાનોં કી હાલત પર માતમ કરના પડતા હૈ. ઈસ લિયે સબ સે પહલે ઝરૂરી હૈ કે મૌત ઓર મીરાસ કે ઝરૂરી મસ્અલે મુસલમાન સીખેં ઓર ઈન તમામ મસાઈલ કે લિયે “બહારે શરીઅત” કો મુતાલએ મેં રખેં.

હમ કો ઈસ જગહ ઉન રસ્મોં સે ગુફૂતૂ કરની હૈ જો મુસલમાનોં મેં ના જાઈઝ યા ફૂઝૂલ ખર્ચિયોં કી પડી હુઈ હૈં યેહ રસ્મેં દો તરહ કી હૈં : એક તો મૌત કે વક્ત ઓર દૂસરી મૌત કે બા'દ.

मौत के वक्त की रश्में

आम तौर पर ये रवाज है के मयित के मरते वक्त जो लोग मौजूद होते हैं, वहां दुनियावी बातें करते हैं जब इन्तिहाल हो जाता है तो रोने पीटने की डालत में बे सध्री और बा'ज वक्त कुफ़ के कलिमे मुंड से निकाल देते हैं के लाअे षुदा ने बे वक्त मौत दे दी, मलकुल मौत ने जुल्म कर दिया, क्या डभारा डी घर मौत के लिये रह गया था वगैरा. मर युकने के बा'द जो भैश व अकरबा बाडर परदेस में डोते हैं उन को तार से षबर देते हैं फिर उन के आने का इन्तिजार करते हैं. पंजब में ये डीभारी बडुत है. मैं ने बा'ज जगड देभा है के दो दिन तक लाश रषी रडी. जब भैश व अकरबा आअे तब दइन किया गया. फिर जिस कौम या जिस मडल्ले में मौत हो गइ वडं सारी कौम और सारा मडल्ला रोटी न पकाअे अब अेक दिन मयित पडी रडी तो जिन्दों की लूक के मारे आधी ज्ञान डुल गइ. अब जब के दइन से इरागत हो युकी तो किसी कराबत दार ने उन सब के लिये रोटी पकाई और रोटी पकाने पर ये ड उडरी है के उन तमाम लोगों के लिये षाना पकाअे जिन के घर अब तक दइन के इन्तिजार में रोटी न पकी थी या'नी सारी बिरादरी या सारे मडल्ले के लिये.

यू.पी. में बा'ज जगड देभा गया है के मौत की रोटी मडल्ला दारों को रात उठा उठा कर पडुंयाते हैं अगर किसी के घर न पडुंये तो उस की सप्त शिकायत डोती है जैसे के शादी की रोटी की शिकायत डोती है.

पंजब में ये डी रवाज है के मयित के साथ अेक देग या वलों की पक कर कब्रिस्तान जाती है जो के दइन के बा'द वडं कुकरा को तक्सीम कर दी जाती है और यू.पी. में कय्या गल्ला और पैसे ले जाते हैं जो कब्रिस्तान में तक्सीम डोते हैं.

ઇન રસ્મોં કી ખરાબિયાં

ઇન્સાન કે લિયે નજઅ કા વક્ત બહુત સપ્ત વક્ત હૈ કે ઉમ્ર ભર કી કમાઈ કા નિયોડ ઈસ વક્ત હો રહા હૈ. ઉસ વક્ત કરાબત દારોં કા વહાં દુન્યાવી બાતેં કરના સપ્ત ગલતી હૈ ક્યૂં કે ઈસ સે મચ્ચિત કા ધ્યાન હટને કા અન્દેશા હૈ ફક્ત આંખોં સે આંસૂ બહેં યા મા'મૂલી આવાઝ મુંહ સે નિકલે ઓર કુછ સબ્ર વગૈરા કે લફ્ઝ ભી મુંહ સે નિકલ જાવેં તો કોઈ હરજ નહીં મગર પીટના, મુંહ પર તમાંચા મારના, બાલ નોચના, કપડે ફાડના, બે સબ્રી કી બાતેં મુંહ સે નિકાલના નૌહા હૈ ઓર નૌહા હરામ, નૌહા કરને વાલે સપ્ત ગુનહગાર હેં. યેહ સમજ લો કે નૌહા કરને ઓર નોચને, પીટને સે મુર્દા વાપસ નહીં આ જાતા બલ્કે સબ્ર કા જો સવાબ મિલતા હૈ વોહ ભી જાતા રહતા હૈ. દો હી વક્ત ઈમ્તિહાન કે હોતે હેં : એક ખુશી કા દૂસરા ગમ કા. જો ઈન દો વક્તોં મેં કાઈમ રહા વોહ વાકેઈ મર્દ હૈ. મુસીબત કે વક્ત યેહ ખયાલ રખો કે જિસ રબ ને ઉમ્ર ભર આરામ દિયા અગર વોહ કિસી વક્ત કોઈ રન્જ યા ગમ ભેજ દે તો સબ્ર કરના ચાહિયે. કિસી કરાબત દાર કે આને કે ઈન્તિઝાર મેં મચ્ચિત કે દફન મેં દેર લગાના સપ્ત મન્અ હૈ ઓર ઈસ મેં હર તરહ કા ખતરા હી હૈ. અગર ઝિયાદા દેર રખને સે મચ્ચિત કા જિસ્મ બિગડ જાવે યા કિસી કિસ્મ કી બૂ વગૈરા પૈદા હો જાવે યા કિસી કિસ્મ કી ખરાબી વગૈરા પૈદા હો જાવે તો ઈસ મેં મુસલમાન મચ્ચિત કી તૌહીન હૈ, કરાબત દાર આ કર મચ્ચિત કો ઝિન્દા નહીં કર લેંગે ઓર મુંહ દેખ કર ભી ક્યા કરેંગે ? ઈસ લિયે દફન મેં જલ્દી કરના ઝરૂરી હૈ. ચન્દ ચીઝોં મેં બિલા વજહ દેર લગાના મન્અ હૈ : લડકી કી શાદી, કર્ઝ કા અદા કરના, નમાઝ કા પઢના, તૌબા કરના, મચ્ચિત કો દફન કરના, નેક કામ કરના. કિસી કે મરને સે મહલ્લે મેં રોટી પકાના

या आना मन्अ नहीं हो जाता. हां, यूंके मय्यित के आस रिशतेदार दफ्न में मशगूल होने और ज़ियादा रन्जो गम की वजह से आना नहीं पकाते उन के लिये आना तय्यार करना बल्के उन्हें अपने साथ भिलाना सुन्नत है मगर भयाल रहे के आना सिर्फ उन लोगों के लिये पकाया जाओ और वोही लोग आओं जो रन्जो गम की वजह से घर में न पका सकें महल्ले वालों और बिरादरी को रस्मी तरीके पर भिलाना भी ना जाईज है और आना भी.

गम और रन्ज हा'वतों का वक्त नहीं, मय्यित के साथ देग या कुछ गल्ला ले जाने में हरज नहीं मगर दो बातों का ज़रूर भयाल रहे : अक्वल येह के लोग ईस भैरात को ईतना ज़रूरी न समज लें के न हो तो कर्ज ले कर करें. अगर मय्यित के वारिसों में से कोई वारिस भय्या हो या कोई सफ़र में हो तो मय्यित के माल से भैरात न करें बल्के कोई शप्स अपनी तरफ़ से कर दे. दूसरे येह के कब्रिस्तान में तकसीम करते वक्त येह भयाल रभा जावे के कुंरा व गुरभा कब्रों को पाँउ से न रौंँ और येह आना या गल्ला नीये न गिरे. बेहतर तो येही है के घर पर ही भैरात कर दी जाओ क्यूं के येह देआ गया है के भैरात लेने वाले कुंरा गल्ला लेने के लिये कब्रों पर भडे हो जाते हैं और यावल वगैरा बहुत भराभ करते हैं.

मौत के वक्त की ईस्लामी रस्में

जंकनी की निशानी येह है के भीमार की नाक टेढी पड जाती है और कनपटी नीये बैठ जाती है जब येह अलामत भीमार में देभ ली जाओ तो झैरन उस का मुंह का'बा शरीफ़ को कर दिया जाओ या तो उस की यारपाई कब्र की तरह रभी जाओ या'नी शिमाव को सर और जुनूब (दकन) को पाँउ और मय्यित को सीधी करवट पर लिटा दिया जाओ मगर

ઈસ સે જાન નિકલને મેં દુશ્વારી હોતી હૈ. બેહતર હૈ કે મયિત કે પાઉ કિબ્લે કી તરફ કર દિયે જાએં ઓર ઉસ કો ચિત લિટા દિયા જાએ તાકે કા'બા કો મુંહ હો જાએ કરવટ કી ઝરૂરત ન રહે. ચન્દ જગહ કા'બા કી તરફ પાઉ કરના જાઈઝ હેં : ﴿1﴾ લેટ કર નમાઝ પઢતે વક્ત ﴿2﴾ જાન નિકલને કે વક્ત ﴿3﴾ મયિત કો ગુસ્લ દેતે વક્ત ﴿4﴾ ઓર કબ્રિસ્તાન લે જાતે વક્ત જબ કે કબ્રિસ્તાન મશરિક કી તરફ હો. ફિર ઉસ કે પાસ બૈઠને વાલે કોઈ દુન્યાવી બાત ન કરેં ઓર ઉસ વક્ત ખુદ ભી ન રોએં બલકે સબ લોગ ઈસ કદર આવાઝ સે કલિમએ તયિબા પઢેં કે મયિત કે કાન મેં વોહ આવાઝ પહુંચતી રહે ઓર કોઈ શખ્સ ઉસ વક્ત મુંહ મેં પાની ડાલતા રહે ક્યું કે ઈસ વક્ત પ્યાસ કી શિદત હોતી હૈ અગર ગર્મી ઝિયાદા પડ રહી હો તો કોઈ પંખે સે હવા ભી કરતા રહે. સૂરએ યાસીન શરીફ પઢેં તાકે ઉસ કી મુશ્કિલ આસાન હો ઓર રબ તઆલા સે દુઆ કરેં કે યા **عَزَّوَجَلَّ** !
 اللَّهُمَّ رَبَّنَا رُفِّقْنَا حُسْنَ الْحَايِمَةِ .

જબ જાન નિકલ જાવે તો કિસી કો રોને સે ન રોકેં ક્યું કે ઝિયાદા ગમ પર ન રોના સપ્ત બીમારી પૈદા કરતા હૈ, હાં યેહ હુકમ દેં કે નૌહા ન કરેં યા'ની મુંહ પર થપ્પડ ન લગાએં ઓર બે સબ્રી કી બાતેં ન બકેં. ગુસ્લ ઓર કફન સે ફારિગ હો કર ના'ત ખ્વાની કરતે હુએ યા બુલન્દ આવાઝ સે દુરૂદ શરીફ ઓર કલિમએ તયિબા પઢતે હુએ મયિત કો લે ચલેં ક્યું કે આજ કલ અગર ઝિકે ઈલાહી આવાઝ સે ન હો તો લોગ દુન્યા કી બાતેં કરતે હુએ જાતે હેં ઓર યેહ મન્ઝ હૈ નીઝ ઈસ ના'ત ખ્વાની ઓર દુરૂદ શરીફ કી આવાઝ સે ઘરોં મેં લોગ સમઝ જાતે હેં કે કોઈ મયિત જા રહી હૈ તો આ કર નમાઝ ઓર દફન મેં શરીફ હો જાતે હેં. નમાઝે જનાઝા પઢ કર કમ અઝ કમ તીન બાર **قُلْ هُوَ اللهُ** ઓર સૂરએ ફલક, સૂરએ નાસ ઓર

સૂરએ ફાતિહા પઠ કર મચ્ચિત કો સવાબ બખ્શોં કે જનાઝે કી નમાઝ કે બા'દ દુઆ કરના સુન્નતે રસૂલુલ્લાહ ઓર સુન્નતે સહાબા હૈ. (દિબો હમારી કિતાબ જાઅલ હક) (1)

દફન સે ફારિગ હો કર કબ્ર કે સિરહાને સૂરએ બકર કી શુરૂઆ કી આયતેਂ **مفلحون** તક ઓર કબ્ર કે પાઉ કી તરફ સૂરએ બકર કા આખિરી રુકૂઆ પઠ કર મચ્ચિત કો સવાબ બખ્શોં. જબ દફન સે ફારિગ હો કર લોગ લૌટ જાવેં તબ કબ્ર કે સિરહાને કી તરફ ખડે હો કર અઝાન કહ દેં તો અચ્છા હૈ કે ઈસ સે અઝાબે કબ્ર સે નજાત હૈ ઓર મુદેં કો નકીરૈન કે સુવાલાત કા જવાબ ભી યાદ આ જાએગા ફિર કરાબત દાર મચ્ચિત કે સિફ ઘર વાલોં કો ખાના ખિલા દેં બલકે બેહતર યેહ હૈ કે પકા કર લાને વાલા ખુદ ભી ઉન કે સાથ હી ખાવે ઓર ઉન કો મજબૂર કર કે ખિલાવે.

મૌત કે બા'દ કી મુરવ્વાજા રસ્મેં

મૌત કે બા'દ હર અલાકે મેં અલાહદા અલાહદા રસ્મેં હોતી હેં મગર કુછ રસ્મેં એસી હેં જો થોડે ફર્ક સે હર જગહ અદા કી જાતી હેં ઉન કા હી હમ યહાં ઝિક કરતે હેં : દુલ્હન કા કફન ઉસકે મૈકે સે આતા હૈ યા'ની યા તો ઉસ કે માં બાપ કફન ખરીદ કર લાતે હેં યા બા'દ કો ઉસ કી કીમત દેતે હેં. ઈસી તરહ દફન ઓર તકરીબન મૌત કા તીન દિન તક કા સારા ખર્ચા મૈકે વાલે કરતે હેં. દુલ્હન કી ઔલાદ કા કફન ભી મૈકે વાલોં કી તરફ સે હોના ઝરૂરી હૈ. તીન દિન મચ્ચિત વાલોં કે ઘર કરાબત દારોં ઓર ખાસ કર સમ્બિયાને સે ખાના આના ઝરૂરી હૈ ઓર ખાના ભી ઈતના ઝિયાદા લાના પડતા હૈ કે સારે કુમ્બે બલકે સારી બિરાદરી કો કાફી હો. છે વક્ત ખાના ભેજના પડતા હૈ. અગર પચ્ચીસ પચ્ચીસ આદમિયોં કા હર

1 ...જાઅલ હક, હિસ્સા અવ્વલ, સ. 223

વક્ત ખાના પકાયા ગયા તો ઈસ કહ્ત સાલી કે ઝમાને મેં કમ અઝ કમ પયાસ રૂપયા ખર્ચ હુવા. ફિર જબ ખૈર સે યેહ તીન દિન ગુઝર ગએ તો અબ મચ્ચિત વાલોં કે ઝિમ્મે લાઝિમ હૈ કે તીસરે દિન તીજા (સોઈમ) કરે જિસ મેં સારી બિરાદરી બલ્કે સારી બસ્તી કી રોટી કરે જિસ મેં અમીર વ ગરીબ, દૌલત મન્દ લોગ ઝરૂર શરીક હોં ઓર ગઝબ યેહ કે બહુત જગહ યેહ બિરાદરી કી દા'વત ખુદ મચ્ચિત કે માલ સે હોતી હૈ હાલાં કે મચ્ચિત કે છોટે યતીમ બચ્ચે, બેવા ઓર ગરીબ બૂઢે માં બાપ ભી હોતે હૈં મગર ઉન સબ કે મુંહ સે યેહ પૈસા નિકાલ કર ઈસ મેલે કો ખિલાયા જાતા હૈ. મૌત કે બા'દ તીન દિન તક મચ્ચિત કે ઘર વાલે તા'જિયત કે લિયે બૈઠતે હૈં. જહાં બજાએ દુઆ ઓર તા'જિયત કે હુક્કે કે દૌર ચલતે હૈં. કુદુ કુરઆને કરીમ પઢ કર બખ્શતે ભી હૈં તો ઈસ તરહ કે હુક્કા મુંહ મેં હૈ ઓર હાથ ઉઠે હુએ હૈં ફિર ચાલીસ રોઝ તક બરાબર દો રોટિયાં હર રોઝ ખૈરાત કી જાતી હૈં ઓર ઈસ કે દરમિયાન દસવાં, બીસવાં ઓર ચાલીસવાં બડી ધૂમધામ સે હોતા રહતા હૈ જિસ મેં બિરાદરી કી આમ દા'વતેં હોતી હૈં ઓર ફાતિહા કે લિયે હર કિસ્મ કી મિઠાઈયાં ઓર ફૂટ (મેવે) ઓર કમ અઝ કમ એક ઉમ્દા કપડોં કા જોડા રખા જાતા હૈ. ફાતિહા કે બા'દ વોહ મિઠાઈયાં ઓર ફૂટ તો ઘર કે બચ્ચોં મેં તક્સીમ કિયા જાતા હૈ ઓર કપડોં કા જોડા ખૈરાત હોતા હૈ. ફિર છે માહ કે બા'દ છે માહી ઓર સાલ બા'દ મચ્ચિત કી બરસી હોતી હૈ. ઈસ બરસી મેં ભી બિરાદરી ઓર બસ્તી કી રોટી કી જાતી હૈ. લો, સાહિબ ! આજ ઈન રસ્મોં સે પીછા છૂટા, બા'ઝ જગહ દેખા ગયા હૈ કે કફન પર એક નિહાયત ખૂબ સૂરત રેશમી યા ઊની ચાદર ડાલી જાતી હૈ જો બા'દે દફન ખૈરાત હોતી હૈ મગર દોસ્તો ! યેહ ભી ખયાલ રહે કે નિનાનવે ફી સદી યેહ રસ્મેં અપને નામ ઓર શોહરત કે લિયે હોતી હૈં. અગર યેહ કામ ન હોંગે તો નાક કટ જાએગી.

ईन रस्मों की जराबियां

शरीअत में कइन उस के जिम्मे है जिस के जिम्मे उस की जिन्दगी का बर्खा है लिहाजा हर जवान, मालदार मर्द का कइन उस के अपने माल से दिया जाना याहिये और छोटे बच्चों का कइन उस के मां बाप के जिम्मे है. ईसी तरह अगर बीवी का ईन्तिकाल रुप्सत से पडले हो गया तो बीवी के बाप के जिम्मे है. अगर रुप्सत के बा'द ईन्तिकाल हुवा तो शौहर के जिम्मे. शौहर के छोटे हुअे उस के बाप भाई से जअन कइन लेना जुल्म है और सप्त मन्अ. सुन्नत येह है के मय्यित के पडोसी या कराबत दार मुसलमान सिर्फ अेक दिन या'नी दो वक्त खाना मय्यित के घर भेजें और वोह खाना सिर्फ उन लोगों के लिये हो जे गम या मशगूलियत की वजह से आज पका न सके. आम महल्ले वालों और बिरादरी को उस खाने का हक नहीं, उन के लिये येह खाना सप्त मन्अ है. हां मय्यित के घर जे मेहमान बाहर से आअे हैं उन को ईस खाने से खाना ज़ाईज है. अेक दिन से ज़ियादा खाना भेजना मन्अ है. मय्यित वालों के घर तीजे और खालीसवें की रोटी कराना और उस से बिरादरी की रोटी लेना हराम व मक़ूदे तहरीमी है. लिहाजा येह मुरव्वज तीज, दसवां, खालीसवां, छे माडी, बरसी की बिरादरी की दा'वतें खिलाने वाले और खाने वाले दोनों गुनहगार हैं येह खाना सिर्फ गरीबों इकीरों का हक है क्यूं के येह सदका व भैरात है और अगर मय्यित का कोई वारिस बख्या है या सइर में है तो बिगैर तक्सीम किये हुअे उस का माल भैरात करना भी हराम है के न येह इकीरों को ज़ाईज और न मालदारों को, लिहाजा या तो कोई वारिसे ख़ास अपने माल से येह भैरात करे या पडले मय्यित का माल तक्सीम कर लें इर ना बालिग और गाईब का हिस्सा निकाल कर हाज़िर बालिग वारिस अपने हिस्से से करें ईन दा'वतों का येह शरई हुक्म था.

अब दुन्यावी हाहात पर नज़र करो तो आप को मा'लूम होगा के ईन तीजे, यालीसवें और बरसी की रस्मों ने कितने मुसलमानों के घर तबाह कर दिये, मेरे सामने बहुत सी ऐसी भिसालें हैं के मुसलमानों की दुकानें, ज़ाअेदाहें और मकानात यालीसवां और तीज आ गया. आज वोह ठोकरें भाते फिर रहे हैं. अेक साहिब ने बाप के यालीसवें के लिये अेक बनिये (किराड) से यार सौ रुपै कर्ज लिये थे. सत्ताईस सौ रुपया अदा कर युके मगर कर्ज अत्म नहीं हुवा. फिर लुत्फ़ येह है के ईस तीजे और यालीसवें की रस्मों से सिर्फ़ अेक ही घर तबाह नहीं होता बल्के दुल्हन के मैके वाले भी साथ तबाह होते हैं. या'नी

ع لम तो डूबे हैं सनम, तुम को ली ले डूबेंगे

क्यूं के काईहा येह होता है अगर तीज मय्यित वाला करे तो यालीसवें की रोटी उस के सम्भियाने वाले करें, मेरे ईस कलाम का तज़रिबा उन को भूब हुवा होगा के जिन को कल्मी ईन रस्मों से वासिता पडा हो. देभा गया है के मय्यित का दम निकला और महल्ले वाली औरतों मर्दों ने घर घेर लिया, अव्वल तो पानदान के टुकडे उडा दिये. अब सब लोग जम्अ हैं आना आने का ईन्तिज़ार है. बेयारा मय्यित वाला मुसीबत का मारा अपना गम भूल जाता है, येह झिंक पड जाती है के ईस मेले का पेट किस तरह भरूं फिर जब तक ईस बेयारे का दीवालिया नहीं निकल जाता येह मेला नहीं हटता. लिहाज़ा अै मुसलमानो ! ईन ना ज़ाईज और भराब रस्मों को बिल्कुल बन्द कर दो.

मौत के आ'द की ईस्लामी रस्में

कईन दईन का सारा अर्या या तो फुद मय्यित के माल से हो और अगर किसी की बीवी या बय्या मरा है तो शौहर या बाप के माल से हो

મૈકે સે હરગિઝ હરગિઝ ન લિયા જાએ, મચ્ચિત કે માલ સે કરે. ઈન દા'વતોં કા યેહ શરઈ હુકમ હૈ. કિસી સે હરગિઝ હરગિઝ ન લિયા જાએ. મચ્ચિત વાલોં કે ઘર પડોસી યા કરાબત દાર, સિર્ફ એક દિન ખાના લે જાએં ઓર વોહ ભી ઈતના, જિતના કે ખાલિસ ઘર વાલોં યા ઉન કે પરદેસી મેહમાનોં કો કાફી હો ઓર ઈસ મેં સુન્નત કી નિચ્ચત કરેં ન કે દુન્યાવી બદલા ઓર નામો નમૂદ કી. અગર તીન રોઝ તક તા'ઝિયત કે લિયે મચ્ચિત વાલે મર્દ કિસી જગહ બેઠેં તો કોઈ હરજ નહીં મગર ઈસ મેં હુકકે કા દૌર બિલ્કુલ ન હો બલ્કે આને વાલે ફાતિહા પઢતે આવેં ઓર સખ્ર કી હિદાયત કરતે જાવેં. તીન દિન કે બા'દ તા'ઝિયત કે લિયે કોઈ ન બેઠે ઓર ન કોઈ આએ હાં જો પરદેસી કરાબત દાર સફર સે આએ તો જબ ભી પહુંચે મચ્ચિત વાલોં કી તા'ઝિયત કરે યા'ની પુરસા દે. ઓરતેં જબ કિસી કે ઘર પુરસા દેને આતી હૈં તો ખ્વાહ મ ખ્વાહ મચ્ચિત વાલોં સે મિલ કર રોતી હૈં યાહે આંસૂ ન આવેં, મિલ કર આવાઝ નિકાલના ઝરૂરી હોતા હૈ, યેહ બિલ્કુલ ગલત તરીકા હૈ. ઉન કો સખ્ર કી તલ્કીન કરો ઓર દસવાં ઓર યાલીસવાં ઓર બરસી વગૈરા ઝરૂર કરના યાહિયે મગર ઈસ મેં દો બાતોં કા ખયાલ ઝરૂર હૈ, એક તો યેહ કે જહાં તક હો સકે મચ્ચિત કે માલ સે ન કરેં. અગર કોઈ વારિસ બચ્ચા હૈ તબ ઉસ કે હક સે યેહ ખૈરાત કરના હરામ હૈ. લિહાઝા કોઈ કરાબત દાર ખાના પીના વગૈરા અપને માલ સે કરે ઓર દૂસરે યેહ કે ખાના સિર્ફ ફુકરા ઓર ગુરબા કો ખિલાયા જાએ. આમ બિરાદરી કી રોટી હરગિઝ હરગિઝ ન કી જાએ ઓર ફુકરા પર ઈસ કદર ખર્ચ કિયા જાએ જિતની હૈસિચ્ચત હો. કર્ઝ લે કર તો હજ ઓર ઝકાત દેના ભી જાઈઝ નહીં. યેહ સદકા વગૈરા સે બઢ કર નહીં. ઈસ કી પૂરી તહકીક કે લિયે આ'લા હઝરત ^{رَضِيَ اللهُ عَنْهُ} કી કિતાબ “જલિચ્ચુસ્સૌતિ લિ નહ્ચિદા'વતિ અન અહ્લિલ મૌત”⁽¹⁾ દેખો બલ્કે દેખને વાલોં સે હમ કો

1 ...ફતાવા રઝવિચ્ચા જિલ્દ ચહારુમ મતબૂઆ મકતબએ રઝવિચ્ચા મેં ઈસ રિસાલે કા નામ “જલિચ્ચુસ્સૌતિ લિ નહ્ચિદા'વતિ અમામલમૌત” લિખા હૈ.

મા'લૂમ હુવા હે કે આ'લા હઝરત ફાઝિલે બરેલ્વી رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ જબ કિસી કે યહાં પુરસા દેને જાતે તો ઉસ કે ઘર હુકકા, પાની ભી ઈસ્તિ'માલ ન કરતે થે. કિસી ને અર્ઝ કિયા કે હઝરત યેહ તો દા'વત નહીં ફક્ત એક તવાઝોઅ હે યેહ ક્યૂં નહીં ઈસ્તિ'માલ ફરમાતે? તો ફરમાયા કે સુકામ કો રોકો તાકે બુખાર સે અમ્ન રહે.

હમારી ઈસ ગુઝારિશ કા મક્સદ યેહ નહીં કે તીજા, દસવાં, ચાલીસવાં વગૈરા ન કરો. યેહ તો દેવબન્દી યા વહાબી કહેગા. મક્સદ યેહ હે કે ઈસ કો ઔલિયા કે નામો નમૂદ કે લિયે ન કરો બલકે ના જાઈઝા ઔર ફુઝૂલ રસ્મોં કો ઈસ સે નિકાલ દો. હક તઆલા તૌફીક અતા ફરમાવે. આમીન

મીરાસ

ઈસ્લામી કાનૂન મેં મુસલમાનોં કી સારી ઔલાદ યા'ની લડકે લડકિયાં અપને માં બાપ કે મરને કે બા'દ ઉસ કે માલ સે મીરાસ લેતે હેં. લડકે કો લડકી સે દો ગુના હિસ્સા મિલતા હૈ મગર હિન્દુઓં, આર્યોં કે ધર્મ મેં લડકી બાપ કે માલ સે મહરૂમ હોતી હૈ ઔર સબ માલ લડકા હી લેતા હૈ યેહ સાફ સુલ્મ હૈ. જબ દોનોં એક હી બાપ કી ઔલાદ હેં તો એક કો મીરાસ દેના ઔર એક કો ન દેના ઈસ કે ક્યા મા'ના? લેકિન કાઠિયાવાડ ઔર પંજાબ કે મુસલમાનોં ને અપને લિયે યેહ હિન્દવાની કાનૂન કબૂલ કિયા હૈ ઔર હુકૂમત કો લિખ કર દે દિયા હૈ કે હમ કો હિન્દવાની કાનૂન મન્જૂર હૈ જિસ કે મા'ના યેહ હુએ કે હમ ઝિન્દગી મેં તો મુસલમાન હેં ઔર મરને કે બા'દ تَوَدُّدُ لِلَّهِ હિન્દૂ. યાદ રખો ! કિયામત મેં ઈસ કા જવાબ દેના પડેગા.

અગર ઈસ્લામ કે ઈસ કાનૂન સે નારાઝી હૈ તો કુફ્ર હૈ ઔર અગર ઈસ કો હક જાન કર ઈસ પર અમલ ન કિયા તો હક તલફી ઔર સુલ્મ હૈ. લડકે તુમ કો ક્યા બખ્શ દેતે હેં ઔર લડકિયાં ક્યા છીન લેતી હેં? જબ તુમ

मर ही गये तो अब तुम्हारा माल कोई भी ले तुम को क्या ? तुम बेटे की मलबत में अपनी आभिरत क्यूं तबाह करते हो ? तुम्हारा ये ह भयाव भी गलत है के लडकी तुम्हारा माल बरबाद कर देगी. हम ने तो ये ह देखा है के अपने बाप की चीज का दई जितना लडकी को होता है उतना लडके को नहीं होता. अक जगह लडकों ने अपने बाप का मकान इरोप्त किया लडके तो पुशुी से इरोप्त कर रहे थे मगर लडकी बहुत रोती थिल्लाती थी के ये ह मेरे मेरे बाप की निशानी है. ईस को देख कर अपने बाप को याद कर लेती हूं मैं अपना डिस्सा इरोप्त न करूंगी. उस के रोने से देखने वाले भी रोने लगे. और बुढापे में जितनी मां बाप की भिदमत लडकी करती है उतनी भिदमत लडका नहीं करता फिर ईस गरीब को क्यूं मलडूम करते हो ? लडके तो मरने के बा'द कब्र पर इतिहा को भी नहीं आते लिहाजा जरूरी है के लडकी और लडके को पूरा डिस्सा दो. काठियावाड में अक कौम है आगाप्वानी जोश. अगर ईन के दो बेटे हों तो अक का नाम कासिम भाई और दूसरे का नाम राम ला'ल या मूलज और कलते हैं के अगर कियामत के दिन मुसलमानों की बपिशह लुई तो कासिम भाई बपशवा लेगा और अगर हिन्दुओं की नजल लुई तो राम ला'ल हाथ पकडेगा. क्या ये ह ही हम ने भी समज रखा है के जिन्दगी में ईस्लामी काम करें और मीरास में हिन्दुओं के कानून इप्तिवार करें ताके दोनों कौमें पुश रहें ?

अगर मुसलमानों को ये ही झिक है के हमारी औलाद हमारा माल बरबाद कर देगी तो याहिये के अपनी ज़अेदाद, मकानात, दुकानें वगैरा अपनी औलाद पर वकई करें. ईस का इअेदा ये ह होता है के हमारे बा'द हमारी औलाद हमारी ज़अेदाद और मकानात से हर तरह नइअ उठाये और उस में रहे. उस का किराया भाये और डिस्सअे रसद

किराया को आपस में तकसीम करे मगर उस को रद्द न (गिरवी) न कर सके, उस को बेय न सके. ईस से **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** तुम्हारी ज़ाअेदाद और मकानात मडकूज छो ज़ाअेंगे किसी के हाथ इरोफ्त न छो सकेंगे और तुम गुनाह से भी बय ज़ाओगे. अगर मुसलमान ईस कानून पर अमल करते तो आज़ ईन की ज़ाअेदादें, इन्दुओं के पास न पडुंय ज़ातीं. वक़्द अलल औलाद करने का तरीका किसी आलिम से पूछ लेना याहिये और भीरास के लिये हम ने अेक किताब उर्दू ज़बान में लिख दी है जिस का नाम है “ईल्मुल भीरास” उस का मुतालआ करो.

हमारे बा’ज दोस्तों की इरमाईश थी के किताब के आबिर में इअेदे मन्द वज़ीकें और आ’माल रोज़ाना पढने के भी और मुतबर्क तारीफों और बडी रातों के भी बयान कर दिये ज़ाअें. क्यूं के लोग ईन से बे पबर हैं. मैं मुसलमानों के इअेदे के लिये वोह आ’माल ज़े के **بفضله تعالى** सौ ईसदी कामयाब हैं और जिस की मुज को मेरे वलिये ने’मत, मुर्शिद बरहक, हज़रते सदरुल अज़ज़िल मौलाना मुहम्मद नईमुदीन साहिब **كِبْلَا دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْقَدْسِيه** की तरफ़ से ईज़ाजत है आस लि वज़हिल्लाह बताता हूं और सुन्नी मुसलमानों को ईन की ईज़ाजत देता हूं.

नोट ज़री : हर अमल की कामयाबी की दो शर्तें हैं :

अव्वल : आमिल का सहीहुल अकीदा सुन्नी होना और हर बद्द मज़हब पुसूसन देवबन्दी और वहाबी की सोहबत से बयना.

दूसरे : शरई अहकाम पुसूसन नमाज़ रोज़े का सप्ती से पाबन्द होना. मरीज़ अगर दवा करे मगर परहेज न करे तो दवा इअेदा नहीं पडुंयाती. ईसी तरह अगर ईन मज़कूरा आ’माल का करने वाला येह दो परहेज न करेगा तो कामयाब न होगा. दो तरह के वज़ीकें बयान करता हूं अेक तो रोज़ाना या किसी आस मौकअे पर पढने के, दूसरे आस रातों और मुतबर्क तारीफों में पढने के लिये.

સુબહો શામ

નમાઝે ફજા ઓર નમાઝે મગરિબ કે બા'દ હર રોઝ તીન બાર
યેહ દુઆ પઢે અવ્વલ વ આખિર તીન તીન બાર દુરૂદ શરીફ

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ (1)

ફિર યેહ પઢે (2) سَلِّمْ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ (2)
પુદા ને યાહા તો ઝહરીલે જાનવરોં
સાંપ, બિચ્છૂ વગૈરા સે મહફૂઝ રહેગા. નિહાયત મુજરબ હૈ.

રોઝાના સુબહ ફજા કી સુન્નતેં અપને ઘર પઢે ઓર સુન્નતોં કે
બા'દ અવ્વલ આખિર દુરૂદ શરીફ તીન તીન બાર, દરમિયાન મેં 70 બાર
(3) اسْتَغْفِرُ اللَّهُ رَبِّيَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ (3)
પઢે, ઘર મેં બહુત બરકત રહેગી ઓર
સબ ઘર વાલોં મેં ઈતિફાક ઉગી બફઝલે તેલી હોગા મગર શર્ત યેહ હૈ કે મર્દ
સુન્નતે ફજા કે બા'દ ફર્ઝ મસ્જિદ મેં જમાઅત કે સાથ પઢે.

ખાના ખાને કે વક્ત

بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّبِيحُ الْعَلِيمُ (4)

જબ ખાના સામને આ જાવે તબ યેહ પઢ કર ખાએ, રબ ને યાહા
તો વોહ ખાના નુક્સાન ન કરે, દવા પર ભી યેહી દુઆ પઢ લેની યાહિયે.

દુશ્મનોં કે શર સે બચને કે લિયે

રોઝાના સુબહો શામ અવ્વલ વ આખિર દુરૂદ શરીફ પઢ કર 3
બાર યેહ દુઆ પઢે

1 ...તર્જમા : મેં અલ્લાહ ﷻ કે પૂરે ઓર કામિલ કલિમાત કે સાથ મખ્લૂક કે
શર સે પનાહ લેતા હૂં.

(سنن الترمذی، کتاب الدعوات، احادیث شتى، باب في الاستعاذة، الحديث: ٣٦١٦، ج ٥، ص ٣٤٦)

2 ...તર્જમાએ કન્ઝુલ ઈમાન : નૂહ પર સલામ હો જહાન વાલોં મેં. (٧٩: الصُّفُّت)

3 ...તર્જમા : મેં અલ્લાહ સે મુઆફી માંગતા હૂં જો મેરા પરવર દગાર હૈ હર
ગુનાહ સે ઓર ઉસ કી બારગાહ મેં તૌબા કરતા હૂં.

4 ...તર્જમા : અલ્લાહ તઆલા કે નામ સે, જિસ કે નામ કી બરકત સે ઝમીનો
આસ્માન કી કોઈ ચીઝ નુક્સાન નહીં પહુંચા સકતી ઓર વોહી સુનતા જાનતા હૈ.

(1) بِسْمِ اللَّهِ حَيْرَ الْأَسَاءِ بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يُضَرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ
 દુશ્મનોં કે શર સે મહફૂઝ રહેગા. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ**

સફર કો જાતે વક્ત

જબ ઘર સે સફર કે લિયે નિકલે તો અગર કરાહત કા વક્ત ન હો (નફલ કી કરાહત કા વક્ત ફજા ઓર અસ્ર કે બા'દ ઓર દો પહર મેં હૈ) તો દો રક્અત નફલ નમાઝ સફર કી નિચ્ચત સે પઢ લે. હર રક્અત મેં તીન તીન બાર **اللَّهُ** પઢે ઓર બા'દ કો યેહ દુઆ પઢે :

إِنَّ الْإِنِّي فَارِصٌ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأَيْتُكَ إِلَى مَعَادٍ (2)

રબ ને યાહા તો બ ખૈરિચ્ચત ઘર વાપસ આએગા ઓર સબ કો ખૈરિચ્ચત સે પાએગા ઓર અગર ઉસ વક્ત નફલ મકરૂહ હો તો ભી મહલ્લે કી મસ્જિદ મેં આ જાવે ઓર યેહ દુઆ પઢે.

સુવારી પર સુવાર હોતે વક્ત

અગર ઘોડા, તાંગા, રેલ મોટર વગૈરા ખુશકી કી સુવારી પર સુવાર હો તો યેહ પઢ કર બૈઠે :

(3) **سُبْحَانَ الْإِنِّي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُسْتَقِيمُونَ**

إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ ઉસ સુવારી મેં કોઈ તક્લીફ ન પહુંચેગી, હર મુસીબત સે મહફૂઝ રહેગા ઓર દરિયા કી સુવારી યા'ની કશ્તી, જહાઝ વગૈરા મેં બૈઠતે વક્ત યેહ દુઆ પઢ લે :

1 ...તર્જમા : **अल्लाह** કે નામ સે જો તમામ નામોં સે બેહતર, **अल्लाह** કે નામ સે, જિસ કે નામ સે કોઈ ચીઝ નુક્સાન નહીં પહુંચાતી ન ઝમીન મેં ઓર ન આસ્માન મેં.

2 ...તર્જમએ કન્જુલ ઈમાન : બેશક જિસ ને તુમ પર કુરઆન ફર્જ ક્રિયા વોહ તુમ્હેં ફેર લે જાએગા જહાં ફિરના યાહતે હો. (પ ૨૦, **النقص: ૮૦**)

3 ...તર્જમએ કન્જુલ ઈમાન : પાકી હે ઉસે જિસ ને ઈસ સુવારી કો હમારે બસ મેં કર દિયા ઓર યેહ હમારે બૂતે કી ન થી ઓર બેશક હમેં અપને રબ કી તરફ પલટના હૈ. (પ ૨૦, **الزخرف: ૧૩, ૧૪**)

بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَسَهَا وَمُزْسَهَا إِنَّ رَبِّي لَعَفُوفٌ رَحِيمٌ (1)

રૂબને સે બચેગા.

રાત કો સોતે વક્ત

﴿1﴾ અગર સોતે વક્ત આયતુલ કુર્સી પઢ લે તો રાત ભર વોહ મકાન ચોરી આગ ઓર ના ગહાની આફત સે મહફૂઝ રહેગા ઓર પઢને વાલા બદ ખ્વાબી ઓર જિન્નાત કે ખલલ સે બચા રહેગા. હર નમાઝ કે બા'દ આયતુલ કુર્સી પઢને સે **إِنَّ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ** ખાતિમા બિલખૈર હોગા.

﴿2﴾ જો શખ્સ સોતે વક્ત પાંચવાં કલિમા ઓર **قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ** એક એક દફઆ પઢ કર સોયા કરે તો **إِنَّ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** મરતે વક્ત કલિમા નસીબ હોગા મગર ચાહિયે કે ઈસ કે બા'દ કોઈ દુન્યાવી બાત ન કરે અગર બાત કરની પડ જાએ તો દોબારા ઈસ કો પઢ લે.

હર નમાઝ કે બા'દ

આખિર રુકૂઅ તક (2) પઢ લિયા જાવે તો ગૈબ સે રોઝી મિલેગી ઓર બહુત બરકત હોગી.

મુસીબત ઝદા કો દેખ કર

બીમાર, કર્ઝદાર ઓર કિસી મુસીબત ઝદા કો દેખ કર ચેહ દુઆ પઢની ચાહિયે :

﴿3﴾ **أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَاقَانِي مِمَّا ابْتَلَاك بِيهِ وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا** (3) નિહાયત મુજરબ હૈ.

﴿1﴾ ...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : **اللَّوَاه** કે નામ પર ઈસ કા ચલના ઓર ઈસ કા ઠહરના બેશક મેરા રબ ઝરૂર બખ્શને વાલા મેહરબાન હૈ. (૧૨૫, હુદ: ૬૧)

﴿2﴾ (૧૧, તુબા: ૧૨૮, ૧૨૯)

﴿3﴾ ...તર્જમા : **عَزَّوَجَلَّ** કા શુક હૈ જિસ ને મુઝે ઈસ મુસીબત સે આકિયત દી જિસ મેં તુઝે મુબતલા કિયા ઓર મુઝે અપની બહુત સી મખ્લૂક પર ફઝીલત દી.

﴿4﴾ سنن الترمذی، کتاب الدعوات، باب مايقول اذا رأى مبتلى، الحديث: ૩૬૬૩، ج ૫، ص ૨૫૩

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

બારહ મહીનોં કી મુતબરક તારીખોં કે વઝીફે ઓર અમલિયાત

દસવીં મુહર્રમ (આશૂરા)

મુહર્રમ કી નવીં ઓર દસવીં કો રોઝા રખે તો બહુત સવાબ પાવેગા. બાલ બચ્ચોં કે લિયે દસવીં મુહર્રમ કો ખૂબ અચ્છે અચ્છે ખાને પકાએ તો **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** સાલ ભર તક ઘર મેં બરકત રહેગી. બેહતર હૈ કે હલીમ (ખિયડા) પકા કર હઝરત શહીદે કરબલા ઈમામે હુસૈન **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** કી ફાતિહા કરે બહુત મુજરબ હૈ ઈસી તારીખ કો ગુસ્લ કરે તો તમામ સાલ **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** બીમારિયોં સે અમ્ન મેં રહેગા ક્યૂં કે ઈસ દિન આબે ઝમઝમ તમામ પાનિયોં મેં પહુંચતા હૈ.

(તફસીરે રૂહુલ બયાન, પારહ બારહ, આયાત કિસ્સએ નૂહ) (1)

ઈસી દસવીં મુહર્રમ કો જો સુરમા લગાએ તો **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** સાલ ભર તક ઉસ કી આંખેં ન દુખેં. (2) (દરમખતાર, કાબાલુલ મુમ)

રબીઉલ અવ્વલ કા મીલાદ શરીફ

રબીઉલ અવ્વલ બારહવીં તારીખ હુઝૂરે અન્વર **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી વિલાદતે પાક કી ખુશી મેં રોઝા રખના સવાબ હૈ મગર બેહતર હૈ કે દો રોઝે રખે ઓર ઈસ મહીને મેં મહફિલે મીલાદ શરીફ કરને સે તમામ સાલ ઘર મેં બરકતેં ઓર હર તરહ કા અમ્ન રહતા હૈ.

(રૂહુલ બયાન, ઝેરે આયાત મુહમ્મદુરસૂલુલલાહ) (3)

1.....તફસીરુલ બિયાન, હજ્ઝા ૧૨, હુદ, તહત્ત હાયા: ૪૮, જ ૪, વ ૧૪૨

2.....દરમખતાર, કાબાલુલ મુમ, બાબ માયફસદલ મુમ...અલખ, મલબ ફી હદિથ તુસુઆ...અલખ,

જ ૩, વ ૫૦૭

3.....તફસીરુલ બિયાન, હજ્ઝા ૨૬, ફત્હ, તહત્ત હાયા: ૨૯, જ ૯, વ ૫૦૭

ઈસ કા બહુત તજરિબા કિયા ગયા હૈ ઓર ગ્યારહવીં, બારહવીં તારીખોં કી દરમિયાની રાત કો તમામ રાત જાગે, ઈસ રાત મેં ગુસ્લ કરે, નએ કપડે બદલે, ખુશ્બૂ લગાએ, વિલાદતે પાક કી ખુશી કરે ઓર બિલ્કુલ ઠીક સુબહે સાદિક કે વક્ત કિયામ ઓર સલામ કરે. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ** જો ભી નેક દુઆ માંગે કબૂલ હોગી, બહુત હી મુજર્બ હૈ, એ'તિકાદ શર્ત હૈ. લા દવા મરીઝ ઓર બહુત મુસીબત ઝદોં પર આઝમાયા ગયા, દુરુસ્ત પાયા મગર કિયામ ઓર સલામ કા વક્ત નિહાયત સહીહ હો.

રબીઉલ આખિર કી ગ્યારહવીં શરીફ

ઈસ મહીને મેં હર મુસલમાન અપને ઘર મેં હુઝૂરે ગૌસે પાક સરકારે બગદાદ **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** કી ફાતિહા કરે. સાલ ભર તક બહુત બરકત રહેગી અગર હર ચાંદ કી ગ્યારહવીં શબ કો યા'ની દસવીં ઓર ગ્યારહવીં તારીખ કી દરમિયાની રાત કો મુકર્રર પૈસોં કી શીરીની મુસલમાન કી દુકાન સે ખરીદ કર પાબન્દી સે ગ્યારહવીં કી ફાતિહા દિયા કરે તો રિઝ્ક મેં બહુત હી બરકત હોગી ઓર **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** કમી પરેશાન હાલ ન હોગા મગર શર્ત યેહ હૈ કે કોઈ તારીખ નાગા ન કરે ઓર જિતને પૈસે મુકર્રર કર દે ઉસ મેં કમી ન હો, ઉતને હી પૈસે મુકર્રર કરે જિતને કી પાબન્દી કર સકે. ખુદ મેં ઈસ કા સખ્તી સે પાબન્દ હૂં ઓર **بِفَضْلِهِ تَعَالَى** ઈસ કી ખૂબિયાં બે શુમાર પાતા હૂં.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ ذٰلِكَ

રજબ

રજબ કે મહીને મેં તેરહવીં, ચૌદહવીં ઓર પન્દરહવીં તારીખ કો રોઝે રખે ઈન કો “હઝારી રોઝા” કહતે હેં ક્યૂં કે ઈન રોઝોં કા સવાબ મશહૂર યેહ હેં કે એક હઝાર રોઝોં કે બરાબર હેં.

બાઈસવીં રજબ કો ઈમામે જા'ફરે સાદિક رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કી ફાતિહા કરે, બહુત અડી હુઈ મુસીબતેં ટલ જાતી હેં.

સત્તાઈસવીં રજબ કો મે'રાજુન્નબી صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ખુશી મેં જલ્સે કરે, ખુશિયાં મનાએં રાત કો જાગ કર નવાફિલ પઢે, પંજાબ મેં રજબ કે મહીને મેં ઝકાત નિકાલતે હેં લેકિન ઝરૂરી યેહ હેં કે જબ માલ કા સાલ પૂરા હો જાએ ફૌરન ઝકાત નિકાલ દે રજબ કા ઈન્તિઝાર ન કરે હાં સાલ પૂરા હો જાને સે પહલે ભી નિકાલ સકતા હેં ઓર અગર રમઝાન મેં ઝકાત નિકાલે તો ઝિયાદા બેહતર હેં ક્યૂં કે રમઝાન મેં નેક કામોં કા સવાબ ઝિયાદા હેં.

શા'બાન, શબે બરાઅત

ઈસ મહીને કી પન્દરહવીં રાત જિસ કો શબે બરાઅત કહતે હેં બહુત મુબારક રાત હેં. ઈસ રાત મેં કબ્રિસ્તાન જાના, વહાં ફાતિહા પઢના સુન્નત હેં, ઈસી તરહ બુઝુગાને દીન કે મઝારાત પર હાઝિર હોના ભી સવાબ હેં અગર હો સકે તો ચૌદહવીં ઓર પન્દરહવીં તારીખ કો રોઝે રખે. પન્દરહવીં તારીખ કો હલ્વા વગૈરા બુઝુગાને દીન કી ફાતિહા પઢ કર સદકા વ ખૈરાત કરે ઓર પન્દરહવીં રાત કો સારી રાત જાગ કર

નફલ પઢે ઓર ઇસ રાત કો હર મુસલમાન એક દૂસરે સે અપને કુસૂર મુઆફ કરા લે, કર્ઝ વગેરા અદા કરે ક્યૂંકે બુઝા વાલે મુસલમાન કી દુઆ કબૂલ નહીં હોતી ઓર બેહતર યેહ હૈ કે સૌ રક્ઝત નફલ પઢે દો દો રક્ઝત કી નિયત બાંધે ઓર હર રક્ઝત મેં એક એક બાર સૂરએ ફાતિહા પઢ કર ગ્યારહ ગ્યારહ મરતબા “قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ” પઢે તો રબ તઆલા ઉસ કી તમામ હાજતે પૂરી ફરમાવે ઓર ઉસ કે ગુનાહ મુઆફ ફરમાવે.

(તફસીરે રૂહુલ બયાન, સૂરએ દુખાન)(1)

ઓર અગર તમામ રાત ન જાગ સકે તો જિસ કદર હો સકે ઇબાદત કરે ઓર ઝિયારાતે કુબૂર કરે (ઓરતોં કો કબ્રિસ્તાન જાના મન્અ હૈ) લિહાઝા વોહ સિર્ફ નવાફિલ ઓર રોઝે અદા કરે. અગર ઇસ રાત કો સાત પત્તે બેરી કે, પાની મેં જોશ દે કર ગુસ્લ કરે તો اِنْ شَاءَ اللَّهُ الْعَزِيزُ તમામ સાલ જાદૂ કે અસર સે મહફૂઝ રહેગા.

માહે રમઝાન

યેહ વોહ મુબારક મહીના હૈ જિસ કા હર હર મિનટ બરકતોં સે ભરા હુવા હૈ ઇસ મેં હર વક્ત ઇબાદત કી જાતી હૈ, દિન કો રોઝા ઓર તિલાવતે કુરઆને પાક ઓર રાત તરાવીહ ઓર સહરી મેં ગુઝરતી હૈ. મગર ઇસ માહ મેં એક રાત બડી હી મુબારક હૈ. દિન તો જુમુઅતુલ વદાઅ કા દિન ઓર રાત સત્તાઈસવીં રાત, ઇસ કે કુછ અમલ બતાએ જાતે હૈં :

1.....تفسير روح البيان، الجزء ٢٥، الدخان، تحت الآية: ٣، ج ٨، ص ٤٠٣، ملخصاً

રમઝાન શરીફ કી સત્તાઈસવીં રાત ગાલિબન શબે કદ્ર હૈ. ઈસ રાત કો જાગ કર ગુઝારે અગર તમામ રાત ન જાગ સકે તો સહરી ખા કર ન સોએ ઓર યેહ દુઆ ઝિયાદા માંગે :

(1) اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدِّينِ وَالْأُخْرَى وَالْأَخْرَى

ઓર અગર હો સકે તો સૌ રકઅત નફલ દો દો કી નિચ્ચત સે પઢે ઓર હર રકઅત મેં સૂરએ ફાતિહા કે બા'દ (الْح) એક બાર ઓર “قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ” ત્રીન ત્રીન બાર પઢ લે ઓર હર સલામ પર કમ અઝ કમ દસ દસ બાર દુરુદ શરીફ પઢતા જાવે ઓર બેહતર યેહ હૈ કે ઈસી સત્તાઈસવીં શબ કો તરાવીહ કા ખત્મે કુરઆન ભી ક્રિયા જાએ.

(તફસીરે રૂહુલ બયાન, સૂરએ કદ્ર) (2)

જુમુઅતુલ વદાઅ મેં નમાઝ કઝા ઉમ્રી પઢે. ઈસ કા તરીકા યેહ હૈ કે જુમુઅતુલ વદાઅ કે દિન ઝોહર વ અસ્ર કે દરમિયાન બારહ રકઅત નફલ દો દો રકઅત કી નિચ્ચત સે પઢે ઓર હર રકઅત મેં સૂરએ ફાતિહા કે બા'દ એક બાર આયતુલ કુર્સી ઓર ત્રીન બાર “قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ” ઓર એક એક બાર ફલક ઓર નાસ પઢે. ઈસ કા ફાએદા યેહ હૈ કે જિસ કદર નમાઝે ઈસ ને કઝા કર કે પઢી હોંગી ઉન કે કઝા કરને કા ગુનાહ **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ** મુઆફ હો જાએગા. યેહ નહીં કે કઝા નમાઝે ઈસ સે મુઆફ હો જાએંગી વોહ તો પઢને સે હી અદા હોંગી.

ઈદ, બકર ઈદ કી રાતોં મેં ઈબાદત કરના સવાબ હૈ.

1...તર્જમા : ઈલાહી **عَزَّوَجَلَّ** મેં તુઝ સે આફિચ્ચત માંગતા હૂં દીનો દુન્યા ઓર આબિરત કી.

2.....تفسير روح البيان، الجزء ٣٠، القدر، تحت الآية: ٣، ج ١، ص ٨٣

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

જો કોઈ ઈસ કિતાબ સે ફાએદા ઉઠાએ તો મુઝ ફકીરે બે નવા કે લિયે દુઆ કરે કે રબ તઆલા ઈમાન પર ખાતિમા નસીબ ફરમાએ.

أَمِينٌ وَصَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ وَنُورِ عَرَشِهِ سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا
مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ بِرَحْمَتِهِ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

જન્નત સે મહરૂમ

હઝરતે સય્યિદુના હુઝૈફા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે મરવી હૈ, નબિયે મુકર્રમ, નૂરે મુજસ્સમ, રસૂલે અકરમ, શહનશાહે બની આદમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ફરમાને ઈબ્રત નિશાન હે :

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَاثٌ 'યા'ની યુગલ ખોર જન્નત મેં દાખિલ નહીં હોગા.

(સહિહ બિખારી, વ ૧૦૧૨, હદિથ: ૬૦૫૬, બ હવાલા 1283, સ. ફૈઝાને સુન્નત, સ. 1283, બ હવાલા ૬૦૫૬)

અમીમા ઈસ્લામી ડિજિટલ મુસલમાન ઓર બેકારી

મુસલમાનોં કો બરબાદ કરને વાલે અસ્બાબ મેં સે બડા સબબ ઈન કે જવાનોં કી બેકારી ઓર બચ્ચોં કી આવારગી હૈ. પાકિસ્તાન કે મુસલમાનોં પર અખરાજાત ઝિયાદા ઓર આમદની કે ઝરીએ મહદૂદ બલકે કરીબન નાબૂદ હૈં. યકીન કરો, બેકારી કા નતીજા નાદારી હૈ. નાદારી કા અન્જામ કર્જદારી ઓર કર્જદારી કા અન્જામ ઝિલ્લતો પ્વારી હૈ બલકે સચ તો યેહ હૈ કે નાદારી વ મુફલિસી સદહા ઐબોં કી જડ હૈ. ચોરી, ડકૈતી, ભીક, બદ મઆશી, જા'લસાઝી. ઈસ કી શાખેં હૈં ઓર જેલ ફાંસી ઈસ કે ફલ. મુફલિસ કી બાત કા વઝૂન હી નહીં હોતા. પેશાવર વાઈઝ ઓર ઉલમા કો બદનામ કરને વાલે મુહઝૂબ ભિકારી આ'લા દરજે કા વા'ઝ કહ કર જબ અખીર મેં કહ દેં કે ભાઈયો ! મેરે પાસ કિરાયા નહીં, મેં “મુફલિસ” હૂં, મેરી “મદદ” કરો, ઈન દો લફઝોં સે સારા વા'ઝ બેકાર હો જાતા હૈ.

ભીક વોહ ખટાઈ હૈ જો વા'ઝ કે સારે નશે કો ઉતાર દેતી હૈ. હક તો યેહ હૈ કે મુફલિસ કી ન નમાઝ ઈત્મીનાન કી ન રોઝા. ઝકાત વ હજ કા તો ઝિક હી ક્યા ! યેહ ઈબાદતેં ઉસે નસીબ હી કેસે હોં !

શૈખ સા'દી علیہ رحمۃ نے کيا ખૂબ ફરમાયા :

غم اهل و عيال و جامه و قوت باز آرد سیر در ملکوت!

شب چو عقد نماز بر بندم چه خورد بامداد فرزندم

યા'ની બીવી બચ્ચોં ઓર રોટી કપડે કા ગમ આબિદ સાહિબ કો મલકૂત કી સૈર સે નીચે ઉતાર લાતા હૈ, નમાઝ કી નિચ્ચત બાંધતે હી ખયાલ પૈદા હોતા હૈ કે સુબહ બચ્ચે ક્યા ખાએંગે ?

ઈસ લિયે મુસલમાનોં કો ચાહિયે કે બેકારી સે બચે, અપને બચ્ચોં કો આવારા ન હોને દેં ઓર જવાનોં કો કામ પર લગાએં દૂસરી કૌમોં સે સબક લેં. દેખો હિન્દુઓં કે છોટે બચ્ચે યા સ્કૂલ વ કોલેજ મેં નઝર આએંગે યા પ્વાન્યા બેચતે. મુસલમાનોં કે બચ્ચે યા પતંગ ઉડાતે દિખાઈ દેંગે યા ગેંદ બલ્લા ખેલતે, દીગર કૌમોં કે જવાન કચહ્રિયોં, દફતરોં ઓર ઉમ્દા ઉમ્દા ઓહ્દોં કી કુરસિયોં પર દિખાઈ દેંગે યા તિજારત મેં મશ્ગૂલ નઝર આએંગે મગર મુસલમાનોં કે જવાન યા ફેશનેબલ ઓર ઐશ પરસ્ત મિલેંગે યા ભીક માંગતે દિખાઈ દેંગે યા બદ મઆશી કરતે નઝર આએંગે.

સીનમા મુસલમાનોં સે આબાદ, ખેલ તમાશોં મેં મુસલમાન આગે આગે, તીતર બાઝી, બટેર બાઝી ઓર પતંગ બાઝી, મુર્ગ બાઝી ગરઝ સારી બાઝિયાં ઓર હલાકત કે સારે અસ્બાબ મુસ્લિમ કૌમ મેં જમ્મ હેં. મેં તો યેહ દેખ કર ખૂન કે આંસૂ રોતા હૂં કે ઝલીલ પેશાવર મુસલમાન હી મિલતે હેં, મીરાસી મુસલમાન, રન્ડિયાં અકસર મુસલમાન, ઝનાને (હીજડે) મુસલમાન, ચક્કા વ તાંગા વાલે અકસર મુસલમાન, જુવારી વ શરાબી અકસર મુસલમાન, અફસોસ ! જો દીન બદ મઆશિયોં કો દુન્યા સે મિટાને આયા ઉસ દીન કે માનને વાલે આજ બદ મઆશિયોં મેં અવ્વલ નમ્બર.

યકીન કરો કે હમારા ઝિન્દા રહના ઓર હમ પર અઝાબે ઇલાહી ન આના સિર્ફ ઈસ લિયે હે કે હમ હુઝૂર **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી ઉમ્મત મેં હેં. રબ તઆલા ને ફરમાયા : ⁽¹⁾ **وَمَا كَانَ اللهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ** વરના પિછલી હલાક શુદા કૌમોં ને જો જુર્મ એક એક કર કે કિયે થે હમ ઉન સબ કે

① ...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઓર **அல்லાહ** કા કામ નહીં કે ઈન્હેં અઝાબ કરે જબ તક એ મહબૂબ તુમ ઈન મેં તશરીફ ફરમા હો. (૩૩:લાન્ગાલ:૧૫)

બરાબર બલકે ઉન સે બઢ કર કરતે હેં, શુઆબ عَلَيْهِ السَّلَام કી કૌમ કમ તોલને કી મુજરિમ થી, લૂત عَلَيْهِ السَّلَام કી કૌમ ને હરામ કારી કી, લેકિન દૂધ મેં સે મખ્ખન નિકાલ લેના, વિલાયતી ઘી દેસી બના કર બેચ દેના વગૈરા વગૈરા. ઉન કે બાપ દાદોં કો ભી ન આતા થા લિહાઝા મુસલમાનો ! હોશ મેં આઓ જલ્દ કોઈ હલાલ કારોબાર શુરૂઅ કરો. અબ હમ બેકારી કી બુરાઈયાં ઔર હલાલ કમાઈ કે નકલી વ અકલી ફઝાઈલ બયાન કરતે હેં.

કરબ કે નકલી ફઝાઈલ

﴿1﴾ હુઝૂરે અન્વર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : સબ સે બેહતર ગિઝા વોહ હૈ જો ઈન્સાન અપને હાથોં કી કમાઈ સે ખાએ. દાવૂદ عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ السَّلَام ભી અપની કમાઈ સે ખાતે થે.

(بخارى ومشكوة باب الكسب)(1)

﴿2﴾ ફરમાતે હેં صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે તથ્ચિબ ચીઝ વોહ હૈ જો તુમ ને અપની કમાઈ સે ખાઈ ઔર તુમ્હારી ઔલાદ તુમ્હારી કમાઈ હૈ. યા'ની માં બાપ ઔલાદ કી કમાઈ ખા સકતે હેં. (2). (ترمذى، ابن ماجه)

﴿3﴾ ફરમાતે હેં صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે એક ઝમાના એસા આએગા જિસ મેં રૂપયે પૈસે કે સિવા કોઈ ચીઝ કામ ન દેગી. (3)

1..... صحيح البخارى، كتاب البيوع، باب كسب

الرجل... الخ، الحديث: ٢٠٧٢، ج ٢، ص ١١ ومشكاة المصابيح، كتاب البيوع، باب الكسب... الخ، الحديث: ٢٧٥٩، ج ١، ص ١٣

2..... سنن الترمذى، كتاب الاحكام، باب ماجاء ان الوالد ياخذ من مال ولده، الحديث:

١٣٦٣، ج ٣، ص ٧٦

3..... المسند للإمام احمد بن حنبل، مسند الشاميين، المقدمان بن معديكرب، الحديث:

١٧٢٠١، ج ٦، ص ٩٦

﴿4﴾ ફરમાતે હોં (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) : હલાલ કમાઈ ફર્જ કે બા'દ ફર્જ હૈ. (1) યા'ની નમાઝ રોઝે કે બા'દ કરબે હલાલ ફર્જ હૈ.

﴿5﴾ ફરમાતે હોં (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) કે રબ તઆલા ને મુસલમાનોં કો ઉસ ચીઝ કા હુકમ દિયા જિસ કા પૈગમ્બરોં કો દિયા થા કે અમ્બિયાએ કિરામ

سَلَامٌ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوَا مِنَ الطَّيِّبَاتِ

وَأَعْمَلُوا صَالِحًا (2)

ઐ પૈગમ્બરો ! હલાલ રિઝક ખાઓ

ઐર નેક અમલ કરો.

ઐર મુસલમાનોં સે ફરમાયા :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُّوَا مِنَ طَّيِّبَاتِ

مَا رَزَقْتَكُمْ (3)

ઐ મુસલમાનો ! હમારી દી હુઈ હલાલ

ચીઝેં ખાઓ.

બા'ઝ લોગ હાથ ફેલા ફેલા કર ગિડગિડા કર દુઆએં માંગતે હોં હાલાં કે ઉન કી ગિઝા, ઉન કા લિબાસ હરામ કમાઈ કા હોતા હૈ ફિર ઉન કી દુઆ કયૂં કર કબૂલ હો ! (4) (મુસલમ)

﴿6﴾ ફરમાતે હોં (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) કે તીન શખ્સોં કે સિવા કિસી કો માંગના જાઈઝ નહીં એક વોહ જો કિસી મકરૂઝ કા ઝામિન બન ગયા ઐર કર્જ ઉસે દેના પડ ગયા. દૂસરા વોહ જિસ કા માલ આફતે ના ગહાની સે બરબાદ હો ગયા. તીસરા વોહ જો ફાકા મેં મુબતલા હો ગયા, ઈન કે સિવા કિસી ઐર કો સુવાલ હલાલ નહીં. (5) (મુસલમ, મશ્કૂહા કતાબ ઝરકાત)

1..... شعب الإيمان لليهقي، باب في حقوق الأولاد والاهلين، الحديث: ٨٧٤١، ج ٦، ص ٤٢٠

2...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઐ પૈગમ્બરો પાકીઝા ચીઝેં ખાઓ ઐર અચ્છા કામ કરો. (પ ૧૧૧, المؤمنون: ૫૧)

3...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઐ ઈમાન વાલો ખાઓ હમારી દી હુઈ સુથરી ચીઝેં. (પ ૧૧૨, البقرة: ૧૧૨)

4..... صحيح مسلم، كتاب الزكاة، باب قبول الصدقة... الخ، الحديث: ١٠١٥، ص ٥٠٦

5..... صحيح مسلم، كتاب الزكاة، باب من تحل له المسئلة، الحديث: ١٠٤٤، ص ٥١٩

﴿7﴾ એક બાર હુઝૂર ﷺ કી ખિદમત મેં કિસી અન્સારી ને સુવાલ કિયા, ફરમાયા : “કયા તેરે ઘર મેં કુછ હૈ ?” અર્ઝ કિયા : સિફ એક કમ્બલ હૈ જિસ કા આધા બિછાતા હૂં, આધા ઓઢતા હૂં ઓર એક પ્યાલા જિસ સે પાની પીતા હૂં. ફરમાયા : વોહ દોનોં લે આ, વોહ લે આયા. હુઝૂર (ﷺ) ને મજમઅ સે ખિતાબ કર કે ફરમાયા : ઇસે કૌન ખરીદતા હૈ, એક ને અર્ઝ કિયા કે મેં એક દિરમ સે લેતા હૂં, ફિર દો તીન બાર ફરમાયા કે દિરમ સે ઝિયાદા કૌન દેતા હૈ ? દૂસરે ને અર્ઝ કિયા : મેં દો દિરમ (નવ આને) મેં ખરીદતા હૂં. હુઝૂર ﷺ ને વોહ દોનોં ઉન્હીં કો અતા ફરમા દીં (નીલામ કા સુબૂત હુવા) ઓર યેહ દો દિરમ ઉન સાઈલ સાહિબ કો દે કર ફરમાયા કે એક કા ગલ્લા ખરીદ કર ઘર મેં ડાલો દૂસરે દિરમ કી કુલ્હાડી ખરીદ કર મેરે પાસ લાઓ ફિર ઉસ કુલ્હાડી મેં અપને દસ્તે મુબારક સે દસ્તા ડાલા ઓર ફરમાયા : જાઓ લકડિયાં કાટો ઓર બેચો ઓર પન્દરહ રોઝ તક મેરે પાસ ન આના, વોહ અન્સારી પન્દરહ રોઝ તક લકડિયાં કાટતે ઓર બેચતે રહે, પન્દરહ રોઝ કે બા'દ જબ બારગાહે નબવી મેં હાઝિર હુએ તો ઉન કે પાસ ખાને પીને કે બા'દ દસ દિરમ યા'ની પૌને તીન રૂપે બચે થે, ઉસ મેં સે કુછ કા કપડા ખરીદા કુછ કા ગલ્લા. હુઝૂર ﷺ ને ફરમાયા : યેહ મેહનત તુમ્હારે લિયે માંગને સે બેહતર હૈ. (1)

﴿8﴾ ફરમાતે હૈં (ﷺ) કે જો કોઈ ભીક ન માંગને કા ઝામિન બન જાએ મેં ઉસ કે લિયે જન્નત કા ઝામિન હૂં. (2)

1.....سنن ابن ماجه، كتاب التجارات، باب بيع المزايمة، الحديث: ٢١٩٨، ج ٣، ص ٣٦

2.....سنن ابى داود، كتاب الزكاة، باب كراهية المسئلة، الحديث: ١٦٤٣، ج ٢، ص ١٧٠

﴿9﴾ હુઝૂર ﷺ ને અબૂ ઝર સે ફરમાયા કે તુમ લોગોં સે કુછ ન માંગો. અર્ઝ ક્રિયા : બહુત અચ્છા. ફરમાયા : અગર ઘોડે પર સે તુમહારા કોડા ગિર જાએ તો વોહ ભી કિસી સે ન માંગો, ઉતર કર ખુદ લો.

(احمد،مشکوٰۃ) (1)

﴿10﴾ ફરમાતે હૈં (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) : જો કોઈ અપના ફાકા મખ્લૂક પર પેશ કરે, **અલ્લાહ** તઆલા ઉસ કી ફકીરી બઢાએગા. (2) તમ્મ ફકીરી હૈ ઓર યાસ ગના (3)

કમાઈ કે અક્લી ફવાઈદ

﴿1﴾ હલાલ કમાઈ પૈગમ્બરોં કી સુન્નત હૈ.

﴿2﴾ કમાઈ સે માલ બઢતા હૈ ઓર માલ સે સદકા, ખૈરાત, હજ, ઝકાત, મસ્જિદોં કી તા'મીર, ખાનકાહોં કી ઈમારત હો સકતી હૈ. હઝરતે ઉસ્માન **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** ને માલ કે ઝરીએ જન્નત ખરીદ લી કે ઉન કે લિયે ફરમાયા ગયા: **افْعَلُوا مَا شِئْتُمْ** (4)

﴿3﴾ કમાઈ ખેલકૂદ ઓર સદહા જુર્મોં સે રોક દેતી હૈ, ચોરી, ડકૈતી, બદ મઆશી, યુગલી, ગીબત, લડાઈ ઝગડે સબ બેકારી કે નતીજે હૈં.

﴿4﴾ કર્બ સે ઈન્સાન કો મેહનત કી આદત પડતી હૈ ઓર દિલ સે ગુઝર નિકલ જાતા હૈ.

1.....مشكاة المصابيح، كتاب الزكاة، باب من لا تحل له المسألة... البخ، الحديث: 1858،

ج 2، ص 353

2.....سنن ابى داود، كتاب الزكاة، باب فى الاستعفاف، الحديث: 1645، ج 2، ص 170

3.....مشكاة المصابيح، كتاب الزكاة، باب من لا تحل... البخ، الحديث: 1856، ج 1، ص 353

4...યા'ની તુમ જો યાહો કરો.

﴿5﴾ કસબ મેં ગુરબત વ ફકીરી સે અમ્ન હૈ ઓર ગરીબી દીનો દુન્યા બરબાદ કર કે દોનોં જહાં મેં મુંહ કાલા કરતી હૈ, **إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ**.

﴿6﴾ જો કોઈ કમાઈ કે લિયે નિકલતા હૈ તો આ'માલ લિખને વાલે ફિરિશ્તે કહતે હેં કે **أَعْلَاهُ** તઆલા તેરી ઈસ હરકત મેં બરકત દે ઓર તેરી કમાઈ કો જન્નત કા ઝખીરા બનાએ ઈસ દુઆ પર ઝમીનો આસ્માન કે ફિરિશ્તે આમીન કહતે હેં. (તફસીરે નઈમી, પારહ દુવુમ)(રૂહુલ બયાન)⁽¹⁾

અમિબયાએ કિરામ **عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام** ને ક્યા પેશે ઈખ્તિયાર કિયે

કિસી પૈગમ્બર ને ન સુવાલ કિયા, ન ના જાઈઝ પેશે કિયે, હર નબી ને કોઈ ન કોઈ હલાલ પેશા ઝરૂર કિયા. યુનાન્થે આદમ **عَلَيْهِ السَّلَام** ને અવ્વલન કપડા બુનને કા કામ કિયા ઓર બા'દ મેં આપ ખેતીબાડી મેં મશ્ગૂલ હો ગએ, હર કિસ્મ કે બીજ જન્નત સે સાથ લાએ થે ઉન કી કાશત ફરમાતે થે ઈન કે સિવા સારે પેશે કિયે. નૂહ **عَلَيْهِ السَّلَام** કા ઝરીઅએ મઆશ લકડી કા કામ થા (બઢઈ પેશા). ઈદરીસ **عَلَيْهِ السَّلَام** દરઝી ગરી ફરમાતે થે. હઝરતે હૂદ ઓર સાલેહ **عَلَيْهِمَا السَّلَام** તિજારત કરતે થે. હઝરતે ઈબ્રાહીમ **عَلَيْهِ السَّلَام** કા મશ્ગલા ખેતીબાડી થા. હઝરતે શુઅેબ **عَلَيْهِ السَّلَام** જાનવર પાલતે ઓર ઉન કે દૂધ સે મઆશ હાસિલ કરતે થે. લૂત **عَلَيْهِ السَّلَام** ખેતીબાડી કરતે થે. મૂસા **عَلَيْهِ السَّلَام** ને ચન્દ સાલ બકરિયાં ચરાઈ. દાવૂદ **عَلَيْهِ السَّلَام** ઝિરહ બનાતે થે. સુલૈમાન **عَلَيْهِ السَّلَام** ઈતને બડે બાદશાહ હો કર દરખ્તોં કે પત્તોં સે પંખે ઓર ઝમ્બીલેં બના કર ગુઝર ફરમાતે થે. ઈસા **عَلَيْهِ السَّلَام** સૈરો સિયાહત

①.....تفسير نعیمی، ج ۲، ص ۳۷ اور روح البیان، الجزء ۲، البقرة، تحت الآية: ۱۶۹، ج ۱، ص ۲۷۳

મું રહે ન કહીં મકાન બનાયા ન નિકાહ કિયા ઓર ફરમાતે થે કે જિસ ને મુઝે નાશ્તા દિયા હૈ વોહ હી શામ કા ખાના ભી દેગા.

હુઝૂર સચ્ચિદે આલમ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને બકરિયાં ભી ચરાઈ હૈં ઓર હઝરતે ખદીજા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا** કે માલ કી તિજારત ભી ફરમાઈ ગરઝ હર કિસ્મ કી હલાલ કમાઈયાં સુન્નતે અમ્બિયા હૈ ઈસ કો આર જાનના નાદાની હૈ. (તફસીરે નઈમી, અઝીઝી)

બેહતર પેશા

અફઝલ પેશા જિહાદ ફિર તિજારત ફિર ખેતીબાડી ફિર સન્અત વ હરફત હૈ, ઉલમાએ કિરામ ને ફરમાયા કે જાઈઝ પેશોં મેં તરતીબ હે કે બા'ઝ સે બા'ઝ આ'લા હૈં.

જિન પેશોં સે દીનો દુન્યા કી બકા હૈ દૂસરે પેશોં સે અફઝલ હૈં યુનાન્હે બેહતર સન્અત દીની તસ્નીફ ઓર કિતાબ હે કે ઈસ સે કુરઆનો હદીસ ઓર સારે દીની ઉલૂમ કી બકા હૈ ફિર આટે કી પિસાઈ ઓર ચાવલ કી સાફ કરાઈ કે ઈસ સે નફસે ઈન્સાન કી બકા હૈ, ફિર રૂઈ ધુનાઈ, સૂત ક્તાઈ ઓર કપડા બુનના હૈ કે ઈસ સે સત્રપોશી હૈ ફિર દરઝી ગરી કા પેશા ભી કે ઈસ કા ભી ચેહી ફાએદા હૈ ફિર રૌશની કા સામાન બનાના કે દુન્યા કો ઈસ કી ભી ઝરૂરત હૈ ફિર મે'મારી, ઈંટ બનાના (ભટ્ટા) ઓર યૂને કી તચ્ચારી હૈ કે ઈસ સે શહૂર કી આબાદી હૈ. રહી ઝરગરી, નક્કાશી, કારચોબી, હલ્વા સાઝી, ઈંત્ર બનાના ચેહ પેશે જાઈઝ હૈં મગર ઈન કા કોઈ ખાસ દરજા નહીં ક્યૂં કે ફકત ઝીનત કે સામાન હૈં. ખુલાસા ચેહ હે કે બેકાર રહના બડા જુર્મ હૈ ઓર ના જાઈઝ પેશે કરના ઈસ સે બઢ કર જુર્મ, રબ તઆલા ને હાથ પાઉ વગૈરા બરતને કે લિચે દિચે હૈં ન કે બેકાર છોડને કે લિચે. (તફસીરે નઈમી, તફસીરે અઝીઝી)

ના જાઈઝ પેશે

બે મુરવ્વતી કે પેશે મકરૂહ હેં જૈસે ઝરૂરત કે વક્ત ગલ્લા રોકના (એહ્તિકાર), ગસ્સાલી, કફન દોઝી કે પેશે, વકાલત ઓર દલાલી. હાં બ વક્તે ઝરૂરત ઈન દોનોં મેં હરજ નહીં જબ કે ઝૂટ વગૈરા સે બચે, હરામ ચીઝોં કે કારોબાર હરામ હેં જૈસે ગાના બજાના, નાચના, શકરે બાઝી, બટેર બાઝી વગૈરા, ઝૂટી ગવાહી કે પેશે, ઐસે હી શરાબ કી તિજારત કે શરાબ ખીંચના, ખિયવાના, બેચના, બિકવાના, ખરીદના, ખરીદવાના, મઝદૂરી પર ખરીદાર કે ઘર પહુંચાના યેહ સબ હરામ હેં. ઐસે હી જાનવર કે ફોટો કી તિજારત ના જાઈઝ હૈ, ફોટો ભી ખીંચના, ખિયવાના સબ ના જાઈઝ, જૂએ કે કારોબાર હરામ, જૂઆ ખેલના, ખિલવાના, જૂએ કા માલ લેના સબ હરામ હેં, ઐસે હી મુસલમાનોં સે સૂદી કારોબાર હરામ, સૂદ લેના, દિલવાના, ખાના ઓર ઈસ કા ગવાહ બનના, વકાલત કરના સબ હરામ હૈ.

ઉલમાએ મુતકદિમીન ઈમામત, અઝાન, મસ્જિદ કી ખિદમત, ઈલ્મે દીન કી તા'લીમ પર મઝદૂરી લેને કો મકરૂહ ફરમાતે થે મગર ઉલમાએ મુતઅખ્બરીન ને જબ યેહ દેખા કે ઈસ સૂરત મેં મસ્જિદેં વીરાન હો જાએંગી, તા'લીમે દીન બન્દ ઓર ઈમામત, અઝાન મૌકૂફ હો જાએંગી લિહાઝા ઈસે બિલા કરાહત જાઈઝ ફરમાયા, તા'વીઝ કી ઉજરત બિલા કરાહત જાઈઝ હૈ.

ખુલાસા યેહ કે હરામ ઓર મકરૂહ પેશોં કે સિવા કિસી જાઈઝ પેશે મેં આર નહીં જો લોગ પેશે કો આર સમઝ કર કર્જદાર હો ગએ વોહ દીનો દુન્યા મેં નુક્સાન મેં રહે. મુસલમાનોં કી અકલ પર કહાં તક માતમ કિયા

जअे, ँन अल्लाह के बन्दों ने सूद लेना डराम जलना और देना डललल समजल, डललल जडरत डुकदडल डलकी, शलदी, गडडी की रुसूड अदल करने के डलडे डे डडक सूदी कर्क ले कर डरडलद डोते हैं.

डडलल रडो के सूद लेने वललल सलई गुनलडगलर है और सूद देने वललल गुनलडगलर डडी है और डे वुकूङ डडी के सूदडोर अडनी आडलरत डरडलद कर के दुनुडल तो डनल लेतल है डगर सूद देने वललल डे वुकूङ अडने दीनो दुनुडल दोनो डरडलद करतल है. डें ने अेक कलतलड डें देडल के ँस वकत डलनुदुस्तलन के डुसललडलनो डर दीगर कौडो कल डेढ अरड वोल सूदी रूडडल कर्क है जलन के डुकदडलत दलदर हैं और डेड तो देडने डें डलदुत आतल है के डुसललडलनो के डलदुले के डलदुले, डकलनलत, दुकलने, जअेदलदें ँस सूद की डदौलत डनलडो के डलस डदुडुड गदं.

कलश ! अगर डुसललडलन सूद देने को सूदडोरी की तरड डरलड समजते तो ँनुडें डेड रोजे डद देडनल नसीड न डोतल, कलश ! अड डडी डुसललडलनो की आंणें डुल जअें और अडनल डुस्तकडलल संडललें, समज लो के अगर तुड जडीन से डलडड डो गअे तो डलनुदुस्तलन डें तुडदलरी हैसलडुत डुसललडर की सी है के कुङङर जड डलहें तुड से अडनी जडीन डलली करलें.

डल'डूर डुसललडलन

आड तौर डर देडल गडल है के डुसललडलनो डें अनुडे, अडलडज लोड और डेवल औरतें, डतीड डअुडे डडीक डर गुजलरल करते हैं, जगड जगड रेलो और धरों डें डतीड डअुडे डतीड डलनो के नलड डर डडीक डलंगते कलरते हैं डगर डलनुदु नलडीनल, लूले, लंगडे अडने ललदक डेडनत डजदूरी कर के डेट डललते हैं. डें ने डलदुत से अनुडे और लंगडे डलनुदु

સુખી કૂટતે, તમ્બાકૂ બનાતે ઔર ઔસી મઝદૂરી કરતે હુએ દેખે જો વોહ ન કર સકેં. ઉન કે યતીમ બચ્ચોં કે લિયે આશ્રમ ઔર પાઠશાલે⁽¹⁾ ખુલે હુએ હેં.

અમૃતસર મેં એક ગુરૂકુલ (દારુલ યતામા) હૈ જિસ મેં હિન્દૂ યતીમોં કો તા'લીમ દી જાતી હૈ વહાં કા તરીકએ તા'લીમ યેહ હૈ કે સુબહ દો ઘન્ટે પઢાઈ ઔર દો ઘન્ટે કિસી હુનર કી તા'લીમ મસલન સાબૂન સાઝી, દરઝી ગરી, કારચોબી વગૈરા ફિર બા'દે દોપહર વોહ બચ્ચે દિયા સલાઈ કી ડિબચાં, બટન ઔર દીગર છોટી છોટી ચીઝેં લે કર બાઝાર મેં બૈઠ જાતે હેં ઔર શામ તક આઠ દસ આને કમા હી લેતે હેં, ગર્જે કે ભીક સે ભી બચતે હેં ઔર મદ્રસે સે ઈલ્મ કે સાથ હુનર ભી સીખ કર નિકલતે હેં.

અબ બતલાઓ કે જબ મુસલમાનોં કે યેહ ભિકારી યતીમ ખાને સે ઔર હિન્દુઓં કે કારોબારી યતીમ ગુરૂકુલ સે નિકલેંગે તો ઈન કી ઝિન્દગી મેં કિતના ફર્ક હોગા !

ઐ મુસ્લિમ કૌમ ! અપની આને વાલી નસ્લ કો સંભાલ, યેહ સમઝના કે મા'ઝૂર આદમી કુછ નહીં કર સકતા સખ્ત ગલત હૈ, મેં ને ગુજરાત પંજાબ મેં એક ઔસા નાબીના મુસલમાન ભી દેખા જો હઝારોં રૂપોં કી તિજારત કરતા હૈ, ઈસ સે મેં ઈસ નતીજે પર પહુંચ્યા કે મા'ઝૂરી કે બા વુઝૂદ ભી કારોબાર હો સકતા હૈ. મેરે નઝદીક વોહ મુસલમાન જો સિર્ફ પન્જ વક્તી નમાઝ પઢે ઔર કમા કર ખાએ ઉસ કમ હિમ્મત સે અફઝલ હૈ જો કવી ઔર તનદુરુસ્ત હો કર સિર્ફ વઝીકે પઢા કરે ઔર ભીક કો ઝરીઅએ મઆશ બનાએ.

1 ...યા'ની સ્કૂલ.

સહાબએ કિરામ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ સિર્ફ નમાઝી હી ન થે વોહ મસ્જિદોં મેં નમાઝી થે, મૈદાને જંગ મેં બહાદુર ગાઝી, કચહરી મેં કાઝી ઓર બાઝાર મેં આ'લા દરજે કે કારોબારી, ગર્જે કે મદ્રસએ નબવી મેં ઉન કી ઐસી આ'લા તા'લીમ હુઈ થી કે વોહ મસ્જિદોં મેં મલાઈકએ મુકર્રબીન કા નમૂના હોતે થે મસ્જિદોં સે બાહર મુદબ્બિરાતે અમ્ર કા નક્શા પેશ કરતે થે.

પેશા ઓર કૌમિયત

મુસલમાનોં કી બેકારી કી વજહ ઈન કી ઝૂટી કૌમિયત ઓર ગલત કૌમ પરસ્તી હૈ. હિન્દુસ્તાન કે મુસલમાનોં ને પેશે પર કૌમિયત બનાઈ ઓર પેશાવર કૌમોં કો ઝલીલ જાના, ઉન બે વુકૂફોં કે નઝદીક જો કમા કે હલાલ રોઝી ખાએ વોહ કમીન હૈ ઓર ભિકારી, સૂદી, મકરૂઝ, ચોરી, ડકૈતી કરને વાલા શરીફ. **અલ્લાહ** તઆલા અક્લ નસીબ ફરમાએ. જો કપડા બુનને કા પેશા કરે વોહ જૂલાહા હો ગયા, જો મુસલમાન ચમડે કા કારોબાર કરને લગેં ઉન્હેં મોચી કા ખિતાબ મિલ ગયા, જો કપડા સી કર અપને બચ્ચોં કો પાલે વોહ દરઝી કહલા કર કૌમ સે બાહર હુવા, જો રૂઈ ધુનને કા કામ કરે વોહ ધુનિયા કહલાયા ગયા ઓર ઉઠતે બૈઠતે ઉન પર તા'ને ભી હૈં ઉન કા મઝાક ભી ઉડાયા જા રહા હૈ, બાત બાત મેં કહા જાતા હૈ : હટ જૂલાહે, ચલ બે ધુનિયે, દૂર હો મોચી. યહાં તક ટેખા ગયા હૈ કે અગર કિસી ખાનદાન મેં કિસી ને ચમડે કી તિજારત કી તો ઉસ કે પડપોતોં કો અપની કૌમ મેં લડકી નહીં મિલતી, કહા જાતા હૈ કે ઈસ કી ફુલાની પુશ્ત મેં ચમડે કી દુકાન હોતી થી, ઈસ બે વુકૂફી કા યેહ અન્જામ હુવા કે મુસલમાન સારે પેશોં સે મહરૂમ રહ ગએ અબ ઈન કે લિયે સિર્ફ તીન રાસ્તે હૈં યા લાલાજી કે હાં ઝિલ્લત કી નોકરી કરેં યા ઝમીન જાએદાદ બેચ કર ખાએં યા ભીક માંગેં, ચોરી કરેં ઓર અપની શરાફત કો ઓઢેં ઓર બિછાએં. ખયાલ રખો કે તમામ મુલ્કોં મેં મુલ્કે અરબ આ'લા વ અફઝલ

હૈં કે વહાં હી હજ હોતા હૈં ઓર વોહ હી મુલક આફતાબે નબુવત કા મશિકો મગરિબ બના. બાકી પંજાબ, બંગાલ, યૂ.પી., સી.પી., ઈરાન, તહરાન, ચીન વ જાપાન સબ યક્સાં હૈં, હજ કહીં નહીં હોતા. ન પંજાબી હોના કમાલ હૈં ન હિન્દુસ્તાની હોના ફપ્ર, ન ઈરાની હોના વિલાયત હૈં ન તહરાની હોના, બેશક અહ્લે અરબ હમારે મખ્દૂમ હૈં કે વોહ હુઝૂરે અન્વર **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કે પડોસી હૈં એસે હી હઝરાતે સાદાતે કિરામ ઈસ્લામ કે શાહઝાદે ઓર મુસલમાનોં કે સરદાર હૈં.

હુઝૂર **عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام** ને ઈશાદિ ફરમાયા કે કિયામત મેં સારે નસબ હસબ બેકાર હોંગે, સિવાએ મેરે નસબ કે. (1) (شامی)

બાકી સારી ઈસ્લામી કૌમેં શૈખ, મુગલ, પઠાન ઓર દીગર અકવામ બરાબર હૈં, ઈન મેં નબીઝાદા કોઈ નહીં, શરાફત આ'માલ પર હૈં ન કે મહ્લ નસબ પર, રબ તઆલા ફરમાતા હૈં :

હમ ને તુમ્હેં મુખ્તલિફ કબીલે ઈસ લિયે **جَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا** બનાયા કે તુમ આપસ મેં એક દૂસરે કો **إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ** (2) પહચાન સકો, **अल्लाह** કે નઝદીક ઈઝ્જત વાલા વોહી હૈં જો તુમ મેં ઝિયાદા પરહેઝગાર હો.

જૈસે કે ઝમીન મેં મુખ્તલિફ શહર ઓર ગાઉ હૈં ઓર શહરોં મેં મુખ્તલિફ મહલ્લે તાકે મુલકી ઈન્તિઝામ મેં આસાની રહે ઓર હર એક સે ખત્તો કિતાબત કી જા સકે, એસે હી ઈન્સાનોં મેં મુખ્તલિફ કૌમેં હૈં ઓર હર કૌમ કે મુખ્તલિફ કબીલે તાકે ઈન્સાન એક દૂસરે સે મિલે જુલે રહેં ઓર

1.....المعجم الكبير للطبراني، عكرمة عن ابن عباس، الحديث: 11621، ج 11، ص 194

2...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : તુમ્હેં શાખેં ઓર કબીલે કિયા કે આપસ મેં પહચાન રખો બેશક **अल्लाह** કે યહાં તુમ મેં ઝિયાદા ઈઝ્જત વાલા વોહ જો તુમ મેં ઝિયાદા પરહેઝગાર હૈં. (پ 26، الحجرات: 13)

ઈન મેં નઝ્મ ઓર ઇન્તિઝામ રહે, મહૂઝ કૌમિયત કો શરફત યા રિઝાલત કા મદાર ઠહરાના સપ્ત ગલતી હૈ યકીન કરો કે કોઈ મુસલમાન કમીન નહીં ઓર કોઈ કાફિર શરીફ નહીં. ઇઝ્ઝત વ અઝમત મુસલમાનોં કે લિયે હૈ, રબ તઆલા ફરમાતા હૈ :

(1) **لِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ** ઇઝ્ઝત **અલ્લાહ** ઓર રસૂલ કે લિયે હૈ ઓર મુસલમાનોં કે લિયે.

ફિર મુસલમાનોં મેં જિસ કે આ'માલ ઝિયાદા અચ્છે ઉસી કી ઇઝ્ઝત ઝિયાદા, શરીફ વોહ જો શરીફોં કે સે કામ કરે ઓર કમીન વોહ જો કમીનોં કી સી હરકતેં કરે, શૈખ સા'દી **عَلَيْهِ الرَّحْمَةُ** ફરમાતે હેં :

هزار خویش که بے گانه از خدا باشد فدائے یک تن بے گانه کاشنا باشد
હમારે વોહ અપને જો **અલ્લાહ** વ રસૂલ કે ગૈર હોં ઉસ એક ગૈર પર કુરબાન હો જાએ જો **અલ્લાહ** વ રસૂલ કે અપને હોં

جَلُّ وَأَعْلَى تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

કિસી હિન્દી શાઈર ને કહા હૈ :

રામ નામ કશ્ટે ભલે કે ટપ ટપ ટપકે જામ

દારોં કન્યન દેહ કો કે જિસ સુખ નાહીં રામ

ગરઝ કે હલાલ પેશોં કો ઝિલ્લત સમઝ કર છોડ બૈઠના સપ્ત ગલતી હૈ અબ તો ઝમાના બહુત પલટ ચુકા હૈ. બડે બડે લોગ કપડે ઓર સૂત કે કારખાને કાઈમ કર રહે હેં, તુમ કબ તક સોઓગે, ખ્વાબે ગફલત સે ઉઠો ઓર મુસ્લિમ કૌમ કી હાલત પલટ દો, બેકારોં કો બાકાર બનાઓ,

① ...તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઇઝ્ઝત તો **અલ્લાહ** ઓર ઉસ કે રસૂલ ઓર મુસલમાનોં હી કે લિયે હૈ. (પૃ. ૨૮, المنافقون: ૮)

કર્જદારોં કો કર્જ સે આઝાદ કરો, અપને બચ્ચોં કો જાહિલ ન રખો ઉન્હેં
ઝરૂર તા'લીમ દિલવાઓ ઓર સાથ હી કોઈ હુનર ભી સિખા દો તાકે વોહ
કિસી કે મોહતાજ ન રહેં.

તિજારત

પહલે મા'લૂમ હો ચુકા હૈ કે તિજારત પેશએ અમ્બિયા હૈ ઈસ કે
બે શુમાર ફઝાઈલ હેં, હદીસ શરીફ મેં હૈ કે તાજિર મરઝૂક હૈ ઓર ઝરૂરત
કે વક્ત ગલ્લા રોકને વાલા મલઉન હૈ. (1) (ابن ماجه)

બા'ઝ રિવાયાત મેં હૈ કે રબ તઆલા ને રિઝૂક કે દસ હિસ્સે કિયે :
નવ હિસ્સે તાજિર કો દિયે ઓર એક હિસ્સા સારી દુન્યા કો.

નીઝ રિવાયાત મેં હૈ કે કિયામત કે દિન સચ્ચા ઓર અમીન તાજિર
અમ્બિયા عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ ઓર સિદ્દીકીન ઓર શુહદા કે સાથ હોગા. (2)

તાજિર દર હકીકત તાજવર હૈ, મસલ મશહૂર હૈ કે તાજિર કે
સર પર તાજ હૈ, તિજારત સે દુન્યા કા કિયામ હૈ. તિજારત સે બાઝારોં કી
રૌનક, મુલ્કોં કી આબાદી, ઈન્સાન કી ઝિન્દગી કાઈમ હૈ. મરે, જતે
તિજારત કી ઝરૂરત હૈ, મચ્ચિત કા કફન ઓર કબ્ર કે તખ્તે તાજિર હી સે
ખરીદે જાતે હેં, સલ્તનત કા મદાર તિજારત પર હૈ આજ મુલ્કી જંગેં તિજારત
કે લિયે હોતી હેં.

તા'મીરે મસ્જિદ કે લિયે ઈંટ, ચૂના વગૈરા તાજિરોં કે હાં સે આતા
હૈ, મસ્જિદ કે મુસલ્લે, ચટાઈયાં તાજિર કી દુકાન સે આતે હેં, ગિલાફે
કા'બા કે લિયે કપડા તાજિર હી સે મિલતા હૈ. સત્રપોશી કે લિયે કપડા

1..... سنن ابن ماجه، كتاب التجارات، باب الحكرة والحلب، الحديث: 2103، ج 3، ص 13

2..... سنن الدار قطنی، كتاب البيوع، الحديث: 2812، 2813، ج 3، ص 387

ઔર રોઝા ઈફતાર કરને કે લિયે ઈફતારી દુકાન સે હી ખરીદી જાતી હૈ, કુરઆનો હદીસ છાપને કે લિયે કાગઝ, રૌશનાઈ તાજિર સે હી મિલતી હૈ ગરઝ કે તિજારત દીનો દુન્યા કે લિયે ઝરૂરી હૈ મગર અફસોસ કે હિન્દુસ્તાન કે મુસલમાન ઈસ સે બે બહરા હૈ.

હિન્દુસ્તાન મેં મુસલમાનોં કી તા'દાદ દસ કરોડ હૈ અગર ફી કસ આઠ આને યૌમિયા ખર્ચ કા ઔસત હો તો મુસલમાન પાંચ કરોડ રૂપયા રોઝા ખર્ચ કરતે હૈં ઔર સબ તકરીબન ગૈર કૌમોં કે પાસ જાતા હૈ ગોયા હર દિન મુસ્લિમ કૌમ પાંચ કરોડ રૂપયા કુફ્ફાર કી જેબ મેં ડાલતી હૈ, ઈસી હિસાબ સે મુસલમાનોં કા માહવાર ડેઠ અરબ રૂપયા ઔર સાલાના અઢારહ અરબ ગૈર કૌમ કે પાસ પહુંચતા હૈ.

કાશ ! અગર ઈસ કા આધા રૂપયા ભી અપની કૌમ મેં રહતા તો આજ હમારી કૌમ કે દિન ફિર જાતે. યેહ સબ “બરકતે” તિજારત સે દૂર રહને કી હૈં, હમ હજ કો જાએં તો ગૈરોં કી જેબ ભરેં, ઈદ મનાએં તો ગૈર ખાએં, ગર્જેં કે જિયેં તો ગૈરોં કો દેં ઔર મરેં તો ગૈરોં કો દે કર જાએં ઈસ લિયે ઉઠો ઔર તિજારત મેં કૂદ પડો. આહિસ્તા આહિસ્તા મન્ડિયોં પર કબ્જા કર લો ઔર અપને કબ્જે કા કામ કરો ક્યું કે દિયાનત દાર ઔર ખૈર ખ્વાહ આદમી નહીં મિલતે હર શખ્સ અપના ઉલ્લૂ સીધા કરના ચાહતા હૈ.

હિકાયત

એક બાર સુલ્તાન મોહ્યુદીન ઔરંગઝેબ ગાઝી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ने बहुत लम्बी दुआ मांगी. એક ફકીર બોલા કે હઝરત : અબ ક્યા ગધા ચાહતે હો ? તખ્ત પર બેઠે હો, તાજ વાલે હો રાજ કર રહે હો, બાજ લે રહે હો, અબ ઈતની લમ્બી દુઆએં કાહે કે લિયે માંગતે હો ? આપ ને

ફૌરન ફરમાયા કે હઝરત ! ગધા નહીં આદમી માંગતા હું, **અલ્લાહ** તઆલા અચ્છા મુશીર અતા ફરમાએ. ગર્જે કે બેહતરીન સાથી બહુત મુશ્કલ સે હાથ આતા હૈ.

હિકાયત

કિસી ને હઝરતે અલી رضي الله تعالى عنه સે પૂછા કે ઇસ કી ક્યા વજહ હૈ કે તીન ખુલફા કે ઝમાને મેં ફુતૂહાતે ઇસ્લામિયા બહુત હુઈં ઔર આપ કે ઝમાનએ ખિલાફત મેં ખાના જંગી હી રહી. આપ ને ફૌરન જવાબ દિયા કે વજહ સિફ યેહ હૈ કે ઉન કે વઝીર વ મુશીર હમ થે ઔર હમારે મુશીર હો તુમ. જૈસા મુશીર, વૈસા સુલ્તાન.

પુશ અપ્લાકી

ખૂં તો હર મુસલમાન કો પુશ ખુલ્ક હોના લાઝિમ હૈ મગર તાજિર કો ખુસૂસિયત સે પુશ ખુલ્કી ઝરૂરી હૈ. મુસલમાન તાજિરોં કી નાકામી કા એક સબબ ઉન કી બદ ખુલ્કી ભી હૈ કે જો ગાહક ઉન કે પાસ એક બાર આ ગયા વોહ ઉન કી બદ ખુલ્કી કી વજહ સે દોબારા નહીં આતા. હમ ને હિન્દૂ તાજિરોં કો દેખા કે જબ વોહ કિસી મહલ્લે મેં નઈ દુકાન રખતે હૈં તો છોટે બચ્ચોં કો જો સૌદા ખરીદને આઝેં કુછ રૌંક યા ચોંગા ભી દેતે રહતે હૈં તાકે બચ્ચે ઇસ લાલચ મેં હમારે હી યહાં સે સૌદા ખરીદેં, બડે સૌદાગર ખાસ ગાહકોં કી પાન, બીડી, સિગરેટ બલ્કે કભી ખાને સે ભી તવાઝોઅ કરતે હૈં. યેહ સબ બાતેં ગાહક કો હિલા લેને કી હૈં અગર તુમ યેહ કુછ ન કર સકો તો કમ અઝ કમ ગાહક સે ઐસી મીઠી બાત કરો ઔર ઐસી મહબ્બત સે બોલો કે વોહ તુમ્હારા ગિરવીદા હો જાએ.

દિયાનત દારી

તાજિર કો નેક ચલન, દિયાનત દાર હોના ઝરૂરી હૈ, બદ ચલન, બદ મઆશ, હરામ ખોર કભી તિજારત મેં કામચાબ નહીં હો સકતા. ઉસે બદ મઆશી સે ફુરસત હી ન મિલેગી, તિજારત કબ કરે. મુશ્રિકીન વ કુફ્ફાર તિજારત મેં બહુત દિયાનત દારી સે કામ લેતે હૈં, દિયાનત દારી સે હી બાઝાર સે કર્ઝ મિલ સકતા હૈ, દિયાનત દારી સે હી લોગ ઉસ પર ભરોસા કરેંગે, દિયાનત દારી સે હી બેંક ઓર કમ્પનિયાં ચલતી હૈં. કમ તોલને વાલા, ઝૂટા, ખાઈન કુછ દિન તો બ ઝાહિર નફ્ઝ કમા લેતા હૈ મગર આખિરે કાર સખ્ત નુક્સાન ઉઠાતા હૈ.

મેહનત

યૂં તો દુન્યા મેં કોઈ કામ બિગૈર મેહનત નહીં હોતા મગર તિજારત તો સખ્ત મેહનત, યુસ્તી ઓર હોશિયારી ચાહતી હૈ. કાહિલ સુસ્ત આદમી કભી કિસી કામ મેં કામચાબ નહીં હો સકતા. મસલ મશહૂર હૈ કે બિગૈર મેહનત તો લુકમા ભી મુંહ મેં નહીં જાતા, તાજિર ખ્વાહ કિતના હી બઝા આદમી બન જાએ મગર સારે કામ નોકરોં પર હી ન છોડ દે, બા'ઝ કામ અપને હાથ સે ભી કરે. હમ ને બનિયોં કો અપને હાથ સે દાલેં દલતે ઓર સૌદા ખુદ ઉઠા કર લાતે હુએ દેખા.

તિજારત કે ઉસૂલ

તિજારત કે ચન્દ ઉસૂલ હૈં જિસ કી પાબન્દી હર તાજિર પર લાઝિમ હૈ યા'ની પહલે હી બડી તિજારત શુરૂઆ ન કર દો બલકે મા'મૂલી કામ કો હાથ લગાઓ. આપ હદીસ શરીફ સુન યુકે કે હુઝૂર ﷺ ને એક શખ્સ કો લકડિયાં કાટ કર ફરોખ્ત કરને કા હુકમ ફરમાયા.

हिकायत

अेक शप्स तिज्जरत करना याहते थे वोह किसी मशहूर इर्म के मालिक के पास मश्वरे के लिये पहुंचे. उन का भयाल था के तिज्जरत में निहायत पोशीदा राज्ज होंगे जिन्हें मा'लूम करते ही मैं अेक दम लाम्प पती बन जाउंगा. मालिके इर्म ने मश्वरा दिया के आप पांय रुपये की दिया सलाह की डिभयां ले कर बाजार में बैठ जाओं, अगर शाम को पांय आने के पैसे ली कमाये तो आप कामयाब हें, जब ईस की बिकरी कुछ बढ जाये तो ईस के साथ कुछ सिगरेट की डिभयां ली रभ लें जब येह काम चल पडे तो पान छाविया ली रभ लें यहां तक के अेक दिन पूरे पनवाडी बढे पूरे पन्सारी बन जाओंगे. देभो छिन्दुओं के बच्चे पडले ही मुनीम नही बन जाते बढे अव्वलन मा'मूली प्वान्चे बेयते हें उसी प्वान्चे से अेक दिन लाम्पपती बन जाते हें. हम ने काठियावाड में मैमन ताजिरों को देभा के जब वोह किसी को तिज्जरत सिखाते हें तो अेक साल भावर्षी रभते हें, दूसरे साल उधार वुसूल करने पर, तीसरे साल बिदियां धुडाने और माल रवाना करने पर, चौथे साल भुर्दा इरोशी पर, फिर दुकान की याबियां सिपुर्द कर देते हें.

«1» हर शप्स अपने मुनासिब ताकत तिज्जरत करे, कुदरत ने हर अेक को अलाहदा अलाहदा काम के लिये बनाया है किसी को गद्वे की तिज्जरत इलती है, किसी को कपडे, किसी को लकडी की, किसी को किताबों की, गर्जे के तिज्जरत से पडले येह भूब सोय लो के मैं किस किसम की तिज्जरत में कामयाब हो सकता हूं.

अपनी कहानी

मेरा मशगला शुद्ध से ही ईल्म का रहा, मुझे भी तिज्जरत का शौक था के मैं ने गल्वे की मुफ्तलिङ्ग तिज्जरतें कीं मगर ह्मेशा नुक्सान उठाया, अब किताबों की तिज्जरत को हाथ लगाया. रब तआला ने बडा फ़ाअेदा दिया. मा'लूम हुवा के उलमा और मुदर्रिसीन को ईल्मी तिज्जरत फ़ाअेदे मन्द हो सकती है, हम ने बा'ज जैसे छिन्द्ू मास्टर भी देपे जो पढाते हैं और साथ साथ कलम, दवात, पेन्सिल, कागज वगैरा की मद्रसे ही में तिज्जरत भी करते हैं इस नफ़अ से अपना माहवारी भर्य यला कर तनज्वाह सारी बयाते हैं गर्जे के तिज्जरत के लिये ईन्तिजाबे कार की बडी सप्त ज़रूरत है.

﴿2﴾ किसी ऐसे काम में हाथ मत डालो जिस की तुम्हें ખबर न हो और सब कुछ दूसरों के कब्जे में हो.

એક સપ્ત ગલતી : અવ્વલન તો મુસલમાન તિજ્જરત કરતે હી નહીં ઔર કરતે ભી હેં તો ઉસૂલી ગલતિયોં કી વજહ से बहुत જલ્દ ફેલ હો જાતે હેં, મુસલમાનોં કી ગલતિયાં હસ્બે જૈલ હેં.

﴿1﴾ મુસ્લિમ દુકાન દારોં કી બદ ખુલ્કી

કે જો ગાહક ઉન કે પાસ એક દફઆ આતા હૈ ફિર ઉન કી બદ મિજાજી કી વજહ से દોબારા નહીં આતા.

﴿2﴾ જલ્દ ભાઝ યા ના વાકિફ તાજિર

દુકાન રખતે હી લખપતી બનના ચાહતે હેં અગર દો દિન બિકરી ન હો યા કુછ ઘાટા પડે તો ફૌરન બદ દિલ હો કર દુકાન છોડ બૈઠતે હેં ઈસ કી બહુત મિસાલેં મૌજૂદ હેં.

﴿3﴾ નફ્અ બાઝી

આમ તૌર પર મુસલમાન તાજિર જલ્દ માલદાર બનને કે લિયે ઝિયાદા નફ્અ પર તિજારત કરતે હેં. એક હી ચીઝ ઔર જગહ સસ્તી બિકતી હૈ ઔર ઇન કે હાં ગિરાં તો ઇન સે કૌન ખરીદેગા. આમ તિજારત મેં નફ્અ ઐસા ચાહિયે, જૈસે આટે મેં નમક, હાં નાદિર વ નાયાબ ચીઝોં પર ઝિયાદા નફ્અ લિયા જાએ તો હરજ નહીં.

﴿4﴾ બે જા ખર્ચ

ના વાકિફ તાજિર મા'મૂલી કારોબાર પર બહુત ખર્ચ બઢા લેતે હેં, ઉન કી છોટી સી દુકાન ઇતના ખર્ચ નહીં ઉઠા સકતી આખિર ફેલ હો જાતે હેં.

મુસલમાન ખરીદારોં કી ગલતી

હિન્દૂ મુસલમાન તાજિર કો દેખના ચાહતે હી નહીં, ઉન્હેં મુસલમાન કી દુકાન કાંટે કી તરહ ખટકતી હૈ. બહુત દફ્આ દેખા ગયા હૈ કે જહાં કિસી મુસલમાન ને દુકાન નિકાલી તો આસ પાસ કે હિન્દૂ દુકાનદારોં ને ચીઝોં ફૌરન સસ્તી કર દીં વોહ સમજતે હેં કે હમ તો બહુત કમા ભી ચુકે ઔર આચિન્દા કમાએંગે ભી. દો ચાર મહીને અગર ન કમાયા તો ન સહી, મુસલમાન ખરીદાર એક પૈસે કી રિઆયત દેખ કર બનિયોં પર ટૂટ પડતે હેં. અપને ગરીબ ભાઈ પર નઝર નહીં કરતે. અગર હિન્દૂ કે હાં પૈસે કે ચાર પાન મિલ રહે હોં ઔર મુસલમાન કે હાં તીન તો મુસલમાન સે તીન લો ઔર દિલ મેં સમજ લો કે અગર યેહ મુસલમાન ભાઈ હમારે ઘર આતા તો ઇસે એક પાન ખિલાના હી પડતા, હમ ને એક પાન સે ઇસ કી તવાઝોઅ હી કર દી. દિલ મેં કુછ ગુન્જાઈશ પૈદા કરો. દિલી ગુન્જાઈશ સે કૌમેં બનતી હેં.

હિકાયત

મુજ સે એક તાજિર ને કહા કે એક અંગ્રેજ મેરી દુકાન પર છડી ખરીદને આયા મેં ને નિહાયત નફીસ જાપાની છડી પેશ કી જિસ કી કીમત બારહ આને થી. ઉસ ને છડી બહુત પસન્દ કી ઓર બહુત ખુશ હુવા મગર જાપાન કી મોહર પઢતે હી ઝુંઝલા કર પટક દી બોલા : ડેમ⁽¹⁾ જાપાન, ઈંગ્લિશ માલ લાઓ, મેં ને લન્દન કી બની હુઈ મા'મૂલી છડી દી જિસ કી કીમત પૂરે તીન રૂપે થી વોહ બ ખુશી લે ગયા. યેહ હૈ કૌમ પરસ્તી કે જાપાની સસ્તા ઓર ખૂબ સૂરત માલ ન લિયા ઓર લન્દન કા બના હુવા મા'મૂલી માલ ઝિયાદા કીમત સે લે ગયા. મુસલમાન ખરીદાર ઈસ સે ઈબ્રત પકરેં.

માલ કે લિયે ઉલટ પલટ

તાજિર કે લિયે યેહ ભી ઝરૂરી હૈ કે ઉસ કા માલ બિલા વજહ રુકા ન રહે જો લોગ ગિરાની કે ઈન્તિઝાર મેં માલ કેદ કર દેતે હેં વોહ સપ્ત ગલતી કરતે હેં કે કભી બજાએ મહંગાઈ કે માલ સસ્તા હો જાતા હૈ ઓર અગર કુછ મા'મૂલી નફઅ પા ભી લિયા તો ભી ખાસ ફાએદા નહીં હાસિલ હોતા. સાલ મેં એક બાર અઠન્ની રૂપયા નફઅ હો જાને સે રોઝાના ઈકન્ની રૂપયા નફઅ બેહતર હૈ. તિજારત કે ઓર ભી બહુત સે ઉસૂલ હેં જો કિસી તાજિર સે હાસિલ હો સકતે હેં.

મુસલમાનો! હલાલ રિઝ્ક હાસિલ કરો, બેકારી સદહા ગુનાહોં કી જડ હૈ, રિઝ્કે હલાલ સે ઈબાદત મેં ઝૌક, નેકિયોં કા શૌક ઓર ઈતાઅત કા જઝબા પૈદા હોતા હૈ જિસ ઘર કે બચ્ચે આવારા ઓર જવાન બેકાર હોં વોહ ઘર ચન્દ દિન કા મેહમાન હૈ. મસ્નવી શરીફ મેં હૈ :

1 ...તહકીર ઓર તરદીદ કે લિયે બોલા જાતા હૈ.

علم و حکمت زاید از لقمه حلال عشق و رقت زاید از لقمه حلال
 لقمه تخم است و برش اندیشهها لقمه بحر و گوهرش اندیشهها!
 زاید از لقمه حلال اندر دهان میل خدمت عزم سوئے آن جهان
 چون ز لقمه تو حسد بینی و دام! جهل و غفلت زاید آن را دان حرام (1)

હક તઆલા મેરી ઇસ નાચીઝ ગુફતૂગૂ મેં અસર દે ઓર મેરી મુસ્લિમ કૌમ કો બેકારી સે બચાએ ઓર મુઝે વોહ દિન દિખાએ કે મેં અપને હર મુસલમાન ભાઈ કો દીનદાર, ફારિગુલ બાલ ઓર મુસલમાન કા ખૈર ખ્વાહ દેખૂં.

امِينٌ وَصَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ وَنُورِ عَزِّ شَيْهِ سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا
 مُحَبِّدٍ وَعَلَى إِلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْبَعِينَ بِرَحْمَتِهِ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

જન્નત સે મહરૂમ

હઝરતે સય્યિદુના હુઝૈફા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે મરવી હૈ કે નબિયે મુકર્રમ, નૂરે મુજસ્સમ, રસૂલે અકરમ, શહ-શાહે બની આદમ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَاتٌ કા ફરમાન ઇબ્રત નિશાન હૈ : “યા’ની ચુગલ ખોર જન્નત મેં દાખિલ નહીં હોગા.

(صحيح البخارى، كتاب الادب، باب ما يكره من النميمه، الحديث: ٦٠٥٦، ج ٤، ص ١١٥)

1...તજમા : ઇલ્મો હિક્મત હલાલ કે લુક્મો સે પૈદા હોતી હૈ, ઇશ્કો રિક્કત ભી હલાલ કે લુક્મો સે નસીબ હોતી હૈ, જબ લુક્મો સે હસદ ઓર જહલ વ ગફલત પૈદા હો સમઝો વોહ લુક્મા હરામ હૈ, લુક્મા બીજ હૈ ઓર ઉસ કા સમર ફિકરાત, લુક્મા દરિયા હૈ ઓર ઇસ કા મોતી તફક્કુરાત, લુક્મએ હલાલ મુંહ મેં હોતા હૈ તો ઉસ કી બરકત સે આખિરત કે ઉમૂર કી તરફ તવજજોહ હો જાતી હૈ.

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઇસ્મિયા (દા'વતે ઇસ્લામી)

فتح القدیر	امام ابن الہمام کمال الدین محمد بن عبدالواحد الحنفی ۸۶۱ھ	کوئٹہ
الفتاویٰ الہندیہ	مولانا الشیخ نظام ۱۱۱۸ھ و جماعۃ من علماء الہند	کوئٹہ
بہار شریعت	مفتی محمد امجد علی اعظمی ۱۳۶۷ھ	مکتبۃ المدینہ کراچی
بہار شریعت	مفتی محمد امجد علی اعظمی ۱۳۶۷ھ	مکتبہ رضویہ کراچی
نماز کرے احکام	علامہ مولانا ابو بلال محمد الیاس عطار قادری رضوی	مکتبۃ المدینہ کراچی
جاء الحق	حکیم الامت مفتی احمد یار خان نعیمی ۱۳۹۱ھ	ضیاء القرآن پبلیکیشنز لاہور
مدارج النبوت	شیخ محقق شاہ محمد عبدالحق محدث دہلوی ۱۰۵۲ھ	نوریہ رضویہ پبلشنگ لاہور
حدائق بخشش	اعلیٰ حضرت امام احمد رضا بن نقی علی خان ۱۳۳۰ھ	رضا اکیڈمی بمبئی ہند
فیضان سنت	علامہ مولانا ابو بلال محمد الیاس عطار قادری رضوی	مکتبۃ المدینہ کراچی
اردولغت	ترقی اردو بورڈ کراچی	ترقی اردو بورڈ کراچی
فیروز اللغات	مولوی فیروز الدین	فیروز سنز لاہور

تلواٹ کی موہر اور گناہ مٹاؤ

رضی اللہ تعالیٰ عنہ
 ڈنرررے سخیڈنا ابدللاہ بئن اام بئن آاس
 ڈرمارے ہئں : آو یه ڈوآ ڈکسی مآلسس سے ٲهتے وکت تین مررآبا ٲهے
 تو ٲس ڈی ٲرآاآے مٹرآ دی آاآی ہئں. اور آو مآلسسے ٲہر و مآلسسے
 آیک مے ٲهے تو ٲس ڈے لویے ٲہر (یا'نی تلواٹ) ٲر موہر لگا دی آاآےگی.
 وول ڈوآا یه ڈے لے :
 سُبْحٰنَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ اِنَّكَ اَنْتَ اسْتُغْفَرُكَ وَ اَتُوبُ اِلَيْكَ
 ترآما : رےری آاآ ٲاڈ ہے اور آے **اللواہ** رےری ڈی لویے
 رماام ٲوہیاں ہئں، رےری سوا ڈوٹ ما'بوء نہی، رآو سے باٲشش آاآتا ڈئ
 اور رےری ررڈ رآوآ ڈررآا ڈئ.

(فیضان سنت، جلد اول، ص ۱۷۶ بحوالہ ابو داؤد شریف، کتاب الادب، ص ۶۶۷، ج ۲)

યાદદાશત

દૌરાને મુતાલઆ ઝરૂરતન અન્ઝર લાઇન કીજિયે, ઈશારાત લિખ કર સફ્હા નમ્બર નોટ ફરમા લીજિયે. إِنَّ شَاءَ اللهُ طوبى. ઈસ્મ મેં તરક્કી હોગી.

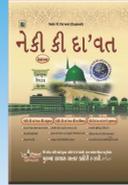
ઉન્વાન	સફ્હા	ઉન્વાન	સફ્હા

પેશકશ : અલ મદીનતુલ ઈસ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

નેક ગમાઝી બનને કે લિયે

હર જુમે'રાત બા'દ નમાઝે મગરિબ આપ કે યહાં હોને વાલે દા'વતે ઈસ્લામી કે હફતાવાર સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઅ મેં રિઝાઅે ઈલાહી કે લિયે અચ્છી અચ્છી નિયતોં કે સાથ સારી રાત શિકત ફરમાઈયે. ❁ સુન્નતોં કી તરબિયત કે લિયે મદની કાફિલે મેં આશિકાને રસૂલ કે સાથ હર માહ તીન દિન સફર ઓર ❁ રોઝાના "ફિકે મદીના" કે ઝરીઅે મદની ઈન્આમાત કા રિસાલા પુર કર કે હર મદની માહ કી પહલી તારીખ અપને યહાં કે ઝિમ્મેદાર કો જમ્અ કરવાને કા મા'મૂલ બના લીજિયે.

મેરા મદની મક્સદ : "મુઝે અપની ઓર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કરની હે." ❁ અપની ઈસ્લાહ કે લિયે "મદની ઈન્આમાત" પર અમલ ઓર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કે લિયે "મદની કાફિલો" મેં સફર કરના હે. ❁



0138057



મકતાબતુલ મદીના (ગુજરાત) કી મુખ્તાલિફ શાખેં

- ❁ અહમદાબાદ :- ફેઝાને મદીના ત્રી કોનિયા બગીચે કે પાસ, મિરઝાપૂર. મો. 0919327168200
- ❁ મોડાસા :- ફેઝાને મદીના, બાગે હિદાયત સોસાયટી, કોલેજ રોડ મો. 9725824820
- ❁ વડોદરા :- કાસિમ હાલા મસ્જિદ કે પાસ, નાગરવાળા મેન રોડ, વડોદરા-01 મો. 7048314518
- ❁ ભરૂચ :- ફેઝાને મદીના, મેમણ કોલોની, બુન્યાદ નગર, ડૂંગરી શેરપૂરા રોડ મો. 9327522145
- ❁ સૂરત :- વલિયા ભાઈ મસ્જિદ, ખ્વાજા દાના દરગાહ કે પાસ. મો. 9377869225
- ❁ બાલાસિનોર :- મદીના મસ્જિદ કે સામને, નિસાલ ચૌક મો. 9586327091

Web : www.dawateislami.net / E-mail : hindibook@dawateislamihind.net